

Видавничо-перекладацький просвітницький проект
«Логос Традиції»

ВИБРАНІ ТЕКСТИ
ПОЗАЧАСОВОЇ МУДРОСТІ

Серія «Перлини Софії»

Чарльз Ледбітер

ВЧИТЕЛІ ТА ШЛЯХ

УДК 17.025
ББК 87.715
Д 48

Чарльз Уебстер Ледбітер. Вчителі та Шлях. Теософський видавничий дім; Адьяр, Мадрас, Індія. Перше видання: 1925. Друге видання, переглянуте і доповнене: 1927.

C.W. Leadbeater. The Masters and The Path. The Theosophical publishing house; Adyar, Madras, India. First Edition: 1925. Second Edition, revised and enlarged: 1927.

Книга Чарльза Ледбітера «Вчителі та Шлях» висвітлює питання: що таке духовний шлях, які несподіванки очікують того, хто вирішив йти цим шляхом, хто такі Вчителі, як сучасна людина може пройти шляхом тієї ж еволюції, що і її попередники...

УДК 17.025
ББК 87.715

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА

ЧАСТИНА I. ВЧИТЕЛІ МУДРОСТІ

ГЛАВА I. ІСНУВАННЯ ВЧИТЕЛІВ..... 6

Загальний розгляд. Свідчення релігій. Останні свідчення. Особистий досвід. Еволюція життя. Життя Надлюдина. Братерство Адептів. Здатності Адепта.

ГЛАВА II. ФІЗИЧНІ ТІЛА ВЧИТЕЛІВ МУДРОСТІ..... 16

Їх поява. Ущелина в Тибеті. Будинок Вчителя Кутхумі. Діяльність вчителів. Інші будинки. Адепти першого променя. Адепти другого променя. Інші промені. Довершені фізичні провідники. Зайняті тіла.

ЧАСТИНА II. УЧНІ

ГЛАВА III. ШЛЯХ ДО ВЧИТЕЛЯ..... 33

Вхід до Шляху. Велич завдання. Важливість роботи. Древні правила. Біля ніг Вчителя. Відношення учня. Троє дверей. Робота Вчителя. Встановлення Зв'язку. Нікого не проглядають. Відповідальність Вчителя. Неправильні ідеї. Ефект медитації. Загальні перешкоди. Відданість має бути повною.

ГЛАВА IV. ВИПРОБУВАННЯ..... 58

Живі образи. Випробування молодих. Явище жорстокості до дітей. Вчитель дітей. Вступ на випробування. Поради Вчителя. Станьте, як малі діти. Наслідки роздратування. Егоїзм. Занепокоєння. Сміх. Пустослів'я. Форми, що створені мовою. Метушня. Цінність зв'язку.

ГЛАВА V. ПРИЙНЯТТЯ..... 77

Звіт про прийняття. Єдність з Вчителем. Відношення учня. Розподіл сил. Передача повідомлень. Сенситивність, медіумізм і психічні здатності. Повідомлення для адептів. Вирівнювання особистості. Перевірка думок. Розслаблення. Спокій та Зрівноваженість. Темні сили. Вірність успіху.

ГЛАВА VI. ІНШІ ПРЕДСТАВЛЕННЯ КАНДИДАТІВ.. 102

Вчителі й братерство. Чотири способи потрапити на Шлях. Буддійська класифікація. Індійська Йога. Мантри. Ефект Віри. Асоціація Думок. Співробітництво янголів. Ефект повторення. Благословення. Сила звуку. Вимоги ніколи не змінюються.

ЧАСТИНА III. ВЕЛИКІ ІНІЦІАЦІЇ

ГЛАВА VII. ПЕРША ІНІЦІАЦІЯ..... 123

Єдиний ініціатор. Братерство. Невдачі. Звіт про першу ініціацію. Тривалість церемонії. Синівство. Рівень, потрібний для ініціювання. Нинішня можливість. Юні ініційовані. Ініційований є братом для усіх.

ГЛАВА VIII. ЕГО..... 141

Народження его. Монада та его. Сполучення з особистістю. Его в своєму власному світі. Інтерес его в особистості. Відношення особистості. Усвідомлення єдності.

ГЛАВА IX. ДРУГА Й ТРЕТЯ ІНІЦІАЦІЇ..... 151

Перші три перепони. Поділ кроків шляху. Звіт про другу ініціацію. Ментальний розвиток. Небезпечна точка. Третя ініціація. Четверта та п'ята перепони.

ГЛАВА X. ВИЩІ ІНІЦІАЦІЇ..... 163

Архат. Християнський символізм. Нірвана. Робота архата. П'ята ініціація. За межами ступеню адепта. Сім шляхів.

ЧАСТИНА IV. ІЄРАРХІЯ

ГЛАВА XI. РОБОТА ВЧИТЕЛІВ..... 179

Загальний перелік. Парафії. Розподіл сил. Використання відданості. Робота учнів. Зусилля, що докладаються раз у століття. Раси. Пришестя. Шоста підраса. Шоста корінна раса.

ГЛАВА XII. ЧОХАНИ ТА ПРОМЕНІ..... 192

Чохани. Таблиця Вчителя Джуал Кхула. Семеричний поділ. Сім духів. Сім типів істот. Магічні та цілющі сили. Чохани та промені. Якості, що потрібні для розвитку. Циклічні зміни. Царювання відданості. Пришестя церемоніалу.

ГЛАВА XIII. ТРІЙЦЯ ТА ТРИКУТНИКИ..... 209

Божественна трійця. Трикутник агентів. Обмеження променів. Зміна променю. Довершена єдність.

ГЛАВА XIV. МУДРІСТЬ ТРИКУТНИКІВ..... 218

Будда. Додаткові дії. Свято Весак. Долина й церемонія. Найвище благословення. Попередники Будди. Бодхісаттва Майтрея. Свято Асала. 4 благородних істини. Благородний восьмеричний шлях.

ГЛАВА XV. СИЛА В ТРИКУТНИКАХ..... 244

Володар Світу. Вищі ініціації. Мета для всіх.

ПЕРЕДМОВА

Є лише одна причина для написання мною передмови до цієї книги, написаної моїм шанованим колегою. В ній ідеться про багато речей, що донині вивчалися і обговорювалися у порівняно невеличкому колі людей, яке складалося з дослідників, достатньо досвідчених у Теософському пізнанні, та готових вивчати положення стосовно сфер, в які вони ще не можуть самостійно проникнути, проте з надією їх подальшого відкриття, щоби потім перевірити власноруч положення, накреслені старшими. Швидкі зміни у світі думки, які виникають через наближення Пришестя Світового Вчителя, створюють доцільність дещо поінформувати про частину світу, в якій Він мешкає. Можливо ця інформація деякою мірою підготує громадську думку до сприйняття Його вчення.

Саме заради цього я бажаю доєднатися особисто до викладеного у цій книзі, засвідчивши точність майже всього того, про що в ній ідеться; також кажу від імені мого колеги так само як і від мене, що книга є звітом про ретельно проведені та старанно записані спостереження, які проте не претендують на будь-яку авторитетність та жодним чином не вимагають безумовного прийняття. Без претензій на натхнення викладено лише чесний звіт про факти, побачені автором.

Анні Безант

ЧАСТИНА І. ВЧИТЕЛІ МУДРОСТІ

ГЛАВА І. ІСНУВАННЯ ВЧИТЕЛІВ

Загальний розгляд

Існування вдосконалених людей – один з найважливіших серед численних нових фактів, які ставить перед нами Теософія. Це є логічним наслідком інших великих Теософських вчень про карму та еволюцію шляхом реінкарнації. Якщо ми дивимось довкола, то явно бачимо людей на всіх стадіях їх еволюції – багато стоїть нижче за нас у розвитку, а решта тим чи іншим чином впевнено випередила нас. Оскільки це так, то знайдуться інші, котрі пішли далеко вперед; насправді, якщо люди стійко покращуються довгими серіями успішних життів, прагнучи певної мети, то певно знайдуться ті, хто цієї мети вже досягли. Дехто з нас у процесі цього розвитку вже досяг успіху в розкритті деяких вищих почуттів, схованих у кожній людині, що всі успадкують в майбутньому; й за допомогою цих почуттів ми станемо спроможними бачити еволюційні сходи, які простягаються набагато вище та набагато нижче, й ми зможемо бачити, що на кожній сходинці є люди.

Є багато прямих свідчень існування цих довершених людей, яких ми звемо Вчителями (Майстрами), але гадаю, що перший крок, який слід зробити кожному з нас – упевнитися, що *обов'язково мусять* бути такі люди; тільки з цього витікатиме наступний крок, що ті, із ким маємо контакт, належать до цього класу.

Історія кожної нації сповнена записами про діяння геніальних людей у різних сферах людського життя, людей, які в своїх особливих лініях роботи та здібностях стояли набагато вище решти, набагато вище свого часу (ймовірно більш часто, ніж ми знаємо), їх ідеали були абсолютно за межами розуміння людей, тому не лише виконана ними праця пропала, а і їхніх імен не збереглося. Кажуть, що історія кожної нації може бути описаною у біографіях кількох особистостей, і що завжди ці кілька були вищими за решту, вони ініціювали великі передові кроки у мистецтві, музиці, літературі, науці, філософії, благодійності, політиці та релігії. Височіли вони інколи в любові до Бога і до своїх співгромадян, як великі святі й людинолюбці; інколи у розумінні людини й природи, як великі філософи, мудреці та вчені; подекуди у праці заради людства як великі визволителі та реформатори. Дивлячись на цих людей та розуміючи наскільки вони височіють серед людства, як далеко вони зайшли у людській еволюції, хіба нелогічно казати, що ми не бачимо межі людських досягнень, як раніше, так і зараз повинні бути люди ще більш розвинені, люди величні духом, пізнаннями та художніми

здібностями, люди сповнені людською досконалістю – люди точнісінько такі як адепти або надлюди, із якими декому з нас довелося неоціненним привілеєм несподівано зустрітись?

Плеяда людських геніїв, яка збагачує й прикрашає сторінки історії, є водночас славою та надією всього людства, бо ми знаємо, що ці Величні одиниці є попередниками його решти, і що вони світять як маяки, як справжні світлоносії, щоби вказати шлях, яким ми мусимо крокувати, якщо бажаємо досягти слави, що буде явлена як дар. Ми давно вже сприйняли доктрину еволюції форм, у якій перебуває Божественна Дивовижність Життя; тепер постає й доповнююча та більш велична ідея еволюції цього Життя, яким воно є, вказуючи, що причиною цього чудового розвитку все вищих і вищих форм є потреба завжди зростаючого Життя у самовираженні. Форми народжуються та вмирають, форми зростають, занепадають і руйнуються; але Дух зростає вічно, живлячи ці форми, він розвивається шляхом набутого через них досвіду, й кожна форма послуговує Його зміні; коли ж Він переростає і відкидає її, тоді краща форма може зайняти її місце.

За еволюціонуючими формами бутонів одвічного Життя проявляється його божественна дивовижність. Життя Бога пронизує всю природу, яка є лише надягненим Ним різноколоворим плащем; це Той, хто живе у красі квітки, в силі дерева, у стрімкості та грації тварини, а також у серці й душі людини. Це тому, що Його Воля є еволюційною, що все життя усюди натискає вперед і вгору; і через те існування вдосконаленої людини в кінці довгої лінії розгортання сили, мудрості й любові є найприроднішою річчю у світі. Навіть за межами нашого зору й розуміння простягається перспектива ще більшої слави; деякий натяк на що ми намагатимемося дати пізніше, поки ж дарма про це казати.

Логічним наслідком усього цього є те, що мусять бути вдосконалені люди й нема відсутності ознак існування за будь-якого часу таких людей, які замість того, щоб слідувати своїм власним життям божественного або надлюдською царства, залишилися в контакт з людством через любов до нього, сприяючи його еволюції в красі, любові та правді, немов допомагаючи культивувати досконалу людину – точнісінько як повсюдно ми знаходимо ботаніка з особливою любов'ю до рослин, уславленого отриманням досконалих апельсинів або троянд.

Свідчення релігій

Літописи кожної великої релігії вказують на присутність таких надлюдей, настільки сповнених дивовижного життя, що знов і знов їх сприймають за представників самого Бога. У кожній релігії, особливо при її заснуванні, з'являється така Одиниця, а в

багатьох випадках навіть більше одного. Індуси мають своїх великих аватарів або дивовижних втілень, таких як Шрі Крішна, Шрі Шанкарачар'я та Господа Гаутаму Будду, чия релігія була розповсюджена на Далекому Сході, й велика плеяда Ріші, Святих, Вчителів; ці визначні Одиниці цікавляться не лише пробудженням людської духовної природи, але також і всіма справами, що робляться для благополуччя людей на землі. Усі представники християнського світу знають або повинні багато знати про велику спадкоємність пророків і вчителів та святих у їх власному розподілі, і що деяким чином (можливо не дуже зрозумілим) їх Надвисокий Вчитель, власне Христос, був та є Людиною так само як і Богом. Та всі ранні релігії (включаючи занепалі на тлі розпаду країн), навіть із релігіями первісних племен, виявили видатні особливості існуючих надлюдей, які всіляко допомагали дитиноподібним людям, серед яких вони жили. Їх перерахування, цікаве і цінне, відвело б нас надто далеко в сторону від нашої мети, тому я відсилаю читача до чудової книги пана В. Уільямсона *«Великий Закон»*.

Останні свідоцтва

Існує багато прямих і нещодавніх свідчень існування цих Величних. Сам я раніше ніколи не потребував таких доказів, тому що за результатами моїх досліджень був повністю впевнений, що мусять бути такі люди. Вірити, що були такі прославлені люди, здавалося цілком природним, і моїм єдиним бажанням було зустрітися з ними віч-на-віч. Однак серед не членів нашого Товариства є багато тих, хто хоче докладно знати, які докази власне є. Існує значна кількість особистих свідоцтв. Пані Блаватська та полковник Олькотт, засновники Теософського Товариства, доктор Анні Безант, наш теперішній Президент, я особисто – усі ми бачили декого з цих Величних, і багато інших членів Товариства також мали привілеї бачити одного або двох з Них, і написане всіма цими людьми є достатнім свідченням.

Іноді заперечують, що ті, хто бачив Їх, або їм здавалося це, марили або, можливо, помилялися. Гадаю, що головною причиною такого припущення є те, що ми дуже рідко бачили adeptів у той час, коли і вони, і ми були в наших фізичних тілах. На початку діяльності Товариства, коли тільки пані Блаватська мала розвинені вищі здібності, Майстри нерідко матеріалізувалися для того, щоби усі змогли Їх бачити, й показувалися в деяких випадках у фізичних тілах. Ви знайдете багато звітів про такі появи в ранній історії нашого Товариства, до речі, Величний показувався не у своєму фізичному тілі, а в матеріалізованій формі.

Багато хто з нас звично і постійно бачить їх під час нашого сну. Тоді ми виходимо в наших астральних тілах (або у ментальних

тілах, відповідно рівня розвитку) й робимо їм візит та бачимо Їх у Їхніх фізичних тілах; хоча ми в той час не перебуваємо в наших фізичних тілах, саме тому на фізичному плані люди схиляються до скепсису відносно таких переживань. Люди заперечують: «Але в таких випадках або ви, які бачили Їх, були поза своїх фізичних тіл, й могли марити або помилятися, або Ті, хто з'являвся до вас, прийшли примарними видіннями; а тому звідки ви знаєте, що Вони були саме такими, якими ви Їх уявляєте?»

Було кілька випадків, коли й адепт і той, хто його бачив, разом були в фізичних тілах. Це сталося з пані Блаватською; я почув від неї свідощтво, що вона жила деякий час у монастирі в Непалі, де вона постійно бачила трьох з наших Вчителів у Їхніх фізичних провідниках. Дехто з Них покидав свої гірські місця усамітнення неодноразово, спускаючись до Індії у своєму фізичному тілі. Полковник Олькотт казав, що бачив двох з Них у таких випадках; він зустрів Майстра Морію й також Майстра Кутхумі. Дамодар К. Маваланкар, якого я знав у 1884 році, несподівано зустрів Майстра Кутхумі у Його фізичному тілі. Те саме відбулося з С. Рамасвами Аером, джентльменом, якого я тоді добре знав, який мав досвід зустрічі з майстром Морією фізично, й написав звіт про цю зустріч, який я цитуватиму пізніш; був випадок з паном В.Т.Брауном з Лондонської Ложі, який також мав привілей зустрічі з одним із Величних за подібних обставин. Існує також величезна кількість індуських свідощтв, які ніколи не збиралися й не перевірялися, переважно тому, що ті, з ким це траплялося, так глибоко переконані в існуванні надлюдей та можливості Їх зустріти, що не вважали за доцільне записувати кожен такий випадок.

Особистий досвід

Я особисто можу доповісти два випадки, в яких я зустрів Майстра, коли ми обидва були у фізичних тілах. Один з них був тим адептом, котрого в книзі *«Життя Алкіона»* названо Юпітером, і який чудово допомагав при написанні частини відомої роботи пані Блаватської *«Викрита Ізиди»* під час її праці над нею у Філадельфії та Нью-Йорку. Коли я жив у Адьярі, Він був настільки добрим, що доручив моєму шановному вчителю, Свами Т. Субба Роу, привести мене до Нього на прийом. Відгукнувшись на Його запрошення, ми відправились до Його будинку й були ласкаво Ним прийняті. Після тривалої бесіди, яка відбувалася з найглибшим інтересом, ми мали честь відобідати з Ним, не дивлячись на його статус брахмана, й провели ніч і частину наступного дня під Його дахом. У цьому випадку згодимося, що немає питання щодо ілюзорності. Інший адепт, з яким я мав честь несподівано зустрітися фізично, був Майстром графом де Сен-Жерменом, якого інколи звать принц Ракоці. Я зустрів Його за досить звичайних обставин (без будь-яких попередніх

призначень, й неначе випадково), спускаючись вздовж Корсо у Римі, одягненого як звичайний італійський джентльмен. Він покликав мене у сади на схилі Пінча, й ми сиділи там більше години, бесідуючи про Товариство та його роботу; чи можливо скоріше слід сказати, що Він говорив, а я слухав, хоча коли він задавав питання, я відповідав.

Інших членів Братерства я побачив за різноманітних обставин. Моя перша негадана зустріч з одним із них була у готелі в Каїрі. Я був на шляху до Індії з пані Блаватською та деякими іншими людьми, і ми зупинилися в цьому місті на якийсь час. Ми разом використовували кімнату пані Блаватської для роботи, і я сидів на підлозі, вирізаючи та підбираючи для неї низку потрібних їй газетних статей. Вона сиділа за столом поруч; тому моя ліва рука торкалася її сукні. Двері кімнати були на видноті й певно не відчинені; але зненацька, без будь-якого приготування, з'явився чоловік, що стояв майже між мною та пані Блаватською, не торкаючись нас обох. Це примусило мене здригнутися, і я підстрибнув у деякому сум'ятті; пані Блаватська сильно розвеселилась і промовила: «Якщо ви так необізнані, що лякаєтеся подібних дрібниць, то недалеко підете в окультній роботі». Мене було представлено візитерові, який був тоді не адептом, а архатом, це однією сходиною нижче; з тих пір він став Майстром на ім'я Джуал Кхул.

За кілька місяців по тому Майстер Морія одного разу зайшов до нас, маючи вигляд, ніби перебував у фізичному тілі; Він пройшов крізь кімнату, куди я прийшов поспілкуватися з пані Блаватською, яка була у своїй спальні. Тоді вперше я побачив його явно та виразно, оскільки тоді ще не були достатньо розвинені мої приховані здібності пригадувати побачене мною у тонкому тілі. Я бачив Майстра Кутхумі за подібних умов на даху нашої штаб-квартири в Адьярі; Він переступив через балюстраду неначе щойно матеріалізувався з самого лише повітря на її іншому боці. Я також багато разів надивився на майстра Джуал Кхула на тому ж даху подібним чином.

Я гадаю, це слід вважати менш певним свідоцтвом, тому що адепти з'являлися наче привиди; проте, оскільки з тих пір я навчився користатися моїми вищими провідниками вільно, й відвідувати у такий спосіб цих Величних, я можу засвідчити, що Ті, хто у перші роки існування Товариства заходили та матеріалізувалися для нас, є тими же Людьми, яких я часто з тих пір бачив мешканцями Їх будинків. Люди припустили, що я та інші, які пережили те саме, можуть марити, оскільки ці відвідини мають місце під час сну тіла; можу лише відповісти, що це дивовижно насичене марення, яке триває в моєму власному випадку протягом сорока років, і що цим марили одночасно надто багатько людей.

Тим, хто бажає зібрати свідoctва за цими матеріалами (і це є прийнятним, що вони бажають це зробити), слід звернутися до ранньої літератури Товариства. Якщо вони зустрінуться з нашим Президентом, то можуть почути від неї, як багато Величних вона бачила за різних обставин; і набереться багато наших колег, хто свідчитиме без коливань у тім, що бачив Майстра. Можливо, що в медитації вони побачили Його обличчя, а пізніше отримали певний доказ Його реального існування. Багато свідoctв можна знайти у «Листках старого щоденника» полковника Олькотта, і є цікавий трактат, названий «А чи існують Брати?», написаний паном А.О. Х'юмом, людиною, високопоставленою у Цивільній службі в Індії, яка багато працювала разом з нашим покійним віце-президентом, паном А.П. Сіннеттом. Трактат було опубліковано у книзі, що названа «Короткі поради з Езотеричної Теософії». Пан Х'юм, який був скептичним англо-індійцем з юридичним розумом, задався питанням про існування Братів (як Майстрів тоді називали через їх приналежність до величного Братерства й через їх статус Старших Братів людства), вирішивши, що має приголомшливі докази їх існування; а з часу публікування книги їх зібралось набагато більше.

Опанування розширеним баченням та іншими здібностями як результатом розкриття наших прихованих сил, серед наших постійних дослідів-переживань також переконало у факті, що існують інші форми буття окрім людської, декотрі з яких за рівнем розвитку співставні з адептами, що значно вище за нас. Ми зустрічаємося з тими, кого називаємо *девами* або *янголами*, та іншими, які нас переважають у всіх відношеннях.

Еволюція життя

Оскільки під час свого розвитку ми набули здатності спілкуватися з адептами, цілком природно, що ми ввічливо запитали їх, як Вони досягли цього рівня. Вони одногolosно оповідають нам, що нещодавно Вони були такими самими як ми зараз. Вони піднялися з рядів найзвичайнісінького людства, і Вони запевнили нас, що ми з часом станемо такими як Вони є зараз, і що уся система є поступовою еволюцією Життя, що сягає все вище та вище, набагато віддаленіше, аніж можна її відслідкувати, аж власне до Божества.

Ми виявляємо, що існують визначені стадії ранньої еволюції – рослина вище за мінерал, тварина вище за рослину та людина вище за тварину – тому на цьому шляху людське царство має визначену межу, границю, за якою воно переходить у царство виразно вище за себе, що після людей ідуть надлюди.

Вивчаючи цю систему еволюції, ми засвоюємо, що у кожній людині є три великі підрозділи – тіло, душа й дух; і кожен з них здатен до подальшого розділення. Це є ясною визначеністю, що

була дана Святим Павлом дві тисячі років тому. Дух або монада є диханням Бога (для світу *дух* або *spirit* означає дихання, від латинського *spiro*), іскра божественної дивовижності, яка є справжністю людини, хоча має бути значно точніше описана як ширяюча над людиною, якою ми її знаємо. Схема її еволюції така, що їй слід зануритися в матерію, і шляхом цього занурення отримати визначеність і точність у матеріальних деталях.

Наскільки ми здатні бачити, ця монада, як іскра божественного вогню, не занурюється аж до нашого нинішнього рівня, не може безпосередньо досягти фізичного плану, на якому ми зараз думаємо та працюємо – можливо через різницю порядків їх вібрації, й оскільки фізична матерія різниться також широко, повинні бути проміжні стани та умови. На якому плані природи ця божественна іскра справді існує, ми не знаємо, бо це набагато вище наших можливостей досягнення. Найнижчий її прояв, що може бути названо її відбитком, занурений у найнижчі космічні плани, що описано в *Посібнику з Теософії*.

Ми говоримо зазвичай про сім планів існування, які є підрозділами або підпланами найнижчого космічного плану, названого у наших книгах планом *пракріті*, що означає фізичний план космосу. Монада може спуститися до другого з цих підпланів (який ми тому звемо монадичним планом), але вона, схоже, не здатна проникнути нижче, ніж цей. Заради отримання необхідного контакту з ще більш щільною матерією, вона опускає частину себе крізь два цілих плани, і цей фрагмент ми звемо *его* або душею.

Божественний дух, набагато вищий за нас, просто ширяє над нами; душа, будучи малим та частковим його представником (монада мов би випускає донизу вогняний палець, кінцем якого є душа), не може зануритися нижче вищої частини ментального плану (який є п'ятим планом рахуючи зверху, фізичний є сьомим та найнижчим). Щоби досягти ще більш низького рівня, вона повинна знову спустити вниз малу частину себе, яка стає тією особистістю, яку ми знаємо. Тому ця особистість, яку кожен індивідуум вважає собою, насправді є лише фрагментом від фрагменту.

Уся еволюція через нижчі царства є лише підготуванням до розвитку до цієї людської конструкції-конституції. Як тварина протягом свого життя на фізичному плані (й деякий час після цього в астральному світі) має душу таку ж індивідуальну та окрему як людська; проте коли закінчується життя тварини на астралі, душа не перевтілюється знову в окреме тіло, а ніби повертається до резервуару душевної матерії, що зветься в наших книгах груповою душею. Групова душа була неначе відром води, яке забезпечувало потреби кількох тварин того ж виду – скажімо, двадцяти коней. Коли кінь має народитися від цього

групового духу, це наче хтось занурив посудину в це відро і виніс її наповненою водою. Впродовж життя цього коня його спіткають усі види переживань-дослідів, що змінює його душу, з яких вона отримує уроки, і це можна порівняти до дії різноманітних видів забарвлення матеріальних вплесків у посудину з водою. Коли кінь помирає, вода з посудини повертається назад до відра, а забарвлена матерія, якою він заволодів, поширюється на все ціле відро. Коли народжується інший кінь цієї ж групової душі, інша посудина з водою наповнюється з відра; але очевидно, що неможливо отримати такі самі краплі води, які призначала душа для попереднього коня.¹

Коли тварина досить розвинена, щоби стати людиною, це означає, що наприкінці свого життя душа не виливається назад знову до групової душі, а залишається як окремий об'єкт. І тоді з нею трапляється дуже цікава й чудова історія. Матерія душі, вода у посудині, перетворюється у транспорт для чогось набагато вищого, і замість служби душі вона сама стає душею. Ми не маємо точних аналогій на фізичному плані, хіба-що обмірковуємо накачування повітря в воду під високим тиском, і в такий спосіб проведення аерації води. Якщо припустити цю аналогію, вода, яка перед тим складала душу тварини, тепер має стати причинним тілом людини; а закачане повітря стає її *его*, про яке я сказав – це душа людини, яка лише частково виявляє божественність духу. Це опускання *его* символізовано у грецькій міфології ідеєю про *кратер* або чашу, та середньовічною легендою про Святий Грааль; бо Грааль або чаша є довершеним результатом всієї попередньої еволюції, у яку вливається вино божественного життя, щоби могла народитися душа людини. Отже, як ми висловлювалися, те що раніше було душею тварини, стає у випадку людини причинним тілом, яке існує у вищій частині ментального плану як постійний провідник, зайнятий *его* або душею людини; й усе, чому душа навчилася в її еволюції, переноситься до цього нового центру життя.

Еволюція цієї душі складається з її поступового повернення на вищий рівень на плані, наступному знизу від монадного, при цьому душа несе із собою результати свого занурення у формі набутого досвіду й придбаних якостей. Фізичне тіло кожного з нас повністю розвинене, й саме тому вважається, що ми ним вже оволоділи; проте йому слід бути повністю підконтрольним душі. Серед вищих рас людства нині це зазвичай так, хоча часом воно може дещо вириватися з-під контролю й рухатися навмання.

¹ Для подальшої деталізації цього процесу читайте «Посібник з Теософії».

Астральне тіло також є повністю розвиненим, проте поки мало контрольоване; навіть серед рас, до яких належимо ми, є багато людей, які є жертвами своїх власних емоцій. Замість того, щоб мати здатність довершено ним керувати, вони надто часто дозволяють собі керуватися емоціями. Вони дозволяють своїм емоціям захоплювати себе, мов дикий кінь, що може захопити вершника і доставити його у такі місця, куди вершник сам би не забажав.

Маємо прийняти тоді, що в усіх найкращих людях з найбільш передових рас на нинішній день фізичне тіло повністю розвинене й досить добре контрольоване; астральне тіло також повністю розвинене, але жодним чином не під довершеним контролем; ментальне тіло у процесі розгортання, хоча його зростання є ще далеко не повним. Вони мають пройти тривалий шлях аж поки ці три тіла, фізичне, астрал та ментал, не стануть повністю підпорядкованими душі. Коли це трапиться, нижче Я поглинеться вищим Я, й *его*, душа, оволодіє людиною. Хоча людина не є довершеною, різні її провідники настільки гармонізовані, що мають одну мету.

До цього часу душа має неквапливо контролювати свої провідники, доки вони не стануть із нею одним цілим, але тепер монада у свою чергу починає оволодівати душею; й незабаром прийде час коли, так само як особистість та душа стають єдиним цілим, так дух та душа стануть одним у своїх діях. Це поєднання *его* з монадою; і коли воно відбудеться, людина досягне цілі свого занурення у матерію – вона стане надлюдиною, адептом.

Життя надлюдини

Тільки тепер, уперше, він вступає у своє реальне життя, бо весь цей цілий дивовижний процес еволюції (крізь усі нижні царства а потім крізь людське вгору – до набуття адептства) є лише приготуванням до того справжнього життя духу, яке починається лише коли людина стає більше ніж людиною. Людство – це останній клас у світовій школі; і коли людина є навченою там, вона переходить у справжнє життя, життя уславленого духу, життя Христа. Поки ми мало обізнані, що ж це таке, хоча й бачимо декого з тих, хто бере в ньому участь. Воно має славу та блиск, що поза всяким порівнянням, поза нашим осягненням; проте все це – яскравий живий факт, і процес досягання його кожним із нас є абсолютно незаперечним, від якого ми не вислизнемо, навіть якщо б захотіли. Якщо ми діємо егоїстично, якщо стаємо проти течії еволюції, ми можемо відтермінувати наш прогрес; але не можемо зовсім йому запобігти.

Покінчивши з людським життям, довершена людина зазвичай скидає свої різні матеріальні тіла, але вона зберігає здатність прийняти будь-яке з них, якщо коли-небудь воно йому

знадобиться згідно потребам її роботи. У більшості випадків той, хто досяг цього рівня, в подальшому не потребує фізичного тіла. Він не зберігає астрального, ментального і навіть причинного тіла, а перебуває постійно на своєму вищому рівні. Коли з певною метою йому знадобиться мати справу із нижнім планом, він мусить взяти тимчасовий провідник, що належить відповідному плану, оскільки так зможе контактувати з тими, хто на ньому живе. Якщо він бажає говорити з людьми фізично, мусить взяти фізичне тіло; він повинен хоча б частково матеріалізуватися, інакше він не зможе говорити. У такий же спосіб, якщо він бажає торкнутися до наших розумів, то мусить зібрати довкола себе ментальне тіло. Коли б не знадобилось йому для роботи взяти нижчий провідник, він має міць це зробити; але тримає його лише тимчасово. Для довершеної людини існує сім напрямків подальшого прогресу, якими вона може крокувати, їх перелік ми дамо в останній главі.

Братерство адептів

Світ ведеться й спрямовується Братерством адептів, до якого належать наші Майстри. Ті, що вивчають Теософію, помиляються відносно Них в різний спосіб. Одні часто ставляться до Них, як до великої чернечої громади, що мешкає разом у деякому таємному місці. Вони уявляють їх інколи янголами, а дехто з наших вивчаючих переконані, ніби всі Вони були індусами, або що Вони всі перебували у Гімалаях. Жодне з цих припущень не відповідає дійсності. Вони є великим Братерством, і його члени у постійному спілкуванні один з одним; хоча їх спілкування йде на вищих планах і Вони всі не обов'язково живуть разом. Дехто з цих величних Братів, Майстрів мудрості, як складову своєї роботи, приймає учнів-підмайстрів та їх навчає; але Таких лише мала частина в потужному тілі спільноти Довершених людей.

Як буде пояснено далі, існує сім типів людей, оскільки кожен належить до одного з семи променів, на які чітко розділена велика хвиля життя, що розвивається. Мабуть один особливий адепт на кожному промені призначений стежити за підготовкою початківців, і всі, кого супроводжує Його особливий промінь еволюції, проходять крізь Його руки.

Нікому рангом нижче за адепта не дозволяється приймати на себе повноту відповідальності за новачка, хоча ті, хто був *чела* протягом кількох років, часто використовуються як наставники, маючи привілеї допомагати та радити перспективним молодим претендентам. Ці старші учні поступово тренуються для своєї майбутньої роботи, аж поки не стануть адептами, й вони навчаються виконувати все більше і більше рутинної праці, замінюючи руки Майстрів, щоби ті звільнилися для вищої роботи, яку можуть виконати лише Вони. Попередній відбір кандидатів

на учнівство тепер в значній мірі переданий до рук цих старших співробітників, і кандидати зв'язані частіше із такими представниками, ніж напряму з Величними адептами. А учні та Майстер являють чудову єдність, можливо, через «відмінність між ними без різниці».

Здібності адепта

Здібності адепта є дійсно різноманітні та дивовижні, хоча вони коріняться у природних наслідках якостей, що притаманні їм. Єдине що, Вони мають ці здібності на набагато вищому ступені. Гадаю, що видатна характеристика адепта порівняно з нами, у тому, що Він дивиться на все з абсолютно іншої точки зору; у Ньому нема нічого від думки про себе, що так випирає з більшості людей. Адепт прибрав своє нижнє Я, і живе не для себе, а для усіх, і ще, у спосіб, зрозумілий лише Йому, Він може реально розуміти, що *все* є дійсно Його також. Він осягнув, що на сходинці, де він є, нема жодної плями в Його характері, ані думки про почуття для окремішнього Я, і Його єдиний мотив – допомога прогресу еволюції, у роботі в гармонії з Логосом, який його спрямовує.

Можливо наступна, найбільш видима характеристика полягає у Його всебічному розвитку. Усі ми є недосконалыми; жоден не досяг найвищого рівня у будь-якому напрямку, і навіть великі вчені й великі святі можуть зазвичай досягнути переваги лише в чомусь одному, а інші сторони своєї природи вони залишають нерозкритими. Усі ми володіємо деякими зародками усіх різних характеристик, проте всі вони розвинені лише частково, одні більше, а інші – менше. Адепт, проте, людина, розвинена у всіх відносинах, людина, чий відданість, любов, співучасть та співчуття є довершеними, у той же час його інтелект дещо вищий, аніж ми можемо усвідомити, а Його духовність дивно-божественна. Через свою повну розвиненість Він стоїть незрівняно вище усіх людей, яких ми знаємо.

ГЛАВА II. ФІЗИЧНІ ТІЛА МАЙСТРІВ

Їх поява

Серед студіюючих Теософію мали місце великі невизначеності та невпевненості відносно Майстрів, тому можливо нам доречно дізнатися, яким природнім є Їх життя, та яким воно їм видається зі звичайного фізичного боку, якщо я оповім трохи про Їх будні та зовнішність. Немає фізичної характеристики, за якою адепт може безпомилково вирізнитися з-поміж інших людей, але Він завжди вражає зовнішністю, благородний, величний, святий та завжди ясний, і кожному, хто Його стріне, не важко упізнати, що він був у присутності чудової людини. Це сильна, але мовчазна людина, розмовляє лише якщо має на увазі певну мету: збадьорити,

допомогти або застерегти, проте Він є дивним чином доброзичливим і сповненим проникливого гумору – цей гумор завжди доброзичливого плану, який ніколи не ранить, а виключно для полегшення життєвих турбот. Майстер Морія одного разу сказав, що неможливо досягти прогресу на окультному шляху без почуття гумору, й безумовно усі адепти, яких я побачив, володіли цією якістю.

Більшість з них є певно симпатичними людьми; Їх фізичні тіла практично досконалі, оскільки вони живуть у повній відповідності до законів здоров'я, і найголовніше, Вони ніколи ні про що не хвилюються. Усю Їх важку *карму* давно вичерпано, а тому фізичне тіло є довершеним виразом *Аугоейду* або просвітленого тіла *его*, наскільки дозволяють обмеження фізичного плану, оскільки не лише нинішнє тіло адепта зазвичай чудово красиве, а також нове тіло, яке він може взяти в наступному втіленні, скоріш за все буде точним відтворенням старого, за виключенням расових та родинних відмінностей, оскільки нема потреби його міняти. Ця свобода від *карми* дає Їм можливість, коли б Вони не вирішили з будь-якої причини взяти нові тіла, повну свободу вибору народження у будь-якій країні або расі, щоби зручніше працювати, і таким чином національність конкретних тіл, які Їм траплялося носити у будь-який час, не має першорядної важливості.

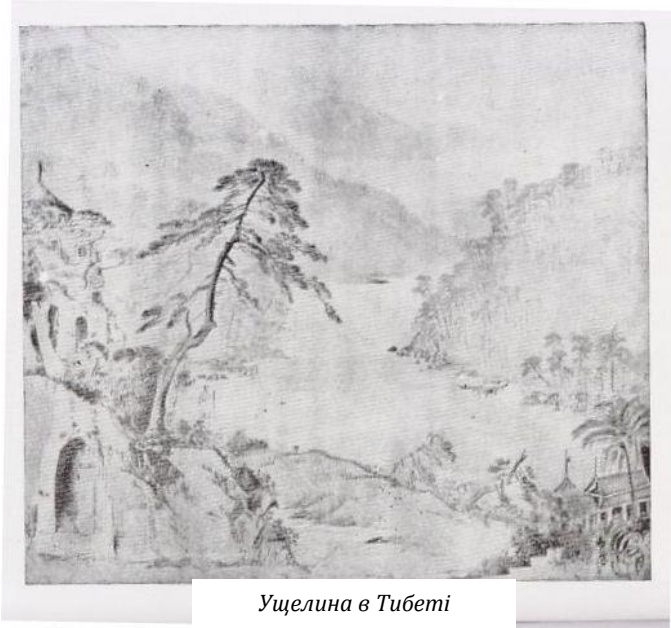
Щоби дізнатися, чи є ця людина адептом, необхідно бачити її причинне тіло, бо в ньому Його розвиток відіб'ється величезним зростанням розміру та особливим розташуванням кольорів концентричними сферами, як показано деякою мірою у ілюстрації причинного тіла архата (іл. XXVI) у книзі «*Людина видима й невидима*».

Ущелина в Тибеті

Це є певна долина, скоріше ущелина, в Тибеті, де троє з цих Величних, Майстер Морія, Майстер Кутхумі та Майстер Джуал Кхул зараз мешкають.

Майстер Джуал Кхул, за проханням пані Блаватської, одного разу зробив для неї методом осадження картину гирла цієї долини, й наведена тут ілюстрація є її фоторепродукцією. Оригінал, осаджений на шовк, зберігається в кімнаті святинь штаб-квартири Теософського товариства в Адьярі. Зліва на картині видніється на коні майстер Морія біля дверей свого будинку. Обителі майстра Кутхумі немає на картині, оскільки вона вище у долині, за поворотом праворуч. Пані Блаватська попросила майстра Джуал Кхула зобразити себе на картині; Він спочатку відмовився, але врешті додав себе у вигляді невеличкої фігури, що стоїть у воді, тримаючи жердину, але спиною до спостерігача! Оригінал блідо зафарбовано, його тони блакитні,

зелені та чорні. Картина носить підпис художника – псевдонім Гай Бен-Джамін, який він носив на початку діяльності Товариства у Свої юні роки, набагато раніше досягнення адептства.² Сцена вочевидь, зафіксована на початку дня, оскільки вранішня імла ще чіпляється за схили.

Ущелина в Тибеті

Майстри Морія та Кутхумі займають будинки на протилежних боках цієї вузької улоговини, схили якої вкриті соснами. Стежини збігають униз ущелини повз їх будинки, та зустрічаються на дні біля маленького містка. Закриваючі місток вузькі двері, які можна бачити зліва картини, ведуть до системи широких підземних залів, що містять окультний музей, опікуном якого від імені Великого Білого Братерства є Майстер Кутхумі.

Вміст цього музею має вельми різноманітний характер. Мабуть, намір цього – своєрідна ілюстрація всього процесу еволюції. Наприклад, там є майже живі зображення усіх типів людини, що існували на цій планеті від самого початку – від гнучко з'єднаних велетнів лемурійців до пігмеїв, залишків ще більш ранніх недорозвинених рас. Горельєфні моделі відображують усі зміни поверхні Землі – умови до та після

² Цей підпис був на нижній рамці за межами фактичної картини, й через це не потрапив до нашої репродукції.

великих катастроф, які так вражають змінювалися. Величезні діаграми ілюструють міграцію різних рас світу й точно показують, як далеко вони розповсюдилися від своїх первісних витоків. Інші подібні діаграми присвячено впливу різноманітних релігій світу, показуючи де саме кожна практикувалася у своїй первинній чистоті, й де змішувалася та спотворювалася залишками інших релігій.

Вражаючи майже живі статуї увічнюють фізичну появу визначних великих лідерів та вчителів давно забутих рас; а різноманітні цікаві об'єкти, пов'язані з важливими та навіть непоміченими просуваннями цивілізації, зберігаються для огляду нащадками. Тут можна побачити оригінальні рукописи надзвичайної давнини та безцінні речі – наприклад, рукопис, написаний власною рукою владика Будди в його останньому житті як принца Сіддхарттхи, та інший, написаний владикою Христом впродовж його життя в Палестині. Тут зберігається дивовижний оригінал *«Книги Дзіан»*, яку пані Блаватська описала на початку *«Таємної доктрини»*. Тут є дивні оригінали з інших світів. Зображено також тваринні та рослинні форми, невелика кількість яких нам відома як окам'янілості, хоча більшість їх невідомі нашій сучасній науці. Фактичні моделі деяких великих міст віддаленої забутої старовини є тут для навчання учнів.

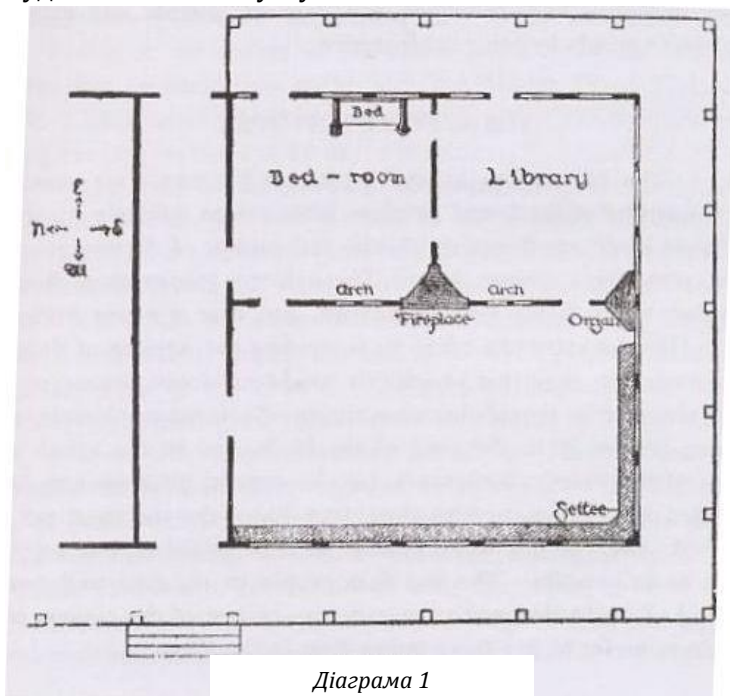
Усі статуї та моделі в яскравих кольорах точнісінько таких, що мали оригінали; й ми відзначаємо, що тутешню колекцію було навмисно зібрано разом згідно часу для представлення нащадкам точних стадій, крізь які проходила еволюція цивілізації, тому що замість явно неповних комплектів, таких, які часто презентують нам наші музеї, ми маємо усі випадки спеціально виховної серії представленого матеріалу. Тут ми знаходимо всі види машин, які впровадили різні цивілізації, а також тут є детально розроблені і щедри ілюстрації видів магії, що використовувалися в різні історичні періоди.

У вестибюлі, що веде до цих широких залів, містяться живі образи учнів Майстрів Морії та Кутхумі, яким трапляється в даний момент бути на випробуваннях, які я опишу пізніше. Ці образи змонтовані довкола стін подібно до статуй, та є довершеними представленнями учнів, про яких піклуються. Неможливо, проте, щоби їх було видно фізичними очима, бо речовина найнижчого рівня, що входить до їх складу, є ефірною.

Біля містку є також маленький храм з вежами деяких бірманських форм, до якого ідуть декілька сільських жителів щоб запропонувати фрукти та квіти, та палити камфору й декламувати Панча Шілу. Груба й нерівна дорога веде донизу долини, уздовж струмка. З кожного з двох будинків Вчителів проглядається інший; вони обидва вище містка, але обидва не можна побачити одночасно, оскільки ущелина вигинається. Якщо

піти стежиною вгору долини повз будинок майстра Кутхумі, вона доведе нас до широкого скельного стовпа, за яким ущелина загинається знову, будинок зникає з поля зору. На деякій відстані далі ущелина відкривається на плато, де є озеро. У ньому, традиційно нам кажуть, купалася пані Блаватська; й говориться, що вона вважала його холодним. Долина захищена й відкривається на південь, і хоча довколишня місцина взимку засніжена, щось не згадується мені побачити сніг біля будинків Майстрів. Їх будівлі з каменю, збудовані міцно й ґрунтовно.

Будинок Вчителя Кутхумі

Діаграма 1

Будинок Майстра Кутхумі є розділеним на дві частини коридором, що біжить прямо наскрізь. Як побачите на нашій діаграмі 1, що показує наземний план південної половини будинку, при відкритті коридору, перші двері направо ведуть до головної кімнати будинку, в якій зазвичай сидить наш Вчитель. Кімната широка й височенна (біля 15 на 9 метрів), і багато в чому більш нагадує залу аніж кімнату, займаючи весь фасад будинку по цей бік коридору. За цією широкою є дві інші майже квадратні кімнати, одну з яких Він використовує як бібліотеку, а іншу як спальню. На тому поділ цієї частини будинку, яка вочевидь призначена для особистого використання Вчителем й оточена

широкою верандою, завершується. Іншу сторону будинку, що ліворуч коридору та має один вхід, здається розділено на менші кімнати та різного роду приміщення; ми не мали можливості уважно їх оглянути, хоча відзначили, що точнісінько навпроти спальні через коридор є добре обладнана ванна кімната.

Широка кімната щедро обладнана вікнами, як уздовж фасаду, так і торця – тому при вході складається чудове враження майже суцільного краєвиду; під вікнами простягається місце для сидіння. Тут є також річ, дещо незвичайна для цієї країни: широкий камін посередині стіни, що навпроти передніх вікон. Камін пристосовано для обігріву трьох кімнат, він має цікавий кований залізний ковпак, який, як мене запевнили, є унікальним на Тибеті. Над його топкою – камінна полиця, біля якої стоїть крісло Вчителя зі старовинної різаної деревини, запале для зручності сидіння настільки, що не потребує подушок. Уздовж контуру кімнати розставлено столи та невеличкі дивани, здебільшого без спинок, а в одному куті клавіатура органа Вчителя. Стеля висотою близько 6 метрів, й дуже красива, з чудовими різьбленими балками, що поділяють її на орнаментальні деталі, де вони стрічають одна одну та ділять стелю на довгасті секції. Арочне покриття із стовпом усередині, дещо подібне на готичний стиль, але без скла, веде до бібліотеки, й подібний же отвір веде до спальні. Останню обставлено дуже просто. Там є звичайне ліжко, постіль підвишено мов гамак між двома різьбленими дерев'яними опорами, закріпленими до стін (одна з них є імітацією голови лева, інша – слона), і ліжко, коли воно не використовується, складається до стіни.

Бібліотека – чудова кімната, що містить тисячі томів. Від стін біжать високі книжні полиці, наповнені книгами на багатьох мовах, багато з них є сучасними європейськими творами, а зверху відкриті полиці для рукописів. Майстер є великим мовознавцем, й окрім чудової англійської вченості має неабиякі знання французької та німецької мов. Бібліотека також містить друкарську машинку, подаровану майстру одним з його учнів.

Про родину майстра мені відомо мало. Там є жінка, очевидно, учениця, яку Він зве «сестрою». Чи вона є дійсно Його сестрою, чи ні, мені невідомо; можливо це його двоюрідна сестра або племінниця. Вона виглядає набагато старшою за Нього, та це не робить спорідненість неможливою, оскільки Він вже протягом тривалого часу видається незмінної зовнішності. Вона дещо схожа на Нього, й раз або два під час тамтешніх зборів долучалася до товариства; хоча її головна робота, здається, доглядати господарство й керувати слугами. Серед останніх є старий чоловік та його дружина, які вже довгий час обслуговують майстра. Вони не знають нічого про реальний титул свого наймача, але

вважають Його дуже поблажливим люб'язним господарем, і природно отримують від служби в нього велику користь.

Діяльність Вчителів

Майстер має свій власний великий сад. Він володіє, також, певною кількістю землі, наймаючи працівників для її обробки. Біля будинку є квітучі кущі та маса квітів, що вільно ростуть, із папороттю серед них. Крізь сад тече струмок із маленьким водоспадом, через який перекинута місточок. Тут Він часто сидить, посилаючи людям думки та благословення; безсумнівно, випадковому спостерігачеві здалося би, що Він сидить, лінки спостерігаючи природу, і безтурботно слухаючи співи птахів, плескіт та падіння води. Інколи, також, Він відпочиває у своєму великому фотелі, й коли Його люди бачать Його там, то знають, що Його неможна турбувати; вони не знають напевно, що Він робить, та припускають, що Він у стані *самадхі*. Той факт, що мешканці Сходу розуміють цей вид медитації й поважають його, може бути однією з причин, чому адепти вважають за краще жити там, а не на Заході.

Таким чином, ми отримуємо враження, що Майстер значну частину дня спокійно сидить та, як ми би сказали, медитує; проте під час його ззовні спокійного відпочинку, Він насправді увесь час зайнятий найенергійнішою працею на вищих планах, маніпулюючи різними силами природи й проливаючи назовні впливи найрізноманітнішого характеру на тисячі душ одночасно; бо адепти є найбільш зайнятими людьми у світі. Вчитель, тим не менш, робить також багато роботи на фізичному плані; Він складає музику, має написані статті та вказівки для різних потреб. Він також багато цікавиться зростанням фізичної науки, хоч та є специфічною сферою діяльності іншого великого Вчителя мудрості.

Час від часу майстер Кутхумі їздить верхи на великому гнідому коні, й іноді, коли їх робота є спільною, Він супроводжується майстром Морією, який завжди їздить на чудовому білому коні. Наш Вчитель регулярно відвідує деякі монастирі, та інколи піднімається вгору великим перевалом до самотнього монастирю на схилах. Верхово їзда здається Його головною фізичною справою, проте інколи Він гуляє пішки з майстром Джуал Кхулом, який живе в маленькій хатинці, яку збудував власноруч, недалеко від великої скелі на підйомі до плато.

Іноді наш майстер грає на органі, що у великій кімнаті Його будинку. Орган зроблено у Тибеті під Його керівництвом, що є фактично комбінацією фортепіано та органу, з клавіатурою, подібною до тих, які є на Заході, тому можна грати усю західну музику. Він відрізняється від будь-якого іншого знайомого мені інструменту подвійністю виходу: на ньому можна грати як з

вітальні, так із бібліотеки. Головна клавіатура (скоріше, три клавіатури великого органу, роздуття й хори) знаходиться у вітальні, тоді як клавіатура фортепіано – у бібліотеці; і ці клавіатури можуть бути використані як разом, так і окремо. Повний орган із педалями може гратися звичайним шляхом із вітальні; але повертаючи ручку аналогічну реєстру, механізм фортепіано може приєднуватися до органу так, що обидва грають одночасно. Тобто фактично фортепіано працює як додатковий реєстр на органі.

Із клавіатури в бібліотеці, тим не менш, фортепіано може приводитися в дію саме як окремий інструмент, повністю роз'єднаний з органом; але деяким складним механізмом хор органу теж пов'язаний з цією клавіатурою, таким чином, що людина може грати на фортепіано так, нібито це звичайне фортепіано, або грати на фортепіано під акомпанемент органного хору, або у будь-якому режимі певних реєстрів органу. Також можливо, як я казав, відокремити обидва повністю, й таким чином, із виконавцем на кожній клавіатурі, грати фортепіано-органним дуетом. Механізм та труби цього дивного інструменту займають майже повністю те, що є верхнім поверхом цієї частини будинку майстра. Намагнічуючи, він пов'язав його з *Гандхарвами*, або *Девами* музики, так що кожного разу, як він грає з їх допомогою, отримуються звукові комбінації, що не чулися на фізичному плані; а також виявляється ефект, продукований органом в акомпанементі струнного чи духового інструменту.

Пісня *Дев* співається у світі безперервно; вона завжди звучить у людських вухах, проте вони не дослухаються її краси. Глибокий басовий тон моря, зітхання вітру на деревах, рев гірського потоку, музика струмка, ріки та водоспаду, разом з багатьма іншими формами є могутньою піснею природи, оскільки вона жива. Але це лише відлуння у фізичному світі набагато величнішого звучання *Буття Дев*. Як зазначено у «*Світлі на Шляху*»:

«Лише фрагменти величної пісні досягнуть твоїх вух, поки ти ще лише людина. Але, якщо ти дослухатимешся її, вірно запам'ятовуючи, так щоби жодна мелодія не загубилася, й намагатимешся вивчати від неї таїну, яка тебе оточує, з часом тобі не потрібен буде вчитель. Бо як індивідуальне має голос, так і те, в чому індивідуальне існує. Саме життя розмовляє, ніколи не замовкаючи. І це звучання, яке ти пропускаєш із-за глухоти, не крик: це є пісня. Дізнайся від неї, що ти – частина гармонії; навчись від неї скорятися законам гармонії».

Щоранку кілька людей, не обов'язково учні, проте послідовники, приходять до будинку Вчителя, й сидять на веранді та довкола неї. Інколи Він веде з ними коротеньку бесіду як коротеньку лекцію; але частіше Він продовжує свою роботу й обмежується дружньою посмішкою, якою вони, здається, також

задовольняються. Вони вочевидь приходять посидіти в його аурі та вшанувати Його. Інколи він їсть у їх присутності, сидячи на веранді, оточений натовпом тибетців та інших людей на землі довкола нього; але загалом Він їсть сам за столом у своїй кімнаті. Можливо Він дотримується правила буддійських монахів і не їсть після полудня; я не пригадую, коли бачив Його за вечерею; можливо й не кожен день Він потребує їжі. Імовірно, що коли Він схильний прийняти їжу, то замовляє те що Йому до вподоби, не дотримуючись певного часу. Я бачив як Він їв круглі кекси, коричневі та солодкі; їх роблять з пшениці, цукру та масла, й це найзвичайнісінькі вироби, їх пече Його сестра. Він споживає також рис та керрі, різновид супу, подібний до *дхаль*. Він використовує цікаву чудову золоту ложку, з винятковим зображенням слона на кінці рукояті, заглиблену частину ложки прикріплено до ручки під незвичайним кутом. Ложка є родинним спадком, дуже старим і, можливо, являє велику цінність. Він загалом вдягає білий одяг, й не пам'ятаю, щоби бачив Його у якомусь головному уборі, окрім тих рідких випадків, коли Він одягає жовте вбрання школи *Гелугпа*, що містить капелюх, який нагадує римський шолом. А Вчитель Морія, проте, зазвичай носить тюрбан.

Інші будинки

Будинок Майстра Морії є на протилежному боці долини, але набагато нижче, фактично біля маленького храму та входу до печер. Він збудований зовсім у іншому архітектурному стилі, маючи не менше двох поверхів, з фасадом на дорогу, там є веранди на кожному поверсі, що майже повністю вкриті склом. Взагалі, спосіб Його життя майже такий самий, як у майстра Кутхумі, що вже описано нами.

Якщо йти дорогою ліворуч струмка, підіймаючись поступово вздовж боку долини, то пройдемо праворуч будинку та земель вчителя Кутхумі, а далі вгору по схилу знайдемо на тому ж боці дороги маленьку хату, яку Той, хто нині є майстром Джуал Кхулом, збудував власноруч під час свого учнівства, щоби Він зміг розташувати місце свого перебування майже біля свого Вчителя. У цій хаті висить щось подібне дощечки, на якій згідно Його прохання один з англійських учнів Вчителя Кутхумі зобразив багато років тому інтер'єр широкої кімнати будинку майстра Кутхумі, показуючи фігури різних Вчителів та учнів. Це було зроблено в ознаменування особливо щасливого плідного вечора в будинку Вчителя.

Адепти Першого променю

Тепер звернемося до зовнішності цих Величних, вона деякою мірою різниться залежно від променю або типу, до якого належить кожен з Них. Характерною рисою Першого променю є

влада або сила, і ті, хто народжені у ньому – королі, керманічі, правителі світу – внутрішнього й духовного перш за все, але й фізичного плану теж. Кожна людина, яка значною мірою володіє якостями, що дозволяють їй панувати над людьми та легко спрямовувати їх бажаним шляхом, ймовірно є також людиною першого променя або є однією з тих, хто до нього схильний.

Такою є царствена фігура Господа Вайвасвата Ману, правителя п'ятої корінної раси, найвищого з адептів, що має 2 метри і 6 см зросту, та досконалу статуру. Він є представником нашої раси, її прототипом, кожен член раси безпосередньо походить від Нього. Ману має дуже владне обличчя та орлиний ніс, пишну й хвилясту каштанову бороду, карі очі та чудову здібність рівноваги лева. «Він високий, – каже наш Президент, – та царствено величний, з очима пронизливими мов орлині, рудувато-карими й блискучими із золотими вогниками». Він живе нині у Гімалайських горах, неподалік будинку свого величного брата, Господа Майтреї.

Подібним до Нього є майстер Морія, заступник і наступник Господа Вайвасвата Ману, і майбутній Ману шостої корінної раси. Він є уродженим Раджпутським царем, та має темну бороду, що поділена на дві частини, темне, майже чорне, волосся спадає на плечі, й темні пронизливі очі, сповнені енергії. Він має 1 м 98 см зросту, й поводитьсь подібно до солдата, розмовляє короткими стислими реченнями, ніби Він звик до миттєвої покори співрозмовника. У Його присутності виникає відчуття захоплюючої влади й сили. Він має царствену гідність, яка викликає глибоку повагу.

Пані Блаватська часто оповідала нам, як вона зустріла майстра Морію у Лондонському Гайд-парку в 1851 році, коли Він разом із багатьма іншими індійських князями прибув на першу велику Інтернаціональну Виставку. Дивно, що я особисто, будучи тоді 4-річною дитиною, бачив Його також, не знаючи цього. Пригадую, що мене взяли подивитися пишну процесію, у якій серед багатьох чудес прибула група багато одягнених індійських вершників. Це були величні вершники, які їхали на чудових конях. Природно, що мій дитячий погляд був націлений на них у великому захваті, й що вони можливо були найчудовішою частиною цього дивовижного та феєричного видовища. Коли я спостерігав за їх проходженням, тримаючись за батьківську руку, один з найвищих цих героїв поцілів у мене блискучими чорними очима, які ледь не жажнули мене, у той же час сповнивши якимись невимовними щастям і піднесенням. Він проїхав із рештою, і я Його більше не бачив, проте часто вигляд цих блискучих очей повертався до моєї дитячої пам'яті.

До речі, тоді я не знав, Хто це був і ніколи б не ідентифікував Його, якщо би не поблажливе зауваження мені, до якого Він вдався багато років по тому. Говорячи одного разу у Його

присутності про початковий період існування Товариства, мені випало сказати, що першого разу я мав честь бачити Його матеріалізованим за певного випадку, коли Він зайшов до кімнати пані Блаватської в Адьярі, щоби надати їй сил та дати певні вказівки. Він, будучи зайнятим розмовами з іншими адептами, різко обернувся до мене й промовив: «Ні, це було не вперше. Ви вже побачили мене до того у моєму фізичному тілі. Хіба не пригадуєте, як малюком, спостерігали у Гайд-парку виїздку індійських вершників, то хіба ви не бачили, як навіть тоді я видивився вас?» Звичайно, я миттєво згадав й сказав: «О, Майстре, то це були Ви? Але мені слід було це знати». Я не згадую цієї події серед випадків, коли зустрічав та розмовляв із Вчителем, й обидва учасники зустрічі були у фізичному тілі, тому що не знав на той момент, що величний вершник був Майстром, і через те, що свідчення малої дитини можуть викликати сумніви або бути применшеними.

Містер С. Рамасвами Аер, звітуючи про переживання, згадані у Главі I, пише:

«Я рухався дорогою у місто, звідки, як мене запевняли зустрічні люди на дорозі, я можу легко потрапити до Тибету у моєму одязі пілігрима, коли зненацька побачив окремого вершника, галопуючого до мене з протилежного боку. Через його високий зріст та мистецтво керування конем, я подумав, що це якийсь військовий, офіцер Сіккімського раджі... Але наблизившись до мене, він став натягувати поводи. Я поглянув і відразу впізнав його... Я знаходився у найвищій присутності його, того самого Махатми, шанованого мною Гуру, якого я вже побачив раніш у його астральному тілі на балконі Теософської штаб-квартири. Це був він, «Гімалайський брат» назавжди пам'ятної ночі грудня минулого року, який був настільки люб'язним, що відправив листа у відповідь на переданий мною протягом години у запечатаному конверті для пані Блаватської, з якої я не зводив очей протягом цього проміжку часу. За мить я розпростерся біля його ніг. Я підвівся за його наказом, і, вдивляючись у його обличчя, повністю забувся у спогляданні добре відомого образу з багаторазово побаченого портрету (що був у полковника Олькотта). Я не знав, що сказати; радість та повага зв'язали мого язика. Величність його обличчя, яка здалася мені виразом міцї та думки, тримала мене у захопленні та благоговінні. Нарешті я стояв віч-на-віч з махатмою Гімавата, й він не був ані міфом, ані плодом уяви медіуму, як припускали деякі скептики. Це не було нічним сновидінням, оскільки відбувалося між дев'ятою та десятою годинами ранку. Сяяло сонце й мовчки засвідчувало сцену згори. Я бачу його перед собою живим у тілі, й він промовляє до мене голосом, що сповнений ласкавої доброти. Чого бажати мені ще більше? Надмірність

щастя зробила мене німим. І лише коли минув деякий час, я був у змозі вимовити кілька слів, збадьорений його добрим тоном та мовою. Колір його шкіри не такий світлий, як у махатми Кутхумі; проте я ніколи не бачив обличчя настільки гарного, а статури настільки високої та величної. Як і на своєму портреті, він має коротку чорну бороду та довге чорне волосся, що спадає на груди; лише його одяг був іншим. Замість білого вільного одягу на ньому була жовта мантія, підбита хутром, а на голові замість тюрбану жовтий тибетський капелюх із повсті, який я бачив на мешканцях Бутану. Коли минули перші моменти захвату й подиву, та я спокійно обміркував ситуацію, в мене відбулася з ним довга розмова».³

Ще одна така ж царствена фігура – владика Чакшуша Ману, ману четвертої корінної раси, китаєць за народженням, з дуже високої касты. Він має видатні монгольські вилиці, його обличчя ніби тонко вирізане із старої слонової кістки. Зазвичай він носить чудові сукні з золотистою тканини, що в'ється. Як правило, ми не контактуємо з ним у нашій регулярній роботі, за винятком випадків, коли доводиться мати справу з учнями з його корінної раси.

Адепти Другого променя

В індивідуальності Господа Бодхісаттви, Світового вчителя, та Його головного заступника майстра Кутхумі, особливо прикметним є випромінювання всеосяжного сяйва Любові. Господь Майтрея нині носить тіло кельтської раси, хоча коли він прибуде у світ, щоби навчати людей, оскільки має намір зробити це незабаром, то скористається тілом, яке приготоване для нього одним з учнів. Його обличчя на диво чудове, сильне, проте ніжне, з пишним волоссям, що струмує мов червоним золотом уздовж Його плечей. Його борода загострена як на деяких старих портретах, а Його дивовижно фіолетові очі подібні на дві квітки, як зорі, вони схожі також на глибокі сповнені водою вічної миролюбності священні ставища. Невимовно вражає його усмішка, а докола Нього сліпуче сяйво світла, яке змішується з чудовим рожевим неодмінним випромінюванням Господа Любові.

Ми можемо уявити як Він сидить у величному передпокої Свого будинку в Гімалаях, кімнаті з багатьма вікнами, крізь які проглядаються сади й тераси, і далеко вниз розгортаються індійські рівнини. Або можемо бачити його у білому одязі з широкою золотою смугою, що в'ється, коли він прогулюється своїм садом у вечірній прохолоді серед чудових квітів, пахощі

³ «П'ять років Теософії», друге видання, с.284.

яких сповнюють повітря насиченим солодким ароматом. Безмірно дивовижним є наш Святий Господь Христос поза можливостями описання, крізь Нього ллється Любов, що тішить мільйони, а Його голос говорить так, як не здатна жодна людина, слова вчення, що несе мир янголам та людям. Мине небагато років, коли Голос буде почутим, а Любов буде відчутю тими, хто перебуває на темних земних шляхах; тож маємо приготуватися Його сприйняти, коли Він прийде, удостоїти Його гідного прийому та прислужити Йому вірно!

Майстер Кутхумі носить тіло брахмана Кашміру, а колір Його шкіри такий же світлий, як у пересічного англійця. В нього також в'ється волосся, а Його блакитні очі сповнені радості та любові. Його волосся та борода каштанового кольору й, потрапляючи на сонце, світлішають та виблискують золотими іскрами. Обличчя Його важко описати, оскільки його вираз змінюється при посмішці; ніс витончений, а великі очі – рідкісно чудово блакитні. Як і Великий Господь, Він теж є Вчителем і жрецем, і через багато століть змінить Його у високому званні, прийнявши скіпетр Учителя Світу, ставши Бодхісаттвою шостої корінної раси.

Інші промені

Махачохан являє тип державного діяча, великого організатора, хоча Він має також багато військових здібностей. Він втілений індузом, високий і худорлявий, гострого профілю, дуже файний та чіткий, без волосся на обличчі. Воно досить суворе, має сильне квадратне підборіддя; Його очі глибокі та проникливі. Говорить Він часто різко, по-військовому. Загалом Він носить індійські сукні та білий тюрбан.

Багато в чому Його нагадує Вчитель граф Сен-Жермен. Хоча й не особливо високий, Він тримається прямо і по-військовому, витончено ввічливий та з почуттям гідності панської верхівки вісімнадцятого століття; у Ньому одразу відчувається приналежність до старовинної благородної родини. Його очі великі та карі, сповнені ніжністю та гумору, хоча мають проблиск владності; ця переконливість Його присутності спонукає людей до реверансу. Його обличчя оливково-загоріле, коротко підстрижене каштанове волосся з проділом по середині зачесане назад, Він має коротеньку різку бороду, й частенько носить темний мундир з обшлагами із золотого мережива, а також часто блискучий червоний військовий плащ, – усе це підкреслює його військову зовнішність. Він зазвичай мешкає у древньому замку Східної Європи, що належав Його родині багато століть.

Вчитель Серапіс є високим, зі світлим обличчям. Він є греком за народженням, хоч уся його робота відбувається в Єгипті й пов'язана з Єгипетською ложею. Має дуже виразне аскетичне обличчя, у чомусь нагадуючи покійного кардинала Ньюмена.

Венеціанський чохан, здається, є найвродливішим з усіх членів Братерства. Він височенний, біля двох метрів, має хвилясту бороду і золоте волосся, яке дещо нагадує волосся Ману; його очі блакитні. Хоча він народився у Венеції, його родина без сумніву несе у жилах кров готів, бо він людина виразно цього типу.

Вчитель Іларіон є греком і, за винятком деякої орлиності свого носу має тип древнього грека. Його чоло низьке й широке, нагадує чоло статуї Гермеса, зробленої Праксітелем. Він також привабливо зовнішності, й виглядає мабуть молодше за інших адептів.

Той, хто колись був учнем Ісусом, має зараз сирійське тіло. У нього засмагла шкіра, темні очі й чорна арабська борода, зазвичай носить біле вбрання та тюрбан. Він є Вчителем набожних людей, ключова нота його присутності – це ревна чистота й вогняний тип відданості, що не терпить перепон. Він живе серед народу друзі у горах Лівану.

Двоє Величних, із якими ми мали контакт, дещо відрізняються за типом фізичного тіла від, можливо, того, що ми назвали, з усією повагою, звичайним фізичним тілом адепта. Один з них є духовним наставником Індії, Той, про кого полковник Олькотт багато разів писав, якому надано ім'я Юпітер у книзі *«Людина: звідки, як і куди»*. Він менше на зріст ніж найбільші члени Братерства, та єдиний з них, наскільки мені відомо, чие волосся має смужки сивини. Він тримається прямо, рухається моторно та з військовою точністю. Він володіє землями, й протягом візиту, який я наніс йому зі Свами Т. Суббой Роу, я бачив, як він кілька разів вів справи з людьми, які здається є прикажчиками, що звітували йому та приймали вказівки. Інший, Вчитель Джуал Кхул, який зараз має те саме тіло, у якому він досяг адептства лише кілька років тому. Напевно тому не було можливим зробити тіло довершеним відтворенням *Аугоейду*. Його обличчя певно тибетське за типом, з видатними вилицями, вкриті невеликими зморшками.

Інколи адепт потребує для якоїсь особливої мети тіло для тимчасового користування у мирській метушні. Так буде за пришестья Світового Вчителя, й нам розповіли, що деякі інші адепти також мають з'явитися, щоб працювати його заступниками, допомагаючи в його величній праці заради людства. Більшість Величних наслідуватимуть приклад свого Голови, й тимчасово позичать тіла своїх учнів, тому необхідно, щоби певна кількість таких провідників набули готовності для використання. Вивчаючи теософію іноді питають, навіщо адепти, які вже мають фізичні тіла, потребують у цьому випадку інших.

Довершені фізичні провідники

Це ті, хто досягши рівня адептства, вирішили залишитися у своїй майбутній кар'єрі на цьому світі й допомагати спрямовано в еволюції Свого власного людства, вважаючи зручним для Їхньої роботи залишитися у фізичних тілах. Відповідно до своїх намірів, ці тіла мусять відрізнятись від звичайних. Вони повинні не тільки абсолютно пасти здоров'ям, але також мусять бути досконалими виразами тієї частини *его*, що має вираз на фізичному плані.

Побудувати таке тіло є нелегкою справою. Коли *его* пересічної людини спускається до свого нового тіла немовляти, *его* знаходить його під опікою штучного елементалу, який створений у відповідності до карми, що описано мною у «*Внутрішньому житті*». Цей елементал активно буде формувати, що має незабаром народитися у зовнішньому світі, й лишається з народженням, продовжуючи цей процес формування, зазвичай, аж доки тіло не досягне 6 або 7 років. Протягом цього періоду *его* поступово набуває все тіснішого контакту зі своїми новими провідниками, емоційним, ментальним так само як і фізичним, призвичаючись до них; проте його реальна робота над цими новими провідниками, аж поки елементал їх не залишить, загалом, є мало істотною. *Его* безумовно зв'язане з тілом, але взагалі приділяє йому мало уваги, переважно вичікуючи, коли тіло досягне стадії більшої відповідності до його зусиль.

Випадок адепта дуже відрізняється від цього. Оскільки відсутнє відпрацювання тяжкої карми, немає роботи й для штучного елементалу, лише самé *его* опікується розвитком тіла з моменту його віднаходження, а формування тіла обмежене лише спадковістю. Це дає змогу створити значно більш ніжний і витончений інструмент, проте викликає також і більше турбот для *его*, зобов'язуючи його до значних витрат часу та енергії упродовж кількох років. Внаслідок цього, а також безсумнівно через інші причини, адепт не бажає повторювати цей процес частіше, ніж це необхідно, тому Він змушує своє фізичне тіло триматися наскільки це можливо. Наші тіла старішають та вмирають з різних причин, від спадкової слабкості, хвороб, нещасних випадків і само-поблажливості, неспокою та втоми. Проте у випадку адепта жодна з цих причин не присутня, також мусимо пригадати, що Їого тіло більше підходить для роботи і витриваліше незрівнянно більше, аніж тіло звичайної людини.

Оскільки тіла адептів є такими, як ми їх описали, Вони зазвичай здатні користуватися ними значно довше ніж може пересічна людина, і як наслідок, ми з'ясовуємо, що вік будь-якого з таких тіл зазвичай набагато більший, ніж ми думали. Наприклад, Вчитель Морія видається людиною абсолютно в розквіті життя, можливо тридцяти п'яти або сорока років; тим не менш багато історій, які оповідають про Нього Їого учні, додають Йому у віці у 4 – 5 разів більше, і пані Блаватська сказала нам, що коли вперше побачила

Його в своєму дитинстві, Він здавався їй точно таким як нині. Знову таки, Вчитель Кутхумі на вигляд такого ж віку, як Його постійний друг та компаньйон, Майстер Морія; тим не менш сказано, що Він отримав Університетську ступінь у Європі незадовго до середини дев'ятнадцятого століття, так що тепер йому, напевно, біля 100 років. Зараз ми не маємо можливості дізнатися, яка межа продовження життя, хоча є очевидці, що 70 років псалмоспівця можна легко розширити більш ніж удвічі.

Тіло, що зроблено відповідним для найвищої роботи, є незаперечно унікально чутливим, і через цю важливу причину воно потребує ретельного створення, щоби завжди бути в найкращих кондиціях. Воно би зносилося подібно до наших, якщо би було піддано незліченій кількості навіть незначного тертя зовнішнього світу й постійному потоку неприємних вібрацій. Ось чому Величні зазвичай живуть дещо самотньо, з'являючись так рідко у цьому буревійному хаосі, який ми зємо щоденним життям. Якщо б вони вносили свої тіла у вихор допитливості й пристрасних емоцій, які ймовірно оточують Світового Вчителя підчас Його приходу, немає жодного сумніву, що тривалість життя цих тіл була би дуже скороченою. Також через їх надчутливість було би багато непотрібних страждань.

Зайняті тіла

Тимчасово займаючи тіло людини, адепт уникає цих незручностей, і в той же час надає надзвичайно цінний поштовх еволюції учня. Він є мешканцем провідника лише коли це Йому потрібно – щоб читати лекцію, можливо, або щоби вилити спеціальну повільну благословення; і як тільки Він зробив бажане, Він повертається назад у Свій провідник, щоби продовжити Свою роботу допомоги світу, а учень, який в цей час чекав, отримує своє тіло назад. У такий спосіб Його регулярна робота не страждає, оскільки Він завжди має у своєму розпорядженні тіло, за допомогою якого може сприяти, коли треба, на фізичному плані, блаженній місії Світового Вчителя.

Ми можемо легко уявити, як це вплине на учня, до якого виявлено таке благовоління мати можливість позичити тіло Величному, хоча міра Його чудодії є поза нашими обрахунками. Провідник, налагоджений таким впливом, допоможе учневі, а не обмежить; і в той час, коли його тіло використовується, він завжди має привілей купатися в дивовижному магнетизмі адепта, бо він повинен бути в змозі негайно поновити керування власним тілом, як тільки Майстер закінчив ним користуватись.

Цей план позики потрібного тіла завжди використовується Величними, коли Вони вважають благом зійти до людей за нинішніх умов. Господь Гаутама застосував його, коли Він прийшов досягти звання Будди, а Господь Майтрея зробив те саме, коли Він відвідав

Палестину дві тисячі років тому. Єдиний відомий мені виняток – це коли новий бодхісаттва займає пост Світового Вчителя після того, як Його попередник стає Буддою, при Його першій появі у Світі в цій ролі Він народжується в звичайний спосіб як мале дитя. Так зробив і наш Господь, нинішній бодхісаттва, коли народився як Шрі Крішна на спекотних рівнинах Індії, для того, щоби Його шанували та любили з пристрастю відданості, що навряд чи коли-небудь знову мало місце.

Це тимчасове зайняття тіла учня не слід плутати з постійним використанням просунутою людиною провідника, який підготовлений для нього кимось іншим. Загально відомо серед її послідовників, що наш великий засновник, пані Блаватська, коли вона залишила тіло, у якому ми її знаємо, увійшла в інше, яке щойно було залишено його первісним господарем. Відносно того, чи це тіло було спеціально приготовано для користування нею, я не поінформований; проте відомі інші приклади, коли це робилося. Завжди у таких випадках є певні труднощі пристосувати провідник до потреб та характеру нового господаря; й імовірно, що провідник ніколи не стає довершено припасованим одягом. Перед *его*, що збирається увійти, є вибір – присвятити багато часу турботам з нагляду за зростанням нового провідника, який став би його довершеним виразом, наскільки це можливо на фізичному плані; або уникнути всіх цих труднощів, увійшовши в тіло іншого – процес, що забезпечить помірно добрий інструмент для усіх звичайних цілей; проте не забезпечить всебічно виконання усього, що його власник забажає. У всіх випадках, учень, природно прагне отримати честь надання свого тіла своєму Вчителеві; але в дійсності є замало чистих провідників для використання у такий спосіб.

Часто підіймається питання, чому адепт, чия робота схоже майже повністю відбувається на вищих планах, взагалі потребує фізичного тіла. Насправді, це не наша справа, але якщо припущення про це не вважати нешанобливими, для цього є кілька причин. Адепт проводить багато часу в формуванні потоків впливу, і хоча, згідно спостережень, це відбувається найбільш часто на вищому ментальному плані, або на ще вищому плані, ймовірно, що інколи ці потоки можуть бути й ефірними, а фізичне тіло для маніпулювання ними безумовно має перевагу. До того ж, більшість із тих Майстрів, кого я бачив, мають учнів та помічників, які живуть поблизу Них на фізичному плані, і мати фізичне тіло заради Них може бути необхідним. Ми маємо бути впевнені, якщо адепт вирішує взяти турботу підтримувати таке тіло, Він має слушну причину. Оскільки ми знайомі з Їх методами роботи, то знаємо, що Вони завжди роблять якнайкраще і тими засобами, які потребують найменших витрат енергії.

ЧАСТИНА II. УЧНІ

ГЛАВА III. ШЛЯХ ДО ВЧИТЕЛЯ

Вступ на Шлях

Завжди було Братерство Адептів, Величне Біле Братерство; завжди були Обізнані, які володіли внутрішньою мудрістю, і наші Вчителі є серед нинішніх представників цього могутнього ряду Пророків та Мудреців. Частина знань, які Вони зібрали впродовж незчисленних еонів, є всім доступною на фізичному плані під назвою Теософії. Проте за ними криється дещо більше. Вчитель Кутхумі одного разу сказав, посміхаючись, коли хтось заговорив про величезні зміни, які теософське знання зробило в нашому житті й чудову вичерпну ясність доктрини реінкарнації: «Так, але ми підняли поки що лише дуже малий кут завіси». Коли дані нам знання будуть повністю асимільованими, й ми житимемо у відповідності до вчення, Братерство буде готово підіймати завісу і надалі; та лише тільки коли ми виконаємо ці умови.

Для бажаючих знати більше й підходити ближче, Шлях відкрито. Проте людина з бажанням наблизитися до Вчителів може досягти Їх тільки роблячи себе такою ж безкорисливою як і Вони, навчившись забувати про свою особистість й присвячуючи себе повністю служінню людству, як це роблять Вони. У своїй статті «*Окультизм у співставленні з окультними мистецтвами*» пані Блаватська виразила цю необхідність характерною енергійною мовою:

«Істинний окультизм або теософія є великим самозреченням, безумовним та абсолютним, як у думці так і в дії. Це альтруїзм, і він виводить того, хто його практикує, за межі категорій і рангів серед усього живого. Не для себе, а заради світу він живе, так швидко, наскільки він взявся до роботи. Багато пробачається протягом перших років випробувань. Але він буде прийнятим не раніше, ніж коли його особистість зникне, й він стане благодійною силою у Природі... Таке відбувається тільки тоді, коли влада пристрастей мертва в цілому й коли вони будуть зруйновані та знищені у реторті неухильної волі; коли не тільки усі пристрасті й жадання плоті є мертвими, але й викорінено визнання особистого «я» і астральний наслідок буде зведено до нуля, щоби могло мати місце з'єднання з вищим «Я». Тоді, коли астрал віддзеркалює виключно людину-переможця, що живе, але не є пристрадно бажаючою егоїстичною персоною, – тоді блискучий *аугоейд*, дивовижне «Я», може вібрувати у свідомій гармонії з обома полюсами людської істоти, очищеною матеріальною людиною та вічно чистою Духовною Душею і стати

у присутності Головного Я, Христа містичних гностиків, у сполученні з ним, влившись в нього, та єдиним із ним навіки... Прагнучий має зробити абсолютний вибір між світським життям і життям окультиста. Марно й безцільно їх поєднувати, жоден не може служити двом панам і догоджати їм одночасно».

Точка зору Майстрів настільки радикально відмінна від нашої, що на початку нам важко її осягнути. Вони, як і ми, мають свої особисті преференції і, звичайно, Вони люблять деяких людей більше ніж інших; та Вони ніколи не дозволять таким почуттям вплинути на Їх відношення навіть найменшою мірою, коли йдеться про роботу. Вони більше потурбуються про людину, якщо бачать у ній зерна майбутньої величі, якщо Вони гадають, що вона доведе, що вкладання часу та сил у неї стане добрим внеском. У розумі цих Величних немає жодної можливості для потворної думки про фаворитизм. Вони опікуються просто й виключно працею, яку треба зробити, роботою еволюції, та цінністю людини для цієї роботи; і якщо ми зробимо себе придатними взяти в ній участь, наш прогрес буде швидким.

Велич завдання

Лише деякі люди уявляють собі серйозність цих обов'язків, і через це серйозність того, про що питають, коли бажають бути взятими в учні. Адепти мають справу із цілим світом шляхом величезних всеосяжних поширень сили; Вони впливають на мільйони істот у їх причинних тілах або на буддхічному плані, й увесь час безперервно, хоча майже непомітно, підіймають вищі тіла людей у масовому масштабі. І ще крім цього той самий Майстер, який проводить своє життя у виконанні цієї роботи, буде інколи відриватись від неї і присвячувати особисту увагу малим деталям, пов'язаним з одним учнем.

Усім, хто наважується попросити стати учнями, слід спробувати усвідомити дивовижний характер сил і роботи, і велич існування тих, кому вони пропонують увійти в контакт. Найменше розуміння величі усіх цих речей дасть їм зрозуміти, чому адепти не витратять частину Своєї енергії на учня до тих пір, поки Вони не переконаються, що за прийнятний час він додасть на підтримку світу сильний потік сил та міці у вірному напрямку. Вони живуть, виконуючи роботу Логосу системи, а ті з нас, які бажають наблизитися до Них, мусять вчитися робити так само, й жити лише для роботи. Ті, хто це роблять, безперечно, привернуть увагу Святих, і будуть підготовані Ними для допомоги й благословення світу.

Людський прогрес є повільним, проте постійним; через це кількість Довершених людей зростає, і можливість досягнення Їх рівня доступна усім, хто бажає зробити величезні потрібні зусилля. У звичайні часи для досягнення адептства потрібно було

народитися багато разів, але зараз нам можливо прискорити прогрес на Шляху, стиснувши в кілька життів еволюцію, яка інакше зайняла би багато тисяч років. Це зусилля, які робить багато членів Теософського Товариства; для них у Товаристві є внутрішня школа, що вчить людей, як їм підготуватися для цієї найвищої роботи якомога скоріше. Ця підготовка потребує великого самоконтролю, певних зусиль, які докладаються з року в рік, частенько з замалими зовнішніми результатами на шляху визначеного прогресу; бо це вміщає тренінг вищих тіл більше ніж фізичного, а робота з вищим не завжди явно помітна на фізичному плані.

Важливість роботи

Кожен, хто чув про Майстрів та Їх вчення, якщо він тільки вловив, що це все означає і що в цьому криється, мусить бути миттєво захопленим палким бажанням Їх зрозуміти та почати служіння Їм; чим більше він дізнається, тим більше сповниться дивовижністю, красою та славою Божого плану, і більше заохотиться прийняти участь у роботі. Оскільки він усвідомив, що Бог має план еволюції, то схоче співробітничати з Богом, й ніщо інше не дасть йому такого задоволення.

Тоді він поставить собі питання: «Що я тепер маю робити?» і відповіддю є: «Працювати. Робити те, чим можна допомогти людству на шляху адепта. Почни з того, що маєш можливість робити і що ти можеш робити, хай для початку якісь дрібні справи, а тоді, коли отримаєш необхідні якості характеру, будеш залучений у вищий аспект цього співробітництва, і так до тих пір, через прагнення бути й діяти краще, поки не виявиш у собі тих якостей, які нададуть доступ до ініціації та членства у Величому Білому Братерстві». Коли я вперше мав привілей увійти в дещо тісніший дотик із Вчителем, я запитав Його у листі, що мені слід робити. Його відповідь була такою: «Ви мусите знайти роботу для себе, знаючи, що робимо ми. Увійти до нашої роботи ви можете будь-яким шляхом. Якщо я дам вам певне робоче завдання, ви зробите його, але тоді карма зробленого буде моєю, оскільки саме я дав вам розпорядження його зробити. Вам залишиться лише карма добровільної слухняності, що, звичайно дуже добре, але це не карма, яка ініціює плідну лінію дії. Я бажаю вам власної ініціативної роботи, оскільки тоді й карма доброї справи буде вашою».

Гадаю, що усі ми можемо застосувати це до себе й усвідомити, що наша справа не у тому, щоби чекати на те, що нас попросять що-небудь зробити, але приступити до роботи. Вірним рішенням є досить скромна робота, яку треба виконати у зв'язку з потребами теософії. Можливо часто дехто з нас хотів би віддати перевагу більш помітній роботі: нам сподобалося би організувати

публічні лекції для широкої аудиторії. Взагалі ми можемо знайти людей, які бажають запропонувати себе для цього; але є ще величезний обсяг рутинної конторської роботи у зв'язку з потребами Товариства, і ми не завжди знаходимо для цього багато волонтерів. Вшанування та любов до Вчителів призведуть нас до готовності робити все що треба у служінні Їм, навіть мало помітне; і можемо бути певні, що працюємо для Них, коли ми допомагаємо Товариству, яке двоє з Них заснували.

Древні правила

Якості, що потрібні для доступу у Величне Біле Братерство, яких треба набути на початковій частині Шляху, мають досить певний характер, і за своєю суттю стереотипні, хоча їх описано багатьма різними термінами протягом останніх двадцяти п'яти століть. На початку діяльності Теософського Товариства, коли все його чудове вчення було новим для нас, це питання про якості природно було одним з тих, про які ми хотіли дізнатися більш за все; й ще до того, як пані Блаватська записала для нас найбільш дивовижний настановчий вказівник *«Голос Безмовності»*, вона вже надала нам два переліки вимог до *чела* (учня). Я не можу зробити краще, ніж процитувати їх тут для порівняння з подальшими вказівками. Вона пише:

Чела є особою, яка запропонувала себе Майстрові як учень вивчати практично приховані таємниці природи й психічну міць, що спить у людині. Вчитель, який приймає *чела*, зветься в Індії *гуру*; а справжній *гуру* – завжди адепт окультної науки. Людина, яка володіє глибокими знаннями, екзотеричними та езотеричними, особливо останніми, підкорила природу своїх почуттів волі; розвинула в собі як міць керування силами природи (*śiddhi*), так і здатність розкривати її секрети за допомогою раніше прихованих, а нині активних власних сил – ось справжній *гуру*. Пропонувати себе як кандидата на учнівство досить легко; та розвинути в адепти є найважчою метою, за яку тільки може взятися кожна людина. Існує багато природжених поетів, математиків, механіків, державних діячів тощо, проте природженим адептом бути практично неможливо. І, хоча ми зрідка чуємо про окремих людей, що володіють надзвичайними природженими здібностями до набування окультних знань та сил, навіть вони мають пройти ті самі перевірки й випробування, як і кожен менш обдарований товариш-претендент. У цьому питанні найбільша правда в тому, що немає царської дороги, якою би могли пройти фаворити.

Протягом століть відбір *чел*, за винятком спадкової групи всередині Гон-па (храмів), здійснювався гімалайськими *махатмами* власноруч серед класу природжених містиків, досить численного у Тибеті. Єдиним винятком були випадки західних

людей, таких як Фладд, Томас Воган, Парацельс, Піко де Мірандоло, граф Сен-Жермен та їм подібних, чия темпераментна спорідненість до цієї науки милосердя більш або менш нарощувалася віддаленими адептами, які вступали в особисті відносини з ними, що надавало спроможності спраглим отримати малу (або значну) долю цілої істини, наскільки було можливо в їх соціальному оточенні. З IV книги *К'ю-те*, глави «*Закони Упасани*», ми дізнаємося про якості, яких очікують від чели:

Довершене фізичне здоров'я;

- Абсолютна розумова й фізична чистота;
- Безкорисливість намірів; всеохоплююче милосердя; співчуття до усіх живих істот;
- Правдивість і непохитна віра в закон карми, який не залежить від втручання будь-якої сили природи, закон, виконання якого не унеможливується у жодний спосіб, ані молитвами, ані умилюючими зовнішніми церемоніями;
- Хоробрість за кожної непередбачуваності, навіть при загрозі життю;
- Інтуїтивне сприйняття, провідник проявленого *Авалокітешвари* або божественної *атми* (духу);
- Спокійна безпристрасність, і водночас справедлива оцінка щодо всього, що є предметом об'єктивного й швидкоплинного світу, включаючи його відношення до невидимого.

Такі мінімально припустимі рекомендації до тих, хто прагне довершеного учнівства. За винятком першого правила, яке в окремих виняткових випадках може бути пом'якшене, кожна з цих вимог є незмінним імперативом, і все мусить бути більш-менш розвиненим у внутрішній природі, перш аніж *Чела* може бути випробуваним.

Коли аскет, що розвивається самостійно, мешкаючи в активному світі або поза ним, підніметься, згідно своїх природних здібностей, вище своїх: (1) *Шаріра*, тіла; (2) *Індрія*, почуттів; (3) *Доша*, вад; (4) *Дуккха*, страждань (і через це опанує їх); та приготується стати єдиним із своїм *Манасом* (інтелектом), *Буддхі* (духовним розумом), і *Атмою* (вершиною духу); і, у подальшому, сприйме *Атму* найвищим правителем у світі сприйнять, а волю – найвищою виконавчою енергією (силою), тоді, згідно правил, що освячені у віках, він може бути взятим за руку одним з ініційованих, тоді йому буде показано таємний шлях, наприкінці якого досягається безпомилкова прозорливість, Пхала, плід закладених причин, та буде наданий засіб досягнення *Апаварги* –

звільнення від страждання повторних народжень, *Претьябхава*, з чим неосвічений не впорається.⁴

Другий перелік правил, який нам надала пані Блаватська, викладено у її книзі *Практичний Окультизм*. Їх 12, та вона повідомляє нам, що ці правила взято зі списку 73-ох, перелічувати які недоцільно, оскільки в Європі вони не мають сенсу. Тим не менш, вона каже, що на Сході кожен наставник є ознайомленим із ними. Пояснення у дужках належать самій пані Блаватській. Правила такі:

1. Місце, яке обране для отримання настанов, мусить бути підібране так, щоби не відволікати розум, і має бути насиченим впливово-розвиваючими (магнетичними) предметами. В оточенні повинні бути п'ять священних кольорів, що зібрані в коло. Місце мусить бути вільним від будь-яких шкідливих впливів, що можуть висіти в повітрі.

(Місце має бути окремим, без використання за іншими потребами. П'ять священних кольорів є призматичними, розташованими певним чином, оскільки вони є дуже магнетичними. Під шкідливими впливами розуміють будь-які збурення простору, сварки, погані почуття і т.п., оскільки вони негайно виражають себе в астральному світі, тобто, в атмосфері місця, та зависають у повітрі. Ця перша умова здається легкою, але як з'ясується з подальшого розгляду, вона є однією з найважчих для досягнення.)

2. До того, як послідовник буде допущеним до вивчення віч-на-віч, він має набути попереднього розуміння у відібраній компанії інших неініційованих *упасала* (учнів), кількість яких має бути непарна.

(«Віч-на-віч» тут означає незалежне, або окреме від інших навчання, коли послідовник отримує настанови віч-на-віч або з собою (своїм вищим, Божественним «Я»), або зі своїм гуру. Лише тоді кожен приймає *свою заслужену частку* інформації, згідно використання ним цього знання. Таке може трапитися лише ближче до кінця циклу навчання.)

3. Перш ніж ти (Вчитель) передаси *Лану* (учню) благі (священні) слова *Ламріна*, або дозволиш йому приготуватися до *Дубдждед*, потурбуйся, щоби його розум повністю очистився й перебував у мирі з усіма, особливо з *його іншими Я*. Інакше слова Мудрості й благого Закону розсіються та будуть віднесені вітром.

(Ламрін є роботою практичних настанов Цон-ка-па, у двох частинах, одна для чернечих та зовнішніх цілей, інша –

⁴ «П'ять років теософії», друге видання, с. 31-32.

езотеричних. Приготування до *Дубджд* є приготуванням приладдя для ясновидіння, такого як дзеркала та кристали. Вираз "*інші Я*" відноситься до його співучнів. Допоки серед учнів не запанує найбільша гармонія, жоден успіх не є можливим. Саме Вчитель робить селекцію студіюючих згідно магнетичної та електричної природи, зводячи їх разом і регулюючи найбільш ретельно позитивні та негативні елементи.)

4. Упасаки під час студіювання мусять потурбуватися, щоб бути єдиними, як пальці однієї руки. Ти маєш нав'язати їх інтелектам, що те, що ранив одного, робить боляче й іншим, і якщо тріумфування одного не відлунує у грудях інших, значить потрібні умови відсутні, й продовжувати нема сенсу.

(Це навряд чи станеться, якщо попередній відбір було узгоджено з магнетичними вимогами. Відомо, що *чела*, які в іншому плані були перспективними та здатними засвоювати істину, були вимушені чекати роками через свій характер та неможливість настроїти себе в унісон зі своїми товаришами.

5. Гуру має настроїти ряди послідовників як струни лютні (*віни*): відрізняючись від інших, кожна звучить у гармонії з усіма. Колективно вони мусять утворювати клавіатуру, відгукуючись усіма своїми струнами на найлегший дотик (дотик Майстра). У такий спосіб їх розум відкриється для гармоній Мудрості, які завібрують знанням у кожному та всіх, призводячи до наслідків, яким радіють їх боги (янголи-охоронці), що їх очолюють, і які корисні для *Лану*. Так Мудрість назавжди закарбується в їхніх серцях і гармонії закону не буде порушено.

6. Бажаючі набути знання, що веде до *Сіддх* (окультних сил), мають зректися всіх марнославств життя і світу (далі наведено перелік *сіддх*).

7. Нікому не можна відчувати різницю між собою та спів-товаришами, таку як "Я – наймудріший", "Я – найбільш святий і мене мій вчитель і моя спільнота люблять більше ніж мого брата" і т.п., й залишатися *упасакою*. Думки кожного мусять бути зосереджені переважно на своєму серці, женучи звідти кожную ворожу думку до будь-якої живої істоти. Воно (серце) мусить бути сповненим почуття своєї невіддільності від решти істот природи; інакше успіху не буде.

8. *Лану* (послідовник) має остерігатись живого впливу ззовні (магнетичних еманцій живих істот). Саме тому, будучи єдиним з усім за своєю внутрішньою природою, він мусить бути обережним, відокремлюючи своє (зовнішнє) тіло від будь-якого стороннього впливу: ніхто інший не має пити або їсти з його посуду. Він мусить запобігти тілесному контакту (тобто, торкатися або стикатися) як із людьми, так і з тваринами.

(Не можна тримати домашніх тварин і заборонено навіть дотикатися до певних дерев і рослин. Послідовник має жити, так би мовити, у своїй власній атмосфері, індивідуалізуючи її для окультних цілей.)

9. Розум мусить залишатися притупленим до всього окрім універсальних істин природи, інакше Доктрина Серця перетвориться на Доктрину Ока тобто, у порожню зовнішню обрядовість).

10. Жодної тваринної їжі у будь-якому вигляді, нічого, що містить у собі життя, не може вживатися учнем. Не слід використовувати ні вина, ні спирту, ні опіуму; бо вони подібні до *Лхамайнів* (злих духів), що присмоктуються до неуважних; вони пожирають розуміння.

(Вино та спирт вважаються такими, що містять та зберігають поганий магнетизм усіх людей, які допомагали у їх виробництві; м'ясо кожної тварини зберігає психічні характеристики виду, до якого вона належить.)

11. Медитація, повна стриманість у всьому, дотримання моральних обов'язків, добрі думки, доброта й ласкавість, як і добра воля до усього і повне забуття себе, є найефективнішими засобами з отримання знання й підготовки до сприйняття вищої мудрості.

12. Це досягається лише завдяки суворому дотриманню вищевикладених правил, якщо *Лану* сподівається придбати свого часу *сіддхи архатів*, це зростання поступово зробить його Єдиним із Вселенським Усім».

Перший набір правил коментарів не вимагає, оскільки вони вочевидь є універсально придатними, й різняться лише формою свого виразу від викладеного у подальших книгах.

Другий набір вочевидь ґрунтується на зовсім іншій основі. Він є сформульованим, зрозуміло, для учнів Сходу, і навіть серед них переважно для тих, хто здатен присвятити ціле життя студіюванню, й жити у віддаленні від світу в монастирі чи окультній громаді. Лише факт, що існує ще шістьдесят одне правило, кожне з яких не мало би сенсу для Європейських учнів, показує, що ці правила й не призначалися для всіх, а також не є необхідними для просування по Шляху, оскільки багато хто вже пройшов цей Шлях без їх знання. Тим не менш вони представляють великий інтерес і цінні як рекомендації. Моральні та етичні статuti нам знайомі, як і наполягання на потребі довершеної гармонії та взаєморозуміння послідовників, які мають вчитися й працювати разом. Саме на досягнення цієї останньої цілі, спрямовано більшість із вказаних останніх правил, й у випадку групи учнів їх важливість навряд чи може бути перебільшеною. У західному житті ми сильно наполягли на

індивідуалізмі й на безперечному праві кожної особи жити своїм життям настільки довільно, щоби лише не заважати іншим, що значною мірою забули можливість по-справжньому близького союзу. Замість об'єднання як пальці на одній руці, ми живемо разом мов купа камінців у ємності, що є далеким від ідеалу з внутрішньої точки зору.

Можна припустити, що ці щирі заклики до близького товариства суперечать правилу 8, у якому *чела* не рекомендовано мати контакти з іншими. Це не так, оскільки настанови відносяться до зовсім інших речей. Порада мати кожному свою власну чашку (а також власні тарілку, ніж, виделку й ложку) чудова, бо наші нинішні схеми спільного використання неретельно вимитих посуду й столового приладдя коробить осіб зі смаком. Запобігання необов'язкового контакту з рештою має свої переваги, бо нерозбірливе змішування аур є надто небажаним. У неквапливій індійській старожитності було легко запобігти незручній тісняві; тепер, поява поїздів і трамваїв, а також поспіх сучасного бізнесу змушує людей користатися ними, навіть на Сході це створює певні труднощі, а в Європі виконати це практично неможливо. Тому нині нам запропоновано інший метод вирішення цієї проблеми близькості.

Можна легко й ефективно захиститися від небажаного магнетизму, утворюючи довкола наших тіл оболонку, яка його не пропустить. Така оболонка може бути з ефірної, астральної чи ментальної матерії, згідно мети, для якої вона потрібна. Опис різновидів та шляхів створення оболонок знайдете у моїй книзі *«Прихована сторона речей»*, яка також містить чудову історію александрійських монахів, які показали, що існує також інший засіб самозахисту від шкідливого впливу, навіть кращий за створення оболонок; це наповнення свого серця Божественною Любов'ю, що безперервно випромінюється у всіх напрямках. Цей могутній потік любові, спрямований до наших співбратів, діє як найдосконаліший щит проти вторгнення будь-яких струменів ззовні.

Правило проти тримання домашніх тварин не враховує той факт, що ці створіння можуть індивідуалізуватися лише через співдружність із людиною. Здається, що розглядається лише можливість небажаного впливу тварини на людину, й забуто в цілому про благодійний вплив, який людина може здійснювати свідомо на братів молодших. Проте можливо у ті віддалені віки, коли було складено ці правила, саме достатньо розвинених для наближення до індивідуалізації тварин ще не існувало.

Пишучи про прогрес учня, пані Блаватська строго застерігала проти шлюбу, стверджуючи про неможливість одночасного присвячення окультизму та подружньому життю. Коли ж є так, що дружина поділяє відданість окультизму, це суворе обмеження

більш не діє. Хоча дійсно, самотній людині в певному плані легше, наприклад, кинути свої справи й приступити до роботи у якійсь далекій країні, що важче зробити, при відповідальності за дружину та родину – ніколи не слід забувати, що одружений може служити Справі зовсім по-іншому, забезпечуючи прийнятні провідники й сприятливе оточення багатьом передовим душам, які чекають на втілення. Потрібні обидва типи роботи, тому є простір для різних категорій учнів, як для одружених, так і одинаків. Ми не знаходимо непридатним статус одруженого в жодному з трьох посібників, які дані з метою освітити нам наш шлях. Найостаннішим та найпростішим з них є чудова маленька книга пана Джідду Крішнамурті «*Біля ніг Вчителя*».

Біля ніг Вчителя

Хоч саме Крішнамурті видав світові цю книгу, її словесне наповнення майже повністю належить Майстру Кутхумі. «Це не мої слова», каже автор у передмові; «це слова Вчителя, який мене вчив». Тілу Крішнамурті було 13 років, коли книгу було написано, й згідно плану Майстра, знання, що були потрібні для його ініціації, треба було викласти йому у найпростішій формі якомога скоріш. Вміст слів у книзі є таким, у якому найпростіше та найкоротше Вчитель намагався виразити цілісну суть необхідного вчення. Якщо би не вимоги цього особливого випадку, ми б ніколи не отримали викладення настільки короткого й водночас повного, дуже простого та всеохоплюючого. Багато книг написано з викладенням деталей та ступенів цього підготовчого шляху, із численною аргументацією з приводу точних нюансів значень слів у мовах санскрит та палі; та в цьому малому підручнику Вчитель сміливо відмітає все стороннє й не дає нічого окрім суті вчення, що виражена за можливістю сучасними термінами й ілюстрована сучасними прикладами.

Наприклад, Він перекладає 4 якості: *вівека*, *вайраг'я*, *шатсампатті* та *мумукшатва* як розпізнання, відсутність бажань, праведна поведінка й Любов. В жоден можливий спосіб слово «Любов» не може вважатися буквальним перекладом санскритського *мумукшатва*, оскільки оригінал беззаперечно означає прагнення визволитися. Майстер мабуть міркував таким чином: прагнення свободи є бажанням втечі від усіх обмежень світу, так щоб навіть серед них бути абсолютно вільним від найменшого почуття залежності. Така свобода є досяжною тільки поєднанням з Вищим, єдиним, що стоїть за всім, можна сказати, через союз із Богом, а Бог є Любов. Тому тільки через наше повне переймання Божественною Любов'ю для нас стає можливим повне звільнення.

Немає більш чудового або такого, що несе найглибше задоволення, опису цих якостей, аніж той, який дається у цій

книзі, й можна впевнено сказати одне, що всі, хто повністю втілить її вчення в життя, звичайно пройдуть безпосередньо крізь портал ініціації. Це був дуже винятковий випадок для вчителя витратити так багато свого часу на безпосереднє навчання однієї особи, та через Крішнамурті вчення досягло десятків тисяч інших людей, безмірно допомігши їм.

Історія написання цієї брошури відносно проста. Кожної ночі я брав цього хлопця в його астральному тілі до будинку Вчителя для навчальних настанов. Майстер щоночі присвячував розмові з ним біля п'ятнадцяти хвилин, та у кінці кожної розмови завжди поєднував головні пункти сказаного в одне або кілька речень, у такий спосіб роблячи легкий стислий підсумок, який повторювався хлопцем для заучування напам'ять. Той згадував підсумок вранці, записуючи. Книга складається з цих речень, як конспект вчення Майстра, зроблений Ним самим, Його словами. Хлопець записував їх з деякими труднощами, оскільки тоді його англійська мова не була дуже доброю. Він знав усі ці речі напам'ять і не турбувався про записи, які зробив. Дещо пізніше він поїхав із нашим президентом до Бенареса. Звідти він написав мені, коли я був у Адьярі, попросивши мене поєднати та вислати йому усі нотатки, що він зробив згідно сказаного Майстром. Я підібрав ці нотатки як зміг, і надрукував їх на машинці.

Тоді мені спало на думку, що оскільки то були головним чином слова Вчителя, мені варто переконатися, що при записі не було помилок. Тому я приніс надруковану мною копію Майстру Кутхумі, попросивши зробити мені люб'язність і перечитати її. Він прочитав її, поміняв місцями одне або 2 слова, додав деякі з'єднуючі та пояснюючі зауваження й ще деякі речення, які, як я згадав, він казав Крішнамурті. Потім він сказав: «Так, це виглядає добре, так воно піде»; але додав: «Давай покажемо це Господу Майтреї.» Ми пішли разом. Він узяв рукопис, який було показано самому Світовому Вчителю, який прочитав його та схвалив. Він сказав: «Вам слід зробити добру маленьку книгу, щоби представити Алкіона світу». Ми не збиралися представляти його світу; ми не вважали за потрібне концентрувати масу думок на тринадцятирічному хлопцеві, якому ще треба було вчитися. Проте в окултному світі ми робимо те, що нам кажуть, і тому цю книгу було передано до типографії настільки швидко, як тільки було можливо.

Усі незручності, яких ми чекали від передчасної публічності, сталися; та все ж Господь Майтрея був правий, а ми – неправі; бо блага, зроблені цією книгою, набагато перевищили принесені нам ускладнення. Багато людей, майже тисячі, написали нам як завдяки цій книзі повністю змінилося їх життя, як для них все стало іншим внаслідок її читання. Вона була перекладена на 27 мов. Вона витримала біля 40 видань, чи навіть більше, й

надрукована більш як у ста тисячах примірників. Зараз в Америці готується видання мільйонного тиражу. Ця книга зробила дивовижну роботу. Найголовніше, вона створила особливу прелюдію до пришествя світового Вчителя, й особливо цінною робить її те, що вона певним чином показує нам, яким буде Його вчення. Є й інші книги, досить корисні для учня в його спробі вступити на цей Шлях: «Голос Безмовності» і «Світло на Шляху» було передано нам для тієї ж мети, й чудові книги нашого Президента (Анні Безант) «На порозі Храму» і «Шлях учнівства» також мають неоціненне значення. Після першого видання останньої, ми із Президентом опублікували цілий том під назвою «Бесіди про шлях окультизму», який коментує три вищезгадані класичні роботи.

Відношення учня

Маючи перед собою ці книги, учень може не сумніватися, що йому робити. Йому, очевидно, слід докладати зусиль по двох окремих напрямках – розвитку власного характеру, та брати певні обов'язки відносно інших. Ясна річ, той напрямок, що задається йому в цьому вченні, цілковито змінює його відношення до життя взагалі; це виражено одним з Майстрів фразою: “Бажаючий працювати разом із нами та для нас, має кинути свій власний світ і перейти до нас.” Це не означає, як можуть зазвичай вважати ті, хто вивчає Східну літературу, що учень має кинути звичайний світ фізичного життя та справ, пішовши до джунглів, печери або в гори; це не означає, що він мусить повністю залишити мирську позицію розуму, прийнявши натомість те ж відношення, що і у Майстра.

Мирська людина думає про події життя переважно з точки зору її персональних інтересів; Майстер думає про них *лише* з точки зору еволюції світу. Якщо хтось в цілому має тенденцію до прогресу, допомагаючи людству на цьому шляху – це добре і має підтримуватись; якщо хтось будь-яким шляхом заважає цьому – це небажано, слід чинити йому опір або залишатись осторонь. Добрим є те, що допомагає еволюції; а що її гальмує – поганим. Тут ми маємо критерій, що дуже відрізняється від критеріїв оточуючого світу; це критерій, за допомогою якого можна швидко вирішувати, що мусимо підтримувати, а чому чинити опір; це стосується якостей нашого власного характеру і зовнішніх подій. Можна бути корисними Майстру лише співпрацюючи разом із Ним, якою б скромною не була би наша роль, а найкраще можемо працювати з Ним, зробивши себе подібними до Нього, відносячись до світу так само, як Він.

Троє дверей

В одній поемі говориться:

Троє дверей ведуть до храму – знання, молитва та праця:

Той, хто чекає ззовні біля воріт, може ввійти крізь будь-яку.

Завжди є три шляхи; людина може досягти ніг Майстра глибоким вивченням, оскільки цим шляхом вона приходить до знання та почуття; звичайно, Його також можна досягти глибокою безперервною відданістю і постійним піднесенням до Нього своєї душі. Інший шлях – присвятити себе певній діяльності для Нього. Але для Нього мусить робитися дещо чітко визначене з такою думкою: «Якщо ця робота надасть мені честі та слави, вони мені не потрібні; я роблю її в ім'я мого Вчителя; Йому хвала та слава». Процитована поема також каже: «Є ті, хто не молиться й не навчається, проте праведно працює». І це правда. Є такі, хто не може багато досягти в медитації, а взявшись за навчання, знаходять його важким. Їм варто продовжувати це робити, оскільки треба розвивати усі сторони нашої природи, проте більш за все їм слід зануритися в працю, роблячи щось для своїх співбратів-людей.

Це найпереконливіше з усіх звернень – робити щось в Його ім'я, робити добру справу, пам'ятаючи, що Він є набагато більш чутливішим до думки ніж звичайні люди. Якщо людина думає про друга на відстані, її думка йде до цього друга та впливає на нього, так що друг теж подумає про того, хто надіслав думку, якщо тільки його розум не зайнятий у цей момент чимось іншим. І яким би зайнятим не був Вчитель, думки, що спрямовані до Нього, роблять певне враження, і хоча можливо у цей момент Він може не приділити цьому уваги, контакт відбувся, і Він знатиме про це й відгукнеться, надсилаючи свою любов та енергію.

Робота Майстра

Інколи виникає питання, за яку саме роботу слід взятися. Відповідь: усяка добра справа є роботою Вчителя. Кожен може знайти дещо добре, на що він є здатним. Крім того, учень має присвячувати частину часу для підготовки до ще більшої відповідальності в майбутньому. Обов'язки повсякдення часто поєднують дещо з обох цих аспектів, бо це забезпечує чудові тренінг і навчання тим, хто виконує їх належно, вони також дають багато можливостей допомоги іншим людям у вдосконаленні їх характеру та ідеалів, що по суті і є справою Вчителя. Усе розмаїття діяльності щоденного життя вкладається у намагання служити Вчителю, коли ми навчаємося робити все во ім'я Його та для Нього.

Спільний курс життя,

В колі щоденних занять ми корпімо

Завдання, що здаються такими стомлюючими

Маємо всі зробити для Бога.

У всьому є Його участь;

Навіть найнижча людина
З цим настроєм заради Нього,
Ростиме яскраво і чисто.
Служитель з цією позицією
Робить важку роботу Божественною.
Хто замітає кімнату заради Його законів
Робить цю малу справу чудовою.⁵

Робота Майстра не є чимось особливим й окремим від наших ближніх. Можна виростити добру родину, яка слугуватиме Йому у свою чергу, заробити гроші, щоби використовувати їх для служіння Йому, добитися влади заради допомоги Йому з нею – все це може бути частиною роботи; проте, роблячи ці речі, учень мусить остерігатись самоомани, має дивитися, чи він не прикриває святістю імені Вчителя низьке егоїстичне бажання тримати в руках владу та гроші. Учень Майстра має роздивитися довкола й побачити, що йому під силу зробити. Він не може зневажливо дивитися на найскромніші задачі, думаючи: «Я є надто добрим для цього». У справах Вчителя немає частин більш важливих аніж інші, хоча деякі з них є важчими за інші, а тому вимагають особливої підготовки або незвичайних можливостей і якостей.

У той же час робляться певні організовані зусилля, до яких Вчителі мають особливий інтерес. Найбільшим серед них є Теософське Товариство, що було засноване за Їх пропозицією саме для Їх цілей. Тому безсумнівно все, що можна зробити для своєї Теософської Ложі, є найкращою справою. У багатьох випадках може трапитися, що немає можливості це зробити; тоді слід знайти дещо інший шлях служіння. Вчителі є також глибоко зацікавлені у діяльності співмасонства та ліберальної католицької церкви; я розповім дещо пізніше про велику окультну роботу, яку вони роблять. Є «Орден Зірки на Сході», який зайнятий приготуванням до приходу Світового Вчителя, а також низка рухів, створених заради молоді, серед яких провідну роль грає «Орден Круглого Столу». До цього треба додати діяльність у царині освіти за новими напрямками, та роботу у зв'язку з такими рухами як скаутські організації для хлопців і дівчат. Ці рухи варті всілякої підтримки, що може бути їм надана, заради виховання, яке спрямовує на шлях честі, допомоги й загальної користі. Якраз це потрібно для розвитку рис у середнього хлопця, що підготують його для подальшого служіння Вчителям. Це для нього й більш значимо, як фізично, так і духовно, ніж будь-яка освіта, яку дає звичайна школа. Це має

⁵ Превелебний Джордж Херберт (н.е. 1593).

значення для тих з нас, хто розуміє, що наш Президент займає положення почесного повноважного голови скаутів у Індії, й зробив багато заради поширення цієї організації.

Багато можна зробити й у неформальний спосіб. Наприклад, вплив краси на людське життя незрівнянно підносить його, оскільки краса – прояв Бога у природі, тому, для зразку, палісадники усіх, хто діє у цих напрямках, мають відзначатись своїми доглянутістю й красою. Багато людей є недбалими у цих дрібних питаннях, неохайними, лишаючи за собою сміття; та все це вказує на характер, зовсім непов'язаний із духом Вчителя.

Якщо ми працюємо у тому ж напрямку, що і Вчитель, то набуватимемо все більш і більш Його співчуття, і наші думки ставатимуть все більш і більш подібними до Його. Це все більш наблизитиме нас до Нього як думками, так і діяльністю, і цим тепер ми зможемо притягнути його увагу, бо Він увесь час спостерігає за світом, знаходячи тих, хто буде корисним у Його роботі. Звертаючи увагу на нас, Він незабаром підтягне нас ближче до Себе для ще ближчого й детальнішого огляду. Це робиться зазвичай шляхом зведення нас у контакт із тим, хто вже Його учень. Тому немає необхідності докладати прямих зусиль для привертання Його уваги.

Встановлення зв'язку

Пані Блаватська оповіла нам, що коли людина приєднується до зовнішнього Теософського Товариства, Вчитель дивиться на неї, і крім цього, казала вона, в багатьох випадках Величні спрямовують людей приєднатися до Товариства внаслідок їх попередніх життів. Тому видається, що Вони зазвичай вже багато знають про нас, перш ніж ми дізнаємось хоч щось про них. Адепт ніколи нічого не забуває і здається завжди в повному опануванні всього, що траплялося з Ним. Тому якщо Він навіть випадково кине на когось погляд, то ніколи потім вже не пропустить цю особу. Коли особа з'єднується із Внутрішньою Школою, утворюється певний зв'язок – *не прямо* з Адептом, а з зовнішнім головою школи, а через нього з Майстром – Внутрішнім Головою.

Цей зв'язок з зовнішнім головою з кожним подальшим кроком зростає та зміцнюється. На початкових стадіях вказаний зв'язок є нетривким; дещо більш визначене приходить після взяття обітниць вступу в Школу, і ті, що беруть обітници вищих ступенів, залучаються ще ближче. Головним чином це виявляється потовщенням лінії зв'язку, як лінії, яка пов'язує кожного члена Школи із зовнішнім головою, оскільки він постійно думає про неї під час медитації. Це підтримує зв'язок яскравим та сильним.

Зовнішній голова став єдиним із своїм Вчителем. Тому у цьому сенсі зв'язок з головою є зв'язком із Ним. Усі, хто перебуває у Внутрішній школі, таким чином торкаються до Вчителя, Майстра

Морії, хоча вони часто працюють по інших лініях ніж Його лінія, та стануть учнями інших Вчителів, коли їх буде прийнято на випробування. За таких обставин, тим не менш, вони отримають вплив їх власного майбутнього Вчителя цими каналами, оскільки адепти, хоч живуть фізично окремо, є у такому тісному контакті, що зв'язок з одним з Них реально пов'язує з усіма. Це здається нам обхідним зв'язком; та він є менш опосередкованим ніж можна нам уявити, через дивовижно тісну єдність між Величними на вищих планах.

Навіть на ранній стадії цього опосередкованого зв'язку через зовнішнього голову, Вчитель може працювати певною мірою через будь-кого з цих людей, якщо він забажає. Це трохи поза Його звичаєм посилати свою силу не спеціально підготовленим каналом, тому Він зазвичай цього не робить. Проте Він певним чином усвідомлює тих, хто є в Його Школі, що проявляється інколи шляхом надсилання їм корисних думок, коли вони виконують для Нього деяку роботу. Я знав, коли Він використовував члена Школи, який читав лекцію, з метою викласти одну нову ідею. До речі, Він робить це частіше через своїх учнів, але це також робилося й через інших.

Нікого не прогледять

Коли студіюючий зрозуміє все це, він вже не питатиме: «Як я можу діяти щоби привернути увагу Вчителя?» Він знатиме, що це зовсім непотрібно робити, оскільки немає найменшого побоювання, що когось прогледять.

Я дуже добре пригадую випадок ранніх днів мого власного зв'язку з Величними саме з цього приводу. Я знав на фізичному плані чоловіка з найширшою ерудицією та найсвятішим характером, який повністю вірив в існування Вчителів, та присвятив своє життя напрацюванню якостей заради служіння їм. Він здався мені людиною повністю відповідною для учнівства з будь-якого боку, настільки очевидно кращим за мене в багатьох відношеннях, що я не міг зрозуміти, як так сталося, що він ще не визнаний. Тому, як невіглас-новачок у роботі, одного дня я, скориставшись нагодою, запропонував себе Вчителеві й дуже лагідно й заздалегідь вибачливо нагадав ім'я чоловіка та натякнув, що він можливо міг би виявитися добрим інструментом. Лагідна весела посмішка майнула обличчям Вчителя і він промовив:

«О, вам не варто побоюватися, що вашого друга прогледіли; жоден не буде непоміченим; та в цьому випадку залишається певна невідпрацьована карма, що робить неможливим зараз прийняти вашу пропозицію. Ваш приятель незабаром відійде з фізичного плану, й невдовзі повернеться на нього знов, і тоді

покута сповниться, й ваше побажання щодо нього стане можливим».

А потім, із спокійною доброзичливістю, що завжди так рельєфно Його характеризує, Він згармонізував мою свідомість із своєю, піднявши її на багато вищий план ніж той, якого я тоді міг досягти, і з цього рівня показав мені, як Величні спостерігають за світом. Ціла Земля знаходилася перед нами з усіма її мільйонами душ, у своїй більшості недорозвинених, і через це непомітних; але коли де-не-де між усією їх величезною множиною виявлявся одинак, що наближався, хай навіть віддалено, до стану, на якому з нього могла би бути певна користь, він бачився серед решти, як світло маяка видніється у темряві ночі.

«Тепер ви бачите, - сказав Учитель, - як абсолютно неможливо, щоби хтось залишився непоміченим, з тих, хто принаймні на помірній відстані від можливості прийняття його як випробовуваного».

Ми не можемо робити нічого іншого з нашого боку, окрім як стійко працювати над покращенням свого характеру й докладати усіх можливих зусиль для вивчення теософських робіт, саморозвитку та розвитку безкорисливої відданості інтересам інших, щоб зробити себе гідними бажаної честі, маючи повну внутрішню певність, що настільки швидко, як тільки ми будемо готові до визнання, воно без сумніву прийде. Проте доки нас не можна раціонально використувати, або інакше кажучи, до тих пір, поки сила, що витрачається на нас, не принесе саме через наші дії щонайменше такий результат, який можна досягнути в якийсь інший спосіб, то з боку Майстра це було би порушенням обов'язку залучати нас до тісного зв'язку із Ним.

Ми можемо бути певні, що в дійсності нема виключень з цього правила, навіть якщо ми й маємо інколи думку, що ми їх помітили. Людина може бути прийнята на випробування адептом, навіть маючи на той момент деякі явні вади, та ми маємо бути певні, що в цьому випадку існують добрі глибинні якості, що більш ніж врівноважують поверхневі недоліки. Лише Майстер може судити, як сильно наші недоліки впливають на нашу корисність для Нього. Ми не можемо сказати точно, якою мірою будь-які наші недоліки можуть вплинути на Його роботу; але Він, дивлячись на проблему згори, може бачити зовсім ясно всі її чинники, тому рішення Його завжди є точним, найповніше враховуючим інтереси всіх. Сентиментальним міркуванням немає місця в окультизмі, який визначається як апофеоз здорового глузду, що завжди працює для найвищого блага найбільшої кількості людей. У ньому ми вивчаємо багато нових фактів та сил, та перебудовуємо свої життя відповідно до цього додаткового знання.

Це врешті-решт жодним чином не відрізняється від нашої практики (або того, що має бути) на фізичному плані. Нові відкриття серед напрямків науки робляться постійно, а ми використовуємо їх і адаптуємо до них наші життя. Чому ж нам не робити цього, коли є відкриття на вищих планах і пов'язані з внутрішнім життям? Розуміти закони природи й жити з ними у гармонії – шлях до комфорту, здоров'я і прогресу, духовного та фізичного.

Інший аспект розгляду, який іноді впливає – робота закону карми. Як і всі ми, Величні Вчителі Мудрості мають довгий ряд попередніх життів, і у цих життях Вони, як інші, встановили певні кармічні зв'язки, й тому інколи трапляється, що певному індивідууму має належати щось від Них за певну давню послугу. У ряді минулих життів, які ми дослідили, іноді зустрічалися зразки такого кармічного зв'язку.

Відповідальність Вчителя

Вочевидь необхідно, щоби Майстер був обережним у відборі кандидатів на учнівство, не тільки тому, що на Його власну роботу може бути згубний вплив негідного учня, але й тому, що Вчитель несе певну відповідальність за помилки *чела*. Пані Блаватська пише про це так:

Існує один важливий факт, з яким слід ознайомитися учневі, а саме, про величезну, майже безмежну відповідальність, що накладена на Вчителя заради учня. Від Гуру Сходу, які вчать відкрито або таємно, до небагатьох каббалістів Західних країн, які беруться навчати азів Священної Науки своїх послідовників – а тим західним жерцям часто самим невідомо про небезпеку, на яку вони наражаються, – кожен окремо та усі ці Вчителі є суб'єктами єдиного непорушного закону. З моменту початку *реального* навчання, з моменту, коли вони наділяють учнів *будь-якою* силою – фізичною, психічною або ментальною – вони беруть на себе усі гріхи цих учнів, що пов'язані з окультними науками, як за упушення так і за злочини, аж до моменту, коли ініціація робить учня Майстром і відповідальним у свою чергу... Таким чином зрозуміло, чому Вчителі настільки стримані, й чому *чела* мають пройти семирічне випробування, щоб довести власну придатність, та розвинути якості, що необхідні для безпеки і Вчителя, і учня.⁶

Духовний Гуру, взявши учня за руку, веде та знайомить його з повністю невідомим тому світом... Навіть у спільному щоденному житті, батьки, няні, шефи-наставники й гувернери в цілому

⁶ «Практичний окультизм», с. 4, і далі.

несуть відповідальність за звички та майбутню етику дитини... І допоки учень надто нетямущий, щоби бути певним у своєму баченні й здатності розпізнавати, хіба ж це не природно, що тому, хто є його керівником, слід бути відповідальним за гріхи того, кого він ввів у ці небезпечні області?⁷

Як ми побачимо в наступних розділах, коли людина вступає з Учителем у тісні стосунки, вона отримує набагато більше сил, ніж мала до того. Той, хто стає учнем Майстра, може приносити набагато більше користі, проте може принести й набагато більше шкоди, якщо застосує свою силу в помилковому напрямку. Початківець дуже часто не усвідомлює сили своєї власної думки. Звичайна людина з вулиці може думати дурницю чи неправду без продукування серйозних наслідків, оскільки вона не вміє мислити потужно; вона може погано думати про іншого, не здійснюючи великого впливу на цю особу; та якщо послідовник, який несе в собі могутність Вчителя та навчився шляхом тривалої медитації її застосовувати, невірні зрозуміє іншу особу та погано про неї подумає, він сильними струмами свого мислення може шкідливо на неї подіяти, і навіть серйозно зіпсувати у цілому її майбутню діяльність.

Якщо жертві дійсно була притаманна погана небажана якість, потужна думка учня її підсилить; якщо ж ця якість не існувала, то ця мислеформа може підказати та легко її збудити у випадку прихованості – може навіть зростити насіння того, ознак чого й не було. Інколи розум людини є у стані балансу між схильністю до добра і зла; й у цьому випадку поштовх яскравої мислеформи ззовні може бути достатньо критично-вирішальним та спричинити в слабкішого брата вступ на лінію дії, результат якої, добрий чи поганий, можливо залишить сліди на багатотілі. Яким уважним при цьому мусить бути учень, дивлячись, щоби збільшена, завдяки його зв'язку з Учителем, могутність думки завжди була використана для зміцнення й ніколи для послаблення того, на кого її спрямовано!

Усе залежить від форми, в яку думку відлито. До речі, ми вважаємо, що наміри послідовника завжди найшляхетніші, проте виконання може бути з недоліками. Уявіть, наприклад, що наш більш слабкий брат є схильним до вади нестримності. Якщо думка учня спрямується на цю людину, вона може прийняти кілька різних напрямків. Давайте сподіватися, що не буде жодної небезпеки презирства учня до людини за її слабкість, та через це відвертання з відразою. Але цілком можливо, що він подумає: «Що за страшний злочин, його пияцтво; наскільки жахливими є його

⁷ «Люцифер», т. 2, с. 257.

наслідки для дружини й дітей! Як можна бути таким неуважним, егоїстичним, жорстоким?» Тут кожне слово – правда, цілком резонна думка, обставини її виправдовують, вона не є недоброю; проте, вона *не допомагає жертві*. Хоча ця заява вірна та бездоганна, головне в ній – звинувачення грішника, і результатом мислеформи є затягування його ще далі у болото. А чому не взяти більш сильну лінію ментальної дії: «Я закликаю Бога у цій людині; я волаю до *єго* ствердитися в ній, перемогти слабкість нижчого «я», сказати, «Що я можу й наказую»? Якщо зробити так, що домінуючою ідеєю буде не осуд, а заохочення, то це не збільшить депресію страждальника, а допоможе йому викараскатися з болота безнадії на твердий ґрунт мужності та свободи.

Неправильні ідеї

Для прагнучого вельми важливими є також інші якості – неупередженість і свобода від будь-якого догматизму. Пані Блаватська розповіла нам одного разу, як її Вчитель зазначив, що помилкова віра була інколи значною перешкодою. Як приклад Він казав, що в Індії може бути 100 000 сан'ясі, які ведуть найчистіше життя і повністю готові для учнівства, за винятком факту їх просякнутості неправильними думками відносно деяких предметів. Це робить неможливим проникнення у їх ауру навіть для Вчителів. Такі думки зібрали довкола них небажані елементи з найбільш неприємними впливами, що прореагували з ними та зміцнили їх забобони настільки, що поки вони не розвинуть достатньо розуму та інтуїції, щоби самим звільнитися від них, вони будуть практично глухими до порад.

Є вислів, що чесна людина є найкращим творінням Бога; а полковник Інгерсолл одного разу спародіював це прислів'я, переставивши слова. Вийшло, що найчесніший Бог є найкращим витвором людини – цим він означив, що кожна людина приймає свою концепцію Бога шляхом персоніфікування тих якостей у собі, які на її думку найбільш гідні захоплення, з їх подальшим піднесенням до степені *n*. Тому, якщо людина має шляхетну концепцію Бога, це показує, що є багато шляхетного в її власній натурі, хоча вона не завжди живе відповідно до свого ідеалу.

Проте неправильна концепція Бога є однією з найсерйозніших перешкод, через які людина може страждати. Ідея Йегови Старого Завіту, як ревного, кровожерливого, підлого й жорстокого, є відповідальною за таку кількість шкоди в Світі, яку нелегко оцінити. Будь-яка думка про Бога, що збуджує *боязнь* Його, абсолютно згубна й унеможливорює всіляку надію та дієвий прогрес, це закриває людину в темряві в'язниці замість того, щоб вести її вперед та вгору до слави сонячного світла. Це збирає довкола неї багато типів елементалів, що живляться страхом, прагнуть та інтенсифікують його у будь-який можливий спосіб.

Коли людина є у таких небезпечних умовах, ніщо не може їй допомогти; тому вчити людину (тим більш, дитину) такій богохульній доктрині – один з найгірших злочинів, який можна вчинити. Учень повинен бути повністю вільним від усіх подібних забобонів.

Ефект медитації

Пам'ятаємо також, що кожен, хто медитує на Вчителі, встановлює з Ним певний зв'язок, що бачиться ясновидцем як лінія світла. Майстер завжди підсвідомо відчуває дотик такої лінії, відповідаючи рівномірним потоком магнетизму, який продовжує діяти далі, після завершення медитації. Методична практика цієї медитації та концентрації у такий спосіб полягає в найбільшій допомозі прагнучому. Регулярність є одним з найбільш важливих чинників отримання результату. Медитацію слід проводити щоденно у той самий час, і потрібно стійко продовжувати її, навіть якщо не отримуємо очевидного результату. В останньому випадку мусимо особливо ретельно запобігти смутку, тому що це ускладнює вплив Вчителя на нас, показуючи також, що ми думаємо більш про себе аніж про Нього.

На початку практики медитації бажано уважно спостерігати за фізичними ефектами. Методи, що пропонуються тими, хто розуміється на цьому, ніколи не спричинять головного чи якогось іншого болю, хоч таке інколи трапляється у певних випадках. Це вірно, медитація напружує думки й увагу у кожного дещо більше ніж зазвичай, проте робити її слід дбайливо, уникаючи будь-якого роду надлишків, як і непрямих фізичних шкідливих ефектів. Інколи особа медитує надто енергійно, дуже тривало, або коли тіло перебуває у неналежному стані здоров'я, тоді наслідком буде певне страждання. Дуже легко згубно перенапружити фізичний мозок, й коли це відбувається, часто важко поновити рівновагу. Інколи за кілька днів можна створити таку ситуацію, що будуть потрібні роки для виправлення; тому кожен, хто відчує неприємні ефекти, повинен одразу ж припинити практику заради здоров'я, й можливо проконсультуватися з тим, хто краще обізнаний з цим предметом.

Загальні перешкоди

Люди дуже часто кажуть або пишуть нашому Президенту чи то мені: «Чому Вчитель не використовує мене? Я ж бо настільки щирий та відданий Йому. Тому хочу, щоби мене використали. Я бажаю, щоб Він взявся навчати мене. Чому Він цього не робить?»

Може бути багато причин, чому Він не робить цього. Інколи особа, яка це запитує, має деяку очевидну ваду, що сама по собі є достатньою причиною. Нерідко я повинен сказати, що це гординя. Особа може бути вкрай самовпевнена, і через те вона не

піддається навчанню, хоч сама думає інакше. Дуже часто недолік нашої цивілізації у дратівливості. В доброї та гідної особи нерви можуть бути так засмикані, що їй неможливо притягнути до близького й постійного дотику зі Вчителем. Інколи перепоною є нездорова цікавість. Дехто з нас здивувався, почувши, що це є серйозним недоліком, але це так – цікавість справами інших, й особливо їх окультним ступенем і розвитком. Абсолютно неможливо, щоби Вчитель наблизив когось до Себе з таким недоліком.

Інша загальна перешкода – схильність ображатися. Багацько добрих та щирих у прагненні надто легко ображаються. Тому практично непридатні для роботи, оскільки не можуть порозумітися з іншими. Така людина має почекати, поки не навчиться пристосовуватися та співробітничати з будь-якою іншою людиною.

Багато людей, які роблять запит, мають ці недоліки, та їм не до вподоби, коли їм вказується на цей дефект. Вони зазвичай не вірять, що ці риси їм притаманні, й думають, що ми помиляємось; і лише в окремих випадках вони готові скористатися вказівками. Я чудово пригадую пані, що завітала до мене в одному американському місті та запитала: «Що це зі мною? Чом я не можу наблизитися до Вчителя?» Я відповів: «Чи ви дійсно хочете це знати?». Так, вона справді бажала дізнатися, благала мене розглянути окультно, шляхом ясновидства, або в інший спосіб всі її провідники, її минулі життя, та зробити відповідні висновки. Я піймав її на слові й мовив: «Добре, якщо ви дійсно хочете дізнатися, у вашому просторі забагато его. Ви багато опікуєтеся собою й замало роботою».

Звичайно, вона страшенно образилася, кинулася геть з кімнати, заявивши, що невисокої думки про моє ясновидіння; проте ця пані мала хоробрість зайти знов через два роки й сказати: «Те, що ви сказали мені, є цілком слушним, я збираюся виправляти й серйозно працювати над цим». Історія ця повторювалася багато разів, за винятком того, що лише в цьому випадку особа повернулася й визнала свій недолік. Безперечно, послідовник, що готовий побачити себе очима інших, може взнати багато такого, що допоможе його прогресу. Пригадую, що хтось з Майстрів відзначив одного разу, що перший обов'язок чела – вислуховувати без гніву все, що має сказати гуру. Він повинен горіти бажанням змінити себе, звільнитися від недоліків. Пані Блаватська казала: «Учнівство було визначене Вчителем як духовний розчинник, який виідає весь шлак і лишає після себе тільки чисте золото».⁸ *П'ять років Теософії*, Друге видання, с. 36.

⁸ «П'ять років Теософії», друге видання, с.36.

Егоцентризм є лише іншою формою гордині, але на сьогодні дуже типовим. Особистість, яку ми побудували за багато тисячоліть, зміцніла й часто є напористою, тому однією з найважчих задач є – обернути її відношення й змусити її змінювати точку зору на речі згідно з поглядами інших. Прагнучий, якщо він бажає підійти до Вчителя, безсумнівно мусить вийти з центра свого кола, як я пояснив у *«Внутрішньому житті»*.

Інколи трапляється, тим не менш, що той, хто ставить питання, не має будь-якого особливо окресленого дефекту, й дивлячись на нього, можна лише сказати: «Я не бачу якоїсь певної причини, хоч якогось недоліку, щоби стримував тебе, але тобі треба підрости в усіх напрямках». Неприємно повідомляти таке людині, але це факт; вони ще не досить великі, й мусять підрости щоби стати придатними.

Ще одна річ, яка заважає людям підійти до контакту з Вчителями – це брак віри й волі; якщо людина не робить все, що в її силах, рішуче і з щирою вірою, на яку здатна, у те, що бажане здійсниться одного дня, та що цей день настане настільки швидко, як тільки можливо, можна бути певним у її фіаско. Хоч ми знаємо, що дехто з нас має недоліки, все ж таки гадаю, що в нас було принаймні кілька випадків, у яких саме потреба цієї ревної рішучості нас затримала.

Потрібні деяка сила та висота, щоби сприйняти позицію відношення до роботи, що притаманна Майстрові, оскільки, на додачу до наших власних недоліків, проти нас діє весь натиск мислення світу. Пані Блаватська попередила нас на початку про обидві ці складності. Вона пише:

«Як тільки хтось пропонує себе для випробування, проявляються певні окультні наслідки. Найпершим є вияв назовні усього, що не проявлено у людській природі – її недоліки, звички, якості або придушені бажання, як добрі, так і погані або нейтральні. Наприклад, якщо людина ледача, надто чутлива, або амбіційна... ці вади обов'язково вирвуться назовні, навіть якщо вона до сих пір успішно ховала їх або придушувала. Вони приходитимуть нестримно, і їй доведеться поборювати їх у сотні разів важче, ніж до того, допоки вона не знищить у собі усі їх найменші симптоми.

З іншого боку, доброта, великодушність, цнотливість і стриманість, або будь-які інші приховані чесноти працюватимуть,

вирвавшись нестримно тим самим шляхом, як і перші... Це непорушний закон у окультній сфері».⁹

«А чи пригадує читач старе прислів'я: «Не будить сплячого собаку»? Воно торкається сфери окультного значення. Ані чоловікові, ані жінці невідома їх моральна сила до випробування. Тисячі проходять життям дуже поважними людьми, оскільки вони ніколи її не випробували... А хто намагається стати *чела*, самим цим актом пробуджує... кожен сплячу пристрасть своєї тваринної природи... Учнівство вимагає зустрічати сміливо не лише усі приховані недобрі схильності своєї природи, а також інерцію згубних сил, що накопичені спільнотою або нацією, до якої належить *чела*... Якщо він задовільнився продовженням руху із сусідами й бути майже таким як вони, можливо трохи кращим або гіршим, ніхто не може йому дорікати. Але якщо відомо, що він виявився здатним розрізнити порожню безплідність життя соціуму, його лицемірство, егоїзм, хтивість, сутяжництво й інші погані риси, й вирішив піднятися на більш високий щабель, то відразу зіштовхнеться з ненавистю, і кожна погана, фанатична або злісна натура надішле йому потік протидії».¹⁰

Той, хто дрейфує з потоком еволюції, і досягне цієї ступені в дуже віддаленому майбутньому, матиме набагато сприятливіші обставини, оскільки думка громади у той період буде в гармонії з цими ідеалами. Ми маємо тепер, тим не менш, чинити опір тому, що християни називають спокусою, постійному тиску думок із зовні, оскільки мільйони людей довкола нас є особисто зорієнтованими. Щоби встояти проти них, потрібні реальні зусилля, мужність і стійкість. Мусимо вперто триматися своєї задачі, й якщо знову і знову падатимемо, не повинні зневірюватись, а підніматися й продовжувати.

Астральне та ментальне тіла претендентів повинні безупинно випромінювати чотири або п'ять значних палаючих почуттів – серед них любов, відданість, співчуття та інтелектуальне прагнення. Але замість декількох великих почуттів, що вібрують блискуче і безсумнівно з файним кольором, астральне тіло часто бачиться заплямованим червоними, коричневими, сірими й чорними вихорами, кількісно часто з сотню та більше. Вони в чомусь подібні до маси бородавок фізичного тіла, заважаючи шкірі бути чутливою, як треба. Кандидат мусить дивитися, щоби видалити їх, і повністю позбутися звичайної плутанини дрібних емоцій.

⁹ «Таємна доктрина», т.5, с. 417.

¹⁰ «П'ять років Теософії», друге видання, с.35.

Відданість має бути повною

На цьому шляху неможливі напівміри. Багато людей є в становищі Ананія та Сапфіри (з Діянь апостолів). Згадаймо, як цілком природнім чином їм не гідно засудження вони хотіли втримати щось, щоб потім на нього опертись, оскільки не були певні, що новий Християнський рух досягне успіху. Вони були великими ентузіастами, їм хотіли дати все, що могли; але відчували, що на випадок, якщо шлях мудрості зазнає невдачі, треба буде дати задній хід, за що їм не можна засуджувати. А негідним у їхньому вчинку було те, що віддавши половину майна, вони це приховали й удавали, нібито віддали все. Їм сьогодні багато хто наслідує їх приклад. Сподіваюся, що історія неправдива, бо апостол, безумовно, був надто суворим до них.

Ми не віддаємо всього, але утримуємо частинку в собі, – я не маю на увазі гроші, а глибоко приховані особисті почуття, що не підпускають нас до стоп Вчителя. В окультизмі так не годиться. Отже мусимо слідувати за Вчителем беззастережно, не кажучи собі: «Слідуватиму за Майстром поки Він не схоче дати мені роботу із такою-то особою; йтиму за Вчителем настільки довго, поки все, що роблю, буде визнаним і згаданим у газетах!». Ми не повинні ставити умов. Зовсім не маю на увазі, що треба відмовитися від наших звичайних обов'язків фізичного плану, а тільки те, що наше «я» має бути в розпорядженні Вчителя. Мусимо бути готові позбутися будь-чого, йти куди завгодно, не заради випробування, а через любов до роботи, яка стала головною справою нашого життя.

Інколи люди питають: «Якщо я роблю всі ці речі, скільки треба буде чекати, поки Вчитель візьме мене на випробування?» Затримки не буде, але головним у цьому питанні є слово “якщо”. Нелегко робити це досконало, і якщо би вимагалось довершене виконання, ми би не швидко сподівалися на учнівство. Один з Майстрів сказав: «Той, хто робить усе, що може, робить для нас достатньо». Якщо хтось не радіє служінню як такому, а лише вбачає нагороду окультичного визнання, то це не істинний дух. Якщо ж він буде невтомно добре працювати, залишаючи Вчителю висловити Його задоволення ним, коли та як Він вибере, то воістину матиме рацію.

Наші індійські побратими мають вельми здорову традицію в цьому плані. Вони вам скажуть: «Двадцять або тридцять років служіння – це майже ніщо; в Індії є багато тих, хто відслужив ціле своє життя, не отримавши жодного зовнішнього визнання, хоча тим не менш внутрішньо їм веде Вчитель». Такий приклад я зустрів кілька років тому; я мав довідатись про ці речі відносно деяких наших індійських побратимів, й відповідь Вчителя була: «протягом сорока років я за ними спостерігаю, хай будуть цим задоволені». Це було більш ніж задоволення. З тих пір, згадую,

вони отримали визнання й були ініційовані. Внутрішньо наш індійський брат знає, що Вчитель обізнаний про його служіння; та учня не турбує, чи відзначає Вчитель це зовні. Він буде надзвичайно щасливим, якщо Майстер зверне на нього увагу, та якщо цього не трапиться, він продовжуватиме те саме.

ГЛАВА ІV. ВИПРОБУВАННЯ

Живі образи

З рядів ревних учнів та робітників вже описаної категорії Вчитель багато разів відбирав собі учнів. Але до того, як прийме їх остаточно, Він вдається до особливих мір безпеки, аби переконатись, що вони дійсно ті, кого Він може долучити до близького контакту із Собою; у цьому є мета сходинки, що зветься випробуванням. Коли Він думає про людину як можливого учня, Він зазвичай пропонує комусь, хто вже тісно пов'язаний із Ним, привести кандидата до Нього астрально. З цим кроком зазвичай не пов'язується якась велика церемонія; Вчитель дає кілька слів поради, розповідає новому учневі, що від нього очікує, й часто, у Своїй люб'язній манері Він може знайти деякі причини поздоровити його з роботою, що вже доведена до кінця.

Потім він робить живий образ учня, Він, так би мовити, формує з ментальної, астральної та ефірної матерії точний дублікат причинного, ментального, астрального та ефірного тіла неофіта, тримаючи цей образ під рукою, щоби періодично дивитися на нього. Кожний образ є магнетично пов'язаним із особою, яку він представляє, тому що кожна зміна думки та почуття учня точно відтворюється в образі відповідними вібраціями, й тому єдиним поглядом на образ Вчитель може роздивитися відразу, чи сталося на нього будь-якого роду порушення у цих тілах протягом періоду з його останнього погляду – чи людина виходила із себе, чи дозволила собі бути спійманою на нечистих почуттях, тривозі, депресії, або чомусь подібному. Лише тільки після того, як Він побачить, що впродовж значного часу не було серйозних збуджень провідників, Він допускає учня до близького спілкування із Собою.

Коли учня прийнято, він може бути притягнутим до єднання із Вчителем, тіснішого, ніж все, що ми можемо уявити чи зрозуміти; Майстер приводить його ауру у сполучення зі своєю так, щоби Його сили могли би постійно діяти без особливої уваги з Його боку. Тісне взаємовідношення, проте, не може діяти виключно в одному напрямку; якщо серед вібрацій учня є такі, що спричинять порушення астрального чи ментального тіла Адепта при дії на Нього, таке єднання унеможливиться. Перспективному учневі доведеться зачекати, поки він не звільниться від цих вібрацій.

Учень на випробуванні не обов'язково кращий за інших, які не на випробуванні; він лише є більш зручним у певному плані для роботи Вчителя, доцільно піддати його випробуванню часом, оскільки багато людей, які охоплені ентузіазмом, видаються спочатку багатообіцяючими та прагнучими служити, але, на жаль, за деякий час втомлюються та відступають. Кандидат мусить приборкати будь-які наявні емоційні слабкості, й продовжувати вперто працювати, аж поки не стане досить спокійним та чистим. Коли за досить тривалий час не сталося жодного серйозного зрушення живого образу, Вчитель може відчути, що прийшов час, коли Він може із користю підтягнути учня ближче до себе.

Не треба думати про живий образ як запис лише дефектів та порушень. Це дзеркало цілісного стану астрально-ментальної свідомості учня, тому в ньому записується доброзичливість і радість, випромінюючи назовні мир Землі та доброзичливість людям. Ніколи не забуваймо, що не тільки пасивна, але й активна доброта завжди є передумовою просування. Не заподіювати шкоду вже дуже добре; та згадаймо, що про Великого написано, що він прийшов творити добро. І коли в Господа Будди попросили стиснути ціле Його вчення однією строфою, Він почав: «Припиняйте робити зло», але негайно продовжив: «Вчіться робити добро.»

Якщо учень при випробуванні робить дещо надзвичайно добре, з цього моменту Вчитель запалюється до нього трохи більшою увагою, і якщо Він вважає можливим, то може послати хвилю підбадьорення певного виду, також Він може запропонувати учневі певну роботу й подивитись, як той виконає її. Взагалі, однак, ця задача делегується комусь із Його старших учнів. Припускається, що кандидатів надаються сприятливі можливості, хоч це накладає серйозну відповідальність. Якщо особа скористається можливістю, все чудово; та якщо ні, вважається, що вона отримала незадовільну оцінку. Нам часто кортить дати людям можливості, та ми вагаємося, оскільки коли вони ними скористаються, це принесе їм багато добра, та якщо не скористаються, наступного разу це буде важче зробити.

З цього видно, що зв'язок учня з Вчителем на випробуванні – це головним чином спостереження і, можливо, деколи використання учня. Зазвичай Адепти не використовують особливі або вражаючі тести; загалом, коли випробовують дорослу людину, її залишають слідувати звичайним курсом свого життя, й те, яким чином живий образ відтворює її відповідність завданням і випробуванням щоденного життя, дає достатнє висвітлення її характеру та прогресу. Коли з цього Вчитель робить висновок, що особа стане добрим послідовником, Він підтягне її ближче й прийме. Іноді щоби визначити це, достатньо кількох тижнів; подекуди період розтягується до року.

Випробування молодих

Через винятковість нинішнього часу в останні роки на випробування було взято багато молодих людей; як їх батьки, так і старші члени Товариства інколи були здивовані, як це, не дивлячись на їх власні щирі жертви та працю, що часто перевищували 20, 30 і навіть 40 років, їх обійшли та обрали молодь. Пояснення є простим.

Напрацювання вашої карми за весь цей час підготовлюють вас і прокладають шлях до пришествя Світового Вчителя. Саме через те, що ви є добрими старими членами, ви залучили деякі душі, що досягли високого рівня розвитку в попередніх втіленнях, тому вони народилися вашими дітьми; й вам не треба дивуватися, коли ви іноді виявляєте, що ваші діти за народженням у вищих світах є набагато старшими за розвитком ніж ви. Якщо хлопець чи дівчина зненацька вступають у тісні відносини з Вчителем – про такі відносини для себе ви не сміли і подумати, навіть після багатьох років медитації та важкої праці, тож не дивуйтеся. Ваша дитина, можливо, птах більш високого польоту ніж ви; та саме тому її народження й освіта були даровані вам, хто навчався й працював так багато на теософській ниві. Так ви мали навчитися бути ідеальними батьками, потрібними для тіла розвиненого его. Замість засмучення та здивування пишайтеся з великою радістю, що вас визнали гідними спрямовувати перші фізичні кроки того, хто буде серед рятівників Світу.

Ви, можливо, задаєтеся питанням, яким чином діти можуть оцінити честь, що випадає на їх долю, велич та славу всього цього. Не забувайте, що саме *его* отримує посвячення та приймається в учні. Дійсно, воно мусить набути такий контроль над своїми нижніми провідниками, щоб вони певною мірою були його розширенням та виразом, і принаймні не заважали тій роботі, яка має бути виконана. Але саме *его* має виконувати цю роботу й розвиватися, і ви не знаєте, наскільки багато ним вже досягнуто в попередніх народженнях. Багато тих, хто саме зараз втілюється, є розвиненими душами; це саме такі передові *его*, з яких набереться велика група учнів, що має стояти довкола Світового Вчителя. Ті, хто стають учнями на початку життя, тривалий час були добрими учнями в попередньому житті, й найбільший привілей, який ми, люди старшого віку, можемо мати, це те, що ми знайдемо себе пов'язаними з цими молодими людьми, через яких ми можемо просувати роботу Господа на Землі, навчаючи їх виконувати її досконаліше.

У главі «Наше відношення до дітей» у «*Прихованій стороні речей*» я детально розібрав те, що необхідно для навчання дітей, щоби вони зберігали все найкраще з того, що беруть з минулого та могли розвивати у повний «квітучий букет» багато чудових рис своєї натури, які зазвичай, на жаль, жорстоко руйнуються

нерозумінням старших. Серед всього іншого я розповів там про руйнівний ефект страху в дітей, викликаного грубістю і жорстокістю; але на цю тему мені слід згадати тут деякий досвід, який ілюструє невимовно жахливі результати, що іноді трапляються. Батькам, що мають дітей у віці залучення до школи, слід бути надто обережними й розбірливими в запитах перед тим, як довіряти дітей вчителів, щоби не бути відповідальними за непоправну шкоду, яка може траплялася з деkim із малечі.

Ефект жорстокості до дітей

Нещодавно мою увагу сильно привернув вражаючий зразок лиха та брутальності, які можуть статися у подібних випадках. Я удостоївся великої честі бути присутнім на ініціації одного з наших юних членів, Посвятителем у цьому випадку був Господь Майтрея особисто. У процесі церемонії кандидат, як зазвичай, мав відповісти на численні питання, широко висвітлюючи способи надання найкращої допомоги в деяких складних чи незвичайних випадках, і було додано особливе запитання стосовно того, чи він пробачив і міг допомогти певному чоловікові, який страшенно брутально й жорстоко ставився до нього в ранньому дитинстві.

Посвятитель створив образ аури з чудових маленьких клубочків або мазків чи пагонів найзахоплюючого кольору, що грали на її поверхні, ніби визираючи з неї та заховаючись знов, мовивши: «Це насіння високих шляхетних якостей людства, тендітні, тонкі як павутинка, що можуть розвиватися тільки в атмосфері найглибшої найчистішої любові, без дотику страху та утисків. Той, хто готовий в інших відношеннях, може розкрити й зміцнювати їх повністю, щоби стати адептом у тому самому житті. Такою мала бути твоя доля, ти мав стати великим адептом і стояв би поруч зі мною, коли я прийду на ваш фізичний план; але ти, кому я тебе довірив (тому що вони запропонували тебе на служіння мені ще до народження) допустили, що ти потрапив до рук особи, яка була абсолютно негідною такої довіри. Такою була твоя аура перш ніж на тебе не впала іржа його злості. Тепер подивися, що його жорстокість зробила з тобою.»

Тоді аура змінилася, жахливо скрутившись, а коли знову заспокоїлася, всі захоплючі маленькі пагінці зникли, а на їх місці лишилися численні маленькі рубці, й Господь пояснив, що зроблена шкода не може бути скасованою за нинішнього життя, та мовив: «Ти все ж-таки допомагатимеш мені, коли я прийду, і я сподіваюся, що у цьому житті ти станеш архатом; та для остаточного завершення ми мусимо зачекати. В наших очах немає більшого злочину, ніж зашкодити прогресу душі.»

Коли кандидат побачив цю ауру зморщеною та затверділою, побачив усі її чудові перспективи безжально знищеними брутальністю цього чоловіка, він знову відчув на мить, що

значною мірою вже позабув, – страждання малого хлопця, вигнаного з дому, завжди нависаючих страху й утисків, жах недовірливості, почуття палаючого невгамовного обурення, з якого немає виходу, нудотних відчуттів повної безпорадності у владі жорстокого тирана, жагучої образи на його злочинну несправедливість, безнадії, без опори над безоднею, без Бога, до якого можна було би апелювати. Й бачачи це у його розумі, я, спостерігаючи, зрозумів, якою страшенною була трагедія дитинства, і чому її наслідки такі далекосяжні.

Цей найогидніший гріх жорстокості до дітей перешкоджає не тільки наближенню до ступеня адепта. Усі нові й вищі якості, що тепер має відкрити Арійська раса, розкриваються у світлих і делікатних пагонах подібної природи, хоч і на нижчому рівні, ніж згаданий. У тисячах випадків вони безжалісно пом'яті бездушною люттю батька або вчителя, або пригнічені огидним цькуванням старших хлопців у інтернаті; й у такий спосіб багато добрих людей залишаються на тому ж рівні протягом кількох втілень, поки їх кати падають назад у нижчі раси. Існує певно багато *его*, які хоча й падають, далеко не досягаючи великих висот ініціації, розкриваються проте швидко, і потребують зараз додати до своїх характеристик деякого подальшого й більш делікатного розвитку; та для призначеного їм просування бруталність теж слід визнати фатальною.

До вищеописаного випадку я не чув, щоби в останньому житті, у якому досягається рівень адепта, мало бути абсолютно довершене оточення у дитинстві; проте доречність цієї ідеї стає очевидною, коли доведеться з цим зіткнутися. Імовірно, це одна з причин, чому так мало учнів стають адептами у європейських тілах, бо ми в цьому відношенні позаду решти світу. Цілком зрозуміло, що від жахливої звички до жорстокості не можна чекати нічого окрім зла. Членам товариства слід безсумнівно, де тільки можливо, працювати з її викорінення, й особливо, як сказано раніше, найретельніше потурбуватися, щоби діти, за яких вони відповідають, були поза небезпекою цього особливого виду злочину.

Вчитель дітей

Господа Майтрею часто звать Вчителем Богів і людей, цей факт інколи виражають по-різному, кажучи, що у великому царстві духовної праці Він є міністром релігії та освіти. Він не тільки втілюється через певні проміжки часу, коли Йому видається бажаним, або посилає учня заявити вічну істину у такий новий спосіб, щоб ми могли її сприйняти, створивши нову релігію. Незалежно від цього Він постійно піклується про *усі* релігії, і яке б оновлене й чудове вчення не посилалось через будь-яку з них, нову чи стару, це надихається саме Ним. Ми мало

знаємо про методи навчання світу, які Він підбирає; існує багато шляхів навчання повз проречене слово; та певні, що Він постійно щоденно намагається підняти інтелектуальні концепції янголів та людей.

Його помічник в усій цій дивовижній роботі – це Його учень та наступник, Майстер Кутхумі, так само як асистентом і призначеним наступником Господа Вайвасвата Ману є Майстер Морія. Та окрім того, Майстер Кутхумі є ідеальним Вчителем. Саме тому, ми приводимо до нього тих, кого треба випробувати або прийняти у ранньому віці. Можливо, що пізніше у житті їх використовуватимуть інші Вчителі; але в будь-якому разі вони всі (чи майже всі) починають під опікунством Вчителя Кутхумі. Протягом багатьох років частиною моєї задачі було намагатися тренувати у вірному напрямку кожную молоду особу, яку Майстер вважав перспективною. Він спрямовує їх до контакту зі мною на фізичному плані і зазвичай дає короткі вказівки стосовно якостей, які Він хоче розвинути в них, і які інструкції слід їм дати. Цілком природно, що Він, в своїй нескінченній мудрості, ставиться до цих молодих мізків і тіл інакше, ніж до старших людей. Дозвольте мені прозвітувати про те, як біля десяти років тому були взяті на випробування троє з наших юнаків.

Вступ на випробування

Ми знайшли Майстра Кутхумі сидячим на веранді свого будинку, та коли я підвів молодих людей, він простяг до них руки. Перший хлопець став граціозно на коліна й поцілував Його руку, так і лишившись уклінним, притиснувшись до колін Вчителя. Усі вони дивилися на Нього, та їх душі здавалося цілковито переливалися в їх поглядах. Він яскраво посміхнувся до них і мовив:

«Я вітаю вас із особливою радістю; ви всі працювали зі мною у минулому, і я сподіваюся будете знову працювати тепер. Хочу, щоби ви були серед нас, коли прийде Господь, тому я починаю з вами так рано. Пам'ятайте, те, що ви бажаєте зробити, є найславнішою з усіх задач, але вона не є легкою, оскільки ви мусите довершено оволодіти цими маленькими тілами; ви повинні забути про себе повністю й жити, як благословення для інших, і виконувати роботу, яку нам належить виконати».

Поклавши свою руку на підборіддя першого хлопця, який був уклінним, Він мовив із світлою посмішкою: «Можеш ти це зробити?»

Й вони запевняли, що старатимуться. Потім Вчитель дав деякі особисті цінні поради почергово кожному, запитавши його окремо: «Чи ти будеш старанно працювати у світі під моїм проводом?» І кожен казав: «Я буду».

Потім Він випростував першого хлопця перед Собою, поклавши обидві свої руки йому на голову, й хлопець знову опустився на коліна. Майстер мовив:

«Тоді я беру тебе як мого учня на випробування, і сподіваюсь, що незабаром ти дійдеш до тісного зв'язку зі мною, й через це надаю тобі моє благословення, щоби ти міг передавати його іншим».

Поки Він говорив, аура хлопця дивовижно збільшилася за розміром, її кольори любові та відданості спалахнули живим вогнем; і той сказав: «О, Вчителю, зроби мене дійсно добрим; зроби мене гідним служити тобі».

Проте Майстер, посміхаючись, відповів: «Лише ти власноруч можеш це зробити, мій дорогий хлопець; та моя допомога й благословення будуть повсякчас із тобою».

Тоді Він узяв інших і провів таку саму маленьку церемонію з кожним із них, і їх аури також збільшувалися, ставали міцнішими й стійкішими, дивовижно розпалившись Йому у відповідь.

Потім Вчитель підвівся й повів хлопців за собою, говорячи:

«Тепер підіть зі мною й дивіться, що я робитиму».

Усі ми рушили разом униз похилою стежкою до містку через річку. Він ввів нас у печеру, показавши хлопцям живі образи всіх учнів, яких взято на випробування. Тоді він мовив: «Тепер я зроблю *ваші* образи». І Він матеріалізував їх перед їх очима, й вони дивилися на це із захопленим інтересом. Один з них спитав благоговійно: «Чи це дійсно я?»

В одному з образів була пляма червоної матерії, й Вчитель мовив до його оригіналу зі смішинкою: «Що це таке?»

«Не знаю», відповів хлопець; але думаю, він здогадався, що це далася взнаки емоційна напруга попередньої ночі. Майстер вказав на різноманітні кольори та їх розташування в аурах, пояснивши їм, що це означає й котрі Він хотів би змінити. Він розповів їм, що збирається дивитися на ці образи щодня, аби бачити, що з ними відбувається, і висловив надію, що вони потурбуються про те, щоб на їхні образи приємно було дивитись. Потім Він дав їм прощальне благословення.

У випадку прийняття на випробування старших людей їм даються широкі можливості вибору роботи, яка їм підходить; та юнакам Він іноді досить чітко вказує на шматок роботи на їх шляху і слідкує, як ті її роблять. Він інколи великодушно дає молодим особливі підбадьорливі повідомлення та настанови, і навіть надає поради стосовно їх підготовки. Для інших молодих людей, які бажають слідувати тим самим шляхом, тут наводяться витяги з деяких Його послань:

Поради Вчителя

«Я знаю, що єдина ваша мета у житті є служіння Братерству; та ви не повинні забувати, перед вами існують ще більш високі сходини, і цей прогрес на Шляху означає невсипущу пильність. Ви мусите не тільки завжди бути *готові* до служіння; ви маєте повсякчас шукати можливості – навіть, *створювати* можливості бути корисними в дрібницях, для того, щоби коли з'явиться значиміша робота, не прогледіти її».

«Ні на мить не забувайте про ваш окультний зв'язок; він має бути завжди-присутнім натхненням для вас – не лише щитом від безглузких думок, що плавають довкола, але й постійним стимулом до духовної діяльності. Порожність і дрібязковість звичайного життя вже не будуть можливими для нас, хоча не позбавляться нашого розуміння й співчуття. Невимовне блаженство стану адепта ще не для вас, та пам'ятайте, що ви вже єдині з Тими, хто живе цим найвищим життям; ви розповсюджуєте Їх сонячне світло у цьому нижньому світі, тому ви теж на своєму рівні маєте бути променистими сонцями любові й радості. Світ може не оцінити й не розуміти вас; але ваш обов'язок – сяяти».

«Не зупиняйтесь на досягнутому. Є ще вищі піки для підкорення. Потреба інтелектуального розвитку не має забуватися; і маємо відкрити в собі співчуття, любов, терплячість. Кожен має усвідомити, що існують інші точки зору ніж його власна, і що вони можуть бути також гідними уваги. Уся брутальність та різкість мови, схильність до суперечок мають абсолютно зникнути; схильний до цього має контролювати себе, коли відповідний імпульс виникає; ти маєш говорити мало, завжди ввічливо та делікатно. Ніколи не говоріть, спершу не подумавши, чи буде те, що збираєтеся сказати, добрим й водночас розумним. Хто намагається розвинути в собі любов, спасеться цим від багатьох помилок. Любов – найвище з усіх благодінь, без неї решта якостей лише зрошують безплідний пісок».

«Небажані думки й почуття мають суворо видалятися; маєте працювати над цим аж поки унеможливите їх для себе. Домішки дратівливості хвилюють спокійне море свідомості Братерства. Гординю виключити обов'язково, бо це є серйозна перепона прогресу. Потрібна вишукана делікатність думки та мови – той рідкісний аромат довершеного такту, що не може ані зачепити, ані образити. Цього досягти важко, але при бажанні можливо».

«Певне служіння, а не тільки забава, хай буде вашою метою; думка не про те, що хочеться робити, а що можна робити для допомоги комусь ще; забути про себе і зважати на інших. Учень мусить бути цілісно ласкавим, люб'язним, готовим допомогти не

лише зараз, а в будь-який час. Пам'ятайте, час, не проведений на служінні, або підготовку для нього – *втрачений час*».

«Коли бачите в собі певне зло, звільняйтеся від нього мужньо та діяльно. Будьте наполегливими, й досягнете успіху. Це питання сили волі. Спостерігайте за можливостями й знаками; будьте ефективні. Я завжди готовий допомогти вам, та не можу робити роботу *за вас*; зусилля мусять прийти з вашого боку. Поглиблюйтесь по всіх напрямках і живіть життям, що повністю віддане служінню».

«Ви чинили добре, та я хочу, щоб ви вчиняли ще краще. Я випробовував вас, надавши вам можливостей допомагати, й до цих пір ви приймали їх шляхетно. Тому я маю дати вам більші й ширші можливості, і ваш прогрес залежатиме від їх розпізнання та використання вами. Пам'ятайте, нагорода за успішну роботу завжди полягає в розгортанні перед вами ще більшої роботи, й вірність у тому, що здається малим, дозволить Вам бути задіяними у справах більшої важливості. Сподіваюся, що незабаром ви підтягнетесь ближче до мене, й цим допомагатимете вашим братам уздовж Шляху, який веде до ніг Царя. Відчувайте вдячність, що володієте великою силою любові, знаєте, як заповнити ваш світ сонячним світлом, вилити себе з царською щедрістю, як сіяти щедроти подібно цареві; це дійсно чудово, та стережіться, щоб у серці цієї величної квітки любові не було хоча би крихти дотику гордині, що може розростися, як може зрости майже невидиме місце гнилі, поки не заплямує та не зіпсує усієї квітки. Пам'ятайте, що написав наш великий Брат: «Будь скромним, якщо хочеш набути мудрості; будь ще скромнішим, коли мудрості ще бракує». Зрошуйте цю ароматну скромну квітку смирення, аж поки її солодкий аромат не просякне кожне волокно вашого існування».

«Коли ви прагнете єдності, замало підтягувати інших до себе, окутуючи їх своєю аурою, роблячи їх єдиними з *вами*. Зробити це є вже великим кроком, та все ж ви мусите йти далі, і робити *себе* єдиним із кожним з *них*; мусите увійти в глибину сердець ваших братів, розуміючи їх; ніколи з порожньої цікавості, бо серце брата є як таємницею так і священним місцем; ніхто не повинен підглядати чи обговорювати його, краще спробувати шанобливо розуміти, співчувати, допомагати. Легко критикувати інших зі своєї власної точки зору; набагато складніше пізнати й полюбити їх; це єдиний спосіб вести їх за собою. Бажаю вам найшвидше зрости, щоби я міг використовувати вас у Великій Роботі; для допомоги вам у цьому надаю вам моє благословення».

«Доню, в тебе чудово виходить тренувати свій вплив, цивілізуючи по змозі брутальні елементи довкола себе, й допомагаючи іншій чистій душі на її шляху до мене. Колись це стане яскравою зіркою у твоєму вінці слави; продовжуй свою допомогу їй, і дивися, чи немає інших зірок, які ти можеш тепер додати до цього вінця. Ця твоя добра справа дала мені підстави наблизити тебе тісніше до мене набагато раніше, ніж би це могло бути в іншому випадку. Немає надійнішого методу швидкого прогресу, ніж присвятити себе допомозі іншим на Шляху сходження. Ти також ошчасливлена, зустрівши старого товариша, оскільки двоє, які можуть реально працювати разом, є більш ефективними, ніж коли б вони витрачали таку саму кількість сил окремо. Ти добре почала; продовжуй рухатися в цьому ж напрямку стрімко й упевнено».

«Вітаю тебе, останній новобранцю в нашій славній команді. Тобі нелегко зовсім забути про себе, віддати себе безумовно на служіння світові; хоча це й потрібно від нас – вам необхідно жити, щоби стати благословенням для інших, виконуючи роботу, що нам дана. Ти добре стартував у процесі саморозвитку, та багато ще лишилося зробити. Придушуй щонайменший натяк на дратівливість, і будь готовий завжди сприйняти пораду й настанову; зрощуй скромність та саможертвоність, сповнись палким ентузіазмом для служіння. Тоді станеш належним інструментом у руках Величного Майстра, солдатом армії рятівників світу. Для допомоги тобі в цьому беру тебе учнем».

«Я задоволений тобою, та чекаю від тебе більшого. О моя дитино, ти здатен швидко прогресувати, і я хочу, щоб ти поставив це перед собою за мету, досягти якої треба за будь-яку ціну. Деякі з перешкод, про необхідність здолати які тебе поінформовано, можуть здатися тобі неважливими, але в дійсності це не так, оскільки вони є зовнішніми вказівниками внутрішніх умов, що мусять бути змінені, коли ти бажаєш бути корисним Нашому Господу під час Його приходу. Це означає радикальну зміну, яку тобі нелегко зробити, та зусилля заради цього відплатяться сторицею. Правила, які я бажаю дати тобі, є такими:

(1) Забути себе й бажання своєї особистості, й пам'ятати про інших, присвячуючи свої зусилля, свої думки, свій ентузіазм цьому повністю.

(2) Не висловлюй думку про будь-яку справу, поки тебе про неї не запитають.

(3) До того, як сказати, завжди обміркуй, як це подіє на інших.

(4) Ніколи не засуджуй та не обговорюй слабкість брата.

(5) Пам'ятай, що ти ще маєш багато вчитися, а тому можеш часто помилятися; тому говори з належною скромністю.

(6) При виклику відгукуйся негайно, не чекаючи завершення того, що читаєш або робиш; якщо ти виконуєш важливу функцію, поясни культурно, в чому справа.

Я бажаю наблизити тебе до себе, і якщо слідуватимеш цим правилам, я незабаром буду здатен це зробити. Допоки із тобою моє благословення».

Станьте, як малі діти

Багато хто, читаючи ці вказівки, може бути здивований їх граничною простотою. Вони можуть завжди осміювати їх як такі, що мало підходять для керівництва й допомоги людям у надскладних умовах нашої сучасної цивілізації. Але той, хто так думає, забуває, що суттю життя учня є скасування всілякої складності, щоби він, згідно виразу Вчителя «вийшов зі свого світу й потрапив у наш», увійшовши в світ думки, у якому життя просте й має єдину ціль, вірне та невірне є одразу зрозумілим, де все виявляється перед нами безпосередньо й зрозуміло. Цим простим життям послідовник і має жити; ця сама досягнена ним простота робить можливим його вищий прогрес. У нас життя заплутане та невизначене, маса конфузів, буревій протиборчих течій, в яких падають та гинуть слабкі; та учень адепта мусить бути сильним та розумним, він має взяти життя у власні руки, спростивши його божественною дивовижністю. Його розум мусить змести геть усю цю створену людством плутанину й помилковість і йти прямо до своєї цілі, немов стріла. «Якщо не перетворитесь й не станете як малі діти, не зможете увійти до царства небесного». А воно, пам'ятайте, і є Величним Білим Братерством Адептів.¹¹

Ми бачимо з цих витягів, наскільки високим є ідеал, який Вчитель ставить перед Його учнями, й можливо це може здатися декому з них тим, що в теології зветься ознакою довершеності, тобто тією метою або умовою, яку досягти повністю поки що неможливо, та до якої ми мусимо постійно змагати. Та усі, що прагнуть, мають високі цілі, й жоден поки що не може в повноті досягти того, до чого прагне; інакше він взагалі би не потребував бути у фізичному тілі. Ми дуже далекі від довершеності, але для молоді, яка може бути підведена ближче до Величних, є найчудовіші можливості, через їх молодість та гнучкість. Саме їм легше усунути недоліки, аніж більш старим людям. Якщо вони зможуть виховати в собі звичку ставати на вірну точку зору, діяти

¹¹ Ч. Ледбітер «Прихована сторона християнських свят», с. 12 та 446.

на вірній підставі, та підтримувати вірні відносини ціле своє життя, вони будуть неухильно підходити все ближче до ідеалів Вчителів. Якщо би учень, якого взято на випробування, зміг, перебуваючи у бадьорому стані, побачити живі образи, які робить Вчитель, він зміг би зрозуміти набагато більш повно важливість того, що може здатися дрібницями.

Наслідки роздратування

Дратівливість є спільним для всіх ускладненням; як я вже пояснив, бути роздратованим може трапитися з будь-ким у наш час, коли люди завжди у дуже високому напруженні. Ми живемо значною мірою в тортурах шуму цивілізації; і шум понад усе інше псує нерви й викликає роздратування. Досвід занурення в місто й повернення додому зовсім розбалансованим є спільним переживанням усіх чутливих людей. Багато інших речей додають свій внесок, та головним чином втома відчувається через постійний шум і притискання надто великої кількості астральних тіл, які вібрують по-різному, усі збуджені та стурбовані дрібницями. Це робить дуже важким уникати дратівливості, особливо для учнів, чії тіла є значно напруженіші та чутливіші, ніж тіла звичайної людини.

До речі, це роздратування дещо поверхневе; воно не проникає глибоко; та все ж краще уникати навіть поверхневого подразнення наскільки можливо, тому що його дія тримається довше, ніж ми звичайно усвідомлюємо. Якщо відбувається шторм, то спочатку вітер ворушить хвилі; але вони продовжують здійснювати й надалі, коли вітер уже вщух. Таке чиниться на воді, яка порівняно важка; проте речовина астрального тіла значно витонченіша за воду, її вібрації розповсюджуються набагато глибше, й через те чинять більш тривалу дію. Дещо слабкі, неприємні, тимчасові почуття, які забуваються за десять хвилин, можуть здійснювати вплив на астральне тіло тривалістю до 48 годин. Ці коливання не вгамовуються протягом значного періоду часу.

Коли такий недолік відомий, його найдоцільніше прибрати, не фокусуючи на ньому увагу, а намагаючись розвинути протилежну якість. Єдиний шлях подолання – встановлення стійкої протилежної думки, та безсумнівно цей захід будить протидію ментального чи астрального елементалу, тому часто найкращій засіб – намагання розвинути чемність до інших, фундаментом якої є лише любов до них. Людина, сповнена любові й поваги, не дозволить собі говорити й навіть думати роздратовано про інших. Коли вона може сповнитися цією ідеєю, той самий результат буде досягнуто без збудження протидії елементалу.

Егоїзм

Існує багато інших форм егоїзму, що можуть серйозно сповільнити прогрес учня. Лінивість є однією з них. Я бачив людину, яка надто насолоджувалась читанням книги, вона не бажала її облишити заради пунктуальності; хтось може дуже погано писати, не дбаючи про зручність і завдаючи шкоди очам та настрою тих, хто має читати його каліграфію. Маленька недбалість робить людину менш сприйнятливою до вищих впливів, вносить в життя тих, хто її оточує, безлад і потворність, руйнує самоконтроль та плідність роботи. Ефективність і пунктуальність важливі для якісного виконання роботи. Декому бракує ефективності; коли їм видана частина роботи, вони не доробляють її та вигадують усілякі відмовки; або коли їх питають деяку інформацію, вони не знають, як її знайти. У цьому плані люди різняться. Ми запитуємо одного, він відповідає: «Я не знаю»; та інший скаже: «Добре, я не знаю, але піду та з'ясую», й повернеться з потрібною інформацією. Таким же чином одна особа йде зробити річ, і повернеться, говорячи, що не може зробити; а інша старатиметься, аж поки не зробить.

У всіх добрих справах учень мусить завжди сприяти досягненням, які в результаті отримують інші й можливостям служити Вчителю у цих справах, які попри малі матеріальні здобутки є духовно значущими, – він має дбати про це, а не про покращення *карми*, що є лише більш витонченою формою егоцентризму. Пам'ятаймо, як Христос сказав: «Все, що ви зробили меншим братам моїм, ви зробили для мене».

Інші тонкі форми егоїзму можна розпізнати у депресії, ремствуванні та агресивному захисті своїх прав. Один з адептів сказав: «Думайте поменше про свої права та побільше про свої обов'язки». Трапляються випадки у зносінах з оточуючим світом, коли учневі потрібно ввічливо заявити про свої потреби, проте проміж його товаришів-братів не може бути питання про права, але тільки про можливість. В разі прикрасі людина може почати викидати назовні агресивні почуття; вона можливо не дійде до ненависті, але затьмарить своє астральне тіло й також дещо вразить ментальне.

Занепокоєння

Такі розлади часто відбуваються в ментальному тілі, й однаково згубні за своїм результатом. Якщо людина дозволяє собі сильно переживати з якоїсь проблеми, прокручуючи її знов і знов розумом без досягнення розв'язку, то цим вона викликає бурю у ментальному тілі. Слово буря тільки частково відбиває реальність через надзвичайну тонкість коливань на цьому рівні. Можемо підійти ближче до розуміння цього ефекту, коли будемо думати про це, як про болячку цього тіла, немов подразнення через тертя.

Ми інколи натрапляємо на сперечальників, людей, які сперечаються про будь-що, вочевидь їм настільки подобається робити це, що для них не дуже важливо, на чиєму боці проблеми вони заангажовані. В осіб подібного складу їх ментальне тіло в умовах постійного запалення, й це запалення від незначної провокації ззовні в будь-який момент може перетворитися у справжню виразку. Саме таким не варто сподіватися на окултний прогрес, поки вони не набудуть врівноваженості й здорового глузду для подолання хвороби.

На наше щастя, гарні емоції тривають довше ніж погані, оскільки діють у більш тонкій частині астрального тіла; результат почуття закоханості або благоговіння залишається в астральному тілі довго після того, як причина їх давно вже забута. Можливо, хоча незвично, мати два набори сильних вібрацій в астральному тілі одночасно, наприклад, любові й гніву. У момент почуття полум'яного гніву людина навряд чи може відчувати сильне ніжне почуття, хіба що коли гнів є шляхетним обуренням; у цьому випадку наслідки почуттів продовжуватимуться одночасно самі по собі, хоча один на більш вищому рівні ніж інший, тому й довше зберігається.

Сміх

Дуже природно для хлопців та дівчат бажання насолоджуватися, щоб бути веселими, читати, слухати цікаві речі, щоб сміятися над ними; це повністю виправдано та нешкідливо. Якщо б люди бачили вібрації, що викликані життєрадісним доброзичливим сміхом, вони б одразу усвідомили, що поки астральне тіло збуджено, це схоже на легкий струс печінки при верховій їзді; це справді корисно й нешкідливо. Та якщо б побачили результат менш приемних історій, що мають звичку оповідати люди з нечистою уявою, то слухачі би усвідомили страшенну відмінність; подібні думки є безперечно злими, й створені ними форми залишають причіпки до астрального тіла на довгий час, захоплюючи усі види огидних об'єктів. Той, хто наближається до Вчителя, має бути вільним від цих грубощів, також як і від усього бурхливого й брутального; й молоді мусить постійно бути насторожі проти будь-якого рецидиву легковажності та дурості.

Іноді існує схильність до пустого хихикання, якого треба уникати у будь-який спосіб, оскільки воно погано діє на астральне тіло. Це плете довкола нього дуже неприємну на вигляд павутину сіро-коричневих ниток, утворюючи навкруги шар, що заважає проникненню добрих впливів. Це становить небезпеку, від якої молоді слід старанно себе оберігати. Будьте веселі й щасливі, як можете; Вчителеві подобається це бачити, й він допомагатиме на вашому Шляху. Та ніколи ані на мить не

дозволяйте вашу радість заплямовувати різкістю та брутальністю будь-якого виду, ніколи не дозволяйте вашому сміху стати бурхливим грубим реготом; а з іншого боку хай ніколи він не вироджується в безглузде хихикання.

Як і в інших речах, тут є визначена демаркаційна лінія між тим, що нешкідливо й тим, що легко може стати шкідливим. Найвірніший метод визначення грані, розглянути, а чи не виходить розвага за межі делікатності й доброго смаку. Момент, коли сміх переходить її, позначається ледь помітним дотиком гамірливості, коли завершується чистота й витонченість, і ми вступаємо на небезпечний ґрунт. Внутрішній бік цієї відмінності полягає в тім, що поки астральне тіло є підконтрольним *его*, все добре; але коли контроль втрачається, сміх стає порожнім і безглуздим – це ніби кінь, що зненацька понісся разом із вершником. За таких обставин астральне тіло є кинутим на милість будь-якого впливу-зайди, і легко піддається найбільш небажаним думкам і почуттям. Дивіться також за тим, щоби ваші веселощі завжди були чисті й невинні – без жодного відтінку хоч на мить зловтіхи через страждання й негаразди іншого. За прикрого інциденту із кимось не стійте ліниво й не тіштеся з комічного боку події, а поспішіть допомогти і заспокоїти. Щира доброзичливість і бажання допомогти мусять бути завжди вашими визначними рисами.

Пустослів'я

Ясновидець, який може бачити дію на вищих тілах різних небажаних емоцій, легко може зрозуміти важливість їх тримання під контролем. Та оскільки більшість із нас не бачить результату, ми схильні до забуття, й дозволяємо собі бути недбалими. Те саме стосується дії, яка породжена випадковими й непродуманими зауваженнями. Христос у Його останньому втіленні на Землі повідомив, що за кожне пусте слово, яке людина вимовить, вона відповідь у день суду. Це звучить жорстоко, і якщо би мав місце ортодоксальний погляд на Страшний суд, це було би несправедливо й страхітливо. Та Він не мав на увазі, що кожне проречене слово засудить людину до вічних мук, бо їх не існує; та ми знаємо, що кожні слово і думка мають свою *карму*, свій результат, і коли дурні думки повторюються знов і знов, це створює довкола особи атмосферу, що не впускає добрі впливи. Для запобігання цьому потрібна постійна увага. Це було би надлюдським ідеалом, очікувати, щоби особа ніколи не забувалася хоч на мить; та учні й прагнуть стати надлюдьми, оскільки Вчитель вже перевершив рівень людини. Коли учень зможе жити довершеним життям, він сам власне стане адептом; поки що він цього не може, та якщо постійно пам'ятатиме свій ідеал, то наблизиться значно ближче до нього. Кожне марне слово, що він вимовляє, зачіпає на певний час його відносини із

Вчителем; тому хай слідкує за своїми словами якомога старанніше.¹²

Форми, що створені мовою

Учневі слід проявляти пильність до манери своєї мови та до тем, про які він говорить, щоб його мова була приємна, красива й коректна, та вільною від легковажності та тенденційності. Слова треба добре підбирати і якісно вимовляти. Багато хто гадає, що в буденнім житті нема потреби турбуватися про ясну мову; вона значить набагато більш, ніж вони уявляють. Через це ми весь час будуємо власне оточення, а воно у відповідь впливає на нас. Ми заповнюємо наші кімнати й будинки власними думками, а потім маємо жити з ними. Якщо, наприклад, людина дозволяє собі впадати в депресію, її кімната цим заряджається, й багато чутливих осіб, входячи туди, усвідомлюють певне зниження духовності, втрату настрою. Набагато більше власне вона, проводячи у цій кімнаті багато часу, безперервно вражається депресією, і їй нелегко цього позбутися. В такий же спосіб людина, яка через недбалу некультурну річ оточує себе неприємними звуковими формами, виробляє атмосферу, в якій ці форми діють на неї постійно. Через цей нескінченний тиск людина ймовірно ці шкідливі форми відтворює; якщо їй бракує старанності, вона отримає звичку говорити грубо і вульгарно.

Знову і знову я чую від шкільного вчителя: «Ми нічого не поробимо з дитячими розмовами. Під час їх перебування у школі ми намагаємося їх виправити, та коли вони йдуть додому, то чують хибну вимову слів, це завжди як камінь спотикання, що унеможливує нашу протидію цьому». Діти є у школі приблизно п'ять годин на день, а вдома майже всю решту часу. І ця домашня атмосфера небажаних звукових форм тисне на них увесь час, тому вони є абсолютно поневолені нею; існують певні слова, які вони фактично не говорять, бо не можуть висловити чистого звучання. У деяких частинах Австралії, наприклад, коли намагаються вимовити: «Now it is time to go to school», (тепер час іти до школи) кажуть приблизно так: «Naow it is toime to gauw to skyule». Так не піде. Можна вважати це неважливими дрібницями; та це зовсім не так, і кількість таких речей, що нескінченно повторюються, створює величезний ефект. Нам дійсно краще бути оточеними красою аніж безладом, навіть якщо це лише в ефірній матерії. Надважливо говорити вірно, зрозуміло й красиво, оскільки це призводить до очищення внутрішнього настільки ж, як і зовнішнього. Якщо ми говоримо у грубій та вульгарній манері, то знижуємо рівень думок; і такий стиль мови відштовхуватиме й

¹² Дивіться також Главу XIV, Про правильну мову.

відвертатиме людей, яким бажаємо допомогти. Ті, хто не може точно використовувати слова, ті і в думках не можуть досягти цього; навіть їх моральність буде мутною, оскільки ці речі є взаємопов'язаними.

Кожне проречене слово створює маленьку форму в ефірній матерії, так само як думка робить у ментальній матерії. Деякі з цих форм є найбільш небажані. Наприклад, слово «hate» (ненавидіти), створює страхітливу форму, й настільки, що побачивши її раз, я ніколи цього слова не вживаю. Можемо сказати, що нам щось не подобається, або що нас це не турбує, але нам слід ніколи не використовувати слова «hate», чим ми допоможемо найбільше, бо лише просте бачення його форми може викликати гострий дискомфорт. З іншого боку існують слова, що утворюють красиві форми, слова, які добре повторювати. З усім цим варто розібратися науково, й не маю сумніву, настане день, коли люди знайдуть для цього час. Треба сказати, тим не менш, що взагалі слова, які пов'язані з бажаними якостями утворюють приємні форми, а ті, що асоціюються з поганими – потворні.

Такі словоформи не визначаються думкою, яка супроводжує слово; думка буде свою форму у вищому типі матерії. Наприклад, це слово «hate» часто вживається взагалі без будь-якої справжньої ненависті, де йдеться, можливо, про деяку статтю чи їжу. Тут зовсім не обов'язково використання цього слова, й вочевидь воно не передає серйозного почуття; тому астральна hate-форма не створюється; але огидна ефірна звукова форма з'являється так само як і при справжньому астральному навантаженні. Тому зрозуміло, що це слово недобре. Те саме вірно стосовно клятв і слів нецензурних, що часто використовуються неосвіченими й некультурними людьми; форми, що утворено деякими з них, є дуже страхітливої природи, коли бачаться зором ясновидця. Безглуздо щоби той, хто намагається стати учнем, заплямував цим свої уста. Ми часто чуємо людей, які користуються усіма видами довільних жаргонних фраз, що в дійсності не мають значення або законного походження. Учням окультизму важливо уникати їх усіх.

Те саме стосується звички до перебільшення. Люди іноді спілкуються в найекстравагантніший спосіб. Коли щось віддалено на 100 метрів, вони кажуть, що «за кілометр». Якщо настає день тепліший ніж зазвичай, вони кажуть «яка спека». Наше володіння англійською мовою є бідним, якщо ми нездатні знайти слова для виразу різних градацій думки без занурення в ці дикі, безглузді ступені перевершення. Найгірше, коли при бажанні відтворення ідеї, мовляв дещо є особливо добрим, це описується як «страшенно» добре, що є не лише протиріччям термінів, а через це вкрай глупим і безглуздим виразом, а до того ще й

підбурюючим незаконним вживанням слова, що має своє власне негативне додаткове значення, яке застосовується в розумінні недолугої невідповідності. Слід суворо уникати будь-кому, хто бажає стати учнем окультизму, усіх таких спотворень.

Ми наголошуємо на контролі мови з точки зору регулювання наших слів – це правильно й найбільш необхідно; я бажаю, щоби ми відстежували й *вимову* наших слів, і розглядали це як самонавчання. Важливість точності й підвищення якості мови взагалі не може бути перебільшена.

Як тільки ми розмовляємо або сміємося, разом зі звуком утворюється колір. Якщо це слушний вид сміху, сердечний та дружній, відбувається сприятлива дія, і довкола розповсюджується почуття радощів. Але під час насмішки або саркастичного сміху, непристойного брутального реготу, гикання результат зовсім інший, що дуже відштовхує. Дивовижно, як тісно усі відтінки думок і почуттів віддзеркалюються на різних планах. Це є дуже явним, коли ми переміщаємося з однієї країни до іншої, й знаходимо повітря наповненим зовсім іншими звуковими ефектами. Якщо хтось перетинає канал між Англією та Францією, він бачить відразу, що звукові форми, які утворюються французькою мовою, повністю відрізняються від утворених англійською. Особливо це помітно відносно певних звуків, тому що кожна мова має деякі звуки, що притаманні саме їй, і саме вони є основними рисами відмінності однієї мови від іншої.

Колір вироблених форм залежить переважно від духу нашої розмови. Двоє можуть говорити ті самі слова, в цілому створюючи ті самі форми, та вони нестимуть різний дух. Прощаючись із кимось, ви кажете «Good-bye». Ці слова можуть супроводжуватися щирим дружнім почуттям; якщо ж ви це кажете спонтанно, без особливої думки й почуття сприяння, це продукує зовсім інший ефект на вищих планах. Виходить лише порожній блиск, мало значущий, слабо діючий; в першому ж випадку – це певне виявлення, яке ви надаєте вашому другові. Було б чудово пам'ятати, що цей вираз означає «Хай пребуде з вами Бог»; через те ви благословляєте. У Франції ви кажете «Adieu», «Перед Богом я вихваляю вас». Якщо ви думатимете про значення слів, коли ви їх говорите, ви можете зробити набагато більше добра, оскільки ваші воля та думка відправляться разом із словами, й благословення не буде випадковим спалахом, а дійсно допоможе.

Мова учня має бути вдосконалена та вишукана у кожному з цих аспектів. Згадайте, як про це сказано у «Світлі Азії», що цар, «Я», ваша внутрішня суть, і що би не виходило з вашого рота в його присутності, має бути золотою думкою, яку виражено золотими словами:

Управляйте своїми вустами так,
Ніби вони є дверями палацу, де Царський трон;
Спокійними, справедливими й чесними бути всім словам,
Які виграють від Царської присутності.

Метушня

Послідовникам особливо необхідно уникати всілякої клопітливості та метушливості. Багато енергійних і серйозних працівників витрачають більшість своїх зусиль, роблячи їх безрезультатними через поступки цьому недоліку; тому що вже оточують себе такою аурую вібрацій, що жодна думка або почуття не можуть пройти ні туди й ні сюди без викривлення, а те добре, що вони надсилають назовні, захоплюють такі коливання, що практично його нейтралізують. Будьте абсолютно акуратні; та досягайте вашої акуратності довершеним спокоєм, а не спішкою й метушнею.

Нашим послідовникам треба пояснити ще те, що в окультизмі ми завжди маємо на увазі точно те, про що кажемо, ані більш, ані менш.

Коли дається правило, що про інших не слід казати нічого недоброго або критичного, саме це маєтсья на увазі – а не те, що коли нам трапляється згадати про це, нам слід трохи зменшити кількість недоброго чи критичних стріл, про які ми говоримо кожен день. Вони мусять бути припинені цілком. Ми настільки звикли чути усіякі неточні інструкції, які, здається, ніхто не збирається серйозно застосовувати на практиці, що виробили звичку думати лише про поверхневе схоплювання ідеї, або нерегулярні зусилля наблизитися до неї, це все, що релігія від нас вимагає. Маємо відкинути таку розумову конструкцію цілком і зрозуміти, що коли надано окультну інструкцію Вчителем або Його учнем, то потрібне точне й буквальне виконання.¹³

Цінність спілкування

В усіх цих питаннях, що часто стоять як перед прийнятими учнями, так і тими, хто на випробуванні, може істотно допомогти присутність старшого учня Майстрів. У стародавні часи в Індії, коли гуру підбирав собі учнів, він формував з них групу й брав їх із собою туди, куди прямував. Час від часу він вчив їх, але часто вони не отримували інструкцій; хоча швидко прогресували, тому що весь час вони були в аурі Вчителя й гармонізувалися із нею, замість того, щоб бути оточеними звичайним впливом. Вчитель

¹³ Додаткові інструкції стосовно цього читач може знайти у *«Бесіди про Шлях окультизму»*.

також допомагав їм розбудувати характер, і завжди ретельно приглядав за новачками. Наші Вчителі не можуть перейняти цей план фізично, але Вони інколи влаштовують справи так, що дехто з їх старших вповноважених може притягнути довікола себе групу молодих неофітів та опікуватися ними індивідуально, ніби садівник, що має справу із своїми рослинами, доглядаючи їх вдень і вночі, впливаючи потрібним чином для пробудження певних якостей або зміцнення слабких місць. Старші помічники рідко приймають вказівки стосовно своєї роботи; хоча час від часу Вчитель може робити деякі зауваження й коментарі.

Факт перебування новачків разом у групі також сприяє їх прогресу; вони спільно знаходяться під впливом високих ідеалів, і це прискорює зростання бажаних характеристик. Імовірно, через невідворотність дії закону *карми* кожен, хто прагне, отримає контакт із тим, хто є більш вправним. Тим він отримає чималу користь через свою здатність відгукнутися. Зазвичай Вчитель не висуває вперед і не підвищує жодну особу, поки та не побула із старшим учнем, який може керувати й допомагати їй. Трапляються, тим не менш, виключення, й кожен Майстер має свою манеру відношення до своїх новачків. В одному випадку, про що розповів наш Президент, Майстер практикує відправку своїх учнів «до іншого кінця поля», оскільки їм треба мати приріст великої міцності шляхом розвитку своїх сил з мінімумом зовнішньої допомоги. До кожного індивідуума є такий підхід, який найкращий саме для нього.

Було запитання про те, наскільки можливе просування для учня-одинака з кармою, яка закинула його на деяку віддалену ферму-плантацію, або прив'язала його до деякого місця, де немає надії зустріти жодного, хто зміцнився на Шляху. Поза сумнівом, така людина може прогресувати, й хоча її задача важка, оскільки має меншу підтримку на фізичному плані, вона вчитиметься, спираючись на себе, і ймовірно розвине більшу силу волі і рішучість, оскільки вона така самотня. Їй було б добре поспілкуватися з більш старшим учнем, який зможе відповісти на її запитання і дати поради з читання, що означає економію часу, і її шлях стане більш рівним.

ГЛАВА V ПРИЙНЯТТЯ

Звіт про прийняття

Хоча прийняття учня Майстром приносить дуже великі зміни в життя учня, з ним пов'язано лише трохи більше зовнішнього церемоніалу, ніж з прийомом на випробування. Наступний звіт про прийняття одного з наших юних учнів надано для порівняння з відповідним звітом про випробування в останній главі:

Відправившись, як звичайно, до будинку нашого Вчителя Кутхумі, ми застали там Вчителя Морію, який сидів у серйозній розмові із Ним. Ми, звичайно, постояли деякий час осторонь, та Вчитель зі своєю сліпучою усмішкою вітання покликав нас вперед, і ми, як прийнято, привітали Вчителів.

Перший з наших кандидатів, якого його Вчитель якось назвав «вічно полум'яною Зіркою Любові», сповнений любові до свого Вчителя, дивився на Нього як на старшого брата, відчуваючи себе із Ним по-домашньому, хоча завжди розмовляє із Ним з глибокою повагою. Бачити їх разом є справді прекрасним видовищем.

У даному випадку наш Вчитель ласкаво посміхнувся йому, сказавши: «Чи вирішив ти остаточно, що працюватимеш під моїм провідом і присвятиш себе служінню людству?» Хлопець відповів вкрай серйозно, що бажає цього, і наш Вчитель продовжив: «Я дуже задоволений зусиллями, яких ти доклав, і сподіваюся, що ти їх не послабиш. Не забувай про нові умови, про що я розказав тобі кілька місяців тому. Твої робота та рішучість дали мені можливість скоротити період твоїх випробувань, і я задоволений тим, що ти вибрав найкоротшу з усіх доріг до прогресу – вести із собою уздовж Шляху інших. Абсолютно неегоїстична любов є наймогутнішою силою в світі, проте замало тих, хто може тримати її в чистоті від вимог чогось в замін або ревнощів, навіть якщо це любов до когось одного. Твоє просування вперед відбулося через твій успіх в утриманні палкого горіння цього полум'я до кількох об'єктів одночасно. Ти вже виконав багато для розвитку сили, та тобі потрібно її ще більше. Ти мусиш набутися здатності до розпізнавання й пильності, щоби бачити зараз потреби поточного моменту, а не 10 хвилинами пізніше. Перш ніж говорити або діяти, обміркуй ретельно наслідки. Ти до сих пір говорився чудово, і я тобою задоволений».

Потім Вчитель поклав свою руку на голову кожному з кандидатів окремо, кажучи: «Приймаю тебе як свого чела згідно древньому обряду». Він занурив кожного почергово до своєї аури так, що кілька митей учень зникав у Ньому, й потім з'являвся, будучи незрівнянно щасливим і величним, виявляючи назвні особливі риси Вчителя так, як цього ніколи не було раніше. Коли все закінчилося, наш Вчитель сказав кожному: «Я даю тобі моє благословення». А потім сказав усім разом: «Підемо зі мною; мушу представити вас у вашій новій якості для офіційного визнання та реєстрації». Так Він повів їх до Махачохана, який уважно оглянув їх, і мовив: «Ви є дуже молодими. Поздоровляю вас із досягненням такої сходинки так рано. Бачу вас на життєвому підйомі до рівня, якого ви досягли». І Він вписав їх імена у нетлінні записи, показавши їм колонки навпроти їх імен, що залишилося ще заповнити, виразивши надію, що незабаром зможе внести для них нові записи.

На зворотнім шляху після відвідин Махачохана Вчитель знов привів своїх нових учнів до печери біля свого будинку, й вони побачили, як Він у повітрі розчинив їх живі образи, які Він зробив нещодавно. «Тепер ви є дійсно частиною мене постійно, – сказав Він, – і вони нам більше не потрібні».

Єдність із Вчителем

Спостерігаючи цю церемонію зором причинного тіла, можна було б побачити Вчителя сяючою кулею живого вогню, що містить низку концентричних кольорових оболонок, Його фізичне тіло та його відповідники на інших планах, що містились у центрі сяючої маси, яка розпростерлася в радіусі багатьох сотень метрів.

Наближаючись до фізичного тіла Вчителя, учень просувається у цю палаючу кулю тонкої матерії, і коли він остаточно досягне ніг свого Вчителя, то опиниться вже в центрі цієї дивовижної сфери; і коли Майстер обійме неофіта як описано вище, і розшириться, щоби включити в себе ауру учня, це розширення дійсно охопить центральне серце вогню, що так розширюється й охоплює його, оскільки під час усієї церемонії прийняття учень вже в межах цієї могутньої аури. Так на кілька митей ці двоє стають єдиним, і не лише аура Вчителя діє на ауру учня, як описано вище, але й особливі риси, набуті останнім, діють на відповідні центри аури Вчителя, які запалюються у відповідь.

Ця непередавана словами єдність учня зі Вчителем, що починається під час церемонії прийняття, є усталеною, і після цього, хоча учень може бути далеко від Учителя на фізичному плані, його вищі провідники вібрують спільно з провідниками його Вчителя. Учень весь час підлаштовується, й у такий спосіб поступово стає все більш подібним до Нього, попри малу подібність на початку; цим він пристає до великого служіння світові як відкритий канал, через який може розподілятися сила Вчителя на нижніх планах. Постійно медитуючи на свого Гуру, й палко прагнучи до Нього, учень так діє на свої провідники, що вони є постійно відкритими до його Вчителя, очікуючи Його впливу. Повсякчас вони широко сповнені цією ідеєю, очікуючи слова Вчителя, хоча б чогось від Нього, та будучи гостро й широко відкритими для Нього, вони є значною мірою зачиненими для нижчих впливів. Тому всі вищі провідники учня, у порядку зростання починаючи з астрального, подібні до чаші або воронки, що відкрита вгору й зачинена збоку, і майже непроникна для впливу нижчих рівнів.

Це налаштування учня триває увесь період учнівства. На початку його вібрації на багато октав нижчі за вчительські, проте є однієї тональності із Ним, і поступово підвищуються. Цей процес може відбуватися лише повільно. Його неможливо здійснити

одразу, як штампується в матриці шматок металу, й навіть порівняно швидко, як настроюють струни скрипки чи піаніно. Все це неживі предмети; проте у випадку живого формування, оскільки життя має бути збережене, повільне внутрішнє зростання мусить пристосовувати форму до зовнішнього впливу, як садівник може поступово спрямувати гілки дерева, а хірург відповідними мірами може стадія за стадією виправити криву ногу.

Ми знаємо, що протягом цього процесу Вчитель не віддає повної уваги кожному індивідуальному учню, а працює із тисячами людей одночасно; весь час Вчитель виконує набагато вищу роботу, немов веде велику партію в шахи, де нації світу та різноманітні види енергій, янголів та людей, є ніби фігурами на дошці. Але ефект такий, ніби він спостерігає за учнем і більш ні про що не думає, оскільки увага, яку він може дати одному серед тисяч більша за нашу, коли ми концентруємо її повністю на комусь одному. Роботу з налаштування низьких тіл Вчитель часто залишає комусь із Його старших учнів, хоча Він дозволяє постійний потік між Своїми провідниками і провідниками учня. У такий спосіб Він робить максимум можливого для своїх учнів, без необхідності їм знати про це.

Прийнятий учень стає таким чином аванпостом у свідомості Вчителя, Його продовженням. Адепт бачить, чує й відчуває через нього, так що все, що відбувається у присутності учня, діється й у присутності Вчителя. Це не означає, що Величному необхідно завжди усвідомлювати такі події в той момент часу, коли вони відбуваються, хоча Він може й це. Він може бути зануреним у цей час у якусь іншу роботу; тим не менш події опиняться у Його пам'яті. Те важливе, що переживе учень, потрапить до розуму Вчителя через Його власне знання, коли Він поверне свою увагу до цього предмету.

Коли учень шле думку відданості своєму Вчителю, то слабкий спалах, який він посилає, створює ефект, подібний до дії великого реле, стається відчутний вилив любові й сили від Учителя. Якщо хтось шле думку відданості тому, хто не є адептом, це бачиться ніби вогняний потік, що йде адресатові; та коли таку думку спрямовано учнем до свого Вчителя, учня негайно заливає потік полум'яного кохання від Вчителя. Сила Адепта летить назовні завжди й у всіх напрямках мов сонячне світло; та дотик думки учня викликає дивовижний потік на нього на деякий час. Між ними існує настільки довершена єдність, що за будь-якого серйозного розладу в нижніх тілах учня це діє також на відповідні тіла Вчителя; і, якщо такі вібрації можуть зашкодити роботі Адепта на вищих планах, коли таке на жаль трапляється, Він опускає завісу, яка роз'єднує учня із Ним, до тих пір, аж поки буря не вщухне.

Звичайно, для учня сумно бути відрізаним у такий спосіб; та це абсолютно його справа, й він може одразу припинити відокремлення, коли опанує свої думки та почуття. Зазвичай такий прикрий випадок не триває більше сорока восьми годин; та мені відомі випадки набагато гірші, коли розрив триває роками, і навіть до кінця втілення. Але це крайні випадки, що дуже рідкісні, оскільки маловірогідно, що особа, здатна на таке відступництво, може взагалі бути прийнята учнем.

Відношення учня

Навряд чи хтось стане учнем, поки не набуде звички обернення своїх сил назовні і зосередження своєї уваги й зусиль на інших, та виливанні думок допомоги й добрих побажань на своїх співбратів. Можливості для цього постійно створюються, не лише серед тих, із ким ми приведені у тісний контакт, але й серед незнайомих, яких стрічаємо на вулиці. Іноді ми помічаємо людину, яка вочевидь у депресії або страждає; ми можемо миттєво надіслати думку про зміцнення й підбадьорення до її аури. Дозвольте мені знову процитувати висловлювання, яке я бачив чверть століття тому в одній із книг руху «Нова думка»:

«Замішуйте любов у хліб, який печете; загортайте силу та сміливість у пакунок, що ви надсилаєте жінці зі стомленим обличчям; вкладайте довіру й відвертість із монетою, яку ви сплачуєте людині з підозрілим поглядом».

Чудова думка великої правди, виражена тут в такій чудернацькій формі, передає важливу істину про те, що будь-яка зустріч – це завжди можливість, і кожна людина, яку ми зустрічаємо в найбільш рутинних обставинах, є тією людиною, якій можна допомогти. Так учень Благого Закону іде крізь життя, розподіляючи всім від себе благословення, всюди роблячи добро скромно, хоч часто отримувач благословення і допомоги може й не мати гадки, звідки вона прийшла. Кожен може взяти участь у такому благодіянні, найбільшій так само як і найбагатший; усі, хто може думати, може надсилати думки добра й допомоги, і жодна не пропаде, доки чинні закони Всесвіту. Ви можете не бачити результату, та він тут, і ви не знаєте, який плід може зрости з того малого насіння, яке ви посієте, йдучи своїм шляхом миру й любові.

Якщо учень має хоча б мале знання про ресурси природи, він може часто закликати їх для своїх цілей в описаній тут роботі. Існує велика кількість духів природи різних типів, як у лісах, так і у воді, які особливо підходять для натхнення мисле-форм, вони отримують велику радість від участі в цій роботі. Учень, гуляючи полями й лісами або пливучи, може запросити такі створіння до супроводу, може навіть залучити їх до своєї аури, й нести їх разом із собою; і потім, досягнувши міста, проектуватиме свої думки на

тих, кого стріне. Він може надихати кожен таку мисле-форму разом з одним із своїх маленьких помічників. Роблячи це, він надасть яскравій радості дружньому духові й певно допоможе його еволюції, а життя й активність його мисле-форми при цьому значно продовжаться.

Розподіл сил

Практично усі звичайні люди в світі спрямовують свої сили всередину, на самих себе і через цей егоцентризм їх сили безладно зіштовхуються там. Та учень має вивертитися назовні й стійко триматися на позиції служіння та дарування любові. Отже в учні маємо людину, чий вищі провідники є воронкою, що відкрита вищим впливам його Вчителя, у той час як нижчі, що на дні воронки, навчені розповсюдженню цих впливів на інших. Це дозволяє йому бути довершеним інструментом у використанні Вчителем, для проведення Його сили на зовнішні плани.

Якщо би Адепт у Тибеті захотів розповсюдити певні сили ефірного рівня аж у Нью-Йорку, не економічно буде спрямовувати струм ефірно на таку відстань; Він передасть свою силу найбільш високими рівнями до потрібного пункту, а потім занурить її через воронку, що створена у цьому пункті.

Інше порівняння, що може бути запропоновано, це передача через країну електрики величезної напруги та її пониження трансформаторами, що дають великий струм і малу напругу на місці, де використовується потужність. Та створення воронки, чи пониження сили у Нью-Йорку, спричинили би втрату майже половини наявної у Адепта енергії для виконання цієї частини роботи. Отже учень на місці є неопцінним праце-рятівним апаратом, і він мусить пам'ятати, що понад усе він має зробити себе добрим каналом, оскільки це є основним, що потрібно від нього Вчителю. Іншими словами, учня можна вважати додатковим тілом у розпорядженні Майстра на місці, де випало бути учню.

Кожне людське тіло в дійсності є передавачем потужності внутрішньої Істоти. За багато століть воно пристосувалося виконувати команди волі в найбільш економічний спосіб; наприклад, якщо ми бажаємо торкнутися або перехилити склянку, що стоїть на столі, досить легко це зробити, простягнувши руку. Можна також перехилити склянку простою силою волі без фізичного контакту; справді, один із найстаріших членів Теософського товариства перевіряв цей дослід і дійсно успішно, та тільки ціною години напружених зусиль щодня протягом двох років. Очевидно, використання звичайних фізичних засобів у цьому випадку значно економічніше.

На ранніх стадіях стосунків учня зі Вчителем він часто відчуватиме, що крізь нього переливається велика кількість сили,

та не знає, куди вона йде; він відчуває тільки, що великий об'єм живого вогню рушає крізь нього й заливає його довкілля. З мінімумом ретельної уваги він зможе незабаром навчитися визначати, в якому напрямку йде вогонь, а трохи пізніше він стане здатним іти своєю свідомістю слідом у напрямку прикладання сили Майстра, й зможе дійсно доносити її багатьом людям, які отримуватимуть вплив і допомогу. Учень, власне, тим не менш, не буде спрямовувати силу; він використовується просто як канал, хоч окрім цього в цей же час навчається розподіляти силу. Пізніше, прийде час, коли Вчитель, замість виливання сили на свого учня і націлювання її на певну особу на місці, скаже йому відшукати цю особу і потім прикласти до неї певні сили, що зекономить трохи енергії Вчителя. Там, де учень зможе виконувати частку роботи Вчителя, Той даватиме її учневі, і що більше він зростатиме у корисності, то більше роботи буде передаватись йому в руки, щоби хоч трохи зменшити напругу Вчителя. Ми багато думаємо, і цілком слушно, про роботу, яку можемо тут виконати, але все, що ми можемо уявити та довести до кінця, є ніщо порівняно з тим, що Вчитель робить через нас. Через учня завжди йде м'яке випромінювання, навіть коли той його не усвідомлює, хоча той самий учень чітко відчує це випромінювання під час посилення незвичної кількості сили.

Ця передача сили конкретного Вчителя взагалі обмежена його учнями, проте будь-яка людина, що серйозно намагається жити життям служіння, чистоти й удосконалення, може бути використана як канал сили. Можливо, трапиться так, що у якомусь певному місці не буде учня, який у повній мірі придатний для такого роду розливання; а виявиться якась інша людина, не настільки просунута, але яку можна використовувати для цієї особливої мети. У такому випадку Вчитель, ймовірно, використає її. Багато різновидів сили лежить в основі для різних цілей; інколи підходить одна людина, деколи інша. Спостерігаючи за двома учнями поруч, можна побачити, що один завжди є придатним для одного типу сили, а інший для іншого різновиду.

Цей вилив відбувається як на фізичному, так і на астральному, ментальному та буддхічному планах, а на фізичному плані потік виходить головним чином через кінцівки. У зв'язку з цим, так само як і з загальною причини, потрібне дуже велике піклування про чистоту. Якщо фізичне тіло підібраної особи в даний момент не відповідає цьому важливому критерію, Вчитель не використовує його, оскільки людина не є прийнятним каналом. Це як подача чистої води крізь брудну трубу – на шляху буде забруднення. Тому ті, хто перебуває у тісних взаєминах із Вчителем, мають бути надзвичайно пильні щодо доведеної тілесної чистоти. Давайте турбуватися, тоді станемо придатні там, де є в нас потреба.

Інший важливий аспект, щодо якого слід бути пильними, якщо бажаємо бути корисними, уникати деформації, особливо деформації ніг. Нещодавно я затримався на кілька тижнів у спільноті, де є звичай гуляти босоніж, і я жахнувся, побачивши скручені і деформовані ступні багатьох учнів, й бачачи, наскільки серйозно ця деформація заважала їх корисності як каналів сили Вчителя. Природний шлях для цієї сили за звичайних умов – наповнення цілого тіла учня і вихід назовні крізь кінцівки; та якщо відсутність гігієни механізму ніг спричинила постійну їх деформацію, Адепт може використовувати лише верхню половину тіла учня; й оскільки це примушує Його додатково будувати щоразу щось на кшталт тимчасової дамби чи бар'єру в районі діафрагми учня, то з цього неминуче випливає, що решта, вільних від цієї вади, використовується частіше.

Передача повідомлень

Іноді Вчитель надсилає певне повідомлення через свого учня третій особі. Я пам'ятаю, як колись мені доручили передати повідомлення дуже високо інтелектуальному члену Товариства, якого я знав не дуже добре. Я відчув деяке збентеження, наближуючись до нього з цього приводу, та я все ж мав це зробити; і я мовив адресату: «Я маю сказати, що мій Вчитель передає це повідомлення, і я просто роблю, як мені сказано. Я розумію, що не можу надати вам жодного свідчення, що це повідомлення від Вчителя, і мушу залишити вам самим оцінити його важливість, наскільки ви це відчуваєте. Я не маю альтернативи, бо виконую мої обов'язки». Я був свідомий змісту цього повідомлення, оскільки мав передати його; та я стверджую, виходячи з зовнішнього вигляду, це було дуже просте й дружнє повідомлення, таке, що могло бути посланим будь-якою люб'язною особою іншої, без прояву ускладнень якогось особливого значення. Та очевидно зовнішній вигляд був оманливим; старий джентльмен, якому я вручив його, виявився дуже враженим, і мовив: «Вам не треба турбуватися, намагаючись переконувати мене, що це повідомлення від вашого Вчителя; я дізнався про це відразу ж із форм вислову; для вас абсолютно неможливо довідатися значення деяких речей, що він мав на увазі». Та я досі не знаю, що він усвідомив.

Повідомлення передаються у такій формі як це вкрай рідко. Схоже, існує багато невірних уявлень про цей предмет, тому доречно точно пояснити, яким чином зазвичай переправляються повідомлення з вищих на нижчі плани. Ми зрозуміємо це легше, розглянувши співвідношення цих планів, труднощі, які є на шляху сполучення між ними та різні методи їх подолання.

Сенситивність, медіумізм та психічні здібності

Для звичайної мирської людини, яка спеціально не вивчає ці предмети й не робить зусиль для розвитку сил душі, ці плани існують як окремі світи, і між ними немає свідомого сполучення. Коли вона в її розумінні «не спить», її свідомість діє через її фізичний мозок, а коли її тіло спить, то через астральний провідник. Тому, якщо мертва людина або камадева бажає спілкуватися з такою людиною, є два засоби, якими вона може це робити. Вона може зустріти людину в астральному світі й говорити з нею так, ніби вони обидві у фізичному житті; або може проявитися фізично, встановивши спілкування там.

Перший засіб, вочевидь легший та більш прийнятний; та недолік його у тім, що пересічна людина не приносить якихось надійних спогадів зі свого астрального життя у фізичне; тому ці зусилля надихати і вести її зазвичай мають лише частковий успіх. Кожна людина зустрічає астральних друзів щоночі у своєму житті, а розмови й дискусії відбуваються між ними так само, як вони роблять це вдень у щільному світі; та «жива» людина рідко пригадує їх у своїй пробудженій свідомості, хоча її думки й дії, можливо, і навіть часто є під значним впливом порад та пропозицій, що надано у такий спосіб, у стані пробудження вона зовсім не усвідомлює їх джерела, вважаючи ці даровані ідеї власними.

Тому астральна істота, що бажає спілкуватися, часто застосовує інший засіб, намагаючись створювати ефекти на фізичному плані. Тут знов-таки існують два шляхи. Перший з них полягає у створенні певних фізичних звуків або рухів, що можна інтерпретувати згідно встановленого заздалегідь коду. Легкі удари можна завдати по столу, або стіл може нахилитися, коли відтворюється потрібна літера абетки, або застосовується абетка Морзе, якщо обидві сторони її знають. Чи можливо вказівник спиритичної планшетки рухатиметься з літери на літеру, передаючи повідомлення.

Інший засіб є менш грубим і втомливим, проте більш небезпечним для фізичного партнера. Це використання його астральних органів другом, що є на цьому плані. Він може володіти голосовими зв'язками першого й говорити через нього, або використовувати руку «живого» для написання повідомлень або виготовлення малюнків, про які фізичний інструмент того нічого не знає. Коли «мертва» людина говорить через «живу», остання зазвичай є в трансі; але руку можна використати для писання й малювання, коли її власник є бадьорим, читаючи книгу або розмовляючи з друзями.

Не кожен може бути використаним астральними істотами, а лише ті, хто є особливо піддатливим таким впливам. Такі особи

часто описуються як психісти, медіуми або сенситиви; можливо остання з цих назв є найбільш прийнятною у випадках, що ми розглядаємо. Проте, яким би чутливим до іншого плану не був сенситив, він все-таки є обмеженим власною особистістю, яку зазвичай не вдається повністю приборкати. Існує багато ступенів чутливості до впливу з інших планів. Деякі люди народжуються з такою якістю; інші набувають своїми зусиллями; в обох випадках потрібен розвиток та інтенсифікація практиками. Ось що зазвичай мається на увазі в колах спіритуалістів під «сидінням для розвитку» – декому чутливому від природи радять стати наскільки можливо негативним і багатоденно сидіти в такому настрої. Природно, він стає все більш чутливим, і якщо деяка астральна істота прийде та діятиме на нього день за днем, станеться взаємне звикання, і передача думок значно полегшиться.

На певній стадії цього процесу фізичне тіло жертви медіумізму зазвичай вводиться у транс. Це означає, що *его* не контролює свої провідники і на деякий час віддає їх під астральний вплив. Провідники, тим не менш, зберігають на собі відбиток *его*, так що хоч розум, що використовує їх – зовсім інший, вони певною мірою рухатимуться своїми звичайними коліями. Почуття сполученої істоти можуть мати дуже піднесений характер, та якщо сенситив виявиться неосвіченим, малограмотним або вульгарним, вираз цього піднесення на фізичному плані скоріш за все відбиватиме ці риси дуже яскраво. Коли ми чуємо Юлія Цезаря або Шекспіра чи апостола Св. Іоана, які з'явилися на сеансі, то відмічаємо, що вони дещо зіпсувалися за моменту їх попереднього земного життя; і вважаємо доволі природно й справедливо, що ці величні постаті минулого в дійсності зовсім не з'являлися, й що в цілому мала місце нерозсудлива персоніфікація. Це є цілком недвозначний висновок; та якщо б ми навіть забули про це, і це явлення було би справжнім, у дев'яносто дев'яти випадках зі ста воно би мало ті самі недоліки.

Існують настільки довершені умови контролю транс, що особистісні дефекти повністю долаються; але такий повний контроль має місце вкрай рідко. Коли він існує, можна спостерігати найточніше відтворення інтонації й звичайних мовних висловів померлої людини, або точну імітацію її почерку; та навіть у такому екстремальному випадку ми далекі від абсолютної гарантії, що маємо справу з особою, ім'я якої представлено. На вищих планах читання й передача думки усіх видів настільки легкі, що порівняно мала інформація може вважатися приватною або ексклюзивною.

Увесь цей так званий розвиток є дуже шкідливим для бідолашних сенситивів; із зростанням сприйнятливості цього виду *его* все більше втрачає свій вплив на провідники. Зростає

його сприйнятливість до астральних впливів, але сенситив не має жодної гарантії щодо їх природи, це означає, що він однаково легко вражається як лихим, так і добрим. І обіцянка про його захист, що часто дається деякими «духами-керівниками», є мало цінною, оскільки сила таких керівників є дуже обмеженою. Медіум є у становищі того, хто лежить зв'язаним і безпомічним біля дороги, на милість першого-ліпшого перехожого, котрий може виявитися чи добрим самаритянином, який звільнить його від пут і допоможе в потребах, чи грабіжником, який відбере останнє; і скоріш за все грабіжників загалом більше, ніж добрих самаритян. З моєї власної точки зору, яка базується на чималому досвіді, слід серйозно попередити усіх наших братів проти залучення до будь-якого типу медіумізму.

Гадаю, що термін «медіум» слід зарезервувати для позначення тих, через кого демонструються фізичні феномени, людей, з яких можна вилучити те, що називають екстаплазмою, заради матеріалізації та пересування різного роду важких предметів.

Є інший, зовсім відмінний вид розвитку, який справедливо можна назвати психічним, від грецького *psyche*, що значить «душа». Вона, як і тіло, має свої сили; можливо, слід більш точно сказати, що усі сили, якими людина володіє, є сили душі, хоч і проявляються на різних планах. Врешті-решт не тіло бачить і чує, пише, креслить або малює; саме людина завжди працює через тіло. І коли людина розвиває ці психічні сили, це насправді означає тільки, що вона навчилася функціонувати через інші провідники окрім фізичного, і що може певною мірою переносити результати своєї діяльності до своєї пробудженої свідомості.

З приводу останнього й виникають труднощі майже в кожному випадку. Кожна людина, діючи на астральному плані уві сні свого фізичного тіла або після його смерті, усвідомлює своє астральне оточення, але з цього не випливає, що вона пам'ятатиме його після пробудження. Через це труднощі полягають не в отриманні переживань, а у їх сприйнятті фізичним мозком. Здатність робити це набувається тільки шляхом довготривалих зусиль. Здається, існує загальне переконання, що володіння такими якостями є проявом високого морального і духовного розвитку, але це зовсім не обов'язково. Достатньо енергійні та наполегливі зусилля розкриють ці сили в кожному, безвідносно до його моральних властивостей; проте вірно, що вони зазвичай розвиваються спонтанно, коли людина досягає певної стадії духовного просування.

Переважно ці сили приходять до учнів Майстра; і хоч це приносить свої небезпеки, в цілому вони дуже корисні й цінні. Проте необхідно, щоб ті, до кого ці сили приходять, намагалися зрозуміти їх та їхній механізм; вони не повинні вважати, що коли набудуть сили в результаті загального просування вперед, то

будуть вільними від звичайних законів, згідно з якими ці здібності діють. Існує багато складнощів, що пов'язані з передачею через чисті спогади, й вони існують для нас так само як і для спіритичних сенситивів, хоча наш довгий курс ретельного вивчення має допомогти нам зустріти та зрозуміти їх краще, ніж сенситиви.

Перш за все ми мусимо пам'ятати, що також маємо свої особистості, які, вірогідно, навіть сильніші за особистості навколишніх, оскільки ми намагалися розвинути силу й визначеність характеру. Звичайно, ми також повинні були роками підпорядковувати особистісні риси нашій вищій індивідуальності, та це не суперечить факту, що ми є яскравими особистостями з вираженими рисами, і все, що проходить через нас, може модифіковуватися цими чіткими рисами.

Спробую проілюструвати про що йдеться, наводячи один чи два випадки, які я спостерігав особисто. Пам'ятаю одну пані, що була виключно доброю ясновидицею, яка здатна дивитися назад у минуле, описуючи історичні події з великою точністю й багатством деталей. Вона була дуже відданою християнкою, і я гадаю, вона не здатна була відчувати, що будь-яка інша релігія може бути таким же повним виявленням істини, як її власна. Можна сказати, що вона мала сильну переконаність (використовуючи слово в необразливому сенсі) у перевазі християнства. Внаслідок цього її ясновидство дуже вражало, іноді навіть забавляло. Нею могла бути описана, скажімо, сцена древнього Риму; доти, доки не було нічого, що прямо пов'язано з релігією, яка визначає її світогляд, опис був дуже точним, але як тільки з'явився один з героїв сцени, який був християнином, вона негайно відзначила чудовою сильною прихильністю в його схваленні. Ніщо з того, що він робив або казав, не могло бути поганим, тоді як будь-що сказане й зроблене проти нього, було завжди проявленням величезного зла. Коли цей чинник переважав, її ясновидство ставало зовсім ненадійним. Можна припустити, що вона могла бачити справжні події, але оцінка, яку вона їм надавала та інтерпретація, яку вона на них накладала, були, звичайно, цілком неправдиві.

Інша пані, яку я знав, володіла яскравою поетичною образністю, що примушувала її у звичайній розмові перебільшувати все, про що б не йшла мова – не для того, щоб ввести когось в оману, а щоб прикрасити подію і зробити її величнішою. Це деколи може бути корисним, але дещо згубним для наукового погляду. Те саме траплялося відносно її згадки й опису сучасних та історичних сцен на інших планах. Зовсім звичайна маленька церемонія фізичного плану, із можливою присутністю деяких дружніх *дева* й кількох померлих родичів учасників, у її доповіді перебільшувалася до великої ініціації, якій

сприяли всі великі Адепти і більшість відомих історичних постатей, і благословляла своєю присутністю ціла армія архангелів.

Із цих маленьких прикладів можна побачити, яким важливим для ясновидця, який розвиває свої здібності, ретельно стежити за собою і робити певну скидку щодо своїх раних вражень. Ніколи не можна забувати, що тому, хто має звикати до використання здібностей на вищих планах, слід призвичаїтися користатися новими інструментами так само як на фізичному плані. Мала дитина лише поступово вчиться розумінню перспективи: вона має свої очі від самого народження, але мусить вчитися, як ними користуватися. Людина, яка на нещастя сліпа, має вчитися дуже легко й швидко читати за системою Брайля, та більшість з нас, хто має нормальний зір, не зможе відрізнити одну літеру цієї системи від іншої без тривалого втомливого тренування.

Точно як людина, чиї астральні властивості починають відкриватися, виявляє спочатку практично неможливим описати, що вона бачить і чує; усе, що з'являється, є настільки різним, і вона знаходить, що те, що можна назвати своїм зором, діє в усіх видах напрямків, які неможливо виразити. Лише з роками досвіду, її спостереження стають цілком надійними, та навіть тоді лише відбиток побаченого потрапляє до її нижчої свідомості. Завжди є сторона будь-якої астральної події, що не виражається фізичними словами; і з підйомом людини до вищих рівнів її трапляється все більше і більше таких додаткових сторін або аспектів, і вона має все менше можливостей передати хоча б якесь уявлення про свої переживання. І навіть те, що вона здатна передати, безумовно забарвиться її власним способом мислення.

Повідомлення від Адептів

Багато хто з нас довго щоденно медитує на наших Величких Вчителів – дехто навіть роками; ми наблизилися до Них силою нашого шанування й відданості, й часто найбільш щасливим серед нас трапляється персонально доторкнутися до Них та інколи отримати від Них повідомлення для менш щасливих братів. Кожен, хто вдостойтись честі отримати Їх повідомлення, я певен, докладе усіх зусиль для його передачі із найретельнішою точністю, та мусить пам'ятати, що він зовсім не звільнений від загального закону у таких речах, і має суворо пильнувати, щоби його власні прихильності або неприязні не забарвили те, що він має висловити. Ви можете думати, що це неможливо – що Вчителів слід потурбуватися про забезпечення точності передачі будь-якого повідомлення, яке Він шле. Але треба пам'ятати, що Величні адепти самі працюють згідно вселенського закону й не можуть змінити його правила заради нашої зручності. Є випадки, такі як я вже згадував, у яких пряме найважливіше доручення

диктується дослівно, й пишеться на фізичному плані тим, хто приймає, але такі випадки винятково рідкі. Дозвольте описати, наскільки можливо це виразити фізичними словами, щоб зазвичай має місце, коли Вчитель передає повідомлення через свого учня.

По-перше, слід зрозуміти, що Адепт зазвичай фокусує свою свідомість на дуже високому плані – який ми як правило, називаємо нірваною. Звичайно, він може миттєво понизити фокус до будь-якого рівня, на якому бажає працювати; та спуск нижче причинного тіла спричиняє обмеження, які рідко варто на себе приймати. Учень, коли він поза тілом, діє на різних рівнях відповідно до свого розвитку; та кожний, кому можуть довірити передачу повідомлень, має скоріш за все користуватися, як мінімум, своїм причинним тілом і часто трапляється, що спілкування йде на цьому рівні. Щоби зрозуміти цей обмін ідеями, спробуємо побачити, яку форму може прийняти цей обмін.

Тут на фізичному плані ми маємо одягти наші думки й емоції у слова проречені; знаємо, що такі слова не використовуються у вищому житті, але емоції й думки набувають мінливих форм на астральному й ментальному планах відповідно. Як правило, кожна думка або емоція утворює власну окрему форму, хоча при перемішуванні ми знаходимо форми, кольори в яких цікаво змішані. Припустимо, що ми намагаємося піднятися в уяві в ту високу ділянку ментального плану, на якій функціонує *его* в його причинному тілі, і давайте подивимося, як тут виражено його ідеї. Мова, зазвичай, тут підводить нас; та головна відмінність така, що *его* взагалі не вживає слів та речень, а також не виражає таких речей в послідовності думок. Воно не думає про предмет, як ми це розуміємо; ніколи не обговорює назовні й таким чином є на відміну від нас поза логікою.

Коли предмет наближається до *его*, воно бачить цей предмет і знає про нього все; якщо бажає передати ідею іншому, то кидає йому щось подібне до кулі, яка якимось чином містить в собі знання та взаємодію в єдності. Та воно не обмежує себе викиданням однієї ідеї. Думка адепта проливає на учня цілий град гарних малих сфер, кожна з яких є ідеєю, зв'язок якої з іншими ідеями є цілком зрозуміло напрацьований; та якщо учень є досить успішний, щоби запам'ятати це, і розумний, щоби це перекласти, то скоріш за все він виявить, що йому знадобиться 20 сторінок подвійного формату для вираження однієї миті цього потоку, але й тоді це вираження було би недосконалим.

Більш того, слід визнати, що йому не передається жодного слова – тільки ідеї; і тому йому необхідно виразити ці ідеї своєю власною мовою. Ідеї Вчителя, якщо учневі вдасться хоча би вловити їх та інтерпретувати їх точно; але форма виразу є повністю його власна. Тому спосіб мислення обов'язково відіб'ється, і люди, читаючи повідомлення, казатимуть: «Та це

точно стиль такого-то», вказуючи на посередника, якому були довіренні послання. Кажучи так, вони мають рацію, та вони не повинні дозволяти цьому очевидному факту затуляти їм дух та важливість послання.

Багато років тому пані Блаватська, пояснюючи листи, що того часу (1888р.) часто надходили від Адептів, писала:

«Навряд чи хоч один із сотні окультних листів був написаний рукою того самого Вчителя, від імені якого вони надсилалися, оскільки Вчителі не мають ані часу, ані потреби їх писати; коли Вчитель каже: «Я написав цього листа», це означає тільки, що кожне слово в ньому продиктовано ним і записано під його прямим наглядом. Взагалі вони доручають своїм *чела*, близьким або далеким, писати (чи осаджувати) ці листи, відбиваючи в їх розумі свої ідеї, а за необхідності допомагають їм в друці зображень методом осадження. Лише від стадії розвитку *чела* залежить, наскільки точно можна передати ідеї та імітувати стиль листа».¹⁴

З роками учень звикне передавати послання Вчителя, постійною практикою досягне легкості й точності відтворення; але статеться це завдяки досягненню вирівнювання особистості, що дозволяє йому практично нівелювати її вплив. Але й тоді, скоріш за все, зустрічатимуться моделі виразів, до вживання яких він звик, оскільки вони для нього – найкращий засіб виразу певних ідей. Та коли особа високого рівня розвитку й досвіду, наприклад наш великий Президент, передає послання, можемо бути певні, зміст відтвориться точно, а форма виразу буде найкращою з можливих на цьому плані.

Вирівнювання особистості

Для тих з нас, хто ще не досяг цього рівня вирівнювання, особистість ще певно буде втручатися. На жаль, це часто стосується не лише стилю повідомлень (який врешті-решт не є надважливим, і ним можна легко нехтувати), а також їх змісту. Щоб зрозуміти, чому та як це відбувається, мусимо розглянути аспект будови й розвитку людини, через яку послання приходять.

Наші старі студенти пам'ятатимуть, що в книзі «Людина видима й невидима» я дав низку ілюстрацій астральних та ментальних тіл людей на різних стадіях свого прогресу. Ті ілюстрації, проте, давали лише зовнішній вигляд цих тіл – ту частину кожного провідника, що завжди у взаємодії з астральним або ментальним світом довкола людини, а тому в постійній діяльності. Мусимо пам'ятати, що ці овоїди астральної та

¹⁴ Люцифер, Т. III, с.93.

ментальної матерії оживлені лише поверхнево, і для пересічної людини цей шар є зазвичай тонким. Є завжди широка частина у кожному провіднику, яка ще не оживлена – важке ядро, що майже не бере участі в роботі провідника, і в дійсності мало рухливе. Та хоча ця маса порівняно інертної матерії майже не відчуває впливу більш розвиненої частини, вона цілком здатна певним чином діяти на останню.

Ми маємо казати про особистість в дійсності як фрагмент *его*, яке працює через свої нижні провідники – ментальне, астральне й фізичне тіла. Досить повний звіт про метод і деталі роботи можна знайти в Главі 7 моєї книги «Внутрішнє життя», під заголовком «Втрачені душі», та в «Бесідах про шлях Окультизму», с. 257-261. Там пояснюється, що *его* поки що не зовсім пробуджене, і в багатьох випадках те, що я мушу назвати значною його частиною (хоч звучить недолуго), поки не є активним. Це *монада* оживляє *его*, та поки що у всіх нас *его* пробуджене тільки частково. Точно так само *его* оживляє особистість, але ця робота також є далекою від довершеності; і внаслідок цих фактів виникають певні умови, які потребують від нас уважного розгляду. В деякі моменти піднесення натиск зусиль *его* може тимчасово підняти якість особистості, у той час як з іншого боку постійний тиск неосвоєної частини астрального або ментального тіла можуть тимчасово відчутно її понизити.

Летаргічна маса непросвітленої матерії має певне життя і свої схильності, які заявляють про себе, коли більш активна частина особистості дещо бездіяльна, й особливо це трапляється тоді, коли людина не дуже активно використовує свої тіла. Ці якості природно міняються у різних людей, та інтенсивний егоцентризм майже завжди є помітним. У думках та враженнях, що породжені цим лінивим ядром, часто присутні марнославство й самовихвалання, а також інстинкт самозбереження за будь-якої небезпеки, як дійсної, так і уявної. До досягнення спалаху слави розвиненої людини (див. «Людина видима й невидима», іл. 21) проходить тривалий період поступового розкриття, протягом якого це важке ядро повільно проникається світлом, зігріваючись та танучи, стаючи здатним на сяючий відгук. Але це тривалий процес перетікання від ледь вловимого домінування особистості. Воно до речі буде поступово усуватись в міру того, як людина бере всю свою природу під контроль, а до тих пір вона буде мудро ставити під сумнів усі повідомлення, де прославляється особистість людини, чи повідомляється, що вона є єдиною обраною з усього людства отримати деяке велике одкровення, яке змінить світ.

Такого роду обіцянки – звичайний товар на продаж контактуючих духів у багатьох приватних сеансах натхнення; та через це ми не мусимо обов'язково припускати навмисний обман

з боку духу. Він дуже часто так сильно вражений певними великими істинами, що розкрилися перед ним в астральному житті, що відчуває, що якби їх можна було широко викласти світові, його настрій зовсім би змінився, забуваючи, що ті самі ідеї були проголошеними багаторазово ще за його фізичного життя, але сам він тоді не приділяв цьому жодної уваги. Це ілюструє давнє зауваження Дайвеса Аврааму: «Якщо хтось прийде до них із мертвих, то покаються»; відповідь показує мудрість Авраама: «Якщо не слухають Мойсея та пророків, то не повірять воскресінню будь-кого з мертвих».¹⁵ Саме такий постійний підступний тиск підсвідомого «я» схиляє людину (що в решті якостей має в середньому здоровий глузд) бути доступною надзвичайному самообману, тому вона здатна без протесту приймати такі лестощі, які без цього впливу виявилися би безглуздими.

Саме до цієї дивної нерозвиненої підсвідомості апелював з великим успіхом пан Кюе. Одна з її особливостей полягає у тому, що вона, здається, завжди обурюється будь-якому зусиллю пробудженої частини особистості вплинути на неї за допомогою волі. Будучи лінивою та упередженою, вона виступає завжди проти будь-яких змін та спроб її збудити й залучити до роботи. Тому Кюе особливо радив своїм пацієнтам зовсім не застосовувати їхню волю, бо це лише збудить опір, а натомість просто й спокійно повторювати навіювання до тих пір, аж поки підсвідоме «я» його не засвоїть. Варто згадати, що один з методів, що застосовуються для навіювання іншій людині, є навіювання під час сну фізичного тіла. Навіть самонавіювання треба робити якомога ближче до цього; пацієнту рекомендовано бурмотіти при засинанні: «З кожним днем я всіяко почуваю себе все краще й краще». І сила того, що постійно повторюється, настільки значна, що підсвідоме «я» незабаром заряджається цією ідеєю (що легко гармоніює з його непокірливим егоїзмом) і випромінює її рівномірно на активну свідомість, аж поки не буде досягнуто помітних результатів. Тому недорозвинена маса, що для невігласа може становити небезпеку й джерело слабкості, може бути використана розумною людиною, щоби допомогти її просуванню на шляху сходження.

Мораль усього цього така, що невігластво завжди небезпечне. І навіть найшляхетніші наміри ніколи не можуть бути виправданням браку наукових знань. Будь-яка істота, яка хоче розважитися або має підступні плани, може обманути людину, що мало знайома з прихованими законами природи, але той, хто їх

¹⁵ Від Луки, XVI.30-31.

вивчає, може уникнути багатьох пасток. Та навіть він не має надмірно на них покладатися, бо точність досягається ціною неусипної пильності. Багато порад було дано відносно цього, і напевно ми вчинимо добре, звернувши на них увагу. Уникайте усіляких персональних почуттів – гордині перш за все; не довіряйте абсолютно будь-якому вихваленню особистості, тому що «амбіція – найперше прокляття», а «сила, якій учневі слід заздрити, це здатність здаватися нічим в очах людей». «Будь скромним, якщо бажаєш досягти мудрості: будь ще скромнішим, коли вже оволодів мудрістю». Той, хто забуває себе повністю, й повністю віддає своє життя служінню іншим, буде врятований цим від багатьох небезпек; його серце стане чистим як гірський кришталь, оскільки світло Логосу світитиме крізь нього не забруднюючись; його цілісна природа настільки вірно відповідатиме на вібрації Вчителя, що думки й послання з вищих планів тектимуть через нього не спотворені й не заплямовані жодними нижчими дотиками. Він буде найкраще служити нашим Вчителям, служачи людству, яке вони люблять.

Перевірка думок

Ще один досить цінний привілей, яким насолоджується прийнятий учень, це докладання своїх думок про будь-що до думок Вчителя та їх порівнянням. Легко зрозуміти, як часто використання цієї сили утримає думки учня в напрямку шляхетності та свободи – так він буде здатен постійно корегувати будь-які помилки, схильність до упередженості або брак розуміння. Можливі різноманітні шляхи, якими він може вправлятися зі своєю силою; мій власний метод завжди полягав у тому, щоби лежачи в медитації докладати зусилля для підтягування до свідомості Вчителя, наскільки я на це здатен. Коли я вже досяг вищої точки, яка була для мене можливою на той час, я раптово обертався й дивився назад, розглядаючи предмет питання, й відразу приймав враження від того, як це бачилося Вчителю. Це було вірогідно дуже далеко від довершеного враження, та принаймні це показувало мені, що Він думав із цього приводу, наскільки я був здатен відкривати Його думки.

Піклуйтесь, тим не менш, щоби не зловживати цим чудовим привілеєм. Він даний нам для отримання вирішальної поради в питаннях великої складності, або у випадках, коли ми не маємо достатніх підстав для судження, та все ж таки маємо прийти хоча б до якогось рішення; та це не означає умисного позбавлення нас потреби мислити, чи мати в такий спосіб рішення звичайних щоденних питань, які ми можемо вирішувати власними силами.

Ті, хто довго медитує на Вчителя й утворює сильний Його мисле-образ, як це роблять члени Езотеричної школи, вважають

подарунком те, що цей мисле-образ певно оживляється Вчителем, так що вони приймають через нього безпомилковий вплив духовної сили. Так і має бути; це і є точна ціль такої медитації; і через це учень приходиться до настільки доброго знання впливу, що він може завжди його розпізнати. Траплялися випадки, на щастя досить рідко, коли деякі лиходійні істоти видавали себе за Вчителя заради омани прагнучого; але ці спроби вдаються лише якщо в останнього є тонка слабкість, така як зарозумілість, амбіційність, заздрість або егоїзм, які підступний спокусник може збуджувати й пестувати до тих пір, поки вона не стане перешкодою в духовному прогресі. Допоки корені таких якостей суворо й ретельно не виполоті, прагнучий ніколи не звільниться від можливості омани; та якщо він справді скромний і неегоїстичний, то йому нема чого боятися.

Кандидат на прийняття має обов'язково слідкувати за собою. Якщо він не отримав жодної прямого натяку від свого Вчителя або старшого учня відносно особливих помилок, яким він мусить спробувати запобігти, він робитиме все якнайкраще, відстежуючи це самостійно, і ухваливши рішення стосовно них або почувши про них, він буде тренуватися безупинно їх відстежувати. Водночас йому слід остерігатися надто далеко заходити у самоаналізі й дозволити собі захворіти цим. Найбільш рятівною лінією для нього буде зосередження своєї уваги на допомозі іншим; якщо його розум сповнений такими думками, він інстинктивно рухатиметься у вірному напрямку. Бажання стати повністю придатним для цієї роботи змусить його змінити з дороги усі перепони, й тоді, без свідомої думки про свій розвиток взагалі, він все ж виявить, що це має місце.

Розслаблення

Від учня не вимагається завжди жваво міркувати лише про Вчителя і ні про що інше; але очікується, що образ Вчителя завжди стоятиме за усіма його думками, завжди легко досяжний, як тільки знадобиться у життєвих перипетіях. Наші розуми, мов тятюва, не можуть весь час бути в напрузі; помірковане розслаблення та зміна думок є однією з передумов ментального здоров'я. Проте учень має бути надзвичайно пильним, щоби в його розслабленні не було жодної нечистоти або недоброти; навіть на мить не можна допускати жодної думки, за яку було би соромно перед поглядом Вчителя.

Нема ніякої шкоди в читанні доброї повісті заради розваги; мисле-форми, що збуджені нею, ніяк не зашкодять струму думки Вчителя; проте є багато новел, що сповнені злих інсинуацій, новели, що приносять нечисті мисле-форми для розуму, прославляють злочини та зосереджують думки своїх читачів на найбільш непривабливих проблемах життя, або яскраво

зображують сцени ненависті й жорстокості; усього цього треба сторонитись. Так само, немає шкоди у взятті участі або спостереженні усіх звичайних ігор, якщо вони проводяться чесно; але будь-які брутальні або шумні ігри, будь-які, в яких є жорстокість, в яких є можливими ушкодження для людей або тварин – все це треба безумовно виключити.

Спокій та рівноваженість

У всій роботі, яку має робити послідовник, він має турбуватися про збереження спокою та рівноваги, що можливо досягнути двома шляхами. Перепрацювання, яке нерідко трапляється серед молоді та ентузіастів, виявляє брак мудрості. Кожен з нас має робити стільки, скільки може, та є межа, яку переступати нерозсудливо. Я чув, як наш президент (Анні Безант) казала: «То, на що в мене не вистачає часу, не є моєю роботою». Проте жоден не працював більш напружено та невпинно, ніж вона. Якщо ми використовуємо наші сили розумно для сьогоdnішньої задачі, то можемо бути сильнішими, зустрівши труднощі, які нам принесє завтрашній день; перенапруження сьогдні означає нашу марність завтра, це не є по-справжньому мудрим служінням, оскільки ми розтрачуємо силу для задоволення сьогднішнього неврівноваженого ентузіазму. Звичайно, час від часу виникає крайня потреба, коли мусимо відкласти оцадливність, для того щоби виконати вчасно певну частину роботи, та мудрий трудівник намагатиметься передбачити достатньо для уникнення авралів такого роду.

Другий напрям, у якому послідовник мусить докладати зусиль, це збереження спокою та врівноваженості відносно свого внутрішнього настрою. Деякий рівень коливань його почуттів є неминучим, та він мусить намагатися це мінімізувати. На нас завжди діють всі різновиди зовнішніх впливів – деякі астральні й ментальні, або чисто фізичні; і хоча ми зазвичай не усвідомлюємо їх повністю, тим не менш вони діють на нас в тій чи іншій мірі. На фізичному плані температура, стан погоди, рівень атмосферної вологості, перевтома, стан органів травлення – усі ці речі й дещо більше є чинниками нашого загального самопочуття. І ці почуття, змінюючись, діють не тільки на нашу задоволеність життям, але й на нашу працездатність.

Таким самим чином, навіть не знаючи про це, ми зазнаємо впливу астральних умов, які змінюються в різних частинах світу відповідно до клімату, температури й фізичного оточення. Іноді у зовнішньому житті до нас пристає небажаний компаньйон, якого важко позбутися; в астральному світі не так легко позбутися якогось паразитично виродженого дегенерата або навіть нещасної померлої особи, що занурена в глибини відчаю. Така істота, відчайдушно чіпляючись за людину, може висмоктувати з

неї її життєвість та сповнити її мороком та депресією, не отримуючи для себе цим жодної користі. Ми можемо зовсім не усвідомлювати присутність істоти, і навіть якщо знаємо про неї, зовсім нелегко позбавити її горя (або за неможливості) позбутися тягара її присутності. Існують несвідомі вампіри астрального плану, так само як і фізичного, в обох випадках їм важко допомогти.

Загальний розвиток учня робить його вельми чутливим до всіх цих впливів, незалежно від того, усвідомлює він їх чи ні; тому він може виявити, що деколи він у безпричинно піднятому настрої, а інколи в депресії.

Астральний елементал безмірно радіє різким перепадам почуттів, роблячи все можливе, щоб їм посприяти; та послідовникові не слід дозволяти собі ставати майданчиком для гри всієї цієї зміни настроїв. Він має намагатися зберігати стабільний рівень радісного спокою, невідвладний скороминучим збуренням.

Інколи добра карма дозволить йому отримати якесь сильне підбадьорення, певну стимуляцію до просування, таку, якою була, наприклад, можливість бути присутнім на розкішному Ювілеї конвенції в Адьярі. Це справді була подія, пам'ятна своїми надзвичайними стимулами й допомогою, яку вона дала усім тим, хто відкрив свої серця її впливу. Така подія може стати хорошою віхою на шляху сходження учня, з якої він має датувати відкриття додаткових сил, досягнення повнішого усвідомлення того, чим насправді є Братерство.

Йому все ж треба добре пам'ятати, що після надзвичайного підйому подібного роду і чудового виливу неодмінно станеться певна реакція. У цьому немає нічого тривожного й неприродного. Це лише є проявом закону природи, приклади дії котрого ми бачимо постійно у щоденному житті. Багато з нас, наприклад, живе сидячи, роблячи великі справи в читанні й писанні; не даючи своїм тілам достатньої кількості вправ – не стільки, скільки їм потрібно. Потім цей факт нами раптом усвідомлюється, і ми робимо різкі зусилля. Ми, можливо, граємо в якісь ігри, або вирушаємо в далекі прогулянки або робимо що-небудь ще в тому ж дусі. Якщо з цим не переборщити, все буде добре. В іншому випадку, коли ми граємо в ігри або гуляємо, до нас приходять почуття слабкості, і нам хочеться сісти й відпочивати. Це знову таки, цілком вірно й природно. Ми, можливо, трохи перенапружили ті м'язи, якими ми взагалі не користувалися, або не використовували так енергійно, – через те вони втомилися й вимагають розслаблення. Саме тому й виникає слабкість; ми сідаємо чи лягаємо, і після півгодинного або годинного відпочинку, за звичайних обставин відчуваємо себе знову добре.

Та протягом цього півгодинного спокою ми у пасивному стані, про що й треба пам'ятати; і тому, якщо у повітрі в цей час є хвороботворні мікроби, а зазвичай вони є, в нас трохи більша небезпека заразитися ними в цей час, аніж в інший. Те саме стосується й інших рівнів, і коли ми маємо значний підйом та збудження, наші різні провідники є перевтомленими трохи більше, ніж вони призвичаєні. Я не хочу казати, що це погана річ для нас в усіх відношеннях; навпаки, це дуже добре; та все ж залишається факт, що наші різні тіла зробили більше ніж роблять зазвичай, а тому настає період, коли їм треба розслабитися й відпочити.

Існують різноманітні причини, через які цей період відпочинку має свої малі небезпеки. Розслаблення, зісковзування донизу з висоти, на якій ми певний час жили, несе перш за все певний ризик того, що ми скочуємося трохи нижче звичного – тобто, дозволивши собі трохи відпочити від цього піднесеного духовного стану, ми можемо глибше, ніж у зазвичай, зануритись у матеріалізм; і якась невелика звичайна спокуса, що в інший час немає влади над нами, може захопити нас зненацька. Ось одна з загроз, до якої ми можемо бути не готові – якась маленька спокуса, яку б зазвичай ми навряд чи помітили б. В стані цієї слабкої реакції втоми ми можемо відчути більше самовиправдання, ніж за нормального стану, і тому можемо зробити зовсім дурну помилку, якої б інакше не було.

Тут також і аналогія з мікробами. Поки ми відпочиваємо, довкола плавають усілякі види мисле-форм, як приемних так і зовсім неприемних; багато з них, звичайно, нижче рівня, на якому зазвичай працює наша думка. Ми виявляємося більш вразливі до їх дії саме протягом цього періоду реакції.

Темні сили

Існують також інші міркування, про які нам варто дещо знати. Під час такого підйому, про який згадано вище, ми отримуємо надзвичайний приплив духовних сил згори, від Величного Білого Братерства, від наших індивідуальних Вчителів та наставників. Та є у природі мало зрозумілий закон, що продукує досить цікаві результати: коли б не відбувалося вкидання ззовні вищих і більш значущих сил, має місце також відповідний витік небажаних енергій. Це може дивувати, проте це без сумніву так є; інколи повідомлялося, що коли Величні, працюючи на боці еволюції, дозволяють собі дати незвичайне благословення, то для дивної підтримки рівноваги та справедливості, Вони мусять дозволити подібний витік сили з іншого боку. Ми багато чули про темні сили, чорних магів, братів тіні. Ці люди слідувать зовсім іншою лінією, ніж наша, лінією, що призводить їх до зіткнення з Вчителями Мудрості, з Ієрархією, яка спрямовує наш світ і

Сонячну систему. Ясна річ, ці протидії впливають не лише на великих Адептів, але й на нас, Їх скромних послідовників.

Я не хочу присвячувати багато місця цим людям в даній книзі. Я досить розлого написав про них у «*Бесідах про шлях окультизму*», сс. 632-635. Можу мало додати до викладеного там, за винятком згадки про теорію, на базі якої вони виправдовують для себе свої вражаючі вчинки, тим, що Логос в дійсності не бажає єднання, що Його наміри в еволюції – це розвиток кожного індивідуально до найвищого можливого рівня. (До речі, можна відзначити, хоча вони ніколи цього не визнають – що цей рівень не є дуже високим, після всього, оскільки їх метод залишає їх працювати над зміцненням *его*, не дозволяючи їм піднятися до буддхічного й *нірванічного* планів, які якраз і є планами єдності). Вони кажуть: «Ви вважаєте, що бачите довкола себе ознаки еволюції, яка змагає до єдності; ви думаете, що це воля Логосу. Та це лише спокуса, яку Логос ставить на вашому шляху. Він бажає не того, щоби ви стали єдністю. Він хоче ствердження вашої індивідуальності не дивлячись на все, що спокушує вас змагати до поглинання єдністю, в якій вже нічого неможна розрізнити».

Люди, які дійсно вірять цьому, конфліктують з нами та нашими Вчителями у всьому й з всіма пунктами; та ми наслідуємо наших власних Вчителів, які знають набагато більше про Волю Логосу аніж можуть знати ті, хто тримається хибної лінії, оскільки Вчителі можуть досягти єдності з Ним, але це є нездійсненим для адвокатів роздільності.

Через те й виходить, що ці люди, які діють проти нас, намагаються здобувати прихильників і, як і всі інші, хочуть повернути людей у власну віру, і якщо ми розвиваємося й очищаємося дещо більше пересічної людини, то ми є ті, ким вони хочуть заволодіти. Багато їх більш інтелектуальних представників настільки ж мало оплутані матеріальним, як і великі аскети. Вони повністю згодні з тим, що людині слід відкинути геть нижчі речі й змагати вище; але вони цілять у підсилений індивідуалізм, що врешті може призвести лише до біди. Тому вони намагаються підсилити його в нас, збудивши тонку зарозумілість. Пам'ятаймо, що у догматах їхньої віри є нерозбірливість у засобах; а добросовісність вважається глупістю і слабкістю, вартою презирства, тому вони здатні на найпідліші вчинки.

Це є для нас однією з особливих небезпек. Чим далі ми можемо просунутися, тим більш жаданою здобиччю ми є для братів тіні, якщо вони зможуть заволодіти нами. Проте вони не зможуть отримати нас, не зможуть нас торкнутися, якщо ми перебуваємо у повній спільності з думками наших Вчителів; допоки ми триматимемося непохитно безкорисності й постійного виливу любові.

Нашу стійкість проти темних сил забезпечує наша єдність з Вчителями і наша сила триматися Їх позиції – постійна відкритість вищим впливам та рішуча замкненість проти всіх агентів роз'єднання, які можуть спробувати подіяти на нас. Все, що намагається акцентувати окремішність, грає на руку супротивнику; і це вірно як у малих речах, так і в таких, які ми вважаємо значнішими. Тому ми мусимо відкинути всі недолугі дрібні ремствування й ворожість; щоразу, коли ми поступаємося їм, ми робимо себе слабкими місцями в твердині теософії, отворами в її безпеці; як тільки ми ставимося поблажливо до нашої нижчої природи, дозволяючи їй маленьку радісну оргію гордоців і злості, або відчуваючи образ на зовсім невинного брата, ми цією ж мірою зраджуємо наших Вчителів. Можемо міркувати: «Безсумнівно наші Вчителі врятують нас від такого падіння, як це». Але Вони не зроблять цього, оскільки не втручаються у нашу свободу; ми мусимо вчитися вистояти самотужки. Окрім того, ми не хочемо навантажувати наших Вчителів ще й турботою догляду за нами зверху як няньок, які доглядають дитину, що вчиться ходити. Адепти є найбільш зайнятими людьми у світі; Вони працюють з великими групами *его*, маючи справу з мільйонами душ, а не з окремими особистостями. Та все ж, якщо у дійсно скрутній ситуації хтось покличе Вчителя, відповідь певно прийде. Для нас дуже незручно навантажувати Вчителя навіть хвилинною проблемою, якщо ми можемо вирішити її самі, але за реальної необхідності допомога прийде.

На початку діяльності Товариства, ще за життя пані Блаватської, ми мали члена, що мав у багатьох відношеннях величезні сили. Якщо б він вирішив стати чорним магом, то являв би собою дуже дієвий зразок. Інколи він був трохи нерозбірливим у засобах; мав таку пристрасть до знань, що міг зробити майже все, навіть дещо сумнівне, заради нової інформації. Він був доктором медицини, і при догляді за однією з наших членів відкрив у неї ясновидство, причому в певному відношенні вона мала рідкісні здібності. Виявивши це, він, коли вона вже одужала, попросив її доєднатися до нього в деяких експериментах. Він повідомив її досить відкрито на фізичному плані: «Ви маєте чудові здібності; якщо ви дозволите мені месмеризувати вас, ввести у транс, я певен, що ви можете досягти висот, яких я нездатен доторкнутися сам, і в такий спосіб ми набули би багато знань, що нині поза нашою досяжністю». Пані відмовилася, гадаю, цілком слушно; тому що таке домінування волі однієї людини над іншою є дуже небезпечним, до якого слід вдаватися лише за виключних обставин і з ретельними засобами безпеки.

Отже, вона твердо відмовилася. Доктор був дуже розчарованим, і проігнорував її відмову, вирішивши діяти на свій

розсуд. Він матеріалізувався тієї ж ночі в її спальні й почав робити месмеричні паси. Вона була в палкому гніві, відчувши почуття пекучої кривди, що він посмів посягнути на неї, спробував застосувати проти неї силу після її належних міркувань і твердої відмови; й вона почала щосили чинити опір його впливу. Та вона швидко усвідомила, що її ментальна сила – ніщо порівняно з його, і він почав повільно, але впевнено перемагати. Усвідомивши, що програє, вона заклікала на допомогу свого Вчителя (Вчителя Кутхумі).

Результат був не лише миттєвим, а й вразив її понад усе. Вона, згадаймо, була сповнена сильним та палким почуттям гніву. Блискавично, у момент, коли вона зробила заклик, вона побачила, що доктор зникає в далині. Та можливо це було не найбільш дивним: її вразило те, що в один момент її почуття абсолютно змінилися. Лють зникла, почуття гніву теж, і все, що вона відчувала по відношенню до зниклого доктора, було глибоким жалем, що людина із такими чудовими силами, ними зловживає. Тому, бачите, за реальної надзвичайності допомога поруч; та гадаю, ніхто з вас не покличе її без відповідних обставин.

Думайте про інших, а не про себе, про відданість та любов до свого Вчителя, і як ви можете служити Йому найкраще, розповсюджуючи Його вплив серед ваших братів; і тоді не треба буде боятися, що ви щось втратите від отриманого чудового натхнення, що має прийти до вас.

Вірність успіху

Учень повинен настроїти свій розум у напрямку зусиль самовдосконалення, щоби ніколи не дозволяти собі розповсюджуватися невдачами, наскільки б часто вони не повторювалися. Попри багаторазові невдалі спроби, багато падінь на шляху, які можуть його спіткати, залишається стільки ж підстав, щоби піднятися й продовжувати після тисячного падіння так само, як і після першого. На фізичному плані є багато чого неможливого; та у вищих світах це не так. Ми не можемо підняти тонну ваги без механізмів, але на вищих планах можливо з завзяттям підняти вагу багатьох наших якостей. Якщо поміркувати, причина цього очевидна. М'язи людини збудовано так, що вони не здатні підняти тонну ваги, й жодне їх тренування не допоможе це зробити через обмеженість їх силової можливості. У духовних справах за людиною стоїть уся дивовижна божественна сила, з якої вона може черпати, й малими кроками і повторними зусиллями підсилиться так, що здолає будь-що.

Люди часто кажуть: «Я можу бути вправним на фізичному плані, але на астралі й менталі я можу зробити дуже мало; це так важко». Насправді ж усе навпаки. Вони не призвичаїлися працювати у тонкій матерії, тому й не вірять, що в змозі. Проте як

тільки спрямують на це волю, вони виявлять, що речі почнуть підкорятися цій волі у спосіб, що неможливий у фізичному світі.

Деякі учні виявляють, що в цій роботі їм дуже допомагає талісман або амулет. Це може реально допомагати, оскільки над фізичною природою доводиться працювати та впорядковувати її так само, як над розумом та емоціями, й це безсумнівно найважче за все. Талісман, сильно заряджений магнетизмом для певної мети кимось, хто знає, як це зробити, може надати неоціненної допомоги, як я докладно роз'яснив у книзі *«Прихована сторона речей»*. Багато людей вважають себе вищими за такі речі й кажуть, що не потребують допомоги; та як на мене, я виявляв, що ця задача настільки складна, що радів усякій допомозі, яка б мені не пропонувалася.

ГЛАВА VI. ІНШІ ПРЕДСТАВЛЕННЯ КАНДИДАТІВ

Вчителі й Братерство

Увесь цей час Адепт, окрім використання свого учня як підмайстра, готує його для представлення Великому Білому Братерству для ініціації. В цілому мета існування Братерства полягає у сприянні роботі еволюції, і Вчитель знає, що коли учень готовий для великої честі бути прийнятим у його члени, він буде набагато більш корисним у світі, аніж до того. Тому Вчитель і бажає підняти свого учня якомога скоріше до цього рівня. У східних книгах на цю тему, написаних тисячі років тому, можна знайти багато описів підготовчого періоду навчання. В ранній теософській літературі цей період було названо Шляхом Випробування, причому цей термін відноситься не до випробування, яке проводить окремий адепт, а до всієї підготовки до ініціації. Я особисто використовував цей термін у *«Невидимих помічниках»*, але пізніше став уникати цього через плутанину, що спричинена вживанням того самого терміну у двох різних значеннях.

Метод є досить зрозумілим і дійсно дуже схожий на той, що застосовується в наших старих університетах. Якщо студент бажає отримати ступінь в одному з них, він мусить, по-перше, скласти вступний екзамен до університету, а потім бути прийнятим в один з коледжів. Голова коледжу технічно відповідальний за його прогрес, і може вважатися його головним наставником. Людина має працювати по-більшості самостійно, але Голова його коледжу має слідкувати за тим, щоби вона була належним чином підготовлена, перш ніж виступати для отримання своєї ступені. Голова не дає ступені; ступінь присуджується тією спільнотою, що зветься університетом – зазвичай через його віце-канцлера. Саме університет, а не Голова

коледжу, влаштовує екзамени й присуджує різні ступені; робота Голови коледжу полягає в спостереженні за достатньою підготовкою кандидата, і взагалі у відповідальності за нього. У процесі такої підготовки він може, як приватна особа, вступити у будь-які громадські та інші відносини з учнем, як він забажає; та це не стосується університету.

Так само і Велике Біле Братерство не має жодного стосунку до відносин між Вчителем та Його учнем; це є виключно особиста справа Вчителя. Ініціація дається призначеним членом Братерства від імені Єдиного Посвятителя; це єдиний спосіб, у який може бути отримана ініціація. Коли Адепт вважає, що один з Його учнів є готовим до першої ініціації, Він сповіщає про це й представляє його до ініціації; Братерство питає лише, чи готова людина до ініціації, а не про її взаємовідносини з будь-яким з адептів. Це не Їх справа, чи знаходиться вона на ступені випробування, прийняття або всиновлення. У той же час є правдою, що кандидат на ініціацію має бути висунутий і підтриманий двома з вищих членів Братерства – тобто, двома братами, що досягли рівня адептства; і певно, що жоден Майстер не запропонує людину для випробування на ініціацію допоки Він не переконається в її придатності, що є можливим лише внаслідок дуже тісної ідентифікації з її свідомістю.

Шлях випробувань є саме стадією, що веде вгору до вірного Шляху, який починається з першої ініціації. У книгах Сходу обидва ці шляхи описано досить об'єктивно, але безвідносно особистостей Вчителів. Тому перші підняті питання: «Що людину, яка живе у звичайному світі, має привести на цей Шлях випробувань, і як вона дізнається, що цей шлях існує?»

Чотири способи потрапити на Шлях

У цій книзі ми розповідаємо про 4 способи, кожен з яких може привести людину до початку Шляху розвитку. Перший – це бути в присутності, та отримувати знання від того, хто вже цікавиться цим. Дехто з нас, наприклад, міг бути монахом чи монахиною у Середні Віки. У тому житті ми могли бути в контакті з настоятелями, які володіли глибоким духовним досвідом внутрішнього життя, як св. Тереза. Дивлячись на такого лідера, ми могли побажати таке переживання й для себе; й воно могло бути зовсім безкорисним. Можливо, ми не думали про важливість цього або про задоволення від досягнення, а лише про радість допомоги іншим, оскільки бачили, як настоятель здатен допомогти іншим через своє глибоке розпізнання. Таке почуття у цьому житті певно принесе нам в наступному житті зв'язок із ченням про це.

Так сталося, що в країнах європейської культури майже єдиним способом ознайомитися з чітким викладенням

внутрішнього вчення є вступ до Теософського товариства або читання теософської літератури. Раніше теж були містичні та спіритуалістичні твори, які надавали певну інформацію, або заходили дуже далеко, та на мою думку, нема більш зрозумілого і наукового викладення ніж теософська література. Не знаю іншої книги, що містить такі інформаційні скарби як «Таємна доктрина».

Звичайно, існують священні книги індусів та інших народів, які містять велику частку знань на цю тему, та вони викладені не так, щоби полегшити прочитання з нашою підготовкою, засвоїти й оцінити це. Та прочитавши теософські книги й узявши найкращі переклади східних писань, можемо побачити у них нашу Теософію. У християнській Біблії (хоча в багатьох місцях її не дуже якісно перекладено) ми знайдемо дуже багато Теософії; але перш ніж знайти, мусимо знати цю систему. Коли ми вже навчалися Теософії, то відразу бачили, як багато текстів її підтримують. Їх неможна розумно пояснити без неї. Бачимо, як церковні церемонії, що здавалися безглуздими, раптом оживають у світлі вчення й сповнюються інтересом. Та я ніколи не чув про когось, хто був би здатним здобути з текстів або церемоній саму теософську систему.

Тому, один спосіб полягає в тому, щоби бути з тими, хто вже йде. Інший спосіб – читати й слухати про Шлях. Усе це вчення потрапило до мене у 1882 році через книгу п. Сіннета «Окултний світ»; й негайно після цього я прочитав другу його книгу «Езотеричний буддизм». Я інстинктивно зрозумів, що все написане є правдою, і прийняв це; вислухане й прочитане одразу запалило мене бажанням і певним прагненням дізнатися більше, вивчити усе, що я міг. Я був готовий за необхідності невідступно цілеспрямовано просуватися до цього по всьому світі аж поки не знайду це. Незабаром я залишив свою посаду в англійській церкві та вирушив до Індії, оскільки здавалося, що там можна зробити більше.

Такими є два способи підходу до Шляху – читаючи й чуучи про нього, й будучи тісно пов'язаним з тими, хто вже ним крокує. Третій спосіб, про який згадується у східних книгах, це розвиток інтелекту; за допомогою лише посиленого мислення людина може збагнути деякі з цих принципів, хоча гадаю, що цей метод є рідким. Окрім цього є й четвертий спосіб – тривалою практикою добродійності люди можуть дістатися початку Шляху – людина настільки розвине душу, старанно змагаючи праведність, наскільки вона розуміє її, що врешті-решт перед нею щораз розкриватиметься більше світла.

Буддистська класифікація

40 років тому, коли якості, що необхідні для Шляху, були викладені мені вперше згідно езотеричної буддистської точки зору, їх було дано як такі: перша з них – розрізнення, яку індусти називають *вівека*, була описана як *манодвараваджжана*, тобто відкриття дверей розуму, або можливо вихід крізь них. Це цікавий засіб подання ідеї, оскільки розпізнавання виходить із факту, що розум розкривається так, що ми можемо відрізнити реальне й нереальне, що бажане, а що ні, й можемо розрізнити пари протилежностей.

Друга якість – безпристрасність, відома індусам як *вайраг'я*, була викладена мені як *парікамма*, що означає приготування до дії, де закладено ідею, що ми мусимо готувати себе для дії в окультному світі, навчаючись діяти праведно заради праведності. Це спричиняє досягнення стану найвищої відстороненості, коли людина не опікується результатами своєї діяльності; й тому це те саме, що й безпристрасність, хоча взято з іншої точки зору.

Шість правил Праведної Поведінки, що зветься в індусів *шатсампатті*, було подано як *упачаро*, що означає увагу до поведінки. Заради зручності навчання тих, хто бажає порівняти ці 6 правил з поданими у «*Біля ніг Вчителя*», я повторюю тут те, що сказав про них у «*Невидимих помічниках*».

На мові палі вони зветься:

а) *Само* (заспокоєння) – це чистота та спокій думки, що приходять від довершеного контролю розуму – ця якість є надзвичайно важкою для досягнення і водночас вкрай потрібною, бо поки розум не діє, скоряючись тільки проводу волі, він не буде довершеним інструментом в роботі Вчителя в майбутньому. Ця якість є всебічною, включаючи самоконтроль і спокій, що необхідні для астральної роботи.

б) *Дамо* (приборкання) – аналогічне панування над діями й словами, і через це чистота в них – якість, що знов таки впливає з попередньої.

в) *Упарамі* (припинення) – пояснюється як припинення фанатизму та віри у необхідність будь-якої дії або церемонії, що передбачена тією чи іншою релігією – це призводить послідовника до незалежності думки та широкої великодушної терплячості.

г) *Тіміккха* (стійкість або терплячість) – під цим ми розуміємо готовність гідно сприймати все, що може принести людині карма, та облишити будь-що мирське, якщо це буде необхідно. Це включає й думку про повну відсутність злопам'ятства за те, що було скоєно цій людині, яка знає, що винуватці були лише знаряддям її власної карми.

д) *Самадхана* (увага до прагнення) – зосередженість, що включає неможливість бути збитим зі Шляху через спокусу.

е) *Саддха* (віра) – довіра до свого Вчителя й самого себе: переконаність у тому, що цей Вчитель є компетентним наставником, і що, наскільки б ученя не був невпевненим у своїх силах, він знає, що має дивовижно-божественну іскру, яка, будучи роздутою в полум'я, колись допоможе йому досягти того самого, чого досяг його Вчитель.

Четверта якість згідно індійської класифікації зветься *Мумукшутва*, зазвичай перекладається як пристрасне бажання звільнення від колеса народжень і смертей, хоча серед буддистів воно зветься *Анулома*, що значить прякий порядок або наслідування. Тобто це досягнення є природнім наслідком трьох інших.

Індійська йога

Низка якостей, описаних вище, як можна побачити, повністю узгоджена з наданою в «*Біля ніг Вчителя*», яка має ту саму основу, що й згадані у книгах, які в Індії приписують Шанкарачар'ї та його послідовникам, для використання кандидатами в *йогіни*. Термін *йога*, що давно у вжитку в Індії, означає єднання, й узагалі вважається єднанням із божественним, тобто істинним єднанням. Але цей термін в усіх різних школах *йоги* в Індії стосується не тільки віддаленої мети єднання, а також методів підготовки, які приписано для досягнення цієї мети; через те дехто каже, що сенс *йоги* в медитації. Вона грає помітну роль у більшості систем.

Та не треба вважати, тим не менш, що медитація є єдиним і навіть головним засобом *йоги*, оскільки були й зараз є багато різних шкіл, кожна з яких має власні методи. Професор Ернест Вуд описав сім головних шкіл *йоги* у книзі «*Раджа Йога: Окультне навчання індусів*» і показав, як кожна з них відноситься до одного з 7 променів, тому їх слід вважати в практиці взаємно доповнюючими, а не конкуруючими методами. Кожний великий Вчитель представляв метод, що підходить одному з типів *его* – цей факт настільки добре відомий серед індусів, що вони завжди ліберальні й терплячі в своїх думках, вважаючи, що кожній людині варто слідувати методіві, який відповідає її темпераменту.

Вказана книга пояснює, що у кожній школі є деякі характерні риси, подібні до тих, які превалюють у вченнях наших Вчителів. Завжди є попередня підготовка, що супроводжується вимогами високих моральних навичок – перед тим, як кандидат може вступити власне на Шлях, а вступивши на нього, йому завжди радять шукати вчителя або *гуру*. Наприклад, у школі Патанджалі, що була створена першою, та найстаріша з тих, про які лишилися письмові свідчення, існує 10 заповідей, перші п'ять з яких є

заборони (спричинення шкоди іншим, неправда, схильності до крадіжок, нестриманості й жадності), а другі п'ять заохочують дотриманню чистоти, вдоволенню, старанності, навчанню й відданому служінню.

У попередньому курсі підготовки є три вимоги – *тапас* або подвижницькі зусилля, *свадх'я* або вивчення своєї власної природи з допомогою Писань, та *Ішвара-пранідхана* або повсякчасна відданість Богові; автор порівнює їх з нашими трьома вимогами, такими як *шатсампатті* або добра поведінка, яка має на увазі використання волі й багатьох зусиль, *вівека* або розпізнання, що означає усвідомлення правди й брехні, всередині та із-зовні себе, та *вайраг'я* або безстрасність, бо внутрішні емоції можна найкраще перевершити відданою любов'ю. Розвинувши ці попередні якості, кандидат на шлях використовує свою волю для оволодіння кожною частиною своєї природи низкою кроків, фізичних, ефірних, астральних, ментальних і більш високих; з цієї причини вважається, що школа належить до першого променя, на якому домінує використання волі.

Другою школою йоги є школа Шрі Крішни, особливо розтлумачена у величній поемі «*Бгагават-Гіта*», яка була перекладена з великою точністю й художністю нашим президентом Анні Безант, а також у вільному перекладі лордом Едвіном Арнольдом під назвою «*Пісня Небесна*». Вона вчить понад усе інше доктрині любові. Учень Арджуна, до якого звертається *гуру*, палко любив людство; згідно писання цей величний воїн опустився на підлогу своєї колісниці, перед початком битви на *Курукшетрі*, сповнений печаллю через любов до своїх ворогів, не в змозі перенести того, що йому доведеться їх поранити. Тоді Вчитель Шрі Крішна пояснив йому, поміж багатьох філософських вчень, що найвеличнішим в житті є служіння, що сам Бог є найвеличнішим із служителів, оскільки тримає в обертанні колесо життя, не заради вигоди, що може накопичитися для Нього як наслідок, але заради самого світу – і що людині треба наслідувати це й працювати для блага людства. Багато Величких, мовив Він, досягли досконалості, слідуючи цим життєвим шляхом, виконуючи свій обов'язок без особистого бажання. Безперервна любов є шляхом другого променя; у Гіті показано, як ця любов слід спрямовувати на людей та інших істот шляхом *карма йоги* (*йоги дії та праці*) й до Бога – шляхом *бхакті йоги* (*йоги відданого служіння*).

Тут також даються три попередні настанови. Для досягнення любові-мудрості кандидат мусить практикувати відданість або благоговіння, вивчення або дослідження, і служіння. Перше означає вірні почуття, друге – вірні думки й розуміння, а третє – правильне використання волі в практичному житті, що, знов таки, можна порівняти з нашими першими трьома якостями.

Особливо цікаво відзначити, що Вчитель каже, коли послідовник підготує себе в цих трьох сферах, «Мудреці, яким відома суть речей, навчатимуть тебе Мудрості», іншими словами, послідовник знайде Вчителів.

Третя школа, Шанкарачар'ї, представляє вимоги в такому ж порядку, в якому їх маємо ми, ставлячи *вівека* або розпізнання першим. Її призначено для людей, чий темперамент веде їх до бажання зрозуміти, що є довкола них – не тільки як вони можуть служити, але й яким чином їх внесок є придатним до схеми речей і розвитку людства. Слід відзначити, що Вчитель Кутхумі, представляючи ці вимоги, інтерпретував їх по-новому в світлі любові.

Четверта школа є школою *хатха йоги*. Будучи вірно зрозумілою, вона включає строгі фізичне очищення й підготовку, метою яких є приведення тіла до досконального стану здоров'я, впорядкованої роботи й витонченості, щоби дозволити *его* використовувати його для максимально можливих досягнень у даному втіленні. Для цього існує багато практик, включаючи дихальні вправи. Вони діють на нервову систему та ефірний двійник й ті частини щільного тіла, що зазвичай тренуються під час занять фізкультурою. Нажаль, дуже багато з того, що з'являється в популярній літературі з цього предмету, відбиває лише забобонне спотворення дійсного вчення, й описує різні огидні форми підкорення та приборкання тіла, які були поширені в Європі кілька століть тому. Та у всіх санскритських книгах з *хатха йоги* ясно стверджується, що мета цих практик – максимально підвищити здоров'я та ефективність тіла.

П'ята школа, яка зветься *лайя йога*, має на меті пробудження вищих центрів людини через пізнання *кундаліні*, «змійної сили», яка в більшості людей лежить сплячою в основі хребта, і 7 чакр, центрів сили, через які цю збуджену силу спрямовують. Про ці центри та силу мною вже дещо написано у «*Внутрішньому житті*» й «*Прихованій стороні речей*». Тепер я зібрав матеріал разом, зробив деякі доповнення, й випустив монографію з цього питання, з широко розфарбованими ілюстраціями семи чакр та шляхів різних *пран* або життєвих потоків. (Див. книгу автора: «*Чакри*», випущену Теософським видавничим домом, Адьяр, Мадрас.) Методи цієї та попередніх шкіл не рекомендовані для Західних студентів, як і для всіх тих, хто не спрямований компетентним вчителем практик. Вони підходять лише тим, хто має східну фізичну спадковість й може жити так просто й мирно, як деякі мешканці Сходу; для решти вона не тільки не принесе успіху, а буде певним чином небезпечною для здоров'я, і навіть життя. Мені відомо багато сумних випадків захворювань та божевілля внаслідок спроб, зроблених у цьому напрямку, особливо в Америці.

Шоста школа є *бхакті* або відданості. Цьому теж значною мірою вчить «*Бхагавад-Ґіта*»; насправді, в кожній релігії ми знаходимо істинних відданих, які повністю покладаються на Божественне – хто молиться не заради особистої милості, та які повністю впевнені, що Бог є довершеним господарем усього світу, і Він знає, що робить, і тому все чудово; через це вони більш ніж задоволені, вони сповнені екстазом, якщо вони мають можливість та привілей служити Йому й виконувати Його волю у будь-який спосіб.

Мантри

Наприкінці розглянемо сьому школу, яка зветься в Індії *мантра йога*. Важливо пояснити тут її принципи дещо докладніше ніж інших, оскільки її промінь, одним з головних виразів якого вона є, нині стає домінуючим у світі, граючи все більш значну роль як на Сході, так і на Заході. Два значних приклади її методу можна спостерігати в роботі Ліберальної Католицької Церкви та спів-масонів, до яких наші Вчителі мають глибокий інтерес; справді, Вони використовують їх із великим успіхом для людства, й для швидкого просування Шляхом тих, хто бере участь у цих рухах.

Слово *мантра* є санскритським і практично рівнозначне нашим словам заклинання чи заклик. Більшість *мантр*, що використовуються в Індії для добрих цілей – це вірші з Вед, що цілеспрямовано вимовляються згідно з традиційними методами, які є результатом практичного окультичного знання. Існує також багато *мантр*, що застосовуються людьми, які займаються *Тантрами*, що часто використовуються для зла й добра; тому ми знаходимо в Індії в обігу велику їх кількість, як бажаних, так і небажаних. Якщо класифікувати їх із нашої західної точки зору, я б відзначив 5 головних типів *мантр*:

Такі, що працюють внаслідок віри.

Такі, що працюють через асоціацію.

Такі, що працюють згідно домовленості або договору.

Такі, що працюють через свій зміст.

Такі, що працюють через звучання безвідносно до змісту.

Ефект віри

1. Перший тип творить свою дію просто через сильне переконання промовця, що результат обов'язково станеться, а також через віру людини, на котру їх спрямовано. Якщо обидві людини цілковито впевнені, що дещо трапиться – наприклад, лікування рани або хвороби, тоді ця річ *дійсно* трапляється; й у деяких випадках віра лише однієї зі сторін є достатньою. В Англії, а також серед селян усіх країн, багато таких заклинань використовується в сільській місцевості. Люди мають короткі форми слів, зазвичай напів-релігійні за характером, що передані

їм від праотців. Вважається, що вони продукують певні результати. Вони часто здаються повним безглуздям; буває, що й зовсім незрозумілі. Можливо вони є викривленнями форм різних слів, як англійських, так у деяких випадках латинських чи французьких. Вони діють не своїм звуком, оскільки не мають звучності, що необхідна для справжньої *мантри*; та коли за певних умов їх читають над хворими, інколи вони проявляють безсумнівну ефективність. У таких випадках результат, мабуть, продукується вірою в древню формулу.

Багато подібних заклинань, що знайдено у країнах Сходу, схоже, діють просто вірою. Можу дати один приклад з моїх особистих знань, який, я підозрюю, саме такої природи. Одного разу, коли я був у внутрішніх областях Цейлону, мене дуже сильно вкусив за руку собака. Рана сильно кровоточила. Випадковий перехожий, з вигляду сільський робітник, рушив до мене, зірвав листок з найближчого куща, притиснув його на рану і пробурмотів якісь незрозумілі мені слова; й рана негайно припинила кровоточити. Це заклинання, отже, безсумнівно спрацювало, й певно не через мою віру, оскільки я зовсім не уявляв, що робитиме ця людина. Як завжди буває на Сході, людина не взяла будь-яких грошей за прояв своїх сил. Наскільки я був здатен почути ці слова, вони, скажу, були незв'язні, жодним чином не сингальські, тобто не з його рідної мови, ані санскритські. Мені розповіли, що на Цейлоні є аналогічні заклинання й проти укусів змії, й вони також дієві – знов таки через віру. Вважаю, усі, хто надає їм важливості, певні, що щось має трапитися, й тому воно трапляється.

Варіантом цього типу є заклинання, в яких успіх досягається силою волі діючої особи. Вимовляючи свої слова або роблячи певний знак, вона діє у повній впевненості, що результат станеться, і він стається. Я бачив принца Катх'явара, Гарісінгхджі Рупсінгхджі, який моментально зцілив людину, що страждала від укусу скорпіона. Та вже зблідла, ледь не знепритомніла з переляку та мук, і стогнучи від гострого болю, ледве пленталась вперед з допомогою двох друзів; принц наніс на місце укусу п'ятикутну зірку, різко вимовив санскритське слово, й за мить жертва, яка вже мала впасти додола, похитуючись на своїх ногах, проголосила, що їй вже добре й вона вільна від болю, а потім розпростерлася перед принцом на знак подяки.

Асоціація думок

2. Існують мантри, що працюють через асоціацію. Певні форми слів несуть із собою певні ідеї, й цілком змінюють хід наших думок і почуттів. Прикладом цього є державний гімн. Мелодія є простою й сильною, проте навряд чи є видатним твором; і слова теж, с точки зору поезії, не несуть у собі особливих чеснот. Якщо б

він був би для нас просто піснею серед інших пісень, то, ймовірно, не привернув би уваги. Та в нас він асоціюється з вірністю до короля, а через нього до духовного царя, чийм представником він є; й ця асоціація настільки потужна, що як тільки-но почуємо мелодію, ми інстинктивно випрямляємося й виливаємо нашу вірність і добру волю правителеві країни. І це викликає певний відгук, бо, згідно закону, сила, що вилита безкорисливо, має викликати відповідне сходження сили згори. Відповідь приходить через деякі типи янголів, які пов'язані з роботою першого променя, їхня увага завжди долучається під час співу Національного гімну, й вони виливають своє благословення на й через людей, чия вірність тим стимулюється ще більше.

Іншим прикладом подібної *мантри*, хоча й менш потужної, є «Голос над Едемом»; не можемо чути цей гімн без сильних роздумів про одруження, і всіх добрих почуттів, які зазвичай із цим пов'язані. Різноманітні різдвяні гімни й колядки також закликають у наші розуми дуже певний потік думок. Войовничі крики, що грали досить помітну роль у середньовічних битвах, були теж *мантрами* цього типу. Існує деяка кількість подібних форм, що відразу викликають відповідні ідеї, й результати продукуються ними через ці асоціації, а не внаслідок будь-яких власне притаманних їм якостей.

Співробітництво янголів

3. Існують деякі мантри, що працюють згідно згоди або договору. У більшості релігій прояви мають деякі приклади цього типу. Великий заклик ісламу, що чути з мінарету, має елемент цього, хоча й дещо від попередньо розглянутого типу *мантр*. Це символ віри: «Немає Бога окрім Аллаха» (або, як у деякому перекладі, «Нема нічого окрім Бога», що є вічною істиною) «і Мухаммед є пророком Бога». Цікаво спостерігати ефект, що продукується в людей цими словами. Це є набагато більше, ніж думка про їх значення, бо це викликає в тих, хто чує, їх вогняну віру, фанатичний спалах відданості, по-своєму прекрасний й дуже типовий для мусульманства. Це могло би бути просто прикладом дії асоціації, але є фактом, що янголи певного типу викликаються на цей заклик, і їх дія спричиняє значну частину ентузіазму, який проявляється.

У християнстві можна знайти найкращі приклади цього третього типу *мантр*, що усвідомлять усі ті, хто хоч трохи розуміється в церковних службах. Найвеличніша з таких є «*Nos est Corpus Meum*», «Це є тіло моє»; бо сам Христос уклав угоду зі своєю Церквою, що коли б не звучав цей заклик, на якій би він не був мові, якщо його вимовляє один із священників, котрий є висвяченим належним чином, Він відповість на нього. Але ця *мантра* дається лише за певних умов, і лише тим, кого

підготовлено для її отримання іншою *мантрою*, що також передбачена Христом – «Прийміть Духа Святого».

Сила, якою з цими словами Він наділив своїх учнів, перш ніж їх залишити, передається тими самими словами неперервним ланцюгом протягом двох тисяч років, складаючи те, що зветься апостольською спадкоємністю. Кожного разу, коли висвячений у цій спадкоємності священник вимовляє з наміром слова «Це є тіло моє», певні чудові зміни відбуваються у хлібі, над яким він це каже, хоча зовнішній вигляд залишається тим самим, вищі принципи або відповідності замінюються самим життям Христа, так що хліб цей воістину стає Його тілом, точно як і те, що він носив у Палестині.

Не має сумніву у дієвості цієї *мантри* «Це є тіло моє», бо її дію можуть побачити сьогодні ті, хто має для цього очі. Лорд Теннісон розповідає нам у «*Ідиліях короля*», що Галахад, описуючи святкування Євхаристії, мовив:

«Я бачив вогняне обличчя дитини, що увійшла у хліб».

Так само кожен ясновидець, який спостерігає принесення цієї священної жертви сьогодні, може спостерігати двійник хліба, що спалахує в лінію живого світла, коли цю ж сакральну мантру вимовлено. Усі гілки християнської церкви – римо-католицька, греко-православна, англіканська й ліберальна католицька церкви, які відправляють Святу Євхаристію в цілому у формі, що була даною Христом, використовують ці слова Настанови як частину своєї літургії, і в цілому в усіх них досягається цей чудовий результат. Усі ці гілки церкви також закликають сонми янголів для допомоги в служінні, й це робиться не лише особливою формою слів, а також (коли служба зі співом) особливою формою музики, певним розташуванням звуків, яке зберіглося з малими змінами з раннього періоду історії церкви. Янголи особливого типу визнають ці слова як заклик, й відразу приступають до своєї ролі у службі, яка відбувається.¹⁶

Ефект повторення

4. Тепер ми переходимо до класу мантр, що діють завдяки сенсу слів, що повторюються. Людина повторює напам'ять певні форми слів з твердою вірою знову й знову, в такий спосіб їх значення дуже сильно вражає її мозок і ментальне тіло; і якщо вона намагається, наприклад, робити певний шматок окультної роботи, таке повторення значно зміцнить її волю. Такі мантри можна використовувати багатьма різними шляхами. Стосовно

¹⁶ Більш повний перелік дій цієї найчудовішої *мантри*, див. «*Наука священнодійства*» («*The Science of the Sacraments*»).

людини, вони викликають одну з двох дій; або вони зміцнюють її волю зробити те, що вона намагається робити, або вони надають їй абсолютну впевненість, що це буде зроблено. Мантри такого типу зустрічаються у щоденних медитаціях, приписаних індусам, а також у більшості окультних шкіл; повторення певних речень у фіксовані години дня веде до сильного враження розуму ідеями, які містяться в реченнях. «Яскравіше за сонце, чистіше за сніг, витонченіше за ефір є Я, той дух, що всередині мого серця. Я є Тим, Те є мною», є добрим прикладом цього типу мантр, які звичайно дуже ефективні, коли промовляються подумки, так і коли виголошуються.

Благословення

Під цей заголовок можуть потрапляти різноманітні типи благословень, таких, що даються у церкві, в масонстві, та учнями наших Майстрів. Благословення можна поділити на два типи – ті, що людина дає від себе, й ті, що даються через неї як через посадову особу вищою силою. Перший тип благословення є просто виразом щирих добрих побажань. Типовим прикладом цього є благословення, що інколи дається батьком своєму сину, як на смертному одрі, так і коли для останнього настає старт довгої й можливо небезпечної мандрівки. Благословення Ісака на смертному одрі своїм синам, Ісаву та Якову є доброю ілюстрацією, хоча в цьому особливому випадку ускладнення було введено ганебною дволічністю Якова. Читачі писання через цей інцидент згадують, що Ісак був повністю переконаним в дієвості свого благословення, і коли дізнався, що був обманутий, був вже нездатним відкликати свої висловлені бажання.

Тут виникає питання, чи може благословення, що має таку природу, принести якийсь результат, і якщо може, то як цей результат досягається? Єдиною можливою відповіддю буде така, що це буде залежати від щирості доброго побажання й кількості духовної сили, що в нього вкладена. Благословення виробляє мисле-форму, яка приєднується до особи, що його отримує; а об'єм, сила й тривалість цієї мисле-форми залежить від сили волі особи, яка дала благословення. Якщо слова було вимовлено формально, без достатнього супроводу почуття або наміру, дія буде слабка і швидкоплинна; з іншого боку, якщо слова були сповнені сердечності й вимовлені з певною визначеністю, їх дія буде глибокою та тривалою.

Другий тип благословень є той, що вимовляється вповноваженою офіційною особою, через яку тече сила з деякого вищого джерела. Типовим прикладом цього є благословення, яким завершують службу більшість церков. Воно не може даватись тими, чий церковний ранг є нижчим за священницький; в цьому плані благословення може бути вимовлено за участю

мантр, які належать до третього типу, оскільки влада давати певні благословення є однією з тих, що надаються священникові при його висвяченні. У цьому випадку він є просто каналом сили зверху, і якщо нажаль трапиться, що він проговорить благословення машинально і як частину ритуалу, це не змінить вилив духовної сили зверху.

Благословення сходять однаково для усіх, але значущість впливу, що отримується кожним, залежить від його сприйнятливості. Якщо він сповнений любові й благоговіння, це може йому допомогти, і він відчує підйом; якщо він безтурботно думає про деякі інші речі, він здобуде лише користь від самої дії вищих вібрацій. Треба відзначити, що коли на службі присутній єпископ, він завжди промовляє благословення. Причина цього полягає в тому, що при його освяченні його вищі принципи було відкрито набагато вище, ніж у простого священника; через те сила цих вищих рівнів може литися через нього. Той самий загальний принцип зберігається й у масонстві, – тільки належним чином призначений майстер або висвячений капелан вимовляють слова благословення в процесі закриття ложі.

Ми вже побачили, що в такий спосіб прийнятий учень Майстра стає каналом Його впливу; й оскільки цей вплив завжди тече через учня, він може певним чином тимчасово спрямовувати його силу на будь-яку особу. У такий же спосіб ініційований може дати благословення Братерства, яке насправді є від Царя, який є його Головою.

Сила звуку

5. Ми можемо тепер розглянути тип *мантри*, що працює лише своїм звуком. Вібрація, яку встановлює звук при розповсюдженні, наштовхується на різні тіла людини, намагаючись гармонізувати їх із собою. Звук є, по-перше, коливанням повітря, а кожен музичний звук має велику кількість обертонів, які так само запускаються в дію. У музиці виявляють і розпізнають чотири, п'ять або більше обертонів, та коливання розповсюджуються значно далі верхньої границі чутливості вуха. У вищій, більш тонкій матерії встановлюються відповідні хвилі, й тому виспів ноти або серії нот створює вплив на вищі провідники. Існують звуки (вважаю, ми ще можемо назвати їх звуками), обертони яких надто витончені для впливу на повітря; однак вони запускають у рух ефірну матерію, й ця матерія передає свої коливання людині, яка декламує *мантру* і також іншим людям довкола неї, і якщо вона спрямовує свою волю на якусь конкретну людину, то до цієї особи вібрація безперечно дійде. Так *мантри*, що працюють за рахунок звуку, безперечно можуть творити результати на фізичному плані, хоча у той же час надсилаються інші більш тонкі хвилі, що можуть діяти на вищі провідники.

Така *мантра* зазвичай складається з кількох впорядкованих звуків, досить звучних і пишномовних за характером. Інколи використовується лише єдиний склад, як у Священному Слові Ом; та є декілька способів його вимови, й вони дають зовсім різні результати згідно нот, на яких цей склад виспівується, та методу вимови. Для деяких цілей ми підкреслюємо й розтягуємо відкритий звук; об'єднуємо А та У в О, підсилюючи й розтягуючи можливо до половини часу декламації, а потім змінюємо на звук М. Та для інших цілей О має бути зовсім коротким, і слід розтягнути гудіння в голові й центрах, що є дуже могутнім звуком. Результати цих двох методів дуже різняться. Коли О розтягнуто, ми діємо один на одного й оточуючий світ, проте довгим М майже весь створений ефект діє на нас. Інколи три літери А, У, М звучать окремо. Знову таки, це можна вимовити на багатьох різних нотах послідовно, за типом *арпеджіо*. Я чув, що згідно індійських книг, має бути біля ста сімдесяти способів вимови Слова, і кожен зі своєю різною дією, й ця мантра вважається наймогутнішою з усіх.

Це священне індійське слово відповідає єгипетському *амен*. Від цього слова також походить *еон* грецькою та *аіум* у Латині. Слово *аеон* є однією з похідних від цього. Було сказано, що Ом є словом, яке в нашій п'ятій корінній расі представляє невимовне ім'я Логосу, і що слово, що використовувалося аналогічним чином у четвертій корінній расі, було Тау. Свами Т. Субба Роу одного разу розповів нам, що всі ці підмінні слова, які надаються в кожній корінній расі, всі є складами великого слова, яке буде закінчено у сьомій корінній расі.

Особливий ефект цього слова, коли воно вірно звучить на початку медитації або зустрічі, завжди подібний заклику до уваги. Воно розташовує частинки тонких тіл багато в чому у такий самий спосіб, як електричний струм діє на атоми у залізному провіднику. До проходження такого струму переважна кількість атомів в металі зорієнтовані в різних напрямках, та коли провідник намагнічено електричним струмом, вони всі повертаються й розташовуються в одному напрямку. Так само й при звучанні священного слова кожна частинка в нас відгукується, і ми є тоді в кращому стані для отримання користі від наступної медитації або навчання. У той же час це діє як заклик до інших істот, людських і нелюдських, які відразу збираються довкола, деякі з розумінням значення й сили слова, а інших приводить дивовижна привабливість звуку.

Звук є тим, що проникає дуже глибоко. «Словом Господа були небеса створені» у першу чергу. Логос або Слово – перша еманція Нескінченного, і це без сумніву набагато більше, ніж просто манера говорити. Це являє собою факт, хоча еманція має місце на рівні, де не може бути нічого такого, що ми розуміємо як звук,

оскільки там немає повітря, щоби його проводити. Все ж те, що йому відповідає і діє як звук, є тією силою, яка застосовується для творіння Всесвіту.

Я не знаю, чи на цьому плані, у цьому навколишньому світі ми можемо надіятись мати розуміння про те, що мається на увазі під цим Словом, що творить. «Він вимовив, і це сталося». Бог сказав: «Нехай буде Світло, й було Світло». Це було першим виразом Божества; одвічна думка, захована у темряві, вийшла Словом, що творить. Можливо, через цю велику істину, слова, оспівані або вимовлені тут унизу, закликають вищу силу, яка зовсім непропорційно перевищує рівень, до якого вони самі належать. Я певен, що є й інший бік всього цього питання про звук, який наші розуми нині не можуть збагнути; ми можемо лише ледь уявити його риси. Проте принаймні можемо бачити, що сила звуку – річ дуже велична й дивовижна.

Усі *мантри*, що залежать від сили звуку, мають цінність виключно в мові, на якій їх складено. Якщо перекласти з однієї на іншу мову, ми знайдемо іншу групу звуків, що зовсім відрізняється. Загалом кажучи, добра *мантра*, що призначена для гармонізації тіла й досягнення благодетельних результатів, складається переважно з довгих відкритих голосних. Ми знаходимо це в нашому власному Священному Слові, й те саме стосується «амін», перейнятого від єгиптян християнською церквою. Його доречно вимовляти на двох нотах. Церква має свою традицію вимовляння його на двох нотах з різницею в пів тону – зазвичай фа дієз та соль.

Мантри, що застосовуються для злої мети, містять майже завжди короткі голосні й приголосні несамовитого різкого характеру, такі як *хрім*, *киранг*, або *пхут*. Ці незграбні вигуки передаються з оскаженою енергією й злістю, які неодмінно надають їм страхітливої сили для зла. Інколи усі голосні почергово включаються до цих какофонічних комбінацій приголосних, і їх вимовляння завершується деякими химерно вибуховими прокльонами, які здається неможливо виразити в будь-якій звичайній системі літер. Боюся, що у країнах Сходу, де вони знають дещо про ці речі, *мантра* часто використовується зі злого метою. Те саме має місце й у чорношкірих. Я зіштовхнувся зі значною кількістю цього у зв'язку з церемоніями *вуду* та *обеах*, з яких я дещо бачив у Карибських країнах та Південній Америці, і я знаю, що в ці заклинання вкладається багато ненависті.

Наш зв'язок буде лише з тими з *мантр*, що мають добру й благодетельну природу, а не шкідливу. Та у добрих і злих *мантр* однаковий принцип дії; вони спрямовані на збудження вібрацій у тонких тілах, як того, хто читає *мантру*, так і тих, на кого її спрямовано. Інколи їх призначено для нав'язування зовсім нових частот коливань. Західний розум дуже вражений, що людям

рекомендовано повторювати *мантру* три тисячі разів. Наша перша реакція: Де ми знайдемо стільки часу? Ми кажемо, що час є гроші; а люди Сходу кажуть, що час є нічим; – ось різниця у точках зору. Східні методи та ідеї часто не підходять до нашого західного життя; та все ж вони мають цінність для тих, кому вони призначені. Дехто відчував, що навчання й медитації, приписані для членів нашої Езотеричної Школи, є важким тягарем для тих, хто не призвичаївся до подібних вправ; та жодна людина Сходу навіть не подумає так.

Брахман проводить практично все життя в релігійних співах, тому що кожна дія, яку він чинить протягом дня, завжди супроводжується деяким текстом або доброзичливою думкою. Він повністю проводить життя в релігії, або скоріше гадає, що так є. Сьогодні у багатьох випадках це є лише зовнішньою формою, подібною до шкарлупи; та люди продовжують повторювати слова, хоча не можуть вкласти в них минулу життєвість та енергію. Вони мають достатньо часу; вони можуть чудово дозволити собі повторювати фразу сто вісім разів на день; й мета цього досить зрозуміла.

Сказано, що Христос попереджав своїх учнів проти суєтних повторів при молитві, як робили язичники; і з цього тексту було зроблено висновок, що усілякі повторення не мають користі. Вони безперечно корисні, коли заклики адресовано до Божества, бо вважається, що Воно не чує з першого разу! Повтори не є необхідними для учнів – людей, які вже досягли певного прогресу на шляху розвитку; чітко сформулювати намір і виразити його один раз сильно – цього буде достатньо для них. Проте звичайна людина світу ще не досягла цієї стадії; для неї часто є потрібною стадія ментального карбування вражаючою дією нових вібрацій, і тому повторення є корисним, оскільки його мета – досягнення певних результатів. Постійна дія цих звуків (а також різних коливань, які вони здійснюють) на різні провідники має тенденцію стійко приводити їх до гармонії з особливою групою ідей.

Така настройка вібрацій є аналогічною до роботи, яку індійські *гуру* проводять зі своїми учнями, що вже згадано у главі IV. Увесь час хвилі, що випромінюються його астральним тілом, діють на їх астральні тіла, хвилі його ментального й причинного тіл – теж на відповідники учнів; а оскільки вважається, що його вібрації є сильнішими за аналогічні в учнів, він поступово приводить їх до все ближчої гармонії із собою, якщо вони є здатними на таку настройку. Постійне читання *мантри* спрямовано на настройку конкретних частин ментального та астрального тіл, і без сумніву може виробляти й виробляє потужні наслідки.

Такі самі методи приписано застосовувати й у християнських країнах. Часто можна спостерігати, як римо-католики

повторюють свої «Аве Марія» й «Отче наш» багато разів. Зазвичай вони просто бубонять їх, і тому вони мають від них мало користі, за винятком думок, які вони можуть навіяти. В Індії ж *мантри* завжди читаються співуче, й проспівана *мантра* продукує ефект. Це є однією з причин, чому древні мови є кращими в цьому відношенні, ніж сучасні. Сучасними мовами зазвичай розмовляють швидко й гостро, і лише італійські, іспанські та грецькі селяни, схоже, розмовляють по-старому, довгими музикальними модуляціями. У Ліберальній католицькій церкві, однак, нам особливо рекомендовано, щоби служба була завжди мовою країни, оскільки ми знаходимо, що в людях пробуджується більше набожності, коли вони ясно розуміють, що саме говориться і можуть розумно приймати участь в обрядах. Проте латинська мова, без сумніву, є більш звучною. Багато *мантр* подібної природи не мають особливого значення; вони ледь більше, ніж просто зібрання голосних. У відомому гностичному трактаті «*Пістіс Софія*», наведено певну кількість таких беззмістовних *мантр*, які розмічені так, ніби це вказівки для співу.

Такі розкотисті дзвінки звуки, що ми знаходимо в індійських *мантрах*, поступово накладають свої частоти коливань на різні тіла, і в такий спосіб можуть бути використані для економії сили. Все, що можна зробити за допомогою *мантри*, ми могли би зробити без неї; але *мантра* є немов машина, що економить частину роботи. Вона встановлює потрібні вібрації, роблячи для нас частину роботи і полегшуючи її внаслідок цього; тому ми маємо вважати *мантру* засобом економії сил.

Інший аспект стосовно *мантр*, який підкреслюється в індійських книгах, є той, що учням заборонено використовувати їх у присутності людей, що сповнені брутальності та злих намірів, оскільки сила *мантри* часто підсилюватиме зле так само як і добре. Якщо при цьому присутня особа, що не відповідає на вібрації в їх вищій формі, вона може сприйняти їх нижню октаву, яка скоріше за все зміцнить у ній зло. Нам ніколи не слід використовувати *мантру* там, де є люди, яким вона скоріш за все завдасть шкоди.

Пані Блаватська повідомила нам, я згадую, що *мантра* могла бути декламована взагалі не для себе, а для конкретної іншої особи, якій вона з вашої точки зору може допомогти. На цьому шляху ми можемо читати Священне Слово або *Гаятрі*, чи будь-яку з цих чудових буддистських *мантр*, які ллються солодко звучно, думаючи концентровано про певну особу та спрямовуючи на неї силу *мантри*. Проте, вона радила нам використовувати ці речі обережно. Також, вона застерегла, щоби ніхто не застосовував *мантру*, яка для нього є дуже високою. Нічого такого не буде дано нашими вчителями; та треба застерегти неофітів, що коли навіть

читання Священного писання якимось дивним чином викликає головний біль або почуття нудоти й слабкості, його слід одразу припинити. Нам слід зайнятися розвитком наших характерів, а за кілька місяців спробувати поновити читання знову. Використовуючи Слово, ми закликаємо великі сили, і якщо ми не доросли до їх рівня, то не будемо з ними в гармонії, а наслідки небов'язково будуть добрими.

На додачу до ефекту вібрацій від співочих звуків багато цих *мантр* подібні до третього типу наявності пов'язаних з ними сил. Наприклад, певні янголи пов'язані з *Гаятрі* та *Тісараною*, хоча вони належать до різних типів.

Гаятрі, мабуть, є найвеличнішою й найпрекраснішою з усіх древніх *мантр*. Вона проспівується по всій Індії з непам'ятних часів, і царство *Дев* навчилося розуміти її та відгукуватися на неї у дуже вражаючий спосіб – сама ця манера відгуку є дуже значимою, оскільки демонструє, що у сиву давнину, згадки про яку вже забуті, альтруїстичне використання цієї *мантри* було досить всебічним та практичним. Вона починається завжди зі священного слова Ом, та переліку планів, на яких її дія є бажаною – три світи, на яких живе людина: фізичний, астральний та ментальний; і коли кожен план згадується, янголи, що належать йому, збираються довкола співця з радісним ентузіазмом з приводу роботи, яку зараз надасть їм виспівування *мантри*. Послідовники згадають, що в Індії *Шіва* іноді зветься *Нілакантхою*, тобто із синім горлом, й існує легенда, що пов'язана із цим титулом. Цікаво помітити, що деякі з янголів, які відгукуються на читання *Гаятрі*, несуть на собі риси синього горла, і певно відносяться до першого променю.

Ця чудова *мантра* є заклик до Сонця – до речі, в дійсності до Сонячного Логосу, який стоїть за цим найвеличнішим з усіх символів; і великий промінь світла, який негайно падає на у декламатора, надходить нібито від фізичного Сонця, з якого боку воно би не знаходилося. Цей промінь світла є білим із золотистим відливом, і також просякнутий електричною блакиттю, яка так часто спостерігається у зв'язку з будь-яким проявом сили першого променю; та коли він сповнює саму душу декламатора, він одразу ж розщеплюється від нього на сім великих променів або конусів, що мають кольори спектру. Ніби співець діє як призма; хоча вигляд кольорових променів, що мчаться стрілою вперед, є протилежним тому, що зазвичай знаходимо в подібних випадках. Зазвичай, коли ми випромінюємо промені духовної сили, вони виходять з якоїсь точки тіла, серця, мозку або деякого іншого центру; й, виходячи звідти, вони незмінно розширюються віялом, ніби світло маяку. Але ці промені виходять з основи, ширшої за саму людину – з кола її аури; і замість розширення вони звужуються до точки, ніби промені звичайної зірки, з тією

різницею, що вони є конусами світла замість простих трикутників.

Іншою прикметною рисою є та, що ці сім променів не випромінюються по колу в усіх напрямках, а лише в півколі в напрямку, куди декламатор обернений обличчям. Окрім того, ці промені створюють цікаве враження ущільнення із звуженням та закінченням у точці сліпучого світла. Ще більш цікавим явищем є те, що ці точки діють мов живі; якщо людина опиниться на шляху однієї з них, ця точка опише криву з надзвичайною швидкістю й торкнеться її серця або мозку, спричиняючи їх моментальне сяяння у відповідь. Кожен промінь, здається, здатен продукувати цей наслідок на невизначену кількість людей послідовно; в опробуванні цього на тісному натовпі ми знайшли, що промені безсумнівно ділять натовп між собою, кожен діє на секції, що виявилася попереду його, не втручаючись у інші секції.

Стосовно питання про мову мантри, здається, воно найменшої важливості. Повторення слів англійською¹⁷, із зрозумілим наміром, що стоїть за ними, відтворює повний результат. Декламація цього ж на санскриті із тим же наміром приносить приблизно той самий результат, але додатково будує довкола сяяння промені звукової форми, яка схожа на дивовижно заплутаного виду різьблення деревини; певний образ цього ми можемо отримати, уявивши семеричну гармату, з якої вистрілюються промені. Ця звукова форма простирається лише на невелику відстань, й схоже не вносить змін у потужність та розміри променів.

Представник школи санскриту сказав мені, що, у той час як сонце позначається словом *Сур'я*, цей особливий титул *Савітур* використовується в значенні Сонця (тобто Сонячного Логосу) як того, хто надихає й підбадьорює. Мені здається, що це значення є близьким до слова «Параклет», яке часто, хоча дуже віддалено перекладається як «Утішник». (Див. «*Прихована сторона християнських свят*», с. 202). Мій приятель також підкреслював той факт, що це не є молитвою до Логосу *надати* нам мудрість і відданість, але виразом щирого прагнення й переконання, що Його вплив так подіє на нас, що викличе й зміцнить те, що саме в нас вже є.

¹⁷ Дослівний переклад цього славетного вірша на англійську є: «От: Ми захоплені сяючою славою *Савітура*, нашого Господа; нехай Він надихне в нас відданість та розуміння». Але протягом віків це стало значити набагато більше для набожного індуса ніж те, що передається просто словами.

Коли наспівується буддистська *Tisarana*, залучаються ті янголи, які особливо пов'язані з жовтим одягом, і вони приносять із ним чудовий мир та радісний настрій, бо хоч вони є дуже мирними, та все ж найрадіснішими істотами в світі.

Коли ми кажемо, що янголи «з'являються», ми маємо згадати про всі розмірності простору. Вони не «приходять» в розумінні прилітають з деякого віддаленого місця, наприклад з віддалених небес. Я не знаю, чи не заплутаю це питання безнадійно, якщо скажу, що великі представницькі сили логосу проявляють в таких особливих формах відповідь на заклик. Вони завжди є тут, завжди готові, проте у зовнішній прояв переходять у відповідь на заклик.

Оце така історія принципу дії молитви та відповіді на неї. Ми маємо лише енергійно думати про ідею, й те, що одухотворяє та представляє її, з'явиться до нас. Будь-яка сильна думка відданості приносить негайний відгук; у іншому випадку Всесвіт був би мертвим. Це є цілком природньою закономірністю, що відповідь мусить прийти; заклик та відповідь подібні лицьовому й зворотному бокам монети; відповідь є лише іншою стороною запиту, так само як про карму кажемо, що вона – інший бік причини. В природі є чудова єдність, проте люди настільки щільно забарикадували себе в своїх особистостях, що вони нічого про це не знають. Питання полягає лише в нашій відкритості. Можна легко побачити, що коли ми здатні бути в згоді з природою, то зможемо практично над нею панувати, оскільки таким своїм ставленням зможемо викликати її сили, й усе працюватиме разом із нами. Це зрозуміло роз'яснюється у «Світлі на Шляху». Ми мусимо розпізнати природні сили, й відкрити себе для них; а оскільки ці сили ллються разом із нами, усе що раніше було важким, стає набагато легшим.

Існує також інший розділ тематики *мантр*, про який я мало обізнаний. Це є сили не тільки звуку, а й слів як таких, так само як чисел, і навіть літер. Ми не турбуємося про ці речі в наш час, проте у санскриті, а також в івриті кожній літері притаманна певна величина, не лише чисельна, а й силова і кольорова. Мені відомі ясновидці, що бачать звичайні римські літери, надруковані в книгах, кожен різним кольором, А, скажемо, буде завжди червоним, В завжди синім, С жовтим, D зеленим, і т. і. В мене ніколи не було подібного досвіду; вважаю, що мій розум не працює в цьому напрямку. Так само існують психісти, які завжди бачать дні тижня немов у різних кольорах. Це не мої досліди; у цьому я також нечутливий, і не розумію, що це значить. Можливо, ці кольори випливають з астрологічного впливу, це мені невідомо. Цей аспект речей також пов'язаний з *мантрами*, існують *мантричні* школи, що надають кожній літері числового значення зовсім безвідносно до їх положення в абетці; й вони казатимуть вам, що якщо додати величин, що відповідають

літерам даного слова або речення, та підрахувати їх суму, і потім таку саму суму отримати додаванням аналогічних значень в іншому слові або реченні, то буде той самий *мантричний* ефект. Але про це я нічого не знаю.

Зазвичай *мантра* є короткою, сильною формулою, і коли для будь-якої мети ми хочемо створити певний вплив, вона є різновидом форми, яку мусить прийняти наше заклинання. Якщо ми бажаємо подіяти на людей глибоко та швидко при розмові з ними, маємо використовувати речення, які є короткими й сильними, а не довгі та нескладні; вони мусять слідувати лінії військових команд чи *мантр*; в них має бути певна найвища точка. Нехай ми забажали допомогти переляканій особі. Маємо сформулювати в собі такі слова як: «Я є сильним, сильним, сильним; я є частиною Бога, а Бог є сильним, тому я також сповнений цієї сили»; й повторення цієї ідеї винесе дивовижну силу в нас на поверхню, й ми будемо здатні надихати інших нашою хоробрістю. Тут, як і у всьому іншому, знання є силою; якщо ми бажаємо працювати з найкращою ефективністю, мусимо розуміти, і якщо ми бажаємо розуміти, то мусимо вчитися. Мудра людина знає, як жити в мирі та щасті, оскільки її життя є в гармонії з Божим життям. Розуміючи все, вона співчуває всьому; вона назавжди залишила егоїзм позаду себе, і живе для допомоги й благословення інших.

Вимоги ніколи не змінюються

Розглянувши різні системи, які описано вище, не слід уявляти, що їх методи взаємно виключають один одного. Кожний план містить дещо ледь не від усієї решти; вони визначені тим, що домінує в кожному випадку. Не треба вважати, що кожен з них є обов'язково необхідним. Що треба, так це те, що стоїть за усіма ними – розвиток характеру, очищення життя й відданість служінню, що сильно підкреслено в «*Біля ніг Вчителя*».

Із цього порівняння різних систем буде видно, що якості, які мусить розвивати послідовник, готуючись до першої великої ініціації, в основі своїй ті самі, хоча багато з них можуть здатися на перший погляд різними. Достовірним є те, що впродовж 25 століть і ймовірно ще задовго перед тим, ця цілком систематична процедура проводилася стосовно еволюції тих окремих осіб, які настійливо намагалися пробитися вперед; і хоча у деякі часи (а нинішній є одним з них) обставини для ініціації були сприятливішими, ніж в інші, вимоги залишаються тими самими, й ми мусимо потурбуватися про те, щоби не припуститися помилкової думки, що ці вимоги хоч якось та знижено. Таким чином ми виявляємо, що всі ці різні лінії приводять нас до однієї точки – до Ініціації.

ЧАСТИНА III. ВЕЛИКІ ІНІЦІАЦІЇ

ГЛАВА VIII. ПЕРША ІНІЦІАЦІЯ

Єдиний Посвятитель

Більшість людей, думаючи про ініціацію, мають на увазі крок, що робиться для себе. Вони думають про ініційованого як про людину, яка розвинена дуже високо, і стала величною та славною фігурою порівняно з людиною зовнішнього світу. Це правда; проте в цілому питання буде краще зрозумілим, якщо ми спробуємо подивитися на нього вниз з вищої точки зору. Важливість ініціації не полягає в підвищенні індивідууму, а в факті, що він має постати визначено єдиним з Величним Орденем, з Общиною Святих, як це чудово названо в Християнській Церкві, хоча небагато людей звертають увагу на дійсне значення цих слів.

Та найчудовіша реальність, що криється за ініціацією до Братерства буде зрозумілою краще після того, як ми розглянемо Окултну Ієрархію та роботу Вчителів, що буде зроблено в останніх главах. Кандидат зараз має стати більш ніж індивідуумом, оскільки він є одиницею у величезній силі. На кожній планеті Сонячний Логос має свого представника, який діє як Його віце-король. На нашому глобусі цей титул, наданий величному керівникові, має назву Господа (Владики) Світу. Він є Головою Братерства; і саме Воно є не лише групою людей, кожен з яких має свої власні обов'язки для виконання; це також дивовижна єдність – абсолютно гнучкий інструмент у руках Господа, могутнє знаряддя, яким Він може володіти. Існує чудовий та незбагнений план згідно якого Єдине, ставши багатьма, зараз стає Єдиним знову; це зовсім не значить, що якась одиниця у всій системі втратить хоч найменшу частинку своєї індивідуальності або сили як одиниця, але що до неї додається дещо у тисячу разів більше; вона стає частиною Господа, частиною того тіла, в яке Він одягнутий, знаряддям, яким Він користується, органом, на якому Він грає, інструментом, яким Він робить свою роботу.

У всьому світі є лише Єдиний Посвятитель, та у випадках першої та другої ініціацій Він може делегувати комусь іншому Адептові виконувати цю церемонію за Нього, хоча навіть тоді офіційно призначений адепт звертається та закликає Господа у вирішальний момент присудження ступеня. Це є найчудовішим моментом у духовному житті кандидата, як було пояснено Майстром Кутхумі, коли Він нещодавно приймав учня. Він сказав йому:

«Тепер, коли ти досяг найближчої мети свого прагнення, я пропоную тобі негайно звернути свою увагу до значно більш високих вимог наступного кроку. Саме для нього ти маєш зараз готуватися до «вступу в потік», який християни звать спасінням, це буде найвидатнішим моментом у довгому ряді твоїх земних існувань, кульмінацією семи сотень життів. Багато століть тому, шляхом індивідуалізації ти вступив до людського царства; в майбутньому, яке, я сподіваюся, є не дуже віддаленим, ти залишиш його крізь браму адептства, й станеш надлюдиною; між цими двома крайніми точками немає точки більшої важливості ніж та ініціація, до якої ти тепер маєш спрямувати свої думки. Вона не лише навіки врятує тебе, але й допустить тебе до Братерства, яке існує від вічності й до вічності, Братерство, яке допомагає світові».

«Тому поміркуй, з якою великою уважністю слід підійти до такої чудової події. Я хотів би, щоби її слава й краса постійно перебували перед твоїм розумом, щоби ти міг жити у світлі її ідеалів. Твоє тіло є юним для такого великого зусилля, проте ти маєш рідку й чудову можливість; я хочу, щоби ти повністю нею скористався».

Братерство

Коли *его* ініційоване, воно стає частиною найбільш згуртованої організації в світі; віднині воно єдине з просторим морем свідомості Величного Білого Братерства. Ще довгий час новий ініційований не буде здатен зрозуміти все, що несе із собою таке єднання, і він мусить проникнути глибоко в святилище, перш ніж зможе усвідомити, наскільки тісним є зв'язок, та наскільки грандіозна свідомість самого Владики, в якій усі брати певною мірою є часткою. Тут на землі це неможна збагнути й виразити; вона метафізична, витончена і вища будь-яких слів, проте це славетна дійсність, реальна до такого ступеню, що коли ми починаємо її осягати, все інше здається нереальним.

Ми бачили, як прийнятий учень може покладати свої думки поруч із думками Вчителя; а вже ініційований може покладати свої думки поруч із думками Братерства, вбираючи в себе так багато з цього приголомшуючого об'єму свідомості, скільки він здатен засвоїти на своєму рівні; і завжди, коли він вбирає це, він збільшує свою здатність приймати ще, і його власна свідомість розширятиметься, так що вузькість мислення стане для нього неможливою. Й оскільки прийнятий учень мусить старатися не порушувати роботу нижніх провідників Вчителя, щоби не порушити досконалості в Його роботі, так само член Братерства не повинен вводити нічого суперечливого в його могутню свідомість, яка діє як єдине ціле.

Він мусить пам'ятати, що жодним чином ціле Братерство не робить тієї самої роботи, що й наші Вчителі. Багато Його членів зайнято іншою працею, яка потребує граничної концентрації й абсолютного спокою, і якщо би деякі з більш молодих членів інколи б забували про своє високе покликання, спричиняючи хвилі надокучання й безладу в Братерстві, це відобразилося б на роботі Величних. Наші власні Вчителі можливо могли б цим знехтувати, і згодилися б терпіти деякі маленькі випадкові неприємності подібного роду заради майбутнього, коли нові члени принесуть дійсну велику користь, спираючись на могутність Братерства; але ми можемо зрозуміти, що Ті, хто не має відношення до тренінгу індивідуумів, може сказати: «Нашій роботі заважають, і краще, щоби ті, хто має таку незрілу особистість, залишались поза Братерством». Вони б сказали, що люди від цього нічого не втратять, оскільки прогресувати можна так само й поза Ним, і що учні можуть продовжувати покращуватися, сильнішати й мудрішати, перш ніж отримають ініціацію.

В ініційованого розширення свідомості є настільки дивовижно чудовим, що про цю зміну можна казати як про нове народження. Він починає вести нове життя «як мала дитина», життя Христа; а Христос – це інтуїтивна або *буддхічна* свідомість, народжується в його серці. Він має також нині право передавати благословення Братерства, силу, що приголомшує й заливає, яку він здатен надавати або посилати будь-кому, як він розсудить найбільш доцільним та корисним. Сила Братерства тектиме через нього в тій мірі, в якій він дозволить їй литися; і це його справа використовувати цю силу й пам'ятати, що він має повноту відповідальності за спрямування її на будь-яку мету згідно свого вибору. Благословення, що дається тим, хто священнодіє при ініціації, має на увазі: «Я благословляю тебе; я виливаю в тебе мою силу й благословення; дивися, щоби ти в свою чергу постійно виливав цю добру волю на інших».

Чим більше довіри відчуває новий ініційований, тим сильніший потік сили тектиме крізь нього. Якщо він відчує хоч найменше коливання, або обтяження відповідальністю за протікання крізь нього такої вражаючої сили потоку, він стане нездатним використати цей чудовий дар повною мірою; та якщо він має якість *шраддха*, повноту довіри до свого Вчителя та Братерства, повністю будучи певним, що оскільки він є єдиним із Ними, то усе для нього є можливим – він зможе пройти світом як справжній янгол світла, поширюючи радість та благословення довкола свого шляху.

Свідомість Величного Білого Братерства є річ неописанно чудова. Вона подібна на велике спокійне сяйво океану, настільки дивовижно єдине, що найменший трепіт свідомості блискавично

пробігає від краю й до краю, й кожному члену вона видається своєю власною індивідуальною свідомістю, хоча з вагомістю, силою та мудрістю, які не може мати поодиноким людська свідомість. Це дуже привабливе море «космічної свідомості» Братерства є настільки великим, дивовижним та чудовим, що немає нічого іншого в світі, подібного до нього: навіть ті, хто належить до нього через першу велику ініціацію, може схопити лише його проблески, може пам'ятати лише трохи цих та тих його частин. Його можна відчувати повною мірою тільки на *нірванічному* плані, на якому Братство існує первинно, хоча має свої прояви на нижчих планах, навіть у фізичному світі.

Як ціла група учнів єдина у своєму Вчителі, так і Братерство єдине в Господі. Члени можуть вільно обговорювати питання між собою, але це схоже на прояв різних аспектів питання в одному розумі, і протиставлення там цих аспектів між собою; і в той же час постійно відчувається присутність величезної майже страхітливої ясності, певності, яку ніщо не може потурбувати. Проте, якимось чином вітається кожна пропозиція; й відчутно, що все Братерство жваво й завзято очікує внеску в обговорюване питання кожного індивідууму. Тут на землі нема нічого для адекватного порівняння з цією свідомістю; доторкнутися до неї – те саме, що зачепити щось нове й незвичне, проте, невимовно дивне і чудове, те, що не потребує доказів та порівнянь, але стверджує належність до вищого й невідомого світу.

Хоча індивідуальності так незвичайно занурені у цю свідомість, вони у той же час гостро окремішні, бо для кожного важливого рішення потрібна згода кожного Брата. Правління Царя є абсолютним, хоч Він рахується зі Своєю радою, й кожного моменту готовий розглянути будь-яку точку зору, що висловлена будь-яким членом Братерства. Та ця велика правляча група істотно відрізняється від земних парламентів. Тих, хто стоїть вище інших на відповідальних постах, не обрано й не призначено партійною організацією. Вони зайняли свої позиції через свої більш високі розвиток та мудрість. Жодного сумніву в рішеннях вищих, оскільки всі знають, що вони дійсно вищі, маючи більшу прозорливість і повнішу здатність вирішувати. Так є, так має бути, немає жодного натяку на те, щоби ці над-люди думали або діяли з-під примусу; оскільки їх довіра їхній могутній організації настільки довершена, що розходження між ними виглядають неможливими. Лише в подібному Братерстві при такому Царі можна повністю зрозуміти чудові слова молитви церкви в Англії: «В Його служінні є довершена свобода».

Невдачі

У подібній організації не повинно бути можливості якихось невдач або бід; але оскільки людство є слабким, і ще не всі члени

цього величного Братерства стали над-людьми, невдачі інколи все ж трапляються, хоча вони дуже рідкі. «Величні падали навіть на порозі, нездатні витримати вагу своєї відповідальності, не в змозі пройти», як сказано у *«Світлі на шляху»*. І лише досягнення ступеня адепта гарантує повну безпеку. Ініціюючий каже кандидатіві, що оскільки він вступив у потік, то є спасенним навіки; але хоч це й так, для нього можливо сповільнити свій прогрес дуже серйозно, якщо він поступиться будь-якій з тих спокус, які ще оточують його шлях. Під спасінням навіки зазвичай розуміється впевненість у просуванні вперед із нинішньою життєвою хвилиною – в тому, що людину не буде відсіяно у «судний день», який прийде всередині п'ятого кола, коли Христос, що зійде у матерію, вирішить, які душі зможуть, а які не зможуть бути доведеними до фінального досягнення у цьому ланцюгу світів. Немає довічного засудження; воно, як сказав Христос, є просто еонічним; існують ті, що не зможуть йти за цим віком або завідомо, але вони слідуватимуть пізніше в наступному, мов дитина, що надто нетямуща щоби йти за класом свого року, вона відчує себе добре в наступному, і можливо навіть буде в ньому першою.

Коли трапляється сумна й жахлива річ, будь-якого роду невдача серед ініційованих, трепет страждання пробіжить через усю цю широку свідомість, оскільки відокремлення одного члена від решти є схожим на справжню хірургічну операцію, що рве усім струни серця. Братство завжди відриває від себе члена лише із вищим ступенем жалю, та навіть тоді заблудлий брат не відсікається остаточно, як би далеко він не відпав. Його буде повернуто знову коли-небудь, якимсь чином, десь, бо є нерозривний ланцюг, хоч мало знаємо про стомлюючий шлях страждань і випробувань, який він мусить пройти, перш ніж знову злитися з рештою.

Голос Безмовності залишається в ньому, й хоча він кидає Шлях повністю, все ж одного дня голос зазвучить знову, розриваючи його на частини, та відокремить його пристрасті від дивовижно-божественних можливостей. Тоді з болем і криками відчаю нижчого «я», що буде залишене, він повернеться.¹⁸

Дехто відпадає лише на короткий час внаслідок певного викиду почуттів, яке Братерству неможливо витримати. Тоді, так само як Вчитель може опустити тимчасову завісу між Собою й заблудним учнем, Братерство вирішує за необхідне створити тимчасово дещо подібне на ізолюючий кокон довкола одного зі своїх членів, який зазнав невдачі. Цілу силу Братерства

¹⁸ *«Світло на Шляху»*, ч. I, правило 21.

спрямовано на того, хто збився зі шляху, і якщо це можливо, його відвертають від переходу певної межі. Проте інколи, навіть попри всі зусилля, які Братерству дозволено застосовувати законом *карми*, його член все ж відкидає можливість залишити своє дріб'язкове особисте відношення про уявну шкоду або образу, або щось інше; тоді Вони змушені відгородити його, поки він не навчиться кращому.

Формула ініціювання залишалася незмінною протягом віків, хоча в ній існує певна гнучкість. Звернення Ініціатора до кандидата є завжди тим самим, наскільки справа стосується його першої частини, та майже завжди існує друга особиста частина, що складається практично з порад кандидатові, який проходить ініціацію. Вона зазвичай і зветься особистою. Мені доводилося бачити приклади, в яких створювався образ запеклого ворога кандидата і його допитують, як вчинив би він із ним, чи готовий він повністю його пробачити, і чи він готовий допомогти навіть такий низькій істоті, якщо б вона опинилась на його шляху. У деяких випадках також задаються питання стосовно роботи, яку вже зроблено кандидатом, і тих, кому він допоміг, інколи запрошують виступити вперед і свідчити про це. Далі докладено звіт про церемонію.

Звіт про першу ініціацію

Оскільки свято Весак припало цього року (1915) на ранок 29-го травня, ніч 27-го було обрано для ініціації кандидата, і нам усім було наказано бути напоготові. У цьому випадку ініціатором був Господь Майтрея, й тому церемонія мала місце у Його саду. Коли Вчитель Морія або Вчитель Кутхумі здійснюють ритуал, він зазвичай відбувається у древньому храмі під землею, вхід до якого знаходиться біля мосту через річку між двома їх будинками. Там були широкі збори адептів – були присутніми всі, чий імена нам відомі. Чудовий сад був у повному розквіті; кущі рододендрону були мов у малиновому вогні, й повітря пахло запашиним ароматом ранніх троянд. Господь Майтрея сидів на своєму звичному місці на сидінні з мармуру, яке оточує кільцем велике дерево перед його будинком; а Майстри згруповано зібралися півколом справа й зліва від Нього на сидіннях, що були розставлені для них на терасі в траві, над якою сидіння з мармуру височіє на кілька сходинок. Проте Господь Вайвасвата й Махачохан сиділи також на сидінні з мармуру, по обидва боки висіченого трону, що був спеціально поставлений обличчям на південь, і названий престолом Дакшинамурті.

Кандидат, разом із Вчителем, який його представляв, стояв на наступній сходинокі тераси, біля ніг Господа, а позаду й нижче них були інші учні, ініційовані й неініційовані, і кілька привілейованих глядачів, яким було дозволено бачити добру

частину церемонії, хоча у певний час вуаль золотистого світла ховала від них дії головних фігур. Кандидат був, як завжди, одягнений у білий льняний одяг, а більшість Вчителів – у білий шовк, широко облямований чудовою золотою вишивкою.

Великий сонм янголів парив над зібранням, сповнюючи повітря ніжними переливами мелодії, що, якимось невідомим і тонким чином, здавалося, витягали з акорду кандидата складну тканину звуків, що виражає його якості й можливості. Ці співи тривали впродовж усієї церемонії, делікатно акомпануючи усім словам, що були сказані, заважаючи їм не більше, ніж тихе дзюрчання струмку музиці трелей птахів, та здійснюючись до переможної кульмінації у певні моменти ритуалу. Музика приємно сповнювала повітря збагачуючи, а не приглушуючи голосовий вираз промовців. У кожному випадку музику орієнтовано на особливий акорд відповідного кандидата, плетучи з нього варіації та фуги, виражаючи в спосіб, який ми не можемо збагнути на землі, усе чим він є та чим буде.

У центрі сцени стояв кандидат, між своїм Вчителем та поручителем. Його було висунуто його Вчителем, Майстром Кутхумі, і Майстром Ісусом, який був поручителем. Господь Майтрея, посміхаючись, задав питання, що відкриває ритуал:

«Хто є той, кого ви поставили переді мною?»

Наш Вчитель вимовив звичайну відповідь:

«Це є кандидат, який прагне вступу до великого Братерства».

Тоді надійшло наступне питання:

«Чи ви ручаетесь за нього як достойного до вступу?»

І звичайна відповідь:

«Я ручаюся».

«Чи беретеся керувати його кроками на Шляху, на який він бажає вступити?»

Висуваючий каже: «Я берусь».

“Наші правила вимагають, щоби два старших Брата поручилися за кожного кандидата; чи інший Брат готовий підтримати це прохання?”

Тоді вперше виступив поручитель, сказавши:

«Я готовий це зробити».

Ініціюючий спитав:

«Чи ви маєте свідоцтва того, що ті додаткові сили, які надаються йому, будуть використані для просування Величної Справи?»

І Вчитель Кутхумі відповів:

«Життя кандидата у цей раз поки що нетривале, та все ж він вже зробив багато добрих справ згідно своєї віри, і він розпочинає виконувати нашу роботу в світі. Також у своєму житті в Греції він зробив багато для розповсюдження моєї філософії, та вдосконалення країни, у якій він жив».

А вчитель Ісус додав:

«Протягом двох життів широкого впливу він терпляче робив мою роботу, виправляючи невірне й вносячи шляхетний ідеал у своє життя правителя та розповсюджував за кордоном вчення любові, чистоти та відсутності прив'язаності до мирського в своєму втіленні як монах. Через це я зараз підтримую його».

Тоді Господь, посміхаючись до хлопця, мовив:

«Тіло цього кандидата є наймолодше з усіх, що будь-коли були представлені нам для вступу до Братства; чи є хоч один із Вас, хто досі живе у зовнішньому світі, готовий надати йому від нашого імені таку допомогу й пораду, яких потребує його молоде фізичне тіло?»

З групи учнів, що стояла позаду, вийшов уперед Сиріус та промовив:

«Господь, наскільки я є здатним, і поки я можу досягати його тіла, я з великою радістю зроблю все, що зможу».

Тоді Господь спитав:

«А чи сповнено ваше серце справді братерською любов'ю до юного кандидата, щоби ви керували ним як це належить?»

Сиріус відповів: «Так».

Господь вперше звернувся безпосередньо до кандидата:

«А чи любиш ти цього брата настільки, щоби з готовністю прийняти його допомогу в разі потреби?»

І молодий чоловік відповів:

«Так, я люблю його усім серцем, бо без нього я би тут не стояв».

Господь урочисто схилив свою голову, і Вчителі висунули кандидата вперед, так що він став перед Ініціюючим. Зосередивши свої очі на ньому, Господь мовив:

«Чи бажаєш доєднатися до Братерства, що існує від вічності до вічності?»

Юнак відповів :

«Так, Господи, якщо ви думаєте, що я здатен на це попри молодість тіла».

Ініціюючий запитав:

Кандидату були поставлені звичайні питання стосовно роботи та знань про астрал. Йому було показано багато астральних явищ, і він Ініціюючому казав, що це було. Він мав розрізнити астральні тіла живих та мертвих людей, виявити відмінність між дійсною особою та мисле-образом особи, й між Вчителем та його копією. Тоді ініціюючий показав йому багато астральних випадків та спитав, як допомагати в кожному, й той відповів настільки міг. Й нарешті Він посміхнувся та сказав, що задовільнений відповідями.

Потім Ініціюючий передав Доручення, дуже урочисте і чудове звернення, частина якого є завжди однаковою, хоча додається дещо стосовно особи кожного кандидата. Це Доручення пояснює роботу Братерства в світі, й відповідальність, що покладена на кожного члена особисто, кожен має поділяти несення тяжкої ваги страждань світу. Кожен має бути готовим допомагати як служінням, так і порадою для єдиного Братерства, діючи за єдиним законом та кероване єдиним Головою, і кожен Брат має привілей надання будь-якого конкретного знання або особливих здібностей, якими володіє, у розпорядження Братерства для допомоги в кожній частині Їхньої великої роботи заради прогресу людства. Хоча влада Царя абсолютна, жодного важливого рішення не приймається без згоди навіть наймолодшого члена Братерства. Кожен представляє Братерство, у якій би частині світу він не був, і кожен дає обітницю бути в розпорядженні Братерства, відправляти в ту частину світу, куди його направить Братерство і працювати так, як буде потрібно. В той час як юні члени будуть без вагань безумовно коритися Старшим, вони допомагатимуть місцевим знаанням, і можуть завжди пропонувати те, що на їхню думку буде корисним.

Кожний Брат, що живе у світі, має пам'ятати, що він є центром, через який сила Царя може бути надіслана для допомоги тим, хто потребує, і що кожний старший Брат може у будь-який момент використати його як канал Свого благословення. Тому кожен молодший Брат має бути наготові для використання у будь-який момент, оскільки важко передбачити, коли знадобляться його послуги. Життя Брата має бути цілком присвячене іншим; він має слідувати пильно й безперервно за кожною можливістю виконувати служіння, і це служіння має приносити йому найчудовішу радість. Він мусить пам'ятати, що честь Братерства в його руках і він має слідувати, щоби жодні слово або вчинок не заплямували Братерства в очах людей, й не дали приводу подумати про Нього хоч трохи менш високо.

Хай він не вважає, що із вступом у потік випробування боротьба для нього закінчиться; навпаки, йому треба докладати ще більше зусиль, та він отримає ще більше сил для цього. Його потужність стане більшою, ніж раніше: проте в такій самій

пропорції зросте особиста відповідальність. Він має пам'ятати, що не він і не його окреме «я» підняло його на сходинку над його братами; скоріш він має радіти, що через нього трохи піднялося усе людство, почувши себе дещо вільніше в своїх ланцюгах – значною мірою своїми зусиллями. Благословення Братерства завжди з ним; та сходить на нього воно тією ж мірою, в якій він роздає його іншим; бо такий вічний закон.

Ця частина звернення дається завжди. Ініціюючий додав особисті вказівки юному кандидатові:

«Твоє тіло є досить юним, щоб нести таку тяжку відповідальність, як цей дар Ініціації; та сама юність твоя пропонує тобі можливість настільки чудову, що рідко випадає на долю людини. Це є заслугою *карми* твоїх попередніх життів, що сповнені самопожертви; намагайся й у цьому тілі бути гідним своїх переваг. Ми довіряємо тобі показати, що вирішивши відкрити тобі двері так рано, ми зробили мудрий вибір. Пам'ятай завжди про абсолютну єдність Братства, що існує між нами усіма, хто є Його членами, тому Його честь не повинна постраждати від твоїх рук. Починаючи так рано, ти можеш далеко піти у цьому втіленні; підйом буде крутим, але твоїх сил і любові вистачить для цього. Зрощуй мудрість; вчися довершеному контролю усіх своїх провідників; старайся бути якомога більш чутким, прозорливим, повним рішучості; пам'ятай, що я очікую від тебе готовності бути моїм довіреним посланцем, коли я прийду у світ, щоби його навчати. Ти це заслужив щедрістю своєї любові; нехай ця любов завжди зростає та міцніє, і вона вже поведе тебе до кінця».

Після цього Господь звернувся до інших Майстрів і мовив:

«Я вважаю, що цей кандидат задовольняє вимогам; чи інші присутні згодні його прийняти до нашого Товариства?»

І всі відповіли: «Ми згодні».

Тоді Ініціюючий піднявся з сидіння й звернувся до Шамбали, гучно закликав:

«Чи роблю я, о Володарю Життя, Світла та Слави, в Ім'я Твоє й для Тебе?»

Над Його головою у відповідь спалахнула яскрава зірка, що свідчить про згоду Царя, всі низько перед нею схилилися, і в цей час музика янголів зазвучала довкола урочистим акордом ніби величний королівський марш. Під цю мелодію кандидат просунувся, ведений двома Вчителями, і схилив коліна перед Тим, хто представляє Єдиного, хто може дарувати доступ до Братерства. Сліпучий промінь світла, мов нерухома блискавка, протягнувся від зірки до серця Ініціюючого, і від Нього до серця кандидата. Під впливом цього сильного магнетизму, маленька

срібна зірка свідомості, яка представляє монаду кандидата, запалала сліпучим сяйвом, наповнивши усе причинне тіло, й на чудову мить *монада* й *его* злилися воедино, точно як в адептів, що мають цей стан постійно. Господь поклав свої руки на голову кандидата, і, назвавши його справжнім ім'ям, сказав:

«В ім'я єдиного Ініціюючого, чия зірка сяє над нами, я приймаю тебе до Братерства Життя Вічного. Зичу тобі бути гідним та корисним його членом. Ти є тепер спасенним назавжди; ти вступив у потік та бажаю тобі досягти невдовзі того берегу!»

Музика янголів задзвеніла надалі великим океаном ніжно-радісних звуків, і здавалось, заповнила все повітря урочистою радістю. Ініціюючий та стоячий на колінах кандидат і його поручителі були майже невидимі у чудових кольорах, що принесли на своїх хвилях благословення від Ману й Махачохана, і вишукане золотисте світло Квітки земного людства, Гаутами, Господа Будди, сяяло над ними у благословенні для ще однієї дитини людської, що стала на Шлях. І Срібна Зірка, здалося, на мить поширшала й охопила Ініціюючого й нового брата її сліпучим ореолом. І коли вони стали видимі, від тієї слави одяг неофіта був не з видовженого льону, а білого шовку, як у інших Ініційованих.

Картина, коли Ініціюючий зробив власне каузальне тіло сяючим, і новий ініційований засяяв у відповідь, була захоплююче дивовижною. Зелене та золоте світло запалали в них, і *монада*, що зазвичай видніється як цятка світла у постійному атомі причинного тіла, засяяла сліпучим світлом, мов блискучий зародок, що розрісся довкола й зайняв цілий овал. *Монада* при цій події на певний час ідентифікує себе зі своєю частиною, якою є *его*, й саме вона приймає обітницю. Вплив на астральне тіло є також дуже цікавий; йому надається великий ритмічний розмах, без порушення його стійкості та рівноваги, тому воно здатне надалі відчувати з більшою проникливістю, ніж до того, не хитаючись відносно власної основи, й не втікаючи від контролю володаря. Ініціюючий задає розмах, передаючи свою власну вібрацію до астрального тіла неофіта, й одночасно стабілізує його, щоб не було потрясінь, розладів, а лише безмежне збільшення сили вібрації.

Коли все було виконано, Ініціюючий дав новому Братові Ключ Пізнання, й інструктував, щоб той міг безпомилково астрально розпізнавати будь-якого члена Братерства, який персонально з ним незнайомий. Він доручив декому зі старших учнів Майстрів подбати за можливість про необхідні для неофіта буддхічні справи, і велична церемонія завершилася благословенням нового Ініційованого Братами, які зібралися. Новий Брат, у свою чергу, тоді дав благословення Братерства світові, уперше застосувавши нову й потужну силу, яку йому довірили. І коли благословення діє

по всьому світі, вливаючи у все нове життя, даючи кожному трохи більше сил, трохи більше краси, повітря сповнюється численним гомоном, безліччю голосів, які перетворюються в пісню глибокого захвату й вдячності. Ще одна сила добра набула прояву, й Природа, що стогне і тяжко працює зі своїми дітьми, святкує, коли один з них вступає в Братерство, яке нарешті визволить її від болю. Життя світу є Єдиним Життям, й коли дійсного прогресу досягнуто будь-якою одиницею, уся Природа розділяє радість здобутку, навіть та її частина, яку ми помилково звемо неживою.

Так завершилася дивовижна церемонія, і Вчителі оточили нового Брата й сердечно привітали його, а Сяюча Зірка зникла з виду.

Наступної ночі я отримав розпорядження представити неофіта Господові світу. Це, до речі, дуже незвична честь, й вона не є обов'язковою для церемонії першої ініціації, а супроводжує зазвичай третю. Ми відправилися до Шамбали на призначений час, й були прийняті у великій залі, як це відбувається звичайно. Ми застали Царя за розмовою з Господом Гаутамою Буддою й Господом Майтреєю. Останній представив неофіта Цареві як «нашого новітнього Брата, завжди полум'яну Зірку Любові», й Санат Кумара милостиво всміхнувся юнакові, який схилив перед Ним коліна. Неофіт підняв свої руки в східному вітанні. Цар простер Свою правицю і, стиснувши ці руки, промовив до нього:

«Ти добре попрацював, мій синку, і я задоволений тобою; Я покликав тебе, щоби ти почув це від Мене. Продовжуй і роби це ще краще, бо Я очікую, що ти маєш зіграти велику роль у майбутньому для моєї нової підраси. Моя Зірка яскраво сяяла над тобою кілька годин тому; пам'ятай, що вона висить над тобою завжди, так само реально, навіть коли ти її не бачиш; і там, де вона світить, завжди буде сила, чистота й мир».

Потім Господь Будда, поклавши Свою руку на голову неофіта, сказав:

«Я також бажаю надати тобі моє благословення та поздоровлення; бо Я гадаю, що твій швидкий прогрес нині є запорукою прийдешнього, і що в майбутньому Я вітатиму тебе як Брата Великої Містерії, члена Духовної Династії, через яку світло досягає світів».

Троє Кумар, які стояли позаду, також усміхнено дивилися на юнака, який схилив коліна, був безмовним, проте сповненим любові та захоплення. Цар підняв руку для благословення, й ми розпростерлися ниць та відбули.

Тривалість церемонії

Час, що займає церемонія ініціювання, змінюється в залежності від низки умов, одна з яких – кількість знань, які кандидат несе із собою. Деякими традиціями встановлено період у три дні й ночі, та часто усе закінчується за набагато менший час. На тій церемонії, де я був присутнім, взято дві ночі й день усамітнення; були й такі, що вміщалися в одну ніч, оскільки багато того, що мало входити в них, було надано закінчити пізніше старшим учням Майстрів. Деякі з давніх ініціацій продовжувалися так довго, оскільки кандидатів треба було наставляти в астральній роботі. Існує також *буддхічний* досвід, який має бути усвідомлений, адже певний розвиток *буддхічного* провідника є обов'язковим для ініціації, бо інакше деякі вчення, що мусять бути дані на цьому рівні, не будуть зрозумілі. Більшість теософів вже проводили астральну роботу, й у такий спосіб дізналися ті подробиці астрального світу, які мають повідомлятися при ініціації, якщо їх досі зналося. А коли Ініціюючий знає, що кандидат вже досяг певного *буддхічного* розвитку, то іноді надає старшим учням проводити кандидата через досліди з *буддхічним* планом наступної ночі, або коли це можна влаштувати.

Сама церемонія ініціювання триває менше шести годин, та кандидатам приділяється певний час до і після неї. Вчителі завжди поздоровляють кандидатів, кожен каже кілька добрих слів. Вони використовують можливість такого зібрання для надання певних вказівок їх учням; і взагалі це є привід для великих радощів, принаймні серед молодших членів. Це є перемога всіх, коли ще один неофіт прийнятий, ще один спасений навіки.

Синівство

Нами вже вказано на тісний зв'язок між прийнятим учнем і Вчителем; весь час цей зв'язок поступово зростає, і зазвичай трапляється, що коли учень наближається до порталу ініціації, Майстер вважає, що визрів час підтягнути *чела* до ще глибшого єднання. Учень тоді зветься сином Майстра, і зв'язок цей такий, що не тільки нижній *манас*, а також *его* в причинному тілі учня загортається у відповідник адепта, і пізніш той не може опускати завісу, відокремлюючись від учня.

Мудрий француз одного разу сказав: «Dans tous les amours, il y a un qui aime et un qui se laisse être aimé». (У будь-якому коханні є люблячий та той, що дозволяє себе любити). Це є повною правдою в 9 випадках з 10 в людській любові. Часто причина для цього та, що одна з двох душ є більш широко розвиненою ніж інша, й через це здатна на значно глибшу любов; більш молода душа оцінює цю велику прихильність, й повертає цю любов у міру

своїх можливостей, та навіть її кращим зусиллям далеко до чудового дару, що виливається так легко й природнім чином старшою. Завжди так мусить бути у випадку Майстра та Його учня.

Є ще один момент. Прихильність, з якою ми зустрічаємося в звичайному житті, є часто нестійкою, з коливаннями, здатною бути готовою до відмов; вона може бути відштовхнутою холодністю, браком доброти й взаємності; вона може навіть бути зміненою на ненависть, якщо її об'єкт порушує наші канони поведінки, або діє таким чином, що викликає в нас страх або відразу. Та є й дещо більш істинне, глибше та зворушливе, що нічого не може похитнути – любов, яка не вимагає нічого взамін, яка цілком байдужа до зневаги, байдужості і навіть негідної поведінки об'єкта, яка справді почує гострий біль та горе, якщо цей об'єкт вчинив злочин або зганьбив себе іншим чином, але ніколи хоч на момент не зменшиться в силі, пил цієї любові не зменшиться, *що би* любимий не вчиняв.

Такою є природа любові Бога до Його світу; такої природи також мусить бути любов Вчителя до тих, кому Він дає незрівняний привілей синівства. Він довіряє їм повністю; Він своєю волею відмовляється від влади відокремлювати їх від Себе, оскільки тільки цим граничним і непорушним єднанням з ними Він здатен поділяти з ними Свою власну природу за найповнішого розширення їх здатності до відгуку – лише жертвуючи собою Він може надати їм те, що учень може отримати від Майстра.

Воістину можна сказати, що Він покладає себе на милість Свого учня. Лише подумайте про страшенну відповідальність, яку це на нас покладає!

Рідко все ж таки, але така любов трапляється серед людей у фізичному світі також; та коли вона існує, вона завжди має такі самі якість і результат; вона віддає вище до рук нижчого, і найвища любов є завжди найвищою жертвою. І все ж ця крайня жертва, ця відмова від свого несе з цим величну радість, більше якої на землі нічого не дасть, оскільки така любов є богоподібною, таке самозречення несе людину до самого серця Христа. Воістину вірним є те, що «любов покриває безліч гріхів»,¹⁹ і що «її гріхи, яких багато, прощені за те, що вона полюбила багатьох».²⁰

¹⁹ Петра, IV, 8.

²⁰ Луки, VII, 47.

Існує чудове послання про це найтісніше єднання у «Світлі на Шляху», де написано: «Мій мир Я спускаю на вас», – може бути сказано лише Вчителем до улюблених учнів, що стали такими як Він». І тому ці учні мають неоціненний привілей бути здатними нести цей мир іншим у всій його повноті. Кожен прийнятий учень Майстра має право і обов'язок благословляти в Його ім'я, і чудодійний вилив сили Вчителя безперечно наставатиме після кожного такого зусилля. Особливо слід давати подумки це благословення при входженні до будинку: «Має благословення Майстра для цього будинку і його мешканців». Та син Вчителя може надати саме торкання Його особистої присутності, повніший та величніший світ. Той, хто є сином Вчителя, незабаром стане членом Величного Білого Братерства, або вже ним є; а це, як ми казали, дає силу володіти якраз більшим благословенням, хоча обидва доречні, кожне на своєму місці.

Я добре пам'ятаю надання кожного з них в різних випадках по сусідству великому янголу, з яким я мав честь бути добре обізнаним. Проїжджаючи повз його території судном, я дав йому колись привітальне повне благословення мого Вчителя, й було насправді чудовим видовищем того, як він його прийняв, глибоко схилювшись і показуючи свою оцінку чудовим ніжним сяйвом святості та найвищого ступеню відданості. Іншим днем за схожих обставин я передав йому благословення Братерства, й відразу же уся сила великого янгола спалахнула у радісному відгуку, і ціла його територія засяяла. Ніби підняті згідно команди солдати, ніби почуло все, не лише в ньому, але й усією тисячею малих створінь, працюючих під його орудою, зненацька оживилися й зросли до найвищих меж. Уся природа відповіла одразу. Мій Вчитель, якого він шанобливо привітав, не є його Вчителем, та мій Владика є його Владикою, бо є лише один, Єдиний.

Рівень, потрібний для ініціювання

Питання, чи наближається готовність людини до ініціювання, породжує три окремих типи міркувань, хоча й взаємозалежних. По-перше, чи володіє вона достатньою мірою необхідними якостями, що надано у книзі «Біля ніг Вчителя», що означає, що вона мусить мати кожну з них хоча б мінімально, і значно більш ніж мінімально деякі з них. Щоби проілюструвати, уявіть, як оцінюються роботи на деяких іспитах. Екзаменаторами визначено завчасно, що жодному кандидатові не дозволять по кожному з предметів мати нижче за певний мінімум; але відсоток, потрібен з кожного предмету, є досить низьким, скажімо, 25%. Жоден, хто не отримає цього відсотку хоча б з одного предмету, вважається таким, що не склав іспиту; проте той, хто лише у такий спосіб убезпечиться, теж не досягне успіху, бо окрім окремих мінімальних вимог з усіх предметів є ще й сукупний мінімум, припустимо, 40%. Тому той, хто отримає з одного чи

двох предметів мінімум, або 30%, відповідно з решти предметів має значно перекрити сукупний мінімум, щоби отримати необхідний середній бал.

Такий же чіткий метод прийнято в окультизмі; мусить бути присутнім певний доробок у кожній потрібній якості для успішного кандидата, але він повинен розвинути одну з них цілковито. Кандидат не зможе пройти, якщо йому зовсім бракує розпізнавання; проте якщо він покаже його просто менше ніж слід, натомість може бути прийнятим надлишок любові. По-друге, *его* мусить так привчити нижчі провідники, щоби досконало діяти через них коли забажає. Кандидат має здійснити те, що в ранній літературі з теософії називалося зв'язком нижчого й вищого «я»; і по-третє, людина мусить бути сильною для того, щоби витримати велику напругу ініціації, яка розповсюджується навіть на фізичне тіло.

Стосовно рівня просування, на якому людину можна ініціювати, тут є простір для великої різноманітності. Помилково вважати, що всі, кого ініціюють, є рівними за розвитком, так само як було би невірно вважати, що всі люди зі ступенем магістра мистецтв, мають однакові знання. Цілком можливо, що кандидат може бути успішним з багатьох потрібних якостей, стоячи високо над загальним мінімумом, й серйозно відставати в одному відношенні, тоді йому необхідно почекати, аж поки не набуде мінімуму у занедбаному напрямку, але в той же час він просуватиметься в інших напрямках ще більше.

Звідси очевидно, що хоча для ініціювання й потрібні певні досягнення, деякі з кандидатів можуть досягти в одних напрямках набагато більше ніж в інших. Ми бачимо також, що проміжки між ініціаціями можуть бути зовсім різні. Одна людина, яка щойно стала здатною прийняти першу, вже можливо володіє значною мірою якостями для другої; тому для неї проміжок між двома першими може бути надзвичайно коротким. З іншого боку, кандидат, досить сильний всебічно, але лише для того, щоби пройти через першу, буде повільно розвивати в собі усі додаткові якості та знання, що необхідні для другої, і проміжок між ними, ймовірно буде тривалим.

Нинішня можливість

Ми зараз вступили у період світової історії, у якому прогрес на всіх рівнях еволюції може бути досить швидким, оскільки наближення пришестя Вчителя Світу створило такий сильний приплив думок та почуттів стосовно речей духовності, причому думок прогресивних, що кожен, хто робить зусилля у цьому напрямку, знаходить несучий потік і просувається швидко. Це відноситься не просто до людських думок та почуттів; фактично, людська думка є лише дуже малою частиною цієї хвилі, оскільки

люди, що знають хоч щось певне про близькість Приходу, є у меншості. Набагато більше значення має величезна сила думок і почуттів соннів великих янголів, які обізнані з планом, і намагаються усіляко допомогти його проведенню.

Проте такий швидкий прогрес викликає значну напругу, що усвідомлена достатньою мірою лише духовними прагнучими. Той, хто вивчає окультизм і ставить собі за мету прискорення свого розвитку, має добре пам'ятати, що одна з необхідних для цього умов – добре фізичне здоров'я. Він бажає здійснити за одне життя той прогрес, що за звичайних обставин потребує двадцяти або ще більш життів, й оскільки кількість зусиль в обох випадках та сама, (бо ніяких знижок стосовно вимог до ініціювання не робиться), очевидно, він мусить працювати з усіма своїми провідниками з набагато більшим навантаженням, якщо хоче досягти успіху.

На фізичному плані можливо скоротити період навчання, що зазвичай відведено для кожного іспиту; але зробити це людина може поклавши лише більше навантаження на мозок, своїх уваги, зору, витривалості; і ми всі знаємо, як фатально легко перевтомити себе у будь-якому з цих напрямків, і цим серйозно погіршити своє фізичне здоров'я. Подібні умови стосуються також зусиль з прискорення духовної еволюції; це є можливим, і це робилося, і fajно, коли людина це робить, завжди із застереженням, що вона мусить ретельно запобігати перевтомі, щоби врешті-решт не загальмувати розвиток замість його пришвидшення. Недостатньо мати добрий фізичний стан на початку здійснення прагнень; необхідно зберегти його до кінця, оскільки сам прогрес є лише засобом досягнення мети, і ми прагнемо розвинути себе не для того, щоби стати великими й мудрими, але заради кращої роботи для людства. Ми ніколи не маємо забувати, що окультизм є перш за все апофеозом здорового сенсу.

Юні ініційовані

До сих пір, за рідкими винятками, особи ініціювалися тільки після того, коли їх фізичні тіла досягали зрілого віку, і після того, як вони доводили своєю активністю в житті, що їх серця віддані роботі Логосу. Протягом кількох останніх років, проте, певним *его*, чий тіла є ще досить молоді, було надано привілеї ініціювання, і ми розуміємо, що це зроблено для того, щоби, коли Господь прийде, Він міг знайти групу молодих працівників, які готові Йому служити. Після прищестя Вчитель Світу буде носієм чудової свідомості Братерства, і чим більше помічників, які знаходяться у фізичних тілах, Він зможе зосередити довкола Себе у кожному потрібному місці, тим більше сприяння буде Його роботі. Він може скористатися послугами будь-якої звичайної мирської

людини в межах її здатності; але той, хто вже є прийнятим учнем Майстра, має бути набагато більш корисним для Нього в багатьох напрямках, аніж звичайна світська людина; і майже нескінченно більше користі буде від того, хто вже пройшов портал ініціації і збудив усі численні зв'язки, які об'єднують разом членів Братерства. Отримує ініціацію завжди *его*; вік фізичного тіла, у якому воно утримується у даний час, має до цього мале відношення.

У всіх випадках, коли молоді люди мають бути ініційовані, старші члени Братерства, що мешкають біля них або дотикаються до них у фізичних тілах, беруть на себе допомогу й керівництво ними. Це є необхідністю через велику відповідальність того, що ініціація приносить із собою розширення свідомості й додаткові здібності та силу. Невірні дія або помилковий крок з боку ініційованого тягне за собою більш *кармічні* наслідки, ніж подібна дія того, хто не є членом Братерства. Тому, можливо, доречно включити сюди кілька вказівок для такої молоді.

Кожному слід завжди пам'ятати, що його ініційовано, оскільки в минулих життях, і можливо у нинішньому, він допомагав світові певною необхідною мірою, і Братерство сподівається, він продовжуватиме йти цим же шляхом і ставатиме все більшим і більшим каналом для життя Логосу. Саме заради можливості зростання його корисності він і допущений до Ініціації, і під час церемоніалу він бере обітницю не лише як *его*, але як *монада*, і справою його життя буде вилив благословення назовні, так само як Логос безперервно виливає свою любов. Через це він мусить щодня й щогодини тримати свою обітницю в свідомості й усе підпорядковувати їй. Його минула *карма* дала йому різні особисті якості й імпульси; він мусить відслідковувати, щоби вони не схиляли його думати швидше про себе й про свій добробут, аніж про велике служіння й добробут світу.

Перш ніж молодий ініційований зможе взятися за очікувану більш широку працю, він проходить звичайну підготовку в коледжі та університеті. У цьому випадку він буде занурений в обставини енергійної діяльності та багатьох егоцентричних інтересів. Життя оточує його багатьма спокусами, надаючи можливості забути про обітницю Братерству. До них всіх він мусить мати безсумнівно визначене ставлення, розуміючи, що все це йому випало заради цілей Братерства. У цьому світському житті за будь-якої можливості, або при навчанні, поновленні сил чи розважаючись, він мусить чітко дотримуватися думки: «Чи те, що я збираюся зробити, сприятиме моему кращому спорядженню для роботи Вчителя, або поліпшенню каналу для розповсюдження любові й щастя?»

Він мусить завжди пам'ятати, що Братерство має першу чергу на його послуги, і ніколи не ставити себе в будь-яке положення,

що робить для нього неможливим виконання свого обов'язку. Це не означає, що він має жити як відлюдник; та поки він житиме в суспільстві, що надасть йому необхідне зростання, він мусить весь час слідкувати, чи робить це його більшим каналом для Логосу. Віднині усі переживання, хай навіть приємні та нешкідливі, що не роблять його повнішим каналом Логосу, або позбавляють можливості служіння, не цінні для нього, і є лише втратою часу. Йому слід намагатися бачити й використовувати кожен можливість для допомоги, і вчитися тому, що робить його корисним.

Ініційований є братом для усіх

Коли учень робить великий крок до Ініціації і стає членом Братерства, він також стає, в набагато більшому і особливому сенсі, ніж раніш, братом кожного з людей, своїх товаришів. Це не означає, що він мусить керувати їх життям, спрямовуючи їх за допомогою критицизму. Це не справа його життя засуджувати, проте підбадьорювати; але якщо він бачить підстави для пропозиції, то мусить робити їх дуже ввічливо й обережно. Світ не бачить вищих членів Братерства; тому він може судити про організацію за її молодшими членами, які знаходяться в його полі зору. Ось що означає фраза у зверненні при Ініціації, що неофіт тримає честь Братерства в своїх руках.

Його обов'язок випромінювати любов та благословення так, щоби кожне місце, де йому трапляється бути, ставало щасливішим від його присутності. Він мусить бути твердо повернутим назовні. Відтепер для нього неважливо, як судить його дії світ, а лише оцінка його дій Братерством. Чи є він популярним у світі, а чи ні, – це не має значення, якщо всією своєю діяльністю він є вірним ідеалам, що поставлені перед ним. Деякі старші члени Братерства можуть забажати використати його у будь-який момент, де б він не був, та інколи він цього й не усвідомить своїм мозком. Та якщо у момент, коли він знадобиться, він буде зайнятий своїми власними справами й повернутий внутрішньо, а не назовні, його не можна використати. Найважливішою потребою для нього є побудова характеру, щоб коли Вчитель глянув на нього, то знайшов би в ньому думки про благо світу, а не про ті щастя й нещастя, які світ йому несе особисто.

ГЛАВА VIII. ЕГО

Народження *его*

Для ясного розуміння подальших кроків на Шляху необхідно розглянути *его*, шлях його пробудження й напруження його сил

для приведення особистості до гармонії із собою, й досягнення ним *буддхічного* плану та усвідомлення єдності з усім життям.

У «*Людина видима й невидима*» та «*Християнський символ віри*» мною опубліковано діаграму, яку я тут відтворюю. Вона ілюструє три виливи Божественного Життя в нашій схемі еволюції. У її верхній частині показано три кола, що символізують три аспекти Логосу, або три Особи Пресвятої Трійці; і з кожного з них йде лінія униз, перетинаючи під прямим кутом горизонтальні лінії, які уособлюють сім планів природи. Лінія від нижчого з кіл (третій аспект) спускається прямо посередині діаграми, потовщуючись та темнішаючи донизу, показуючи, як Святий Дух оживляє матерію різних планів, спочатку будуючи відповідні атоми, а потім збираючи їх у елементи.

Діаграма 2

До оживленої в такий спосіб матерії від кола, що зображує Бога-Сина, виходить униз другий вилив, і Божественне Життя, з якого воно складається, збирає цю матерію разом у форми, в яких вона може жити, втілюючись у такий спосіб та утворювати для себе тіла провідників. На найнижчому рівні матеріальності це Життя запалює мінеральне царство, і поступово розвиваючи його, стає доволі конкретним для одухотворення рослинного царства, й ще пізніш тваринного. Коли воно піднялося до найвищого щаблю тваринного царства, в ньому стається дивовижна зміна, й включається новий чинник, третій вилив, що приходить з найвищого кола, першого аспекту Логосу, що зазвичай зветься Богом-Отцем.

Сила, яка до сих пір запалювала, тепер сама стає одухотвореною, й нова сила від першої Особи, заволодіває тим, що до сих пір було душею тварини, і дійсно перетворює її в тіло для себе, хоча тіло з матерії настільки надзвичайно тонкої, що воно є зовсім непомітним для наших фізичних відчуттів. Так народжується *его* в своєму причинному тілі, й воно відразу залучає до себе увесь досвід, що набутий цією тваринною душею протягом еонів років її попереднього розвитку, тому нічого з якостей, які набуто в ході її еволюції, не втрачається.

Монада та его

Що ж це за дивовижна сила, яка зрушує з Найвищого аспекту Сонячного Логосу? Це є справжнім дійсним Життям самого Бога. Але, ви можете зауважити, що те саме стосується першого й другого виливів. Це цілком вірно, проте вони сходять униз повільно й поступово крізь усі під-плани, збираючи довкола себе матерію кожного з них, й заплутуючись в ній так старанно, що ледь можливо розпізнати, де вони є, та визнати їх як Божественне Життя усього. Та цей третій вилив блискавично спадає зі свого джерела без будь-якого занурення у проміжну матерію. Це чисте біле світло, незаплямоване анічим, крізь що воно проходить.

Хоча заради ясності наша діаграма показує цей третій потік Божественного Життя таким, що сходить прямо від Логосу, фактично він витік з Нього давно, і перебуває в проміжному положенні на другому плані. Коли він парить на цьому рівні, то зветься *монадою*, і, можливо, найменш оманливим способом, яким ми можемо увявити його, є думка про нього як частину Бога, частину Того, хто є неподільним, дійсно парадокс, для нашого смертного інтелекту; хоча це є одвічною істиною, яка вища за наше розуміння.

Загальний метод цього сходження униз духу в матерію вочевидь завжди той самий, хоча різні умови різних планів, звичайно, обумовлюють відмінність у подробицях. Сам Логос опускає вниз *монаду*, свій крихітний фрагмент, на рівень значно

нижчий за власний. До речі, таке сходження униз певно означає найістотніше обмеження, хоча це все настільки вище найбільших досягнень нашої свідомості, що не може бути описаним або зрозумілим. У точно такий спосіб *монада* опускає вниз крихту самої себе, яка стає *его*; й у цьому випадку також обмеження величезною мірою зростає. Така сама річ трапляється ще раз, коли *его* повторює цю процедуру й викидає крихту себе в ментальне, астральне та фізичне тіла людини, частинку, яку ми звемо *особистістю*.

Ця остання крихітна частинка є точкою свідомості, яку ті з нас, хто є ясновидцями, можуть бачити такою, що рухається всередині людини. Згідно однією з систем символізму вона видима як «золота людина розміром з палець», яка перебуває в серці; та багато з нас схильні бачити її як зірку. Гадаю, я особисто бачив її як блискучу зірку. Людина може тримати цю зірку свідомості де забажає, тобто, у будь-якому з семи основних центрів тіла. Який з них є найбільш природнім, залежить від типу або променю людини, і я думаю також від раси та під-раси. В нас, представників п'ятої під-раси корінної раси майже завжди свідомість тримається у мозку, у центрі, який пов'язаний із гіпофізом. Та є, тим не менш, люди інших рас, для яких природнішим є тримати її звичай у серці, горлі або сонячному сплетінні.

Ця зірка свідомості представляє *его* тут, на цих нижніх планах, і коли свідомість проявляється через ці провідники, ми звемо її особистістю; й вона і є тією людиною, що відома своїм друзям.

Сполучення з особистістю

Хоча ця особистість є абсолютною частиною *его* – бо усяке життя та його енергія є приналежністю *его* – тим не менш особистість часто це забуває, й починає вважати себе повністю окремішною сутністю, й працює в своїх власних інтересах. Вона завжди має лінію зв'язку з *его* (що часто зветься в нашій літературі *антахкараною*), але загалом не робить зусиль для її використання. У випадку пересічної людини, що ніколи не вивчала цей предмет, особистість і є людиною у будь-якому сенсі, а власне *его* проявляється дуже рідко й частково.

Людська еволюція на її ранніх стадіях і полягає у відкритті цього зв'язку, щоби *его* отримувало щораз більшу здатність стверджувати себе через особистість, і врешті повністю над нею домінувати, щоби вона не мала окремих думок та бажань, а була би просто (як має бути) вираженням *его* на цих нижніх планах. Треба, звичайно, зрозуміти, що воно, належачи до набагато більш високого плану, ніколи не зможе *повністю* виразити себе тут унизу; найбільше, на що можна сподіватися, що особистість не міститиме нічого, що не входить у наміри *его* – що вона виразить тією мірою, якою взагалі можливо його виразити у нижчому світі.

Абсолютно не підготовлена людина не має практичного зв'язку з *его*; ініційований має повний зв'язок; і тому ми знайдемо, (як можна очікувати), що серед нас є люди на всіх ступенях між цими двома крайнощами. Слід пам'ятати, що саме *его* є в процесі розвитку, через це ми маємо справу з численними *его* на різних стадіях просування. У будь-якому випадку *его* є у вельми багатьох відношеннях чимось набагато більшим, ніж будь-коли може бути особистість. Хоча, як вже сказано, *его* є лише крихіткою *монади*, проте у своєму причинному тілі воно присутнє повною мірою, навіть коли його сили нерозвинені; проте в особистості є лише торкання його життя.

Також вірно, що життя на рівні *его* нескінченно ширше і більш яскравіше ніж те, що ми знаємо як життя на землі. Так само, як еволюція особистості вчиться виражати *его* якомога повніше, так і еволюція *его* – вчиться якомога повніше виражати *монаду*. Нерозвинена особистість забуває все про свій зв'язок з *его* і відчуває себе повністю незалежною. Але, напевно чи можливо, щоби на своєму набагато більш вищому рівні *его* не усвідомлювало би свого зв'язку із *монадою*; певно деякі *его* є більш пробудженими до необхідності своєї еволюції ніж інші – тобто є *его* більш молоді й більш старі, і старші *его* більш серйозніше намагаються розкрити закладені в них можливості.

Его у своєму власному світі

Ми схильні думати, що єдина можливість розвитку *его* лише через особистість; проте це не так – або скоріше це є так лише для невеликої групи якостей. Як я детально пояснював у книзі «*Людина видима й невидима*», причинне тіло дикуна є майже безкольоровим. Коли ж у процесі своєї еволюції він розвиває добрі якості, що можуть знайти відповідні вібрації в матерії причинного тіла, там починають проявлятися кольори, що їм відповідають; і незабаром причинне тіло вже не порожнє, а сповнюється пульсаціями діяльного життя. Тому набагато більша частина *его* може тепер проявлятися через нього, й причинне тіло різко зростає у розмірі; воно простягається все далі й далі від свого фізичного центру аж поки людина стане здатною охоплювати собою сотні й тисячі людей, й таким чином проявляти широкий благотворний вплив.

Проте все це, яким би чудовим воно не було, є лише однією зі сторін розвитку. *Его* має зовсім інші лінії прогресу, про які ми тут нічого не знаємо; воно живе своїм власним життям серед рівних собі, серед величних *арупа-дев*, серед усіх видів чудових янголів, у світі, що за межами нашого розуміння. Юне *его* мало усвідомлює це чудове життя, так само як немовля мало знає про інтереси навколишнього світу; та з поступовим розкриттям свідомості

воно пробуджується для всього цього буяння й очаровується його яскравістю й красою.

У той же час й саме *его* стає дивовижно прекрасним, і уперше дає нам деяке розуміння того, якою Бог призначив бути людині. Серед таких істот думки вже не приймають форм і не плавають довкола них, як на нижчих рівнях, а блискавично переносяться від однієї істоти до іншої. У даному випадку ми не маємо знов надбаних провідників, що поступово беруться під контроль і вчаться більше чи менше виражати душу, що всередині – ми є вічна-віч з тілом більш древнішим ніж гори, із справжнім виразом дивовижно-божественної слави, яка постійно перебуває за ним, й світиться все більш і більш через нього в постійному розкритті її сил.

Тут ми вже не маємо справи з зовнішніми формами, а бачимо речі в собі, дійсність, яка криється за недосконалим виразом. Тут причина й наслідок єдині, ясно видимі у своїй єдності, подібно двом бокам однієї монети. Тут конкретне поступається абстрактному; вже немає багатоманітності форм, а є лише ідея, що стоїть за всіма цими формами. Тут сутність усього є доступною; ми не вивчаємо подробиць; ми більше не обговорюємо предмет й не намагаємося його пояснити; ми беремо саму суть або головну ідею й повністю її висуваємо, як пересувається фігура під час гри у шахи. Те, що тут на землі було би цілою філософською системою, яка б потребувала для пояснення багатьох томів, тут є єдиним певним об'єктом, думкою, яку можна кинути в світ так само як карта кидається на стіл. Опера чи ораторія, відтворення яких зайняло би цілий оркестр на багато годин, є тут єдиним потужним акордом; методи цілої школи живопису є стиснутими в одну чудову ідею; і такі ідеї є тими інтелектуальними фігурами, які *его* використовують для обміну в своїх розмовах.

Фізичними словами нелегко пояснити відмінності, що існують між *его*, оскільки усі вони в багато чому значно величніші за будь-що, до чого ми тут призвичаєні. Порівняння вводять в оману, якщо заводити їх надто далеко або сприймати дуже буквально. Але я можливо дам хоча б слабкий відбиток враження, яке я отримав від мого спілкування з різними *его*, якщо скажу, що передове *его* нагадує мені гідного, величного й дуже вишукано ввічливого посла, який сповнений мудрості та добродійності, в той час як *его* менш розвинутої людини ближче до типу грубуватого, добродушного поміщика. *Его* того, хто вже на Шляху або наближується до ступеня адепта, має багато спільного з величними янголами, і випромінює духовні впливи надзвичайної потужності.

Зацікавленість *его* в особистості

А чи можна нас здивувати тим, що *его* себе занурює в вихор інтенсивної діяльності на власному плані, і що це здається йому незрівнянно цікавішим та важливішим, ніж мляві віддалені зусилля особистості, яка є обмеженою й пів-сформованою та вкритою густим мороком нижчого світу?

У фізичному житті пересічного мирянина інтерес до *его* є незначним, і лише інколи трапляється щось дійсно важливе, що може на мить притягнути його увагу, з чого *его* може витягти щось варте уваги. Звичайна людина живе вирішенням поточних проблем; більше половини часу вона не пробуджена для вищого й дійсного життя в цілому. Деякі з нас схильні жалітися, що наші *его* мало звертають на нас уваги; та спитаємо себе, як багато уваги ми приділяємо їм. Як часто, наприклад, у будь-який з наших днів, ми хоча б подумали про нього? Якщо ми хочемо привернути увагу *его*, то мусимо зробити особистість корисною для нього. Як тільки ми почнемо присвячувати більшу частину наших думок вищим речам (а це те саме, що сказати: наскільки швидко ми почнемо жити), *его* скоріш за все зверне на нас увагу.

Его знає, що певні необхідні частини його еволюції можуть бути досягнуті лише через особистість, та її ментальне, астральне та фізичне тіла; через те воно знає, що має деякий час приділити особистості, мусить взяти її до своїх рук і поставити під свій контроль. Але ми повинні чудово розуміти, що задача може часто виглядати непривабливою, що дана особистість може здаватися чимось непривабливим або безпорадним. Якщо ми подивимося на багато особистостей довкола нас – їх фізичні тіла отруєні м'ясом, алкоголем і тютюном, їх астральні тіла тхнуть жадністю й ласощами, а їх ментальні тіла не цікавляться нічим окрім ділових справ, чи можливо скачками та боротьбою за призи – неважко зрозуміти, чому *его*, оглядаючи їх зі своєї величезної висоти, може вирішити відкласти серйозні зусилля до наступного втілення, сподіваючись, що наступна група провідників може виявитися більш доступною для впливу, ніж ті, на яких зупинився його шокований пильний погляд. Ми можемо уявити, що *его* може сказати собі: «я нічого з цим не пороблю; я спробую отримати щось краще наступного разу; гірше навряд чи може бути, а між тим у мене є набагато важливіші справи».

Подібна річ нерідко трапляється на ранніх стадіях нового втілення. З самого народження дитини *его* нависає над нею, і в деяких випадках воно намагається почати впливати, поки людина ще молода. Взагалі, як правило, воно мало приділяє уваги їй до 7-річного віку, до часу завершення роботи *кармічного елемента*. Діти так сильно різняться, й не дивно знайти також широку відмінність зв'язку між *его* та *особистістю*. Деякі дитячі особистості швидкі та чуйні, деякі тупі або примхливі; якщо

проявляються останні якості, *его* часто тимчасово відсторонює свій активний інтерес, сподіваючись, що як тіло дитини зросте, то стане розумнішим і чутливішим.

Подібне рішення нам може здатися нерозумним, оскільки коли *его* нехтує своєю нинішньою особистістю, то малоймовірно, щоби в подальшому сталося її покращення; і коли *его* дозволяє дитячому тілу розвиватися без свого впливу, небажані якості, що вже проявлені можуть підсилитися, замість свого відмирання. Та нам важко про це судити, оскільки наші знання проблеми недосконалі, і ми нічого не знаємо про вищі справи, яким *его* себе присвятило.

З цього видно, як неможливо точно оцінити положення в еволюції людини, яку ми бачимо лише на фізичному плані. В одному випадку *кармічні* причини можуть дати дуже порядну особистість, за якою стоїть *его* досить посереднього розвитку; у той час як в іншому випадку ці причини можуть дати більш низьку або неповноцінну особистість, що належить порівняно просунутому *его*. Доброю ілюстрацією цього є історія життя Господа Будди. Одного дня до Нього прийшла людина, як зазвичай люди приходили до Нього зі своїми турботами, й розповіла, що має багато ускладнень із медитацією, яку вона може ледь робити. Тоді Будда сказав їй, що причина цього є дуже простою – у попередньому житті вона мала дурну звичку набридати святим людям і заважати їхній медитації. І все ж *его* цієї людини могло бути більш передовим, ніж в деяких її компаньйонів, чий медитації вдавалися добре.

Коли *его* вирішить звернути усю свою енергію на особистість, то зміни, які стануться в результаті, виявляться дивовижними. Той, хто не досліджував цього особисто, не може уявити, як чудово, швидко й докорінно стаються такі зміни за сприятливих умов – якщо в *его* вдосталь сил, а *особистість* не є невиправно порочною, й особливо, коли певні зусилля робляться *особистістю* з метою довершеного виразу *его*, і вона стає більш привабливою для нього

Відношення особистості

Труднощі цієї теми значно підсилюються тим фактом, що нам необхідно дивитися на неї одночасно з двох точок зору. Більшість з нас тут на землі, є у першу чергу *особистостями*, вони думають і діють майже виключно як такі; та ми знаємо, що насправді ми є *его*, і ті з нас, хто багатьма роками медитації зробили себе більш відчутними до тонких впливів, часто усвідомлюємо втручання цього Вищого «Я». Чим більше ми набуваємо звички ототожнювати себе із *его*, тим ясніше й розсудливіше розглядатимемо проблеми життя; та оскільки ми відчуваємо себе все ще *особистостями*, які дивляться на нього знизу, то наші

обов'язок та інтерес полягають у відкритті себе йому, прагнути вгору до нього, й наполегливо віднаходити в собі такі вібрації, які будуть корисні для нього. Врешті хоча б переконаймося, що не стаємо поперек шляху *его*, що ми завжди робимо для нього найкраще відповідно до нашої просвітленості.

Оскільки егоїзм є підсиленням особистості, наш перший крок полягає у визволенні від нього. Для цього ми мусимо тримати наш розум сповненим вищими думками; бо якщо ми безперервно зайняті нижчими речами (якими б важливими вони не були самі по собі), *его* не може без зусиль його використовувати як канал для виразу. Коли воно робить пробне зусилля, коли воно опускає донизу свій дослідницькій щуп, приймімо його з ентузіазмом і поспішаймо дослухатися його повелінь із тим, щоби воно могло заволодіти нашими розумами більше й більше, і в такий спосіб вступало би в свої права, наскільки це стосується цих нижчих планів. Так ми просуватимемося все ближче до цілі, якої бажаємо досягти; так ми вступатимемо на Шлях, що веде прямо до першої ініціації, на якій нижче й Вище стане єдиним, або радше більше поглинає менше, тому в особистості не буде нічого, що не представляло би *его*; відтепер нижче просто є виразом вищого.

Особистість може мати багато власних неприємних якостей, таких як ремствування, гнів і депресія, та всіх їх вже відкинуто, і тепер вона просто відтворює те, що сходить згори. *Его*, яке призвело нижче «я» до гармонії із собою, нині сягає вгору до *буддхічного* плану, плану єдності. Лише в такий спосіб людина може почати відкидати ілюзію власної особи, що стоїть поперек шляху подальшого прогресу, і через це *буддхічний* досвід є необхідним перед першою ініціацією, якщо його не було до того. У багатьох випадках він приходить раніше, оскільки вищі емоції, що проявляються в астральному тілі, відбиваються у *буддхічному* провіднику, збуджуючи його, і отже він дещо пробуджений ще до ініціювання.

Усвідомлення єдності

Усе живе насправді є єдиним, і ті, хто вступає до Братерства, мають визнавати це як факт. Нас навчають, що є лише єдине «Я», і ми намагаємося зрозуміти, що це означає; та зовсім інша річ, коли ми самі це бачимо, як кандидат, що сягає *буддхічного* плану. Це ніби у фізичному житті кожен з нас жив би на дні своєї криниці, з якої ми можемо дивитися вгору на сонячне світло; і таке саме світло сяє на дні багатьох криниць, тим не менш, світло залишається єдиним, так і Світло Єдиного осяває темряву наших сердець. Ініційований вийшов з криниці особистості, і бачить, що світло, яке він вважав своїм, є насправді нескінченним світлом усіх.

Живучи в причинному тілі, *его* вже визнало дивовижно-божественну свідомість у всьому; коли воно вдивлялося в інше *его*, його свідомість ніби стрибала вгору, визнаючи в ньому Божественність. Та на *буддхічному* плані воно вже не поривається привітати його із-зовні, оскільки вже потрапило у його серце. Воно є тією свідомістю, а та є *його*. Тут більше нема «тебе» й «мене», оскільки усі є єдиними, як грані дечого, що їх перевершує і все ж таки включає в себе.

І все ж у всьому цьому надзвичайному просуванні не втрачається сенс індивідуальності, хоча почуття окремішності повністю втрачається. Це здається парадоксом, але вірність цього очевидна. Людина згадує все, що лежить позаду. Вона і є тією самою людиною, яка зробила цю дію або іншу у далекому минулому. Вона анітрохи не змінилася, за виключенням того, що нині вона є чимось набагато більшим, ніж була тоді, і відчуває, що вміщає в собі багато інших проявів. Якщо б зараз сотня з нас могла одночасно підняти наші свідомості до світу інтуїції, ми би стали єдиною свідомістю, але кожній людині ця свідомість здавалася би власною, абсолютно незмінною, за винятком того, що тепер вона вміщає й свідомості інших.

Кожному здаватиметься, що це він ввібрав або вмістив усю решту, тому ми тут є явно в присутності певного різновиду ілюзії, і подальше усвідомлення прояснить для нас, що ми всі є гранями величної свідомості, і те, що до сих пір ми вважали *нашими* якостями, *нашим* інтелектом, *нашими* енергіями, завжди були саме Його якостями, Його інтелектом, Його енергією. Ми приходимо до усвідомлення як дійсного факту вікової формули: «Ти є Те». Одна річ говорити про це тут на землі, й збагнути це, або гадати, що ми це збагнули, інтелектом; але зовсім інша – вступити до цього чудового світу й *знати* це з певністю, яку ніщо не може похитнути.

Коли *буддхічна* свідомість повністю вражає фізичний мозок, вона надає нової цінності всім діям та відносінам життя. Ми вже не *дивимосся* на особистість або предмет, безвідносно ступеня нашої доброзичливості чи симпатії; ми просто є цією особистістю або об'єктом, і ми знаємо його як ми знаємо думки нашого мозку або рухи нашої власної руки. Ми оцінюємо його мотиви як наші власні мотиви, хоча ми цілком можемо розуміти, що інша частина нас, володіючи більшим знанням або іншою точкою зору, може діяти зовсім по-іншому.

Але ж не варто вважати, що коли людина сягне нижчого підрозділу світу інтуїції, вона відразу *повністю* усвідомить єдність з усім життям. Ця довершеність відчуття прийходить лише як наслідок багатьох зусиль і трудів, коли вона досягне вищого підрозділу цієї сфери єдності. Взагалі вступити на цей план – означає відчути надзвичайне розширення свідомості,

просякнути з єдністю з багатьма іншими; та раніш перед людиною відкривається період зусиль, саморозвитку, аналогічно рівневі, на якому ми тут унизу шляхом медитації намагаємося розкрити нашу свідомість на плані, наступному над нами. Крок за кроком, під-план за під-планом, прагнучий змагає до завоювання свого шляху; бо навіть на цьому рівні для досягнення прогресу необхідно докладати зусиль.

Коли кандидат пройшов першу ініціацію й свідомо вступив на *буддхічний* план, перед ним постає робота з саморозвитку на під-плані за під-планом, що лежать перед ним, в послідовності, що дозволяє йому звільнитися від трьох перепон, як їх звать технічно, котрі заважають його подальшому прогресу. Тепер він визначено вступив на Шлях Святості, ставши тим, кого описують у буддизмі як *Сотанатті* або *Сохан*, «той, хто вступив до потоку»; в індуїзм він зветься *Парівраджака*, що означає «мандрівник», той, хто вже не відчуває, що будь-яке місце в трьох нижніх світах є його місцем перебування або притулку.

ГЛАВА ІХ. ДРУГА Й ТРЕТЯ ІНІЦІАЦІЇ

Перші три перепони

Кандидат, який вже пройшов першу ініціацію, є таким, що безпосередньо вступив на вірний Шлях, – той, що веде до ступеня адепту, до порталу, який виводить з людського царства до надлюдського. Дивлячись на цей Шлях знизу, дуже дивує, що послідовник не виснажений після його праць, які призвели до першої ініціації, що він не відступив геть знеохочений перед запаморочливими висотами, які він бачить такими, що піднімаються перед ним на завжди невблаганно крутому Шляху. Проте він вже попив із джерела життя, й його сила збільшується вдесятеро через чистоту серця й слава ідеалу людства, який він бачить із завжди зростаючою ясністю, має для нього таку привабливість і натхнення, з якими не можливо порівняти будь-який матеріальний стимул або інтерес.

Перша стадія його подорожі завершується на другому ініціюванні, для досягнення якого він має позбутися трьох *самйоджан* або оков, якими є:

Саккаядіттхі – ілюзії відносно свого Я.

Вічікічча – сумніви або невпевненість.

Сілаббатанарамаса – забобони.

Перше з них – це свідомість «Я є», яка будучи пов'язаною із *особистістю*, є нічим іншим як ілюзією, і мусить бути відкинутою геть на першому кроці істинного шляху сходження. Але повне звільнення від цієї окови означає навіть дещо більше, бо

передбачає обов'язкове усвідомлення того факту, що індивідуальність воістину єдина з усім, і тому її інтереси ніколи не можуть суперечити інтересам її братів, і що її справжній прогрес досягається шляхом допомоги прогресу інших.

Стосовно другої окуви, необхідні слова застереження. Люди, що виховані європейською манерою мислення, на жаль, настільки звикли до ідеї, що сліпа, нерозсудлива вірність певним догмам може бути вимогою для учня будь-якої релігії, школи чи секти, що почувши про те, що в окультизмі *сумнів* вважається перепоною для прогресу, вони можуть припустити, що цей Шлях також вимагає від послідовників такої ж суто догматичної віри, якої потребує багато сучасних релігій. Ніщо не може бути далі від істини.

Дійсно, сумніви (або скоріше невпевненість) у деяких питаннях є перепоною для духовного прогресу, та протиотрутою цьому є не догматична віра, (що сама є перепоною, як зараз побачимо), а певність переконання, що базується на індивідуальному досвіді чи математичному міркуванні. Поки дитина сумнівається в точності таблиці множення, вона навряд чи досягне успіхів у вищій математиці; але її сумніви можуть бути подолані лише розумінням, яке базується на досвіді або переконанні, що твердження таблиці вірні. Вона вірить, що два на два є чотири, не просто тому, що це їй сказали, а тому що це стало для неї самоочевидним фактом. І це є в точності тим методом, причому безальтернативним, який відомий в окультизмі для подолання сумнівів.

Вічікічча визначається як сумнів у доктрині карми та реінкарнації, та дієвості методу досягнення найвищого блага Шляхом Святості; але знання цих речей також несе з собою й живе усвідомлення того, що світ є школою Бога для людини, і що Його план є еволюцією безсмертного життя крізь смертні форми, і він є чудовим та благодотворним у кожній своїй частині. Скидаючи цей другий тягар, ініційований бачить з повною певністю, що заснована на тому чи іншому власному набутому знанні або досвіді, що окультне вчення у цих пунктах є справедливим.

Третій тягар – забобони – описується як сукупність усіх видів нерозумних і помилкових вірувань, та залежність від зовнішніх обрядів і церемоній для очищення серця. Ініційований бачить, що усі методи допомоги, що запропоновані нам великими релігіями, молитви, таїнства, паломництва, пости, а також дотримання різноманітних обрядів та церемоній є не більш ніж допомогою; мудра людина приймає ті з них, які знаходять для себе корисними, та не вважає жоден з них єдино достатнім для досягнення спасіння. Вона знає напевно, що визволення треба шукати в собі самій, і якою б цінною не була допомога в розвитку її волі, мудрості й любові, вона ніколи не замінить її особистих

зусиль, виключно якими можна досягти мети. Людина, що вже скинула ці пута, розуміє, що не існує жодної форми релігії, яка була б необхідною для усіх людей, але що через кожну з них, і навіть поза ними Шлях до вищого може бути знайдено.

Ці три тягарі є в а одній зв'язці. Коли відмінність між індивідуальністю та особистістю стає повністю зрозумілою, тоді можливо певною мірою оцінити дієвість перевтілення, і тому розвіяти всілякі сумніви з цього питання. Коли це зроблено, знання духовної усталеності справжнього *его* впевнює у власних духовних силах, і цим розсіюється забобон.

Поділ кроків Шляху

Кожна стадія Істинного Шляху ділиться на чотири кроки. Перший є *магго* або шлях, на якому послідовник намагається скинути тягарі. Другий – *пхала*, буквально плід або результат, коли людина виявляє наслідки своїх зусиль, що проявляються все більше й більше. Третім настає *Бхавагга* або завершення, період, коли наслідки сягають кульмінації, людина здатна до задовільного виконання роботи, що відноситься до сходини, на якій вона нині міцно стоїть. Четвертий зветься *Готрабху*, що означає час, коли учень став гідним прийняти наступну ініціацію.

Для досягнення кандидатом *Готрабху* йому необхідно повністю звільнитися від тягарів цієї стадії Шляху. Перш ніж людина може перейти до другої ініціації, ініціюючий, вибраний Господом, вимагає свідectво того, як кандидат використовував сили, які набуті ним при першій, й одна з найбільш чудових рис церемонії – та частина, коли ті, кому кандидат допоміг, виходять вперед щоби свідчити про це. Для цієї ініціації є обов'язковим, щоби кандидат розвинув у собі здатність вільно володіти своїм ментальним тілом, бо в той час як церемонія першої ініціації відбувається на астральному плані, друга має місце на нижньому менталі.

Здається важко примирити це твердження з фактом, що ініціацію описано як таку, що відбувається в деякій залі або саду; але в дійсності тут немає розбіжності. Якщо Господь Майтрея є ініціюючим, церемонія зазвичай відбувається або в Його саду, або в Його великій кімнаті. Він особисто є присутнім у своєму фізичному тілі, а також у багатьох випадках Господь Вайвасвата Ману, який живе поруч. Усі інші, як правило, є присутніми в астральному провіднику при першій ініціації, та у ментальному тілі при другій. Величні переносять фокус своєї свідомості довершено легко на будь-який потрібний рівень, і, звичайно, на астральному й ментальному планах є точно відтворення усього, що є на фізичному, й тому наведені звіти є цілком точними, і розташування фізичних об'єктів є саме такими, як описано.

Звіт про другу ініціацію

Слідуючи плану попередніх глав, я знов наводжу опис церемонії:

Було отримано повідомлення, що великий збір адептів матиме місце в будинку Господа Майтреї в ніч повного місяця в місяць Чайтра, і що ці найвищі збори будуть використані принагідно для допуску деяких кандидатів до сакрідагамін ініціації, наскільки це буде виявлено зручним. Майстер Морія забажав, щоби наставники молодих людей були в Нього не пізніше десятої години.

У цей вечір багато друзів з Індії тинялися довкола, і коли кандидати та їх наставники відправилися до будинку Вчителя Кутхумі, вони обережно прослідували й шанобливо очікували неподалік. Незабаром після того, як вони досягли будинку, ввійшов Вчитель Морія. Обидва Вчителі вийшли майже одразу до будинку Господа Майтреї й увійшли в нього, а учні, які слідували за ними, залишилися в саду.

Сад цей розташовано на південному схилі Гімалаїв, з круговидом на широкі рівнини Індії, що розтяглися до самого обрію. Сад вкритий, оскільки лежить у западині, й захищений позаду сосновим лісом, що огинає його справа. За цим лісом, трохи на схід, знаходиться дуже древній кам'яний будинок, із колонами та широкою верандою, де мешкає Ману нашої раси, великий Господь Вайвасвата. Сад Господа Майтреї був залитий сріблястим світлом повного місяця, що падало на великі кущі рододендрону й на весняні квіти у цвітінні, і сліпуче сяяло на біле мармурове сидіння довкола величезного дерева, улюбленого місця відпочинку Господа Майтреї, яке Він тепер зайняв, вийшовши з будинку. Вчителі розташувалися півколом на трав'яній терасі нижче Його сидіння, зайнявши свої місця справа й зліва.

На терасі сходиною нижче стояли двоє кандидатів, між двох Вчителів, які їх представляли – Вчителем Кутхумі та Вчителем Джуал Кхулом. За ними стояли опікуни молодшого кандидата у нижньому світі. Ману сидів дещо позаду праворуч від Бодхісаттви, а над ним сяяла чудова фігура Господа Гаутами Будди, який за час свого останнього земного життя прийняв від цих двох кандидатів «обітницю, яку повік не буде порушено», і нині дав своє всемогутнє благословення їм на крок, який вони збиралися зробити. Біля Нього був Махачохан, Глава п'яти променів, і пізніше між Ними і трохи вище спалахнула у відповідь на урочистий заклик Бодхісаттви яскрава зірка Єдиного Ініціюючого, могутнього Царя окультної Ієрархії, Господа Світу. Такою була вишукана атмосфера церемонії ініціації.

Вчитель Кутхумі та Вчитель Джуал Кхул вивели двох кандидатів на крок уперед і Бодхисаттва запитав: «Хто є ті, кого ви привели до мене?»

Вчитель Кутхумі відповів: «Це є два брати, які, скинувши пута окремішності, сумніви й забобони, зібравши певний врожай і показавши результати своєї праці, нині бажають встати на Шлях Сакрідагаміну. Я представляю їх як Готрабху».

Господь Майтрея запитав: «Чи ви будете продовжувати керувати цими братами на Шляху, на який вони прагнуть вступити?»

Вчитель відповів: «Буду».

Господь сказав: «Наші правила вимагають, щоби двоє старших братів подали голос за кожного з кандидатів, які пропонують себе для Другого Шляху. Чи підтримує їх прохання хтось із братів?»

Вчитель Джуал Кхул відповів: «Я підтримую».

Господь сказав, звертаючись до опікунів: «Ви, як двоє братів, що живуть у зовнішньому світі, взяли опіку над молодшим з цих кандидатів. Ви вже мали досвід в прийнятті обов'язків опікунства; чи ви бажаєте, оскільки його тіло є ще юним, продовжити опіку й допомогти йому на Другому Шляху?»

Вони відповіли: «Ми згодні й раді це робити».

Господь спитав: «Чи ваша любов до нього є настільки сильною, що робота буде приємною та легкою?»

Вони відповіли: «Наша любов до нього стала ще глибшою ніж була, коли ми почали нашу щасливу задачу; ним легко керувати, бо він прагне вчитися.»

Господь спитав у юного кандидата: «І твоє серце також сповнено любові до цих двох братів, і чи продовжуватимеш ти радісно підкоряти себе їх водійству, не дозволяючи нічому встати між твоїм серцем та їхніми?»

Він відповів: «Я з радістю це робитиму через велику любов до них, і я вдячний їм за їх турботу».

Господь сказав обом кандидатам: «Ви бажаєте вступити на шлях Сакрідагаміну?»

Вони відповіли: «Ми залюбки бажаємо цього, якщо ми цього гідні».

Бодхисаттва промовив: «Оскільки з незапам'ятних часів цього Братерства, коли кандидатів, що представлено для їх успішної ініціації, питають як вони вже використали сили, які раніш їм було надано; і через те що сила є такою, лише коли її використовують для допомоги іншим; тому я питаю, хто буде свідчити про послуги, що надані цими кандидатами з тих пір, як вони останнього разу стояли серед нас, й були прийняті до

Братерства; яку певну роботу зробили вони в галузі вчення? Кому вони допомогли?»

Урочисті слова розсікли навколишнє повітря, здалося, що вони облетіли довкола світу мов повістки, величезна компанія свідків здійнялася з усіх чотирьох сторін, й повисла мовчки, пильно вдивляючись люблячими вдячними очима в кандидатів, що стояли в центрі. Майстер Кутхумі мовив:

«Ось з'явилися від багатьох націй різних країн ті, хто від двох моїх учнів отримав світло, силу й підтримку. Вустами мого старшого сина моя вість надійшла до багатьох тисяч, і він працював безперервно несучи світло тим, хто перебуває в пітьмі; вони є тут заради свідчень. Він також написав книгу й багато статей, що лишаються свідченнями його праці в любові до інших. Мій молодший син» – Вчитель вдячно всміхнувся – «ще молодий тілом для громадської роботи, але написав маленьку книгу, що надає іншим вчення, що я йому передав, й десятки тисяч люблять у ньому того, хто веде їх до нас: вони теж є тут, готові засвідчити».

І багато голосів вигукувало: «Ми свідчимо», й здалося, що все повітря звучало, настільки численними були свідчення. Й посмішка Бодхісаттви надзвичайно повітлішала, оскільки Він, Рятівник Світу, почув відповідь на свій запит.

Тоді мовив перший опікун: «Я свідчу про старшого з цих кандидатів, що у період тяжких турбот і гіркої боротьби він був цілковито вірним обом моїм братам і мені особисто, в умовах безсумнівної ворожості проявивши стійкість духу, ясність й щирість. Також свідчу про його невтомну й безкорисливу працю для інших, й використання усіх сил для служіння. Стосовно юного, мого улюбленого вихованця, свідчу, що він завжди прагне допомогти тим, кого стріне, й показав рідкісне вміння допомагати, розливаючи довкола себе променисту любов і чистоту, що робить його просту присутність благословенною. Усім відома цінність його маленької книги».

Другий опікун також висловив на користь кандидатів таке:

«Я також додаю моє свідчення про обох цих дорогих для мене кандидатів. Свідчу, що старший виявив мені багато вірності, прихильності й самовідданої допомоги й підтримки, і я почув від багатьох інших про натхнення й світло, які він приніс у їхні життя. Про молодшого кандидата свідчу, що особисто був очевидцем чудової любові й відданості, якими він надихнув членів свого Ордена як в Адьярі, так і Бенаресі, й про зміни, що відбулися в них. Я також отримав багато листів, де читачі твердять, що в книзі, яку він написав, викладено нову концепцію життя.»

Вчитель Кутхумі викликав із натовпу тих, хто пізнав правду від кожного з кандидатів, хто дивився на них як їх послідовник і вважав їх своїми керівниками. Багато виступило наперед для

підтвердження отриманої допомоги, кожен казав те, що відчував серцем; й багато сказало, що книга «Біля ніг Вчителя» дала їм новий погляд на життя. Дехто з тих, що отримали значну допомогу, та не змогли взяти участь у зборах через пробуджений стан і зайнятість своїми звичайними справами, були представлені живими образами, які зроблені Майстром; й хоча ті нічого не могли сказати й зробити, та можливо, що деякий дотик чудових впливів цього моменту міг передатися через них їх оригіналам. Потім натовп віддалився, в той час як церемонія продовжувалася.

Бодхисаттва потім звернувся до кандидатів, схваливши роботу, що ними зроблена, і висловивши сподівання, що нові сили, які зараз їм нададуть, будуть використані не гірше, ніж ті, якими вони скористалися. Він продовжував:

«Ви назавжди скинули три пута, що зв'язують наших братів на землі, й ваша власна свобода має бути використана для полегшення ваги цих оков на них. Ви отримали повну впевненість, що ідея про окремішнє «я» є ілюзією; ви мусите нині переконати цією впевненістю ваші нижчі провідники, для того, щоби в них ніколи не було ані дії, ані думки про окремішність «я», і щоб це все робилося би для єдиного «Я», яке діє у всьому. Чи ви будете прагнути це робити, й не припинятимете зусиль, аж поки не досягнете успіху?»

Кандидати відповіли: «Будемо».

Господь Майтрея промовив: «Ви скинули пута сумнівів, і ви певно знаєте, що еволюція є фактом, і що метод еволюції є постійним зануренням у матерію під дією закону пристосування. Ви мусите використовувати сили, що буде вам надано, для розсіяння сумнівів у інших людях стосовно цих життєво-важливих фактів, щоби вони могли поділяти здобуте вами – здобуте безсумнівно не тільки для вас. Чи ви використаєте ваші сили заради просвіти інших?»

Кандидати відповіли: «Ми будемо використовувати їх для цього».

Господь Майтрея продовжував: «Ви здолали всі забобони; ви знаєте, що людина може знайти світло в будь-якій релігії; що обряди й церемонії не мають справжньої цінності, і те, що кожна з них дає, можна отримати без них знаннями та волею. І перш за все, ви є вільними від забобону про гнів тієї Сили, яка стоїть за еволюцією, і ви знаєте, що все це існує у межах Світової Любові, і що саме благу вість Світової Любові ви маєте розповсюджувати серед людей. Чи будете ви розсіювати морок, розповсюджуючи цю благу вість?»

Кандидати відповіли: «Будемо».

Тоді Господь Майтрея додав: «Ніколи не забувайте, що немає іншої темряви ніж та, яку створено незнанням та ілюзією. Було висловлено: «Кожний добрий дарунок і кожний довершений дар приходять згори, й сходять вниз від Батька Світла, який є незмінним, в Ньому немає навіть тіні зміни». В Ньому зовсім немає темряви, але люди повертаються спинами до Його Світла, і тоді йдуть у своїй власній тіні, плачучи, що темно».

Потім кандидатів випробували стосовно роботи на ментальному плані. Їм запропонували на розгляд людей на небесах, яких буде віддано під їх опіку, і Господь запитав їх, що вони робитимуть для допомоги в кожному випадку, маючи на увазі обмеження, за яких доводиться працювати тим, ким вони опікуються. В одному випадку був середньовічний монах, сповнений благоговіння, та з вкрай обмеженими поглядами щодо Бога, святих та церкву, і Господь питав їх, що треба зробити для його зростання.

Усі, хто проходить другу ініціацію, працюють на ментальному плані, із своїми ментальними тілами, а не в звичайних маяві-рупах для астралу.

По закінченні випробувань і успішних відповідей кандидатів на питання, що були їм адресовані, їх підвели до Господа Майтреї, й вони перед ним схилили коліна. Він підвівся; й, звернувшись до Шамбали, гучно оголосив:

«Вершу я це, О Господи Світла, Життя й Слави, в ім'я Твоє й для Тебе».

Тоді над Ним спалахнула Сяюча Зірка, яка надала знак згоди Єдиного Ініціюючого, й велична фігура Господа Гаутами Будди засягла ще яскравіше й більш сліпуче, у той час Він підняв свою праву руку в благословенні. Махачохан також підвівся, щоби дати своє благословення, коли Бодхісаттва поклав свої руки почергово на схилені голови кандидатів, й усі схилилися низько в шанобливій повазі перед Величними; й запанувала тиша.

Під час цієї урочистості було вручено Ключ Пізнання, Бодхісаттва вилив зі своїх власних ментального й причинного тіл промені сили, які, впадши на ментальне й причинне тіла щойно ініційованих, викликали раптове й розкішне зростання насіння подібних сил, яке вже там знаходилися. Немов бутон, що збуджений сонячними променями, поспішно розкривається в усій величі розцвілої квітки, так само їх ментальні й причинні тіла зненацька розкрили сили, які закладено в них, розгорнувши їх в осяйній красі. Крізь них, коли сили розкрито, інтуїція може вільно діяти, й у такий спосіб надається свобода дії нових сил. Після цього Господь Майтрея вимовив:

«Прийміть зараз цю нову силу, яку я вам надав, й мужньо довірте себе їй. Доведіть свої нижчі провідники до такого порядку

й чутливості, щоб ця сила могла сягати вільно крізь них до вашого фізичного мозку, безпомилково спрямовуючи вашу поведінку. Нехай вона сягтиме на тому шляху, котрий лежить перед вами, та готує вас до вступу на третій Шлях».

Він завершив великим благословенням, і зірка та величні фігури біля неї зникли, усі знову низько вклонилися в благоговінні, й велика церемонія завершилася.

Тоді зібрані Вчителі залишили свої місця, і кожен вимовив кілька теплих слів щойно ініційованим, благословивши їх. Майстер Кутхумі також адресував теплі слова натовпові свідків, що, як зазначено, відсунулися на деяку відстань. Але тепер їм дозволили знову наблизитися для прощання до своїх керівників, які, у світлі нового щойно набутого знання дали деякі поради своїм послідовникам, й відпустили їх із благословенням.

Ментальний розвиток

Друга ініціація швидко продовжує розвиток ментального тіла, і в цей або найближчий час учень вчиться використовувати маяві-рупу, котра інколи перекладається як тіло ілюзій. Це тимчасове астральне тіло, яке створюється тим, хто здатен діяти в своєму ментальному тілі. Коли людина мандрує астральним планом, вона зазвичай робить це в своєму астральному тілі; та якщо їй необхідно показати себе на фізичному плані під час дії в астральному тілі, їй би довелося матеріалізувати довкола нього фізичне тіло. Так інколи й робиться, хоча й не часто, оскільки це пов'язано із значними витратами сил. Аналогічно, якщо людина працює в своєму ментальному тілі й бажає проявитися на астральному плані, їй потрібно матеріалізувати тимчасове астральне тіло, що зветься маяві-рупа. Коли вона завершує роботу, то знову повертається до ментального плану, і тимчасове тіло зникає, його матеріал повертається до загального обігу астральної матерії, звідки її було взято волею учня.

До першого ініціювання людина працює вночі в своєму астральному тілі; та як тільки вона досконало оволодіє ним і зможе ним повністю користатися, почнеться робота на ментальному тілі. Коли це тіло буде зорганізовано повністю, то воно є більш податливим провідником ніж астральне тіло, й у ньому можна виконувати багато-чого, що неможливо в астральному. Разом із здатністю утворювати маяві-рупу людина здатна переходити миттєво з астрального плану на ментальний і назад, і користатися весь час набагато більшою силою і більш проникливим сприйняттям ментального плану, а потреба в астральній матеріалізації стає необхідною лише тоді, коли вона хоче стати видимою для людей в астральному світі. Необхідно, щоби Вчитель показав спочатку своєму учневі, як робити маяві-

рупу, після чого попри нелегкість цього на початку, той робитиме її самотужки.

У зв'язку із другою ініціацією має місце значне розширення й розвиток ментального тіла, та зазвичай минає кілька років, перш ніж наслідки можна буде віднайти у фізичному мозку. З початком їх дії вони спричиняють велику напругу на мозок, оскільки він не може миттєво настроїтися на необхідну частоту.

Небезпечна точка

Період після прийняття другої ініціації на всьому Шляху є багато в чому найбільш небезпечним, хоча у будь-якій точці аж до п'ятого ініціювання є завжди можливість падіння, або витрачення багатьох життів на блукання довкола. Але особливо на цій стадії проявляються всілякі слабкості, якщо вони виявляться в характері кандидата. Здається неможливим для людини, що підняла себе до такої висоти; впасти, та на жаль досвід нам показує, що інколи таке трапляється. Майже в усіх випадках небезпека спричиняється гординою. Якщо існує найменший відтінок гордині в людській природі, є серйозний ризик падіння. Те, що ми тут називаємо інтелектом, є простим відбитком істинного розуму; хоч дехто з нас цим пишається, гордиться нашим інтелектом і проникливістю. Тому коли людина отримує навіть віддалений проблиск того, чим інтелект буде в майбутньому, є серйозна небезпека, і якщо вона почне проводити цю лінію, то настануть страшенно важкі часи до повернення назад. Лише безперервна й усе зростаюча пильність може допомогти людині пройти цю стадію успішно, і треба постійно намагатися нищити всілякий слід гордощів, егоїзму й забобонів.

Коли ми віднаходимо ці речі, то це несподівано і цікаво проливає світло на деякі біблійні тексти. Небезпечну точку життя ініційованого відображено в Євангельській історії про спокусу в пустелі, що сталася після хрещення Христа Іоаном. Сорок днів у пустелі символізують період, протягом якого розширення ментального тіла, надане при другому ініціюванні, опрацьовується фізичним мозком, хоча звичайному кандидатові для виконання цієї роботи може знадобитися не сорок днів, а сорок років. В житті Ісуса це був період, коли його мозок пристосовувався до прийдешнього Христа. Тоді диявол, який в символізмі представляє нижчу природу, йде спокушати ініційованого, спершу пропонуючи використати його сили для задоволення власних потреб: «Якщо ти Син Божий, накажи цьому камінню стати хлібами». Потім його спокушають кинутися вниз з даху храму, у такий спосіб здійснивши диво, яке би здивувало натовп. І врешті йому показують усі царства світу та їх славу, і диявол каже: «Усі ці речі я віддам тобі, якщо ти впавши, схилишся переді мною» – він спокушував використовувати свої сили для

задоволення свого честолюбства. Кожна з цих спокус проявляє різні форми гордині.

Якщо перша ініціація відповідає новому народженню, тоді можемо другу порівняти з хрещенням Святим духом та Вогнем; бо сила Третьої Особи Пресвятої Трійці виливається у цей момент, сходячи вниз у вигляді того, що неадекватно описується як полум'яна хвиля живого світла. Буддисти зуть людину на цій сходинці Сакадагаміном, тобто тим, хто повертається лише одного разу. Це означає, що той, хто досяг цього рівня, потребує не більше одного втілення щоби стати архатом, тобто досягти четвертої ініціації, після якої вже непотрібне обов'язкове фізичне народження. Кутічака, індуська назва цього кроку, означає того, хто будує халупу, досягши місця спокою.

На цій стадії жодних пут вже не відкидається, але зазвичай це період значного психічного й інтелектуального просування. Якщо так звані психічні здібності ще не були набуті до цих пір, то згідно з традицією, їх треба розвинути на цій стадії, оскільки без них неможливо засвоїти знання, які зараз мусять бути дані, або займатися більш високою працею для людства, в якій ініційований нині має привілеї допомагати. Він має розпоряджатися своєю астральною свідомістю в своєму фізичному бадьорому стані, а під час сну перед ним відкриється небесний світ – оскільки свідомість людини за межами фізичного тіла завжди на сходинку вище, ніж коли вона обтяжена будинком з плоті. Доктор Безант, проте, дає нам альтернативну інтерпретацію цього; вона каже: людині, щоб підійти до третього ініціювання, треба навчитися проводити дух інтуїції (буддхі) вниз до фізичної свідомості, щоб дух міг перебувати й керувати нею. Вона додає:

Цей процес, зазвичай, називають «розвитком психічних здібностей», і це є саме так, якщо розуміти істинне значення слова «психічний». Та це не означає розвиток ясновидства та ясного слуху, що залежить від іншого процесу.²¹

Третя ініціація

Коли кандидат проходить крізь чотири попередні сходинки другої ініціації, і ще раз став Готрабху, він вже готовий стати Анагаміном, що буквально означає «той, хто не повертається», оскільки від нього очікують, що він досягне наступної ініціації у тому самому житті. Індуська назва цієї сходинки Гамса, що означає лебідь, але це слово вважається формою виразу Со-хам, «То є Я». Є також легенда, що лебідь здатен відокремити молоко

²¹ А. Безант, «Ініціація, довершеність людини», с. 82.

від води, і мудрець у такий самий спосіб усвідомити істинну цінність явищ життя для живих істот.

Ця ініціація уособлюється в християнському символізмі Перетворенням Христа. Він відправився на високу гору, перетворившись там перед своїми учнями: «Його обличчя засяяло як сонце, і Його одяг побілішав мов сніг, так що жоден валяльник на землі не може так відбілити». Цей опис вказує на Аугоейда, уславлену людину, і є неспотвореною картиною того, що відбувається при цій ініціації, оскільки як друга ініціація відноситься до прискорення розвитку нижчого ментального тіла, так і на цій стадії особливо розвивається причинне тіло. *Его* доводиться до більш тісного дотику з Монадою, і цим справді перетворюється. Навіть особистість збентежується таким чудодійним виливом. Вище та нижче Я стають єдиними при першій ініціації, й ця єдність ніколи не втрачається, але теперішній розвиток вищого Я такий, що не може віддзеркалитися у нижчому світі форм, хоча вони й поєднуються максимально можливо.

Євангельська історія розповідає також, що при Перетворенні з'явилися Мойсей та Ілля, провідні фігури старого завіту; один є найвеличнішим єврейським пророком, інший представляє єврейський закон. У такий спосіб два статути або методи досягнення Істини, такі як прихильність до закону й натхненне пророцтво, представлено разом із тим, хто мав впроваджувати новий завіт, завіт Євангелія; і всі ці символи мають значення, що відноситься до дійсних фактів третього ініціювання.

Ще один символ відносно цієї стадії з'являється у Євангельській історії представлення Христа Його Отцю у Храмі. В традиційному викладі воно розміщено дещо не там, бо Христа представлено малою дитиною. На цій стадії людського прогресу людину приводять до Духовного Царя Світу, могутнього Голови Окулярної Ієрархії, який, на третьому кроці, ініціює власноруч, або делегує це одному з своїх учнів, одному з трьох Володарів Полум'я, які прибули із Ним з Венери; в останньому випадку по закінченні події людину представляють Цареві невдовзі після ініціації. Так Христос потрапляє у присутність свого Отця; буддхі в ініційованому піднімається доти, поки не стає єдиним із джерелом на нірванічному плані, і чудове поєднання першого й другого принципів здійснюється в людині.

Четверта та п'ята перепони

Рухаючись колом повсякденної роботи, Анагамін насолоджується усіма чудовими можливостями, які дає повне володіння здібностями вищого ментального плану. І коли він залишає свій фізичний провідник уночі, він ще раз входить у дивовижно розширену свідомість, що належить буддхічному

плану. На цій стадії він має відкинути геть усі давні залишки того, що зветься четвертою та п'ятою перепонами, камарага й патіга, прив'язаність до насолоди відчуттями, що уособлюються земною любов'ю, і всілякими проявами гніву та ненависті. Послідовник мусить себе звільнити від можливості бути поневоленим зовнішніми речами у будь-який спосіб. Це зовсім не означає, що він не відчує тяжіння до чогось гарного, чудового або чистого, й відрази до протилежності цьому. Він буде враховувати це у своїй праці, та не дозволить їм бути вирішальними елементами і звільнятиметься від них повністю в тих критичних випадках, коли це необхідно для його роботи.

Тут ми мусимо застерегти проти можливого невірного уявлення, з яким ми часто зустрічаємося. Найчистіша та найшляхетніша людська любов ніколи не вмирає, її в жоден спосіб не стає менше при окультній підготовці; навпаки, вона зростає та ширшає, аж поки не охопить усіх тією ж полум'янністю, що спочатку переповнювала виключно одного чи двох людей. Проте учень з часом має зрости над усіма міркуваннями, що пов'язані з особистостями свого оточення, а потому звільнитися від усіх страждань і пристрастей, які звичайна любов так часто приносить зі собою.

Не слід ані на мить вважати, що набуваючи широкої схильності до всіх, він втрачає особливу любов до своїх тісних друзів. Надзвичайно досконалі узи Ананди й Господа Будди, як і Св. Іоана з Христом, є свідченням того, що навпаки, почуття надзвичайно зростають; і зв'язок між Майстром та Його учнями набагато сильніший за будь-які земні узи. Любов, яка квітне на шляху Святості, є не просто між особистостями, а між его; тому вона сильна й постійна, без страху зменшення чи коливання, бо це «довершена любов, яка вижинає страх».

ГЛАВА X. ВИЩІ ІНІЦІАЦІЇ

Архат

Протягом стадій, що наступні за першою, другою й третьою ініціаціями учень поступово розвиває буддхічну свідомість; та при четвертій ініціації він вступає на нірванічний план, і з тих пір надалі він зайнятий сходженням стадійно через нього, або скоріш через ту його частину, що складається з п'яти його нижніх підпланів, на яких *его* людини перебуває. Ця ініціація є певним чином серединною точкою, оскільки зазвичай кажуть, що між першою та четвертою ініціаціями за нормальних умов проходить в середньому 7 життів, і також 7 життів – між четвертою та п'ятою; але ці цифри здатні у багато разів зменшуватися або зростати, як було вже сказано, і дійсний період використаного

часу є, переважно, не дуже великим, тому що зазвичай втілення йдуть одне за одним, без перерв на життя в небесах.

Учень, який пройшов четверту ініціацію, в буддистській термінології зветься *архатом*, що означає гідний, здібний, поважний або довершений, і у східних книгах написано про нього дуже багато чудових речей, бо авторам відомо, на якому високому рівні еволюції він стоїть. Індуси звать його Парамгамса, тобто той, хто вищий, за межами Гамси.

Християнський символізм

В християнському символізмі четверта ініціація позначена стражданням у Гетсиманському саду, розп'яттям і воскресінням Христа; оскільки в ній є певні попередні сходинки, її можна повністю символізувати різними подіями, котрі, як кажуть, сталися протягом Святого Тижня. Перша подія у цій серії полягала у воскресінні Христом Лазаря. Це завжди святкується у суботу перед Вербною Неділею, хоча згідно з Євангелієм це сталося тижнем або двома раніше. У неділю відбувся урочистий вхід до Єрусалиму; у понеділок та вівторок прозвучала низка промов у Храмі; в середу сталася зрада Іуди Іскаріота; в четвер засновано Св. Євхаристію; у ніч з четвергу на п'ятницю відбувся суд перед Пілатом та Іродом; і у Велику п'ятницю розп'яття. Страсна субота була проведена у могилі, як тюрмі духу, а в ніч на неділю, або скоріше у перший момент недільного ранку, Христос воскрес із мертвих і переміг навіки.

Усі ці подробиці драми Христа співвідносяться з тим, що дійсно має місце у зв'язку з четвертою ініціацією. Христос робив дещо незвичайне й чудове, воскресивши Лазаря у суботу. І значною мірою в результаті цього було те, що Він втішився єдиним земним тріумфом дещо пізніше, оскільки на чутки про воскресіння мертвого зібралось багато люду. Вони очікували на Нього, і коли Він вийшов з дому, щоби попрямувати до Єрусалиму, вони сприйняли Його оваціями й великою демонстрацією почуттів, і вітали Його так, як на Сході будь-кого, кого вважають святим; тому люди з великим ентузіазмом супроводжували Його до Єрусалиму, і скориставшись малим земним визнанням, Він природнім чином навчав їх, і мав промову у храмі, куди великий натовп прийшов побачити й почути Його. Це символізує те, що має місце в дійсності. Ініційований привертає деяку увагу, набуваючи певної популярності та визнання. Потім завжди проти нього повстає зрадник і спотворює те, що Він каже та робить так, що воно здається злом. Рюйсбрек формулює це так:

Інколи ці нещасні позбавляються своїх земних благ, своїх друзів та рідних, їх кидають усі створіння; в їх святості виникають сумніви, і її зневажають, люди сприймають погано справи їх

життя, їх відкидають і ними нехтує все їх оточення; інколи на них нападають різні хвороби.

Тоді слідом іде злива лихослів'я й образ, і відкидання ініційованого світом. Після цього відбувається сцена у Гетсиманському саду, коли Христос відчуває себе зовсім покинутим; і тоді Його піддають осміянню і розпинають. Врешті з хреста лунає вигук: «О мій Боже, чому ти залишив мене?»

Пані Блаватська дотримувалася теорії, яка викладена нею у «Таємній Доктрині», і яку я не здатен особисто перевірити, що дійсним значенням цих слів було: «О мій Боже, як прославив ти мене!» Не знаю, яка з цих версій точніша, та велика істина має місце в кожній з них. Одна з рис четвертої ініціації в тому, що людина має бути залишеною в повній самоті. Спочатку їй треба побути самотньою на фізичному плані; усі її друзі виступають проти неї через деяке непорозуміння; усе залагоджується, але на деякий час людину наповнює почуття, що весь світ проти неї.

Можливо, що це не є таким вже великим випробуванням, але воно має інший внутрішній бік; вона має також тимчасово зазнати умов, що зветься авічі, що означає «без хвиль», тобто без вібрацій. Стан авічі не є, як популярно вважалося, деяким різновидом пекла, але це умови, в яких людина перебуває абсолютно однією в просторі, і відчуває себе відрізаною від усього життя, навіть від Логосу; і це безсумнівно найбільш жахливе переживання, яке тільки можливе для людської істоти. Кажуть, що воно триває лише мить, але тим, хто відчув це екстремальне страхіття, воно здається вічністю, оскільки на цьому рівні простору й часу не існує. Це страхітливе випробування має, гадаю, дві цілі – першу, щоби послідовник був здатним співчувати тим, для кого авічі сталося внаслідок їх власних дій; і другу, щоби кандидат міг навчитися повної незалежності від будь-чого зовнішнього, тріумфуючи у цілковитій впевненості, що він є єдиним із Логосом, і що це непереможне заціпеніння, що викликане почуттям ізоляваності від Нього, є нічим іншим, ніж ілюзією та спокусою. Дехто не витримав цього страшного випробування, й мав повертатися та починати знову своє сходження до вищої ініціації; та для людини, яка може вистояти стійко протягом цього жахливого кошмару, це воістину чудовий хоч і надривний досвід, так що хоч його і стосується вигук «чому ти залишив мене?», для виразу почуття того, хто вийшов переможцем з цього випробування може бути придатним «Як прославив ти мене».

Ця ініціація відрізняється від усіх інших тим, що має дивний подвійний вираз страждання й перемоги. Кожну з попередніх ініціацій символізовано християнською системою одним певним фактом: Народження, Хрещення, Перетворення; та щоби представити цю четверту ініціацію знадобився ряд подій.

Розп'яття й усі різноманітні страждання, в яких воно кульмінує, були використані для уособлення одного боку цієї ініціації, а Воскресіння з його тріумфом над смертю представляє інший бік. Завжди на цій стадії присутні страждання, фізичне, астральне та ментальне; завжди є засудження світом й удавана невдача; завжди присутня чудова урочистість на вищих планах, яка, однак, лишається невідомою зовнішньому світові. Той особливий вид страждання, що незмінно супроводжує цю ініціацію, розчищає рештки карми, які ще можуть стояти на шляху ініційованого; а терпіння й радість, з якими він витримує їх, є істотно значущими в зміцненні його характеру, й допомагають визначити ступінь його корисності в роботі, що його очікує.

Розп'яття й Воскресіння, що символізують цю ініціацію, так описано древньою єгипетською формулою:

«Тоді кандидата буде прив'язано до дерев'яного хреста, він помре й буде похованим, і зійде до пекла; після третього дня він повернеться назад з мертвих...»

Лише після трьох повних днів та ночей і частини четвертого дня кандидата, який був ще в трансі, у стародавні часи виймали з саркофагу, в який його було покладено, і він переносився на свіже повітря на східному боці піраміди або храму, щоби перші промені сонця могли впасти на його обличчя й пробудити його від довгої сплячки.

Є таке старе прислів'я, «Без хреста нема вінця», якому можна надати такого розуміння, що без занурення людини в матерію, її прив'язування до хреста матерії, для неї неможливо отримати воскресіння й прийняти вінець слави; шляхом обмежень і кризь горе й турботи вона отримає перемогу. Нам неможливо описати це воскресіння; усі слова, які б ми не використали, здадуться такими, що заплямовують його сліпучу яскравість, й сама спроба описати видається майже блюзнірством. Можна лише зазначити, що за всіма нещастями, турботами й труднощами, спокусами й випробуваннями сяє повний здобутий тріумф і перемога навіки, оскільки їх виборено знанням та внутрішньою силою. Згадаємо, як Господь Будда проголосив свою перемогу:

Багато будинків життя втримували мене,
Завжди я шукав будівничого їх,
Тюрем почуттів та страждання джерел;
В невпинній борні тяжко було мені!
Та нині, о будівельнику,
Я знаю тебе! Не звести знов тобі
Цих надто вже болючих стін,
Ані дерев'яних покрівель обману, не покладеш вже, ні

На глину свіжої крокви;
Зруйновано будинок, й гребінная паля тріщить,
Зруйновано форму Ілюзій,
Спасенним я звідти виходжу – бо маю я визвольний щит.

Нірвана

З тих пір *архат* надалі усвідомлює *буддхічний* план, ще знаходячись у фізичному тілі, а коли він покидає це тіло уві сні або трансі, він одразу переходить у невимовну славу нірванічного плану. При його ініціації він повинен мати хоча б один відблиск нірванічної свідомості, так само як при першій ініціації мусить бути хоча б короткочасний досвід буддхічної, і тепер його щоденними зусиллями має бути осягнення все далі й далі плану нірвани. Це є задачею грандіозної складності, але поступово він виявлятиме себе здатним рухатися вгору до цієї невимовної яскравості.

Вступ туди є зовсім приголомшуючим, і це несе спочатку відчуття надзвичайної яскравості життя, дивуючи навіть того, хто добре обізнаний з буддхічним планом. Здивування було вже до цього, хоча меншою мірою, під час першого підйому з одного плану на інший. Навіть коли ми підіймаємося вперше в повному та ясному усвідомленні з фізичного плану на астральний, то знаходимо нове життя набагато ширшим ніж будь-що, що було нам добре відомо до сих пір і вигукуємо: «Я гадав, ніби знаю, що таке життя, та я зовсім не знав цього до сих пір!» Коли переходимо на ментальний план, то це почуття подвоюється; астрал був чудовим, та це ніщо порівняно із світом менталу. Коли ми переходимо на вищі підплани менталу, знову маємо такі самі переживання. На кожному кроці вертається таке саме здивування, і жодна попередня думка не може підготувати до цього, оскільки завжди усе набагато більш дивовижно, аніж будь-що, що ми можемо уявити, і життя на всіх найбільш високих планах – це така сила блаженства, для виразу якої не існує слів.

Європейські сходознавці перекладають слово «*нірвана*» як знищення, тому що воно означає «задутий» як полум'я свічі гасять диханням. Ніщо не може бути більш протилежним до істини, за винятком того сенсу, що це певне знищення усього, що відомо на землі як людина, оскільки це вже не людина, а Бог у людині, Бог серед інших Богів, хоча й менший за Них.

Спробуйте уявити весь Всесвіт, який наповнений і складається з неосяжного потоку живого світла, все це рухається вперед, безвідносно, вперед без опору мчить широке море світла, – світла, що має ціль (якщо це можна зрозуміти), надзвичайно концентрованого, та абсолютно без усякої напруги та зусиль – слова тут безсилі. Спочатку ми нічого не відчуваємо, окрім

блаженства, і не бачимо нічого окрім сили світла; та поступово ми починаємо усвідомлювати, що навіть у цьому блискучому сьайві існують більш яскраві плями (немов ядра), крізь які світло набуває нової властивості ставати відчутним на нижчих планах, мешканці яких без цієї допомоги зовсім не мали би можливості відчутти його сяючий блиск. Потім поступово починаємо розуміти, що ці додаткові сонця є Величні, Духи Планет, Великі Янголи, Божества Карми, Дх'ян Чохани, Будди, Христи та Вчителі, і ще багато інших, які невідомі нам навіть поіменно, й бачити, що крізь Них світло й життя течуть до нижчих планів.

Мало-помалу, як ми стаємо більш звиклими до цієї дивовижної реальності, починаємо відчувати себе єдиними із Ними, хоча й набагато нижче вершини Їх слави, що ми є частиною Єдиного, який перебуває якимось чином у всіх Них, і також у кожній точці проміжного простору, і що ми являємо собою фокус, а крізь нас на нашому значно нижчому рівні світло й життя тече до тих, хто є ще далі (не від Нього, бо всі є Його частинами, а крім Нього ніде нічого нема) але від Його усвідомлення, розуміння та переживання.

Пані Блаватська часто казала про цю свідомість, центр якої всюди, а її периферія ніде. Цей вираз, що глибоко передає ідею, приписується чи то Паскалю, чи то кардиналу Кузанському, чи то Зохару, та належить по праву книгам Гермеса. Така свідомість є дуже далекою від знищення; той, хто досягає ініціації, ані трохи не втрачає самоусвідомлення; його пам'ять є довершено неперервною; він є тією самою людиною, хоча тепер він воістину може сказати «Я є Я», знаючи, що «Я» в дійсності означає.

Дивовижно це було виражено сером Едвіном Арнольдом у Світлі Азії:

..... Нічого не шукаючи, він набуває усе;
Замість вузького «Я» увесь Всесвіт в собі він несе;
Тим хто вчать, що “Нірвана – кінець”,
Ви кажіть – “не вводьте в оману”.
Некоректно й казати, що вона є життям,
Бо насправді й цього ми не знаємо,
Як же сяяти світлу з розбитої лампи доволі,
Там, де смерті нема, там спіткає всіх нас найблаженніша доля.

Відсутність життя розуміється тут не як смерть, бо хто досяг нірвани, ілюструє й виражає найбільш яскраву образність життя; яке далеко за межами як смерті, так і життя, бо він покинув сансару назавжди. Пекло визначено як «час без Бога», а рай як «Бог поза часом»; звичайно це друге визначення ще більш стосується нірвани.

Будь-який опис нірвани, який можна спробувати зробити, мусить звучати дивно. Нема слів, якими можна було дати хоч найменше поняття такого досвіду як цей, оскільки все, з чим знайомий наш розум, зникає задовго до того, як цей рівень досягається. До речі, й на цьому рівні існує певна оболонка Духу, яку неможливо описати, бо в одному сенсі розуміється мов атом, а в іншому ніби цілий план. Людина відчуває себе мов усюди, але може зосередитися де завгодно, і де б у цей час вилив сили не зменшився, там і є її тіло.

Несказанна сліпуча яскравість нірвани неодмінно перевершує всіляке фізичне сприйняття, і тому навіть найбільш натхненні поетичні спроби її змалювати приречені на невдачу. Тим не менш кожна людина, яка пише про неї, торує підхід до неї під своїм кутом зору, й кожен може зробити внесок описом деякого моменту, який інші не помітили. Я вже спромігся надати мої власні враження; тепер дозвольте процитувати мого давнього друга й брата, єпископа, Жоржа Сіднея Арундейла, яким у його книзі «Нірвана» зроблено дуже прикметну й найгероїчнішу спробу відтворення того, що не передається. Авжеж, ми всі зазнаємо в цьому невдачі; і все ж я відчуваю, що він ближче підійшов до досягнення успіху ніж я. Він пише:

Моя перша згадка стосується бачення Вчителя К.Х., що мав вигляд, якого я раніш ніколи не бачив. Сявав Він завжди, сявав дуже яскраво, та нині Він був більш ніж сяючим, і я не можу підібрати слів для Його опису у славі, в якій я сприйняв Його своїм першим проблиском нірванічної свідомості. Величний та сяючий є бідними словами – «блискучий» можливо виражає це краще, оскільки на мить я був приголомшений. Я майже захотів закрити своє обличчя від Його погляду, і все ж не міг відвести від Нього очі, настільки незбагненно чудово Він виглядав – тільки менш розкішніше за Царя, як я усвідомив пізніше, хоча у той момент більшої слави я не міг уявити.

Я зібрав усю свою хоробрість. Відчув, ніби він промовив мені: «Ласкаво прошу до нового царства, яке ти мусиш навчитися підкорювати». Його силою моя свідомість розкривається, і я крокую ніби через поріг нірвани. Слова та фрази, якими б прекрасними і величними вони не були, майже оскверняють при намаганні описати умови нірвани. Навіть легкий дотик першого переживання цього піднесеного рівня робить незначними переживання всіх інших планів, за винятком хіба що перебування в Присутності Єдиного ініціюючого. Я згадую мій перший відблиск буддхічного плану, що мав місце з нагоди прийняття мене до лав Величного Білого Братерства; я до сьогодні згадую своє здивування від вигляду Вчителя в Його буддхічному провіднику, й для мене є пам'ятним у наступні дні дивовижне відчуття єдності з усіма речами, які я сприймав з деревами та

квітами, зростання з ними разом, страждання і радість з ними. Я згадую також відкидання свого багатовікового друга, причинного тіла; і пригадую яскравий роздираючий контраст між моментами до та після проблиску нового царства.

Та сьогодні Вчитель здається мені ніби Тим, якого я ніколи не знав раніш, одягненим у велич царства, до якого я заходив мов мала дитина. Мене охопила нова свідомість, і мій світ миттєво сповнився новими, незвичайними, чудовими цінностями. Усе стало іншим, докорінно іншим, відображаючи при цьому те саме. Нова божественність відкрилася моїм очам, розгорнувшись моєю пильному погляду новими значенням і метою. Ця єдність ще вища за буддхічну, ославлена більш дивовижною єдністю; у деякий чудовий спосіб попередній стан влився у більш величне. Це навіть дещо більш істинне, ніж єдність, більш реальне. Це здається неможливим, але це так.

То яка ж природа того, для чого навіть буддхічна пишнота є обмеженням? Я маю використовувати слова, що здаються жахливо невиразними. Можу лише сказати, що це велич незбагненого Світла, простір Світла, який є образом одвічності самого Бога. Я став лицем в лице з дзеркалом без плям всієї Його сили, відображенням Його великодушності. Дзеркал та відображення – це нескінченний океан Світла, частиною якого я стаю (хоч в певному сенсі вже є) частиною, через апофеоз всіх єднань, що пережиті на нижчих планах почергово. Братерство у зовнішньому світі; єдність в Буддхічному світі; неперевершене світло у Нірвані.

Це неперевершене світло ближче до Реальності навіть ніж буддхічна єдність, котра до тих пір здалася найдивовижнішим фактом в усьому світі. Світло є початком, шляхом та майбутнім; Бог сказав: «Нехай буде Світло», і воно було як Світло поза описом. Чудовим воно є у світі, та невиразним лише і слабким образом тріумфуючого (мабуть цей прикметник є доречним) цих областей Дійсності. Таким є світло Сонця, перш ніж опуститься у ті форми, в яких ми його знаємо. Це світло, що очищене від форми, світло, що є життям форми. Це є вічною сутністю «свідоцтва безсмертя», майбутнє у нинішньому, і все ж Одвічне. Це є апофеозом і сутністю того світла, яке нам знайоме. Уся слава найдивовижнішої зорі (і відчувається, що ніщо не може бути більш дивовижним, ніж довершена східна зоря) призводить до чудодійного плоду та блиску довершеності у полудні, що є нірванюю.

Бог є Світлом; світло є Богом; людина є світлом; все є світлом – нового значення набув древній єгипетський заклик: «Шукай світло! Слідуй за світлом! Сприймай його та вчись бути єдиним зі світлом Бога у всіх речах». Я дивлюся на світ. Я бачу його в термінах світла. Бог-Світло знаходиться у прояві в людині-світлі,

в камені-світлі, в дереві-світлі, в істоті-світлі. Все є світлом – осліплююча слава в центрі, яку перетворено у колір при випромінюванні до периферії. Осліплююча чудодійність усюди – Бог-Світло – сяюче сім'я майбуття в кожній індивідуальній речі у кожному царстві. І це світло-сім'я розщеплює свій білий колір (можливо, це не те слово, але «світлота» тут явно недоречне) на кольори райдуги.

У кожному царстві природи є сім великих шляхів кольору, на початку вони потенційні, а розкриваються чудовими плодами в кінці. Я бачу діамант, рубін, смарагд, сапфір – царі мінерального царства – досягли довершеності у своїх кольорах. Але і на його дні існують пишноти, які повільно звільняється зі свого ув'язнення еволюційним шляхом, аж поки не стануть вільними й настільки же чудовими, як дорогоцінне каміння. І таке діється в кожній царині. Звільнений одного разу ув'язнюється надалі, щоби досягти ще більшої і чудовішої свободи.

Скупавшись у блискавці, що стоїть спокійно, яка і є Нірваною, я сприймаю ув'язнені блискавки в усіх речах. Я сприймаю світло, що є тьмяним – це дикун; яскраве світло – розвинута людина; триумф світла – надлюдина, Вчитель. Я бачу усюди колір у процесі перетворення, прославлення, перевершення. Ніде немає чорноти в розумінні антитези світла. Бог сказав: «Нехай буде Світло». І було світло повсюди. «Його світло сяє навіть в нашій темряві».

Що таке нірвана? Дивовижно-божественне світло. Я торкаюся, можливо тільки на мить, його нижніх границь, найбільш густих шарів. Я не можу навіть збагнути тут на землі його дивовижність, але при поверненні на землю воно залишає в мені нове сприйняття Дійсності. Я став на один крок ближче до реального. Існує більш чудове братерство в світі, ніж я гадав – глибока тотожність, більш славетні джерело, шлях та ціль. Усюди та в усі часи є посланці божественного сонячного світла. Кожен колір промовляє Його слово та голос. Кожна форма дихає Його метою. Я, частка пилу у світлі сонця, все ж є Його частиною, і дивлячись угору на Сонце, я бачу знак своєї власної божественності, втілену обіцянку мого найвіддаленішого досягнення. Оскільки наш Господь є Сонцем, то й усі будемо такими, бо він так велів.

Світло є мовою, думкою, покривом і провідником. Спалах світла передає нам, що живуть унизу, цілу філософію.

Світло є Волею, Мудрістю та Любов'ю Сонця. У книгах пишуть, що нірвана є блаженством. Та навіть з найбільш периферійної частини, що біля кордону, я дізнався, що нірвана є нескінченно більшим. Щойно один спалах і усі речі здаються оновленими, у мені та поза мною. Я залишився, хоча зовсім змінився, і все довкола мене видається таким, що зазнає переоцінки. Навіть нині усе означає набагато більше ніж раніше. Кожний предмет у

кожному царстві здається певним чином більше тінню дійсності аніж дійсністю, оскільки я усвідомлюю наскільки слабкими й неадекватними мусять бути усі віддзеркалення цього Світла. Я не знав раніше, що вони є настільки слабкими. І все ж, також правда, що кожен предмет є набагато реальніший, ніж лише тінь від Дійсності, як я вважав раніше. Я бачу ті можливості у формі ніби у в'язниці, тому я сприймаю тіні. Бачу чарівність Вічного Світла, що розкривається, тому сприймаю Реальність. Усі інші світи порівняно з нірванічним є світами-тінями. І все ж вони є реальнішими світами завдяки цьому нірванічному світу, бо я зараз сприймаю печать Божого призначення, що стоїть на всіх речах, і мушу ставитись до всіх них з набагато більшою пошаною ніж раніше.

Філософи кажуть про чисте Буття. Схоже, я відчув, яким Воно має бути не через дотик до нього, а лише оскільки торкнувся до того, що дещо менше позбавлене чистого Буття, ніж всі інші знайомі мені стани свідомості.

Як вірно, що мова у цьому випадку приховує думку і значення! Потрібна мова нірвани щоб передати сенс нірванічних речей. Як чудово висловився Маерс:

О, якщо б я міг сказати вам, ви справді повірили би в це!

О, якби я міг сказати те, що бачив!

Та як я маю це сказати для розуміння вашого?

Як, доки не принесе Він вас туди, де мені довелося бути?

Заради справедливості до видатного автора скажу, що цитування наведеного вище є лише низкою взаємно непов'язаних уривків; я дуже рекомендую моїм читачам ретельно вивчити книгу, з якої їх було взято; її було опубліковано Теософським видавничим домом в Аджьїрі.

Буддистський монах Ананда М. у своїй книзі «Мудрість аріїв» пише про *нірвану*:

Точне значення цього слова є просто «вгасання», те, що стається з вогнем лампи, коли її задуто; та вам, хто відслідкував, що було сказано стосовно неї, стане зрозуміло, як істотно помилилися ті, хто розтлумачив нірвану просто рівносильною справжньому знищенню. Знищення насправді в одному сенсі, як смерть бажання, пристрасті, самообману. Та коли ми доходимо до спроб роз'яснення його значення поза негативом, то зустрічаємося з непереборними труднощами; оскільки усі наші позитивні визначення мають обов'язково бути в термінах відомого нам життя й людської думки; а тут ми кажемо про те, що за межами всього життя, про ту саму Мету, до якої все життя прагне...

Для вченого буддиста, нірвана означає Граничність, Потойбічність, Мету Життя – стан настільки цілком відмінний від цього умовного завжди-змінного буття примарного «я», що буддист знає цей стан як лежачий не тільки зовсім по той бік усього, що має назву й опис, але й далеко за межами навіть самої думки. І все ж – і в цьому полягає ця дивина та велич мудрості аріїв, здобута найвеличнішим з них заради виплутування людини з усіх її пут, накладених нею на себе власноруч. Ця чудодійність зовсім непідвладна думці, і цей мир, що є ціллою для всіх, що занурені в боротьбу, лежить ближче до нас, ніж наша власна свідомість; ба для тих, хто істинно розуміє, він є дорожчим за найдорожчу надію. Вище слави місяця й сонця, нескінченно вище зоряних висот піднесеної свідомості; поза нескінченними безднами всеохоплюючого ефіру, у якому ці всесвіти мають свою безграничну обитель; необмежено далеко віддалений від граничних висот думок з крилами, що даремно змахують і падають подібно заблукалому птаху, який піднісся до настільки розрідженого повітря, що воно вже його не підтримує; нірвана не лише вище нашого мислення, але й свідомості, яка, на нинішній момент є всім, що ми можемо назвати собою...

Жити й померти без «я», шукати не нагороди, а лише служіння великому життю; сподіватися не на небеса, не на еонічне блаженство, а тільки на щоденне зменшення егоїзму, – ось урок, що охоплює життя й учення Вчителя; лише у такий спосіб може нарешті Мир увійти до всього життя!

Щодо цього Анні Безант у нещодавній лекції висловила так:

«У Буддистській філософії є чудове висловлювання Господа Гаутами Будди, де Він намагається вказати людською мовою на дещо ясно зрозуміле про стан Нірвани. Ви знайдете це висловлювання в китайському перекладі «Дхаммапади», з якого зроблено англійський переклад, що опублікований у «Східній серії» Трюбнера. Він виражає це так: якщо б не було нирвани, не було б нічого; і Він використовує різноманітні фрази щоби вказати, що він має на увазі, розглядаючи нестворене й пов'язуючи його зі створеним; узявши Дійсне й потім пов'язує з нереальним. Він резюмує це, кажучи, що нирвана існує; та якщо б її не було, не було би нічого взагалі. Ця спроба (якщо шанобливо її так називати) висловити те, що не висловлюється. Це означає, що якщо б не було існування Нествореного, невидимого й Дійсного ми не мали би Всесвіту взагалі. У цьому є вказівка на те, що нирвана є повнота, а не порожнеча. Цю ідею слід істотно зафіксувати своїм розумом, вивчаючи кожну велику філософську систему. Бо часто використовуються вирази, що здавалося б вказують на порожнечу. Звідси береться західна ідея знищення. Думаючи же про це, як повноту, ви можете збагнути, що свідомість все більш і більш розширюється без втрати почуття

ідентичності; якщо можете думати про це як про центр без кола, то побачите проблиск істини».

Людина, яка хоч раз усвідомила цю дивовижну єдність, ніколи не забуде її, й не стане такою, якою була раніше; наскільки б глибоко вона не занурилася до своїх нижчих провідників для допомоги й спасіння інших, наскільки б тісно її б не було прикуто до хреста матерії, замкнено, заховано й обмежено, вона ніколи не забуде, що її очі бачили Царя в усій Його красі, що вона вже споглядала країну, яка дуже далеко й водночас дуже близько, вона в нас весь час, аби тільки могли її бачити, оскільки для досягнення нірвани нам не треба бігти геть до деяких віддалених небес, а лише відкрити нашу свідомість її славі. Як давно Господь Будда сказав: «Не жалійтеся, не плачте й не моліться, але розкрийте свої очі й побачте, світло довкола вас, і воно чудове, красиве, й настільки перевершує все, про що люди колись мріяли й молилися, й воно на віки віків».

«Вельми віддалена країна» є цитатою пророка Ісаї, та як не дивно, це невірний переклад. Ісаїя не каже про країну, що лежить далеко, але про країну «далеких відстаней», а це зовсім інша й чудова думка. Це вказує, що цей пророк мав переживання вищих планів, подумки порівнюючи блиск усіяних зорями небес із тісними катакомбами, в яких ми повзаємо по землі. Тому що все це життя є сліпим повзанням темними й заплутаними шляхами, якщо порівняти його з вищим яскравим сповненим сенсу життям, цілковитим усвідомленням Божественної волі, що надихає й працює через волі тих, хто перебуває на землі.

Робота Архата

Архат має перед собою величезну роботу, підняти до найвищих вершин людських планів існування, й у процесі їх досягнення він мусить скинути ще п'ять з десяти великих перепон, якими є:

6. *Рупарага* – бажання краси форми або фізичного існування в формі, також включаючи це в небесному світі.

7. *Арупарага* – бажання жити поза формою.

8. *Мана* – гордість.

9. *Уддхачча* – збудження й дратівливість, неспокій з будь-яких причин.

10. *Авід'я* – незнання.

Шоста й сьома перепони включають не лише поняття *рага*, або тяжіння, а також і *двеша* або огиду, і скидання цих п'яти потребує таких якостей характеру, щоби ніщо на нижчих планах форми, або вищих безформних не тримало архата своєю зваблівістю ані на мить, й не відштовхнуло його своєю неприємністю, якщо він там має працювати. Коли восьму перепону, *мана*, відкинуто,

послідовник забуває велич своїх власних досягнень, і гордість його не турбує, оскільки тепер він у світлі, й не вимірює себе нічим нижчим. Тоді приходить довершена ясність, абсолютно непорушна, надаючи йому свободу оволодівати потрібним знанням, й ставати практично всезнаючим стосовно нашого планетарного ланцюга.

П'ята ініціація

Тепер кандидат наближається до п'ятої ініціації, ступеня адепта; «Він виконав призначення свого людського існування», і зараз він робить фінальний крок, що зробить його надлюдиною, або *асекха*, як його звать буддисти, оскільки йому нема чому вчитися, ним вичерпано усі можливості людської природи. *Джіванмукта*, як на Нього кажуть індуси, звільнене життя, вільне існування, вільне не через окремішню незалежність, а тому що Його воля є єдиною із всесвітньою Волею, з волею Єдиного без іншого. Він завжди у світлі нірвани, навіть у своїй пробудженій свідомості, якщо Він вибрав залишитися на землі у фізичному тілі, а коли Він поза цим тілом, то підіймається ще вище до монадного плану, який не просто за межами наших слів, а навіть наших думок. Сказано Господом Буддою:

... Не зміряти словами

Те, що Незмірне; також не опускай нить думки

До незбагненого. Хто питає, помиляється;

Хто відповідає, помиляється теж. Будь безмовним!

У християнському символізмі досягненню ступеня адепта відповідає Вознесіння і сходження Святого Духу, оскільки адепт возноситься, визволившись, над людством, над землею, хоча якщо він забажає, як це зробив Христос, Він може повернутися вчити й допомагати. Під час вознесіння Він стає єдиним із Духом Святим, і перше, що неодмінно Він робить зі своєю новою силою, виливає її на своїх учнів, як і Христос вилив її язиками вогню на голови Його послідовників у Свято П'ятидесятниці. Швидкий перегляд будь-якої діаграми, що показує принципи людини, які було опубліковано в ранніх книгах, покаже зв'язок між проявами Логосу на космічному плані пракарті і душею людини; ми побачимо троїсту атому, потрійний дух людини, що лежить в нижній частині нірванічного, або духовного плану й нижчий прояв третьої особи, Бога Духу Святого, у вищій частині того самого плану. Адепт стає єдиним із Ним на цьому рівні, і це є справжнім поясненням християнського свята Трійці, або Святого Духа. Через єдність із Ним асекха може приймати учнів; а хрват, хоча він може багато чому навчити, все ж працює під проводом адепта, діючи для Нього й виконуючи Його вказівки на фізичному

плані, та сам не бере учнів, оскільки він ще не маж особливого зв'язку із Духом Святим.

За межами ступеня адепта

Вище ініціації адепта лежить ініціація *чохана*, і за ними ще інші, про які я розповім у Главі про окультну ієрархію. І сходи буття простираються за покрови світла, до яких небагато хто з нас може проникати, і коли ми питаємо Тих, хто стоїть вище за нас і знає нескінченно більше ніж ми, то все, що Вони можуть сказати, це те, що сходи простираються настільки далеко, що ховаються від Їх погляду.

Їм відомо набагато більше кроків ніж нам, та сходи піднімаються все далі й вище приховуючи від уяви висоту слави, і ніхто не знає де вони закінчуються.

Хоча сказане я висловив абсолютно точно – ніхто з нас не бачив закінчення цих сходів, й робота Тих, хто у вищих рядах Ієрархії є майже незбагненою, все ж хочу зробити ясно зрозумілим, що Їх існування й робота є настільки дійсними та визначеними, як усе в цьому світі, і навіть більше, в нашому баченні цих Величних нема ані найменшої невизначеності. Хоч я знаю про вищу частину Їх роботи дуже мало, протягом багатьох минулих років я бачив бодхісаттву за роботою майже щоденно, і я дуже багато разів бачив Господа Світу в Його чудовому та незбагненому існуванні; тому для мене Вони є люди настільки ж реальні, як будь-хто, кого я знав, і я абсолютно також певен у деяких аспектах тієї ролі, яку вони грають у світі.

У приголомшливій правді, що я можу сказати про них, я певен повністю, та все ж не можу ані пояснити, ані зрозуміти більше, ніж частину того, що вони роблять. Я побачив дх'ян-чоханів, планетних духів та посланців з інших сонячних систем, і знаю напевно про існування й славу цих Людей, яка є перевершує всі відомі міри. Та зовсім не знаю, якою може бути велика справа їх життя. Я особисто побачив прояв Логосу Сонячної системи, бачив Його серед Йому рівних. Та все ж у мільйони разів більше, ніж бачена мною Його невимовна велич мусять бачити Вони, дивлячись на Нього. Як Арджуна, згідно «Бгагават Гіті» побачив Дивовижно-божественну Форму, так побачив її я, без тіні сумніву. І я хочу додати мої свідoctва про те, що ці речі є саме такими. Наважуюся сказати, що я відкриваюся можливому глузуванню, написавши це; люди питатимуть: «Хто ти є, щоб писати про ці речі?» Але я побачив, і не засвідчити це вважаю боягузливістю.

Я багаторазово заявляв, усно, й письмово, про небажання, щоб бодай хтось будував свою віру в теософію на моїх твердженнях. Гадаю, кожній людині слід самостійно вивчити систему і дійти власних висновків, оскільки докорінною причиною для прийняття будь-якої доктрини є знання людиною з власного

досвіду або те, що вона знаходить досить розсудливою гіпотезою. Але це аж ніяк не міняє факту, що я маю свідоцтва для тих, хто забажає їх дослухатися, докази, які я виклав перед ними в цій та інших книгах. Ми, хто пише про теософію у двадцятому столітті, можемо повною мірою підтвердити те, що Св. Іоанн висловив майже 2000 років тому:

«Про те, що було від початку, що ми чули, що ми бачили на власні очі, що ми розглядали та з чим наші руки мали справу... що побачили й почули проголошуємо вам».²²

І ми, хто бачив, приносимо наше свідоцтво; а чи сприйме світ наші свідчення, для нас є не так важливо.

Хто Дух Найвищий вже відчув і осягне

Не заперечить, не збентежить, і його сумніви не заколишуть,

Хай навіть світ одноголосно того не сприйме

Був би ти на тому боці, проте на цьому я б залишився.²³

Сім шляхів

Відразу ж за ініціацією асекха цей вищий Шлях відкривається в семи великих шляхах, між якими адепт має вибрати, і на цю тему краще процитувати сказане в книзі «Людина: Звідки, Як та Куди»:

Коли людське царство вже перетнуто, і людина стоїть на порозі Свого надлюдського життя, як звільнений дух, сім шляхів відкриваються перед Нею на Її вибір. Вступити в блаженне всезнання й всемогутність нірвани, з діяльністю, що набагато перевершує наші знання, – стати, можливо, в якомусь майбутньому світі аватаром, або божественним втіленням; це інколи називають «прийняттям одягу дхармакая». Вона може вступити у «духовний період» – вираз охоплює невідомі значення, серед них можливе «прийняття одягу самбхогакая». Вона може стати частиною тієї скарбниці духовних сил, з якої посередники Логосу черпають для своєї роботи, «прийняттям одягу нірманакая». Вона може залишитися членом окультної Ієрархії, що керує цим світом і охороняє його, де Вона досягла досконалості. Вона може пройти до наступного ланцюгу, допомагати в розбудові його форм. Вона може вступити до чудової янгольської або дева еволюції. Вона може віддати себе до безпосереднього служіння Логосові, і бути Ним використаною у будь-якій частині Сонячної системи, Його слугою та вісником, що живе лише для виконання Його волі та Його роботи у всій системі, якою Він керує. Як генерал має підлеглих, які передають його

²² Іоанна, I, 3.

²³ «Святий Павло» Професор Маєрс.

накази до всіх частин поля, так є штаб у Того, хто керує всім, «Його служителі, які виконують Його волю». Це вважається дуже важким шляхом, можливо, найвеличнішою жертвою, що відкривається перед адептом, й тому її виконання пов'язано з великою відзнакою. Член цього генерального штабу не має фізичного тіла, а створює його для себе шляхом кришакті, «здатності творити» думкою з матерії того глобусу, до якого Його послано. Штаб складається з істот, що перебувають на різних рівнях, від адепта й вище.

Той, хто прийняв одяг Дхармакая, заглиблюється до монади, і скидає навіть свій нірванічний атом; Самбогакая зберігає свій нірванічний атом і являє себе як потрійний дух; Нірманакая зберігає своє причинне тіло, а також постійні атоми, які він проніс крізь усю свою еволюцію, так що в будь-який момент Він може матеріалізувати довкола них ментальне, астральне й фізичне тіла, якщо тільки забажає. Він певно тримає зв'язок із світом, з якого прийшов, щоби служити ніби резервуаром, з якого духовна сила виливається в цей світ. Нірманакая згадуються у «Голосі Безмовності» як ті, що утворюють охоронну стіну, яка оберігає світ від ще більших нещастя і страждань. Для тих, хто не розуміє внутрішнього змісту, може здатися, що горе й страждання приходять у світ іззовні, і що ці Величні відвертають їх, але це взагалі не так, оскільки усі нещастя в світі відбуваються саме через страждених від них, бо кожна людина є власним законодавцем, сама вирішує власну долю або відплату; та обов'язок нірманакая – доставляти великий запас духовних сил на допомогу людям. Весь час вони породжують цю силу, не беручи собі ані частки, але віддаючи її усю на служіння Братерству, щоби воно її використало для полегшення важкої ноші світу.

З цього видно, що з тих, хто досяг ступеня адепта, порівняно мало лишаються на Землі як члени Окультної Ієрархії, але Вони та їх робота мають життєво важливе значення, так що цьому присвячено решту глав книги.

ЧАСТИНА IV. ІЄРАРХІЯ

ГЛАВА XI. РОБОТА ВЧИТЕЛІВ

Загальний перелік

Я щойно роз'яснив, що з тих людей, хто досягає ступеня адепта, небагато залишається на нашій землі членами Окултної Ієрархії, для просування еволюції життя згідно з Божим планом. Нині цим зайнято 50-60 Надлюдей, і в своїй брошурі про «Вчителів» наш Президент так пише про їх роботу:

Вони допомагають прогресу людства незчисленними способами. З вищої сфери Вони виливають світло й життя на все у світі, які можуть бути сприйнятими й засвоєними так само вільно, як сонячне світло, усіма, хто є для цього достатньо сприйнятливим. Як фізичний світ живе своїм божественним життям, фокусуючись на сонці, так само живе і духовний світ, фокусуючись на окултній Ієрархії. Інші Вчителі, що особливо пов'язані з релігіями, використовують їх як резервуари, до яких Вони вливають духовну енергію, щоби віра розподілилася серед віруючих кожної релігії через відповідно призначені засоби благодаті. Наступні з Них задіяні у великій праці інтелекту, висилаючи думко-форми вищої інтелектуальної сили, що сприймаються й засвоюються людьми-геніями, котрі надають їх світові; на цьому ж рівні вони також шлють побажання своїм послідовникам, повідомляючи їх про задачі, за які треба взятися. Є в них також робота в нижчому ментальному світі, створення думко-форм, що впливають на конкретний розум, спрямовуючи в корисне русло активність світу, й навчання тих, хто живе в небесному світі. Також є широка діяльність в проміжному світі, допомога т. зв. померлим, загальне керування й нагляд за навчанням молодших учнів, і надсилання допомоги в численних випадках її необхідності. У фізичному світі це спостереження за тенденціями подій, їх корекція і знешкодження лихих потоків в тій мірі, що дозволена законом, постійне зрівноваження сил, які працюють на боці еволюції та проти неї, підсилення добра й послаблення зла. Вони також працюють у взаємодії з янголами націй, керуючи духовними силами, в той час як інші керують матеріальними.

Парафії

Ми можемо розглянути більш повно деякі напрямки роботи, які нашим Президентом з його славетним розмахом бачення у загальній перспективі тут лише накреслено. Попри малість числа адептів Ними влаштовано так, що жоден прояв життя у всьому світі не лишається поза увагою; так Ними поділено землю на

окремі області в деякий спосіб так, як у старих країнах Церква поділила цілу країну на парафії так, що де б не мешкала людина, вона б опинялась в одному з географічних підрозділів, і певна церковна організація мала би справу з її духовними, й інколи тілесними потребами. Парафії adeptів, все ж, не сільські райони або частини міст, а великі країни й континенти.

Кажуть стосовно нинішнього поділу світу, один великий adept турбується про Європу, інший доглядає за Індією; і в такий спосіб розподілено весь світ. Парафії не відповідають нашим політичним і географічним кордонам, та на його території adept має всі різні степені та форми еволюції відносно не тільки нашого власного, а ще й царства янголів, різні класи природних духів, тварин, рослин і мінералів нижче нас, царства елементалів та інші, про які людство поки не має і гадки; так що великий об'єм роботи потребує досконалості. На додаток до опікунства adeptами кожна раса або країна має також допомогу духа раси – деви чи янгола-охоронця, який за нею приглядає й допомагає направляти її зростання, й відповідає в багатьох відношеннях древній концепції родового божества, хоча й стоїть на значно більш вищому щаблі. Такою, наприклад, була Афіна Паллада.

Існує багато різних категорій впливу в роботі з обслуговування Логосом еволюції людини, і, ясна річ, вони діють в одному напрямку, допомагаючи одна одній.

Ми ніколи не маємо робити помилки, приписуючи цим великим діючим силам ті лихоліття, що інколи спіткають країни, як у випадку французької революції й нещодавнього перевороту в Росії. Вони є повністю наслідком диких пристрастей людей, які вчинили бунт й спричинили руйнацію замість творення, і проілюстрували небезпеку, на яку робота adeptів і духів раси наражається, коли Вони роблять експерименти в напрямку демократії. Страхітливе зло пов'язано з тиранією, й іноді великі страждання, та при ній все ж існує певний контроль; і велика проблема визволення від тиранії полягає в тому, як це зробити без втрати соціальної стабільності й самоконтролю. Під час цього багатьом людям не вдається втримати пріоритет людських цінностей в своїх особистостях, піднімаються пристрасті, натовп шаленіє, і люди стають доступними для одержимості великими хвилями небажаного впливу. Національний янгол намагається керувати почуттями людей; він займається великими масами людей, і може за необхідності збудити в них великий патріотизм та героїчні вчинки, як генерал може підбадьорити своїх людей йти вперед на полі битви; але він ніколи не зневажатиме їх життями і не виявить байдужості до їх страждань, ані трохи не менше, аніж мудрий генерал.

Розподіл сил

Значна частина роботи адепта, як було видно з попередніх глав, лежить на рівнях, значно вищих за фізичний, оскільки Вони зайняті виливанням своєї власної сили, а також сил великого запасу, що поповнюється нірманакаями. Це є кармою світу, що він матиме певну кількість цієї підйомної сили до його послуг, і навіть звичайні люди, які докладають до Божественної своєю волю (спрямуванням своїх думок та почуттів для служіння людству) трохи додають до цього резервуару, чим отримують привілеї взяти участь у великій жертві. Завдяки цьому людство еволюціонує як єдине ціле, і диво братерства уможлиблює кожному прогресувати набагато швидше, ніж за умови виключно поодиноких зусиль. Все це є частиною плану Логосу, який напевно розрахував на нашу участь в Його плані. Коли Він це обмірковував, то думав приблизно так: «Коли мої люди досягнуть певного рівня, вони почнуть розумно співробітничати зі мною; тому влаштую так, що коли вони дійдуть цього пункту, то будуть здатні черпати мою силу». Тому Він розраховує на кожного.

Братерство є єдиним з усім людством на вищих рівнях, і саме через Нього відбувається розподіл сил з великого резервуару для людей. Адепти випромінюють ці сили на вищому ментальному плані на кожне *его* без винятку, таким чином надаючи найбільшу можливу допомогу в розкритті життя, що в них перебуває. Це життя є подібним до невмирущого насіння, яке мусить зростати, оскільки сам Логос, принцип еволюції, є присутнім в самому серці його сутності; в людині цей саджанець вже пробився крізь землю й шукає повітря, і швидкість його розвитку значною мірою залежить нині від сонячного світла духовної сили, що приходить каналами Ієрархії. Це є один з багатьох шляхів, якими більш передові допомагають менш передовим, коли вони все більше і більше беруть участь у божественній природі відповідно до божественного плану.

Кожен з адептів, який взяв на себе цю особливу роботу, впливає на велику кількість людей, інколи охоплюючи багато мільйонів одночасно. Однак, настільки дивовижна якість цієї сили, що вона пристосовується до кожного з мільйонів так, ніби він є одним з об'єктів вилу, і здається, що всю увагу приділено лише йому одному.

Важко роз'яснити на фізичному плані, як це може бути, та це відбувається через те, що нірванічна свідомість Майстра є подібною до точки, котра включає в себе цілий план. Він може опустити цю точку крізь кілька планів і розширити її як величезний пухир. На зовнішній поверхні цієї велетенської сфери опиняться ті причинні тіла, на які Він намагається вплинути, і Він, наповнюючи сферу, видається всім у всьому для кожного індивідууму. У такий спосіб Він наповнює своїм життям ідеали

мільйонів людей, являючи їм відповідно ідеального Христа, ідеального Раму, ідеального Крішну, янгола чи можливо духа-керівника.

Цей вид роботи цілком відрізняється від нагляду за однією з великих парафій, і в ній Вчитель звертає увагу головним чином на людей одного типу, тих хто розвивається Його власною лінією еволюції, хоч, ясна річ, більшість з них зовсім не усвідомлює його дії. Він також має справу з багатьма особливими випадками, і для цього іноді делегує частину своєї роботи девам, залишаючи їм значну свободу в деяких чітко визначених межах. Деви в свою чергу користуються духами природи і створюють різноманітні думко-форми, так що робота охоплює широке поле діяльності.

Використання відданості

У Науці священнодійства я роз'яснив, як Величні користуються церемоніями всіх релігій для вилування Своєї сили у світ на нижчих планах, і в такий спосіб стимулюють у якомога більшій кількості людей духовне зростання, на яке ті здатні. Та це робиться не тільки у зв'язку з релігійним церемоніалом, оскільки Братерство користується кожною можливістю, що випадає. Якщо відбувається зібрання людей, які знаходяться під впливом благоговіння, усі схиляються перед шляхетною і високою думкою, такі збори відкривають адептам надзвичайну можливість, якою Вони негайно скористуються, як каналом для духовного впливу. Коли люди є розкиданими й живуть по своїх будинках, вони подібні до деякої кількості окремих ліній, вниз кожною з яких може текти лише обмаль сили, та коли вони скупчуються разом на зборах, то з'єднуються ніби в трубу, крізь яку можна вилити більший потік благословення, ніж загальна сума тих сходжень униз через ці окремі лінії.

Я бачив мільйон паломників разом у святому місті Бенаресі, багато з них без сумніву були невігласами і забобонні, але в даний момент сповнені благоговіння і зосереджені на одному. Кількість благоговійного почуття, що породжується таким натовпом, є майже незлічимою, і адепти ніколи не оминуть можливості його використання для добра. Незаперечно, ясна річ, що така сама кількість людей, що сповнені ентузіазмом та розумом, дала б набагато більше сили – і сили, що здатна діяти зовсім на вищих планах; та ми маємо ані на мить робити помилку, ігноруючи велику кількість енергії, що продукується невігласами і тими, хто налаштований фанатично. Члени Братерства мають дивовижну здатність відокремлювати зло від добра, або точніше видобувати найменшу частку сили, яку можна використати для добра, навіть з того, що складено переважно із зла.

Зазвичай виявляється, що найсильніша відданість межує з різким сектантським почуттям; в такому випадку адепт видобуде

й використовує кожен частинку відданості, просто ігноруючи й залишаючи позаду дику ненависть, яка здається його частиною. Тому люди з найбільш небажаними рисами часто виробляють певну кількість доброї карми, хоча беззаперечно, що карма була б ще кращою, будучи відокремленою від інших невдалих якостей.

Такі міста як Бенарес є завжди величезними центрами сили, навіть зовсім незалежно від щорічних паломників. Він є містом храмів та реліквій, які також можуть бути використані адептами як канали; і те саме стосується подібних місць у всьому світі. В деякому місці, наприклад, можуть бути великого святого, який належав одній зі світових релігій. Якщо моці є справжніми, може ними випромінюватися певна кількість сильного магнетизму завдяки їх зв'язку з гідною людиною, й тому їх можна використати заради благословення їх шанувальників посилаючи через них потік сили. У багатьох випадках, тим не менш, моці є несправжніми; і хоча це здається важливим фактом, у дійсності це не є настільки вирішальним.

Якщо протягом тривалого часу люди робили їх великим центром якостей благоговіння, то вже з однієї цієї причини Братерство може використовувати їх так само плідно, як справжні моці, а факт оманливості людей у їх вірі зовсім не впливає на їх корисність, оскільки благоговіння є справжнім, а це є найголовнішим. Якщо б це більш глибоко розумілося, то це, ймовірно, втримало багатьох бездумних людей, які схильні висміювати забобони селян-католиків у Італії, Сицилії або Іспанії, або виявляти зверхність до індійських кулі через їх пошану деяким святиням, які не є тим, за що їх сприймають. Нема сумнівів, що істина краща за помилку, все ж ми мусимо пам'ятати, що недобре віднімати в невігласів об'єкти їх благоговіння до тих пір, поки вони нездатні піднятися до вищих речей; через таке іконоборство світ біднішає, оскільки воно не лише руйнує відданість, але й може перекрити потрібні канали для роботи Вчителів.

Окрім того, селянину-невігласу зовсім неможливо судити про справжність реліквій, і було би дуже несправедливим, якби результат його відданості, вираженої з благим наміром та сердечною невинністю, залежав би від факту, відносно якого він не може мати знань. У великому світі реальностей речі не бувають влаштовані настільки погано – істинна відданість знайде повний і сердечний відгук безвідносно того, чи буде об'єкт його тим, за що його сприймають, чи ні. Побожність є єдиною реальною і значимою річчю – вона має отримати й отримує реальну відповідь, на яку заслуговує. Гаданий релікт – просто точка її зосередження, і уявна точка годиться для цього так само як і всіляка інша.

Робота учнів

Я вже згадував, що учні Вчителів є також і підмайстрами, і на своєму нижньому рівні служать передавачами сили, а також виконують найрізноманітнішу роботу в кожній галузі цивілізації і людської культури, роботи, яка є частиною роботи адептів у світі. Велика її кількість робиться іншими, хто сприйняв натхнення або натяк від цих учнів, або через різні товариства і центри, які вони організували або які знаходяться під їх впливом. Без цих впливів людство було б справді бідним, хоч по-більшості воно мало знає про джерело свого істинного багатства. Самі ж адепти не можуть залишити своєї вищої роботи для виконання цих нижчих і більш легких завдань, оскільки міг би постраждати весь механізм еволюції.

Люди інколи питають, чому ці Величні не пишуть, наприклад, книг. Вони забувають, що адепти ведуть усю еволюцію світу; Вони навряд чи опустять погляд, щоби надати людям інформацію стосовно деякої її частини. Так, якщо би хтось із цих Величних мав час для написання книги, і Його енергія не знайшла би кращого застосування, ця книга певно би перевершила усі, що ми маємо зараз. Та якщо би план речей був таким, що вся робота мала виконуватися тими, хто вже може робити її довершено, не було би поля для розвитку наших здібностей, і важко було би побачити користь від нашого існування в світі.

Один з відділів діяльності, який нещодавно було організовано в широкому масштабі учнями Майстрів, полягає в практичному служінні на астральному плані, про який мною написано в книзі «Невидимі помічники». Більша частина цієї роботи йде серед нещодавно померлих, які часто є засмучені, приголомшені та навіть страждають, особливо якщо за життя були налякані потворними історіями про страшні посмертні муки, що взято із запасів деяких перекручених релігійних сект. Багато років тому, хоч вже й під час існування Теософського товариства була заснована й почала працювати команда невидимих помічників. Спочатку вона була скомпонована із ще живих, хто вирішив використати час сну свого тіла у такий певний спосіб; але незабаром вони привернули до себе багатьох, хто вже помер і раніше не думав про цю роботу.

До цього часу ті, хто знов перейшли до астрального світу, були здебільшого залишені самі на себе, якщо тільки їх рідні не зустрічали їх та не вводили до нового життя. Наприклад, мати, яка померла, завжди спостерігає за своїми дітьми, і якщо хтось із дітей помирає невдовзі після неї, вона надає йому посилену допомогу та інформацію, якою володіє; і зазвичай, доброзичливі люди серед померлих передають іншим знання, якими володіють, коли вони бачать необхідність допомоги. В старих цивілізаціях, коли великі та об'єднані сім'ї були нормою, мабуть що порівняно

мало людей залишалося без друга у випадку потреби по той бік смерті. Ті, хто читав східну літературу, згадують, як багато говориться в індуських релігійних книгах про важливість сімейних уз і обов'язків, що простираються у невидимі області, котрі лежать за завісою смерті. Все ж, умови посмертного існування в деякій мірі були подібні за умови країни без лікарень, шкіл, довідкових бюро, де багато хто мусить страждати, і під час особливих бід та воєн це часто приймало особливо серйозні масштаби.

Зусилля, що докладаються раз у століття

Чудова картина шляху, яким адепти працюють для покращення цивілізації, надана у Лондонських лекціях нашого Президента в 1907 році, в яких вона дещо каже нам про кроки, що були здійснені Братерством для того, щоби вивести Європу зі страшного мороку середньовіччя. Вона пояснює, що в 13-му столітті могутня особа, яка жила в Тибеті, оголосила свій указ Братерству, щоби в останній чверті кожного століття робилися зусилля для просвіти Європи. Передивляючись ретельно історію, можемо побачити, що з цього часу новий промінь світла посилався з Ложі в кінці кожного століття. Фріц Кунц, дослідивши це, висвітлив історію так:

Зусилля	Характер поступу вперед	Досягнення
1275	Роджер Бекон поновлює розумову культуру	Демократія культури: ренесанс ²⁴
1375	Христіан Розенкрейц і розповсюдження культури	
1475	Книгодрукування: фіксація знання	Демократія знання, реформація
1575	Френсіс Бекон і наука: англійська мова як посередник	
1675	Спроба єднання класів: таємні товариства	Політична демократія: революція
1775	Політична свобода, на жаль, головним чином через революцію	

²⁴ Хоча ренесанс був, очевидно, повільним та поступовим процесом, більшість авторитетів датують його дієвий початок дещо пізнішою добою, пов'язуючи його з падінням Константинополя в 1453 році.

1875	Теософське товариство; Товариство психічних до-сліджень; Ліберальна католицька церква; Співмасонство	Демократія окультизму: еволюція
1975	Широке розповсюдження езотеризму; Духовна еволюція	

Останнім із цих зусиль було заснування Теософського товариства у 1875 році. Після ретельного розгляду питання Вчителі Морія і Кутхумі взяли на себе відповідальність за цей крок, й обрали шляхетну помічницю пані Блаватську для допомоги їм на фізичному плані. Більшість тих, хто вивчав теософську літературу, знає, як її підготували до того, що треба було зробити; і як у потрібний час Братерство послало її до Америки відшукати полковника Олькотта, товариша, який мав дати те, що їй бракувало – силу організатора, що міг говорити до людей та збирати їх довкола себе, утворюючи рух у зовнішньому світі, і як товариство було засновано в Нью-Йорку і пізніше перенесло свою штаб-квартиру до Індії.

Коли я пишу, наше товариство вже повних 50 років служить людству, і неможливо оцінити велику кількість добра, яке воно зробило в усіх галузях людського життя. Його вплив жодним чином не можна виміряти кількістю його членів та філій, хоча це теж має значення, оскільки розповсюдилося воно у кожному цивілізовану частину земної кулі. Проте в кожному полі людських устремлінь воно прозвучало власною характерною нотою, луна якої примножується довкола нас у словах та роботі державних діячів та науковців, літераторів та людей мистецтва, і багатьох інших, тих, велика кількість яких можливо й не чула слова «теософія». Воно привернуло увагу до дійсності невидимого світу і сили розуму. Воно проголосило факт життя Братерства у зовнішньому світі, прагнучи не одноманітності, а організації взаємної підтримки досить різних індивідумів, кожен з яких буде сильним у власний спосіб, й усі вони будуть поєднані разом нерозривними узами поваги до людини, яка відрізняється від них. Це зблизило Схід та Захід як ніколи раніше; воно обумовило чесний підхід при порівнянні релігій, і розкрило з безпомилковою ясністю суттєву єдність їх вчень та їх спільне джерело. Й воно привело тисячі до ніг Вчителів для служіння їм усіма силами та серцями для блага людства на усі прийдешні часи.

Раси

У своїй роботі для світу Братерство має справу не лише з сьогоднішнім, а й дивиться далеко в майбутнє, і готується до розвитку нових рас і націй, у яких якості людства розвиватимуться з гармонічною послідовністю. Як ми побачимо в главі хііі, прогрес людства відбувається не стихійно, а через

формування рас із їх специфічними рисами, фізичними, емоційними та розумовими (які служать класами у великій світовій школі розвитку особливих якостей) так само точно й визначено як влаштовані курс навчання і розклад у сучасних коледжах.

Велика арійська раса, яка, будучи ще не в повному розквіті, домінує в сучасному світі з його вищим даром інтелекту, пішла слідом за расою атлантів, люди якої все ще складають більшість людства, займаючи велику частину поверхні нашої Землі.

Пришестя

У зв'язку із цим три великі частини роботи виконуються нині, перша з яких є приготуванням до фізичного втілення і діяльності серед людей Бодхісаттви або Вчителя Світу, який є тією величною особистістю, Христом, який займав тіло Ісуса дві тисячі років тому. Його пришестя не слід плутати з уже згаданими щосторічними подіями; ті відносяться до першого променю, і належать до департаменту окультної роботи, що має справу з керівництвом расами та їх підрозділами; у той час як ця подія трапляється лише одного разу за великий проміжок часу, і є діяльністю другого променю, департаменту релігій та освіти.

Світовий Вчитель уже зараз на порозі, і ми можемо сподіватися на всезростаючі прояви Його сили, мудрості й любові. «Орден Зірки на Сході» було засновано в 1911 році для підготування цього Пришестя шляхом поєднання людей кожної секти і релігії у всьому світі, що з різних причин вірують у близький прихід Вчителя Світу, й згодні поєднатися у великому зусиллі проголошення цього світові, а також щоб підготуватися, наскільки це можливо, бути корисними слугами Господа, коли він прийде.

Оскільки Господь Майтрея вирішив проголосити про своє пришестя в світ через нашого Президента, я гадаю, що ми праві, вважаючи що Його вчення буде певною мірою продовженням лінії ідеалів, які вона проголошувала з такою чудовою красномовністю протягом останніх 37 років. Деякі секти християнства ще чіпляються за забобонну догму, що Він прийде судити людство й руйнувати землю, тому з їх віруванням пов'язаний значний елемент страху й невпевненості. Але усякий страх Бога є спричиненим невіглаством і непорозуміннями.

Пришестя Христа є справді пов'язаним із кінцем, проте не з кінцем світу, а кінцем віку або завіту. Грецьке слово *eon* відповідає співзвучному англійському *aeon*; і так само як Христос висловив дві тисячі років тому, що прийшов кінець Старому Завіту, оскільки Він прийшов заснувати натомість Новий, євангельський, так само віра євангельська дійде до кінця, і коли Він повернеться, то дасть інший завіт. Він дасть те саме велике

вчення; вчення мусить бути тим самим, бо існує лише одна Істина, хоча можливо, нині вона буде виражена для нас більш ясно, оскільки ми знаємо не набагато більше. Можливо, воно буде проголошено в дещо свіжій формі, з такою красою виразу, яка буде точно відповідати нашій сучасності, і буде в такому викладі, щоби бути привабливим для великої кількості людей.

Вчення буде певно тим самим, оскільки вже являлося у всіх віруваннях, які існують. Вони дуже різняться методами викладення, але перебувають в абсолютній згоді щодо життя, яке пропонується послідовникам. Ми знаходимо істотну різницю між зовнішніми вченнями християнства, буддизму, індуїзму й ісламу; та якщо ми дослідимо добрих людей будь-якої з цих релігій і розпитаємо про їх щоденну роботу, то виявимо, що вони ведуть зовсім таке саме життя і що вони згодні відносно позитивних рис, якими має володіти добра людина, і тих зол, яких їй треба уникати.

Вони всі розкажуть нам, що людина мусить бути милосердною, правдивою, доброю, чесною, допомагати бідним; вони всі скажуть нам, що людина, яка є жорстокою і жадібною, неправдивою й безчесною, не просувається вперед і не має шансів на успіх до тих пір, поки не зміниться. Як люди практичні ми маємо визнати, що речі справжньої важливості у будь-якій релігії – це не туманні метафізичні спекуляції про предмети, про які ніхто не може знати нічого певного, оскільки вони не можуть впливати на нашу поведінку; важливими речами є ті заповіді, які впливають на наше щоденне життя, що роблять нас тими чи іншими в наших взаєминах із людьми. Ці заповіді є тими самими у всіх релігіях, що існують; і будуть такими самими в новому вченні, яким би воно не було.

Можливо, ми могли би піти трохи далі в здогадках, про що Він навчатиме. Звичайно, основна велика істина, яку Він накреслив, є в тому, що зло світу походить від нестачі любові й братерства, що коли людина навчиться любові й прийме братерське відношення, все зло зникне й золота доба спаде на нас. Це станеться не одразу – на це ми не можемо сподіватися; та принаймні люди почнуть бачити самостійно, наскільки більше вони отримують, рухаючись саме в цьому, а не в іншому напрямку.

Шоста підраса

Другою з цих великих подій є надання форми тілу, емоційній природі й розуму шостої під-раси нашої арійської раси, яка вже почала з'являтися в Америці та Австралії і можливо в інших частинах світу. Велика сила моделювання розуму й волі Ману працює на внутрішніх планах, змінюючи навіть фізичний тип дітей нової епохи, де б вони не виявилися до цього сприйнятливими, і деякі з молодших членів Братерства,

працюючи в зовнішньому світі, отримали вказівки за можливістю давати їм виховання й підготовку, що підходять для нової раси. Поки ця робота є ще малою, та їй судилося розростися до об'ємистих пропорцій, поки за кілька коротких століть шоста під-раса не постане в юній змужності в новому світі як виразна й прекрасна, в той час як старий світ продовжить розвивати п'яту під-расу до її зрілості й досконалості. І можливо вийде так, що ще пізніше шоста під-раса, промениста й славна своєю зрілістю, пролле своє благословення на п'яту, так що вперше раса матиме ясний та сповнений гідності кінець у плідному й шанобливому віці. Це може бути нагородою за її нинішні та прийдешні послуги неповнолітній расі та її боротьбу, що сповнена жертвності але і тріумфу над силами темряви, що відкрило людині можливості, котрих вона не знала ніколи раніше.

Мусимо спробувати зрозуміти, що означає належність до нової шостої під-раси. Наші уяви схильні бути надто негнучкими. Коли шоста під-раса повністю встановиться, вона виявить певні властивості – фізичні, астральні й ментальні – які не спостерігаються в середній людині п'ятої під-раси. Пам'ятаймо, що вона буде поступово вибудовуватися з п'ятої під-раси, й ці нові риси мають бути розвинуті одна за одною в кожному еґо, які мають до цього відношення. Процес підготування є довготривалим, і може розтягнутися на кілька життів. Тому, коли ми поглянемо довкола і розглянемо людей (особливо, молодь) з цієї точки зору, то не можемо покластися на здатність сказати однозначно, що хтось належить новій під-расі, а іншій до неї не належить.

Більш точне твердження було б подібним до такого: «Ми вбачаємо в суб'єкті А наявність біля 25% характеристик нової під-раси; Б має ймовірно біля 50%; відсоток же у В є досить значним, можливо 75%; у Г я не бачу, щоби чогось не вистачало; наскільки я можу сказати, він є повністю розвинутим». І ви мусите зрозуміти, що середній хлопець або дівчинка, які, як ви гадаєте, подають надію, належать до А, бо Б є ще досить рідким у світі, а В й Г практично не існують, за винятком нашого крихітного кола. Пам'ятайте також, що розвиток цей є дуже нерівномірним; хлопець може досягти значного астрального або ментального прогресу, перш ніж це виявиться в його фізичному тілі; а з другого боку, завдяки гарній спадковості він може мати фізичне тіло, що здатне виразити значніше просування, ніж воно є на вищих планах насправді. Дуже нечисельні можуть виразити усі риси; вони можуть бути задоволеними, виражаючи одну або дві.

Навіть у своїй кульмінації прояв не буде одноманітним; наприклад, це головним чином буде раса доліхоцефалів, але завжди будуть і підрозділи брахіцефалів; в неї входитимуть світло- й темноволосі люди, з синіми та коричневими очима. Ясна

річ, що астральні і ментальні риси важливіші, але у більшості випадків їх можна буде оцінити і лише за фізичним проявом. Ключовою стане безкорисливість, й домінуватиме полум'яний ентузіазм до служіння; що мусять супроводжуватися діяльною добротою й широко-сердечною терпимістю. Це той, хто забуває про власне задоволення, і думає лише як можна допомогти іншим, і вже далеко пройшов цим шляхом. Розпізнання і здоровий глузд є також їх характерними рисами.

Якщо ми бажаємо дізнатися, які психічні ознаки ми можемо розглядати, то мабуть найбільш характерними з усіх є делікатність, чудово сформовані кисті руки й ноги, тонкі пальці й особливо великий палець, коли дивитися збоку. Тканина шкіри обличчя є також важливою. Вона має бути чистою і в жодному разі не грубою. Існує три типи обличчя – істотно овальне із високим чолом, трохи менш овальне з широким чолом, і практично брахіцефальне (останнє зустрічається рідко; брахіцефальний череп визначається тим, що ширина його дорівнює $4/5$ від довжини). Окрім цього, особистість, яка наближається до шостої під-раси має особливий вираз, що можна навчитися розпізнавати.

Ми часто чуємо від незалежних оглядачів і послідовників про розпізнання ними нового расового типу, особливо в Каліфорнії, Австралії та Новій Зеландії. Наприклад, у 1923 році на адресу Британської асоціації надійшла доповідь капітана Пейпа, яка присвячена тому, що він назвав Австрало-Американською расою, і його зауваження включали такі описи її рис:

Голова має тенденцію подібності до купола, особливо попереду; є відхід від того, що відомо як «низько посажені вуха»; волосся та шкіра тонкі; очі світлі, розумні, але не широкі; перенісся розвинуте рано; губи чутливі й рухливі; брови виступають; передні долі мозку значні; тип обличчя тяжіє до трикутного, але не гострий; загальна фізіологія гармонійна, пропорційне й здорове тіло, а не так, що «лише один мозок і нема тіла» тип. Психологія дитини нової раси виражається в швидкому відгуку на симпатію, здатності до співчуття, здатності легко розуміти нові принципи, швидкій інтуїції, істотній вдумливості, чутливості, сильному почутті справедливості, запалі допомагати іншим, відсутності в розумі рис папуги. Вони також проявляють незадоволення грубою їжею, й часто до будь-якої страви не мають апетиту. В інших планах це є нормальні діти, та особливо потребують симпатії й розуміння вчителів.

В минулому році була велика стаття в «Лос-Анджелес Санді Таймс», присвячена новій расі, що з'являється в Каліфорнії та Новій Зеландії. Після згадки деяких ментальних та фізичних рис дітей цієї раси, автор особливо відзначив їх якості виключної зрівноваженості та інтуїції.

Шоста корінна раса

Третя велика подія – заснування шостої корінної раси, яке фізично повинно мати місце приблизно через сімсот років у Каліфорнії. Там буде влаштована громада на чолі з Ману цієї раси, відомим нині як Майстер Морія, як її Головою, й окрім Нього з Його одвічним співробітником, Майстром Кутхумі, який стане Бодхісаттвою шостої корінної раси. Про цю спільноту ми написали в книзі «Людина: звідки, як і куди». Хоча це станеться за кілька сотень років, що врешті є коротким періодом в житті людини, як усі ми усвідомимо, коли озирнемося на це, підготування події вже йде серйозно, і Теософське товариство грає в цьому неабияку роль.

Кожний відділ Товариства мусить заохочувати кожного з своїх членів до його зусиль застосовувати теософські знання в зовнішньому світі; він має, до речі, робити це згідно зі своїм темпераментом, здібностями та можливостями при спілкуванні з людьми; та все це допомагає нинішній расі. У теософській ложі, де є так багато різних типів людей, збираючись разом вони мають допомагати один одному, якщо ложа є вірною до ідеалів, має розвиватися широта характерів її членів, бо вони при цьому отримують таке виховання в душі братерства, якого вони навряд чи матимуть у світі. Більшість товариств організовано для досягнення однієї мети або одного результату, але в Теософському Товаристві ми знаємо, що хоча одну людину захоплює один зразок досконалості, а іншу, відповідно, інший, братерство людей не досягне тріумфу наслідуючи лише один ідеал, як любов, істина, краса, але через сплітання всієї цієї низки чеснот у єдиний могутній канат, який коли-небудь приведе людину до божественного. Як було сказано в «Хітопадеша» багато років тому:

Малі речі сильно зростуть у могутності,
Будучи вправно поєднані;
Несамовиті слони зв'язуються мотузкою,
Що скручена з трави.

Таким є дух Братерства, що поступово набувається істинним теософом, який тримається за своїх співбратів внутрішнім імпульсом, а не зовнішнім примусом; і членство в Товаристві є дійсно підготовкою людей Вчителями; якщо вона буде успішною, то зробить людину гідною народитися в громаді шостої корінної раси, коли вона буде заснована на фізичному плані.

ГЛАВА XII. ЧОХАНИ ТА ПРОМЕНІ

Чохани

У минулій главі я намагався описати деякі з численних шляхів роботи великих Майстрів, та є, до речі, деякі ще, про які ми не знаємо практично нічого; тим не менш, дещо нам відоме і вказує, що діяльність їх є широкою та різноманітною, і що адепти виконують її у різний спосіб, відповідно до їх власних темпераментів і пріоритетів. Існує семеричний поділ, що йде крізь усі речі, як я мушу пояснити для більш повного представлення, і це проявляється також у Величному Білому Братерстві. У Ієрархії 7 променів є ясно розрізненими. Перший або правлячий промінь є керованим Владикою Світу; на чолі другого променя стоїть Господь Будда, і під ними стоять, відповідно, Ману та Бодхісаттва корінної раси, яка домінує в світі в даний час. Паралельно із Ними стоїть Махачохан, який курирує інші п'ять променів, кожен з яких тим не менш має власного голову. В моїй наступній главі я поясню, що зможу, про вищі розряди Ієрархії, роблячи спробу при цьому дати деякі поняття про роботу голів променів від третього до сьомого, а також про Вчителів Морію та Кутхумі, що стоять на їх рівні на першому й другому променях.

Титул чохана надається тому адептові, який пройшов шосту ініціацію, та те саме слово означає також голів променів від третього до сьомого, які займають певні високі пости в Ієрархії. Нам дали зрозуміти, що слово чохан означає просто «пан», і що воно використовується і взагалі, і особливо, як у такий же спосіб вживається слово «лорд» в Англії. Ми називаємо людину «лордом» через володіння ним цим титулом, але це не те саме, що ми маємо на увазі, кажучи, наприклад, про лорда-радника, або лорда-намісника графства. Цей термін з'являється знову в назві дх'ян-чохан, яке часто фігурує в «Таємній доктрині» та інших місцях, і де він відноситься до досить високих сутностей, що стоять поза окултною Ієрархією нашої планети.

Таблиця Вчителя Джуал Кхула

Якщо ми розуміємо зміст цієї частини як працю Вчителів, то в цьому пункті необхідно трохи відхилитися і сказати дещо про те, що означають ці 7 променів. Це є досить складний предмет. Дуже давно ми отримали деяку інформацію, звичайно, дуже неповну, але досить цінну стосовно цих променів. Я добре пам'ятаю обставини, за яких її нам було надано. Пан Купер-Оуклі, я та індуський брат сиділи і розмовляли на даху в Адьярї в дуже віддалені часи, коли тут була лише одна будівля штаб-квартири і 29 акрів наповнину джунглів за нею; і тут зненацька перед нами з'явився Вчитель Джуал Кхул, який був на той час головним учнем Вчителя Кутхумі. Він давав нам багато часток вчення у ті часи, і був завжди дуже добрим і терплячим, і коли Він сидів та

розмовляв із нами, того дня постало питання про промені. Пан Купер-Оуклі в притаманній йому манері сказав: «О, будь-ласка, Майстре, чи не розповісте Ви нам про промені?»

В очах Вчителя блиснула іскорка, коли він промовив: «Добре, я не можу розповісти вам усе про них, доки ви не досягнете досить високої ініціації. Чи хочете вислухати те, що я можу вам сказати, але це буде частковою інформацією і обов'язково введе в оману, або ви дочекаєтеся того моменту, коли вам можна буде розповісти все?» Зовсім не дивно, що ми вирішили, що половина буханки – це краще, аніж без хлібу, тому ми сказали, що раді будемо взяти те, що Ви можете надати. Ми занотували дуже цікаву інформацію, яку він надав, та багато з цього було незрозумілим, як Він і передбачав. Він сказав: «Я не можу повідомити вам нічого більше ніж це, оскільки я пов'язаний певними обітницями; але якщо ваша інтуїція зможе видобути вам більше, то я скажу вам, чи ви праві». Навіть і ця маленька уривчаста інформація була для нас дуже цінною. Таблиця 3 стосується променів та їх характеристик, які Він тоді нам дав.

Було роз'яснено, що релігія, яка відповідає кожному променю, не взята як обов'язкове довершене його представлення, а є просто тим, що зараз залишилося на землі як спогад про останній випадок, коли цей промінь мав переважний вплив на світ. Магія першого і характеристика сьомого не надані, ми можемо припустити, що перша є кришакті, а друга – співробітництвом із царством дев. Значення народження Гора пояснити неможна, але одна з характеристик четвертого променю полягала в використанні сил дії та протидії – чоловіча і жіноча сили природи, як вони були. Де б у релігіях не зустрічався фалічний культ, це завжди відбувається від матеріалізації і невірного трактування деяких таємниць, що пов'язані з цим променем. Істинний розвиток сьомого променю – спілкування з вищими девами.

<i>Промінь</i>	<i>Характеристика променю</i>	<i>Характерна магія</i>	<i>Остання релігія</i>
I	Фохат-Щекіна	...	Брахманізм
II	Мудрість	Раджа йога (Людський розум)	Буддизм
III	Акаша	Астрологія (Природні магнетичні сили)	Халдейська
IV	Народження Гора	Хатха йога (Фізичний розвиток)	Єгипетська
V	Вогонь	Алхімія (Матеріальні субстанції)	Зороастризм
VI	Втілення божества	Бхакті (Благоговіння)	Християнство

			(Каббала, ін.)
VII	...	Церемоніальна магія	Поклоніння елементам

Таблиця 3

Після почутого слід зрозуміти, що інформація, отримана нами стосовно променів, є уривчастою. Її неможна назвати не лише точною, а й довершеним нарисом, оскільки нам відкрито кажуть, що в цьому описі є великі пробіли, заповнити які можливо лише набагато пізніше. Наскільки нам відомо, досі про цей предмет писалося вкрай мало, і це мале виражено так обережно, що його зовсім нел егко зрозуміти, а окультні вчителі, коли їх про це питають, є дуже стриманими²⁵.

Семеричний поділ

Істотний момент, що потребує розуміння, полягає в тому, що існує певний семеричний поділ усього, що є у проявленому світі, як у житті, так само і в матерії. Усе життя, що існує в нашому ланцюгу світів, проходить крізь і складається з одного з семи променів, кожен з яких має сім підрозділів. У всесвіті існує 49 таких променів, що взяті по 7, утворюють 7 великих космічних променів, які витікають від 7 великих логосів. У нашому ланцюгу світів, тим не менш, і можливо в нашій сонячній системі діє лише один великий космічний промінь, і його підрозділами є наші 7 променів. Не слід вважати, що наша сонячна система є єдиним проявом цього конкретного логосу, оскільки кожен з семи великих логосів може мати мільйони систем, що від нього залежать. Як я пояснив у книзі «Внутрішнє життя»:

Вся наша Сонячна Система є проявом її Логосу, і кожна її частинка – певна частина Його провідників. Уся фізична матерія сонячної системи, що взята сукупно, складає Його фізичне тіло; уся астральна матерія складає його астральне тіло; а ментальна, відповідно ментальне тіло і т.і. Вище й за межами своєї системи Він має значно ширше й величніше власне буття, але це ані трохи не міняє правдивості щойно вказаного.

Сонячний логос містить в собі 7 планетарних логосів, які є ніби центрами сил в ньому, каналами, крізь які його сила виливається. Й у той самий час можна сказати, що вони його складають. Вище описана матерія, що складає його провідники, також складає їх, оскільки немає жодної частинки в системі, яка б не була частиною одного з них. Все це вірно на кожному плані; та давайте на певний

²⁵ Коли перше видання книги вже почалося, з'явилася важлива праця на цю тему – «Сім променів», професора Ернеста Вуда. Надані там матеріали кидають світло на це питання під зовсім новим кутом.

час візьмемо наприклад астральний план, оскільки його матерія є досить текучою, щоби відповідати меті нашого дослідження, і в той же час є досить близькою до фізичної, щоби не бути повністю за межами нашого розуміння.

Кожна частинка астральної матерії системи є частиною астрального тіла сонячного логосу, але є також частиною тіла інших семи планетарних логосів. Пам'ятаймо, що це включає астральну матерію, з якої, зокрема, складаються і наші астральні тіла. Ми не маємо жодної частинки, яка би була винятково нашою власною. У кожному астральному тілі всі частинки належать тому чи іншому з семи планетарних логосів, але пропорції змінюються нескінченно. Тіла тих монад, які спочатку пройшли з певного планетарного логосу, протягом усєї еволюції міститимуть більше частинок цього планетарного логосу ніж будь-яких інших, і таким чином людей можна розрізняти за приналежністю до тієї чи іншої з цих семи великих Сил.

Сім духів

Християнська назва цих семи великих Сутностей знаходимо у Св. Іоанна євангеліста, який висловився: «І сім світильників вогняних горіли перед престолом, які є 7 духами Бога»²⁶. Це є семеро тих містичних, великих планетних логосів, які є життєвими центрами самого сонячного логосу. Вони є справжніми головами променів, керівники усєї сонячної системи, не тільки для нашого світу. Через того чи іншого з них мав прийти кожен з нас, дехто через одного, а дехто через іншого.

Це є семеро величних владик з «Таємної Доктрини», Первісна Сімка, творчі сили, втілені розуми, дх'ян чохани, янголи присутності. Та пам'ятайте, що останній термін розуміється в двох зовсім різних сенсах, які не треба плутати. На кожному дійстві святої євхаристії нашими братами християнами з'являється «янгол присутності», що воістину – думка-форма Христа, є провідником Його свідомості, і тому він вірно зветься проявом його присутності; та 7 семеро Величних отримали титул із зовсім іншої причини – оскільки Вони завжди стоять у присутності особисто Логосу, представляючи там промені, главами яких вони є, а тому і нас, оскільки кожен з нас є частиною дивовижно-божественного життя кожного з них.

Бо хоч кожен з нас належить фундаментально до одного променю, каналу, через який він, як монада, вилився з вічності назовні у час, все ж він несе в собі дещо від усіх променів; в ньому немає ані крихти сили, ані грані матерії, яка б не була дійсно частиною одного чи іншого з цих дивних Істот, людина буквально складається з самої Їх субстанції, не Одного, а всіх, хоча завжди

²⁶ Одр. IV, 5.

Один переважає. Тому, ані найменший рух когось із цих Величних зоряних Янголів не може обійтися без деякого впливу на кожного з нас, оскільки ми є кістка від Його кістки, плоть від плоті, дух від духу; і цей великий факт є реальною основою частого непорозуміння в астрології.

Ми всі завжди перебуваємо в присутності сонячного Логосу, бо в Його системі немає місця, де б Він був відсутній, і все, що є, є Його частиною. Але в дуже особливому сенсі сім Духів є його частинами, вони – Його прояви, майже Його якості – центри Його, крізь які виливається Його сила. Натяк на це можна побачити в іменах, що надані їм іудеями. Перший з них є завжди Міхаель, «Ваш Князь», як його звать; і це ім'я означає «Сила Бога», або, як це інколи трактують, «Той, хто силою подібний до Бога». Ель, на івриті означає Бог; ми знаходимо його в слові «Бет-ель» (Вефіль), що означає «Будинок Бога»; а слово «Елохім», що означає «Бог» зустрічаємо в першому вірші Біблії. Це слово Ель фігурує як закінчення імені кожного з семи духів. Габріель означає «Всевідання Бога» і він інколи зветься Героєм Бог. Його пов'язують із планетою Меркурій, як Міхаеля з Марсом. Рафаель означає «Цілющу силу Бога», і він асоціюється з Сонцем, яке є великим цілителем для нас на фізичному плані. Уріель означає «Світло або Вогонь Бога»; Задкіель означає «Милосердя Бога», і пов'язано з планетою Юпітер. Інші Архангели зазвичай зваться як Шмуель та Йофіель, але я зараз не можу пригадати їх значення та назви їх планет.

Св. Денис каже про 7 Духів як Будівничих, називаючи також їх Співробітниками Бога. Св. Августин каже, що вони заволоділи Божественною думкою, або Прототипом, а Св. Фома Аквінський писав, що Бог є первісною, а ці янголи вторинною причиною усіх видимих причин. Усе створено Логосом, проте через цих планетних духів. Наука вам скаже, що планети є випадковим складанням матерії, згущенням мас туманностей, і без сумніву такими вони є; але чому вони зібралися саме в цих точках? Тому що за кожною з них стоїть живий розум, вибравши точки у такий спосіб, щоби вони зрівноважували одна одну. Вірно, що все те, що існує, є результатом дії природних сил, що діють за законами космосу; та не забуваймо, що кожна сила має свого управителя, розум, що нею керує та організовує. При описанні цього мною застосовано термінологію християнства, та ті самі сутності можна знайти під різними іменами в кожній з великих світових релігій.

Сім типів істот

Коли та первісна духо-матерія, що в майбутньому мала стати нами, вперше виокремилася з недиференційованої нескінченності, вона пройшла крізь сім каналів, як вода може вилитися з цистерни через сім труб, кожна з яких, вміщаючи свою

особливу матерію-фарбник, може так розфарбувати воду, яка проходить крізь неї, що її можна завжди відрізнити від води з інших труб. В усіх послідовних царствах, – елементалів, мінералів, рослин, тварин, – промені завжди взаємно відмінні, так само як і в людському, хоча в нижчих царствах вплив променів, ясна річ, діє в дещо іншій манері. Оскільки там нема такої індивідуалізації, є очевидним, що всі тварини одного виду, наприклад, мусять належати одному променю; тому різні типи тварин у світі можна віднести до семи паралельних колон згідно з променями, до яких вони належать, і оскільки тварина може індивідуалізуватися тільки через спілкування з людиною, на чолі кожного з цих променів стоїть певний клас домашніх тварин, винятково через яких і йде індивідуалізація у даному промені. Слон, собака, кіт, кінь та мавпа є прикладами таких класів, тому зрозуміло, що імпульс Світового Життя, який нині оживляє, скажемо, собаку, не зможе ніколи оживити коняку або kota, та продовжуватиме проявлятися через той самий вид, поки не настане індивідуалізація.

Поки що не проводилося досліджень, відносно того, які конкретні тварини й рослини належать до того самого променю, та кілька років тому я мав підстави дослідити дорогоцінні камені, і встановив, що кожен промінь має своїх представників, через яких сила променю працює легше, ніж через інших. Я наводжу тут таблицю, яку надруковано в «Науці священнодійства», у якій показано головний камінь променю, та інші, що стоять на тому самому промені й тому мають той самий тип сили, хоча дещо меншою мірою.

<i>Промінь</i>	<i>Дорогоцінний камінь на чолі променю</i>	<i>Заміна</i>
1	Діамант	Гірський кришталь.
2	Сапфір	Лазурит, бірюза, содаліт.
3	Смарагд	Аквамарин, нефрит, малахіт.
4	Яшма	Халцедон, агат, змійовик.
5	Топаз	Цитрин, стеатит.
6	Рубін	Турмалін, гранат, сердолік, карбункул.
7	Аметист	Порфірит, фіалковий камінь.

Таблиця 4

З усього вищесказаного ясно, що ці сім типів спостерігаються й у людей, і що кожен з нас мусить належати до того чи іншого променю. Істотна різниця таких типів завжди визнавалася серед людей; століття тому люди описувалися як представники згідно темпераменту як сангвініки, меланхоліки, холеріки та

флегматики, а астрологи класифікують нас згідно назв планет, як людей Юпітера, Марса, Венери і Сатурна, і т. і. Я вважаю, що це є тільки різними методами встановлення докорінних відмінностей у схильностях завдяки каналу, яким нам довелося пройти, або скоріш, крізь який було призначено пройти.

Але, тим не менш, зовсім нелегко визначити, до якого променю належить пересічна людина, оскільки вона сильно занурена у матерію й породила дуже різноманітну карму, деяка частина якої може належати типу, що домінує, затемнюючи корінний тип, навіть можливо через ціле втілення; та людина, яка наближається до Шляху, має розгледіти в собі певний збуджуючий імпульс або керуючу силу, що має характер променю, до якого вона належить і який приведе її до такого типу роботи або служіння, який відрізняє цей промінь; а також приведе її до ніг одного з Вчителів, так що її буде прийнято ніби то до коледжу, ректором якого можна вважати *чохана* цього променю.

Магічні й цілющі сили

Може трохи допомогти стосовно розуміння цих відмінностей типів, якщо я надам один або два приклади тих методів, які б, імовірно, застосували, судячи з вище наведеної мною таблиці, особи з різних променів, коли б вони захотіли використати магію для отримання певного результату. Людина першого променю досягла би своєї мети цілковито силою нездоланої волі без вживання яких би то не було засобів; той, хто належить до другого променю, також застосував би силу волі, але з повним розумінням різних можливих методів, свідомо спрямовуючи свою волю у найбільш слухний канал; людині третього променю здалося б більш природнім використати сили ментального плану, ретельно відзначивши саме той час, коли впливи є найбільш сприятливими для успіху; людина четвертого променю для цієї мети застосувала би тонкі фізичні сили ефіру, у той час як брат п'ятого променю скоріш за все привів би в рух струми того, що зазвичай називають астральним світлом; побожна людина шостого променю досягла би свого результату силою щирої віри в своє особливе божество і дієвість молитви до нього, а людина сьомого променю вжила би старанну церемоніальну магію, і ймовірно, за можливістю, долучила би дію нелюдських духів.

З іншого боку, намагаючись лікувати хворобу, представник першого променю просто витяг би здоров'я й силу з великого джерела Світового Життя; другого – намагався б ретельно зрозуміти природу хвороби і в точності дізнатися, як слід застосувати до неї силу своєї волі найбільш корисно; третього – закликав би великі планетні духи, обравши момент, коли астрологічні впливи найбільш сприятливі для застосування його засобів; четвертого – головним чином довірився б таким засобам

як масаж; п'ятого – вжив би ліки; шостого – зцілення вірою; й сьомого – мантрами або магічними закличками. У всіх наведених випадках цілитель, звичайно, є вільним у використанні будь-якого з засобів, що згадані, та, ймовірно, найбільш дієвим інструментом в його руках стане типовий для його променю.

Чохани та промені

Серед членів Братерства Адептів різниця променів є набагато більш зрозумілою, ніж у інших і є видимою в аурі; промінь, до якого адепт належить, певним чином впливає не тільки на Його зовнішність, а також і на роботу, яку Він має виконувати. Ми, мабуть найкраще за все побачимо відмінні риси променів, спостерігаючи роботу чоханів з третього по сьомий, і двох чоханів, які стоять на тому ж рівні на першому й другому, проводячи роботу того ж рівня в служінні тим Величним, які є головами, що їх очолюють. В семи головах променів Ієрархії ми бачимо відображення семи духів перед престолом.

Треба зрозуміти, що ми можемо тут лише в найзагальніших рисах вказати на ті якості, що згруповані в кожному з променів, і дати лише фрагмент тієї праці, яку адепти цих променів роблять; і варто також добре зрозуміти, що повне володіння якостями одного променю в жодному разі не означає браку якостей інших променів. Якщо ми кажемо про одного з адептів як такого, що має видатну силу, наприклад, насправді Він також досяг не менш за людську досконалість в благоговінні, любові та інших якостях.

Про Вчителя Морію, який представляє перший промінь на рівні ініціації чохана, я вже писав. Він стоїть в непорушній та ясній силі Його променю, граючи велику роль у роботі з керівництва людьми і формування нації, про яку я мушу сказати дещо повніше в наступній главі. На цьому промені також є Вчитель, якого ми звемо Юпітер, який діє на захисті Індії в Ієрархії, охоронцем народу, який протягом всього існування п'ятої раси вирощує насіння всіх її можливостей, відсилаючи їх в слухний момент кожній її під-расі з тим, щоби вони зростали, зріли й плодоносили. Він також глибоко проникає до таких важких для розуміння наук, для яких хімія та астрономія є зовнішніми шкарлупами, і Його праця в цьому відношенні є прикладом розмаїття діяльності, що може існувати в межах Променю.

Вчитель Кутхумі, який був раніш великим вчителем Піфагором, є також Чоханом, і на цьому рівні представляє другий промінь. Це є промінь мудрості, що дає світові великих Вчителів, і роботу цього променю легше буде описати в наступній главі у зв'язку з роботою Бодхісаттви й Будди. Я вже казав про чудову любов і мудрість, що випромінюються від цього Вчителя, служити й слідувати якому я маю велику честь, і все, що сказано мною про

навчання і підготовку учнів, виражає особливо Його метод. Інші Вчителі, які стоять на інших променях, доводять Своїх учнів до того самого пункту й розвитку таких самих шляхетних якостей, і завжди шляхом найбільш бездоганних засобів, та все ж у їх методах є істотна різниця; справді, існує навіть відмінність у тому, як той самий Майстер поводить з різними учнями.

На чолі третього променю є великий Вчитель, якого звать Венеціанським чоханом. В людях цього променю, що зайняті служінням людству, яскраво виражена сильна риса здатності пристосовування, яка належить променю, і його вплив здатен так адаптуватися до людей, щоби їм краще допомогти, і цим стати, як висловився Св. Павло, «всім для усіх». Ті, хто просунувся на цьому промені, дуже тактовні, і мають рідкісний дар робити вірні речі в потрібний момент. З цим променем пов'язано астрологію, оскільки, як може зрозуміти стороння людина, ця наука дозволяє дізнатися точно, коли найкращий час будь-що робити, запускати наявні сили в дію, і знати також, в який час не годиться робити деякі речі, і в такий спосіб рятує нас від багатьох турбот та робить нас більш корисними.

Четвертий промінь є під орудою Вчителя Серапіса. На початку існування Теософського товариства ми багато доброго чули про Нього, оскільки фактично Він певний період турбувався про підготовку полковника Олькотта, коли його власний Вчитель, Майстер Морія, тимчасово був зайнятий іншою роботою. Такий обмін учнями заради особливих і тимчасових цілей є нерідким серед Вчителів. Особливою лінією цього чохана є гармонія і краса, і люди, які належать до цього типу, є завжди нещасними, якщо не можуть принести гармонію у своє оточення, оскільки більша частина їх роботи йде саме в цьому напрямку. Велике значення на цьому промені має мистецтво, і до нього належить багато акторів.

На чолі п'ятого променю стоїть вчитель Іларіон, зі своєю чудовою якістю наукової точності. Колись Він був Ямбліхом, у школі неоплатоніків, і Він дав нам через Мейбл Коллінз, «Світло на Шляху» та «Ідилію білого лотоса», Він, як висловились наш Президент, «вправний майстер поетичної англійської прози і мелодичної мови». Він впливає на більшість великих вчених світу, і люди, що чудово просунулися по цьому променю, здатні до точного спостереження, й на них можна покласти стосовно наукових досліджень. Простягається наука Вчителя, до речі, далеко за межі того, що зазвичай називається цим терміном, і Він знає й працює з багатьма силами, які природа вводить у життя людини.

Природа віддунує на настрої людства і підсилює їх у різний спосіб. Якщо людина щаслива й радісна, то й інші творіння насолоджуються її присутністю; духи природи радо її зустрічають, і її власне щастя від цього зростає. Подібна реакція

має місце всюди. На півночі Європи, наприклад, духи природи є дещо задумливі, і часто настроєні смутним самоспостереженням, і вони відчують себе вдома у Шотландії, Ірландії, Уельсі, Бретані й подібних місцях; вони менш готові відгукуватися на радість, люди там також холодніші і їх важко розворушити. У цих країнах природа є менш радісною; це країни частого дощу, похмурого неба, сірих та зелених тонів, де життя і поезія носять сумливий характер.

Величезний контраст є між ними та Грецією чи Сицилією, де все сяє й виблискує золотим, блакитним і червоним, і всі люди назовні радісні й щасливі. Природні створіння дійсно купаються в щасті особистостей, і більшість з них притягуються до кожного, хто сповнений радісною любов'ю, й вони щасливі в його аурі і дуже до нього прихильні. Сьогодні багато з цього боку життя ігнорується попри те, що наші знання фізичного плану широкі й детальні. Ми знаємо, наприклад, H_2O – це вода; хоча стародавні індуси і стародавні греки могли про це й не знати, але в будь-який спосіб вони визнавали присутність духів природи різних типів, які пов'язані з водою, і користалися їх послугами так само чітко, як ми сьогодні використовуємо силу електрики й розширення пари, зрушуючи механізми багатьох видів.

Вчитель Ісус, який став адептом у Його втіленні як Аполлоній з Тіани, а потім був великим південно-індійським релігійним реформатором, Шрі Рамануджачарією, править шостим променем, бхакті або відданості. Це є промінь набожних святих і містиків усіх релігій, і чохан Ісус опікується цими людьми незалежно від тієї форми, в якій вони поклоняються божественному буттю. Дев'ятнадцять століть тому Аполлоній з Тіани був посланий Братерством для місії, однією з задач якої було заснування в різних країнах певних магічних центрів. Йому було надано предмети, що мають природу талісманів, котрі він мав сховати у місцях, що обрано з метою їх підготування як центрів великих подій у майбутньому. Деякі з цих центрів вже було використано, а інші ще ні, і ці останні в найближчому майбутньому буде використано у зв'язку з роботою майбутнього Христа; так що багато деталей Його роботи вже певно намічено біля двох тисяч років тому, і підготовку до цього було зроблено навіть на фізичному плані.

Главою сьомого променю є Вчитель граф де Сен-Жермен, відомий з історії вісімнадцятого століття, якого ми інколи зємо як Майстер Ракоці, оскільки Він є останнім представником цього королівського дому. Він був Френсісом Беконом, у сімнадцятому столітті лордом Веруламським, монахом Робертусом у шістнадцятому, Хуняді Яношем у п'ятнадцятому, Христіаном Розенкрейцем у чотирнадцятому, і Роджером Беконом у тринадцятому; Він є угорським адептом «Окультного Світу».

Відступаючи надалі в глиб віків ми бачимо Його у великому неоплатоніку Проклі, а до цього в Св. Альбані. Він працює значною мірою через церемоніальну магію, користуючись послугами великих янголів, які беззастережно Йому підкоряються і раді виконувати Його волю. Хоча Він розмовляє усіма європейськими і багатьма східними мовами, багато з Його праць написано латинською, мовою, що служить особливим провідником Його думок, оскільки її сліпуча яскравість і ритм не перевершені жодною іншою, яка була б нам відома. При виконанні своїх різних ритуалів Він носить чудовий багатокольоровий одяг і каміння. Він має золоту кольчугу, що належала колись імператору Риму; на неї він накидає чудовий малиновий плащ, що застібається семикутною зіркою з діамантів і аметистів, а інколи він одягає чудове фіолетове вбрання. Хоча Він пов'язаний із церемоніалом, і ще робить деякі ритуали древніх містерій, навіть назви яких вже забуто в зовнішньому світі, Він також дуже переймається політичною ситуацією в Європі і зростанням сучасних фізичних наук.

Якості, що потрібні для розвитку

Далі слідує перелік роботи чоханів та їх променів, що я надав у «Науці священної дії», щоб їх мали на увазі ті, хто бажає служити в цих напрямках:

Сила. «Я буду сильним, хоробрим, наполегливим в служінні Йому».

Мудрість. «Я сягну такої інтуїтивної мудрості, яка може розвиватися лише через досконалу любов».

Пристосування й такт. «Я намагатимусь набути здатності казати і робити вірні речі в слушний момент – звертатися до кожної людини з точки зору її розуміння, щоби допомогти їй найбільш плідно».

Краса і гармонія. «Наскільки зможу, то привнеситиму красу і гармонію в моє життя та оточення, щоби вони були більш гідними Його; я вчитимусь бачити красу в природі, щоби бути здатним служити Йому краще».

Наука (докладні знання). «Хочу набути знання й точності, щоби я міг присвятити їх Його роботі».

Побожність. «Я розкрию в собі велику силу побожності, щоби через неї я міг би привести до Нього інших».

Статутне служіння. «Я так упорядкую та облаштую моє служіння Богові вздовж напрямків, які Він приписав, що можу

бути здатним у повноті скористатися тією люблячою допомогою, Яку Його святі янголи завжди готові проявити».²⁷

Усі ці різні якості мають бути розвинуті в кожному з нас у потрібний час, але заволодіємо виключно досконало ними, коли власноруч досягнемо досконалості і станемо надлюдьми. У нинішній час один зі шляхів, яким у нашому житті наша недосконалість себе проявляє, є той факт, що одні риси розвинуті за рахунок інших. Таким є, наприклад той, хто добре оволодів науковою точністю і розпізнаванням, та через це він не розвинув у собі любові та побожності, його натура є холодною і жорсткою; він часто видається неспівчутливим і здатним недооцінювати своїх братів, а стосовно суджень або розгляду інтелектуальних проблем його позиція часто є надто критичною. Його рішення завжди мають тенденцію бути проти ніж за того, кому випаде потрапити на їх шлях, тоді як люди побожного та прихильного типів більш приймають до уваги точку зору інших, і в цілому судять більш доброзичливо, і навіть коли їх судження через почуття є помилковими, вони помиляються в бік милосердя. Обидві ці натури відхиляються від прямого точного судження, і нам необхідно із плином часу гранично врівноважити в собі ці якості, оскільки надлюдина є досконало збалансованою людиною. Як говориться в «Бгагавад Гіті», «рівновага зветься йогою».

Циклічні зміни

В семи планетних логосах періодично відбуваються деякі циклічні зміни, котрі відповідають, можливо, вдихам та видихам, або биттю серця тут внизу на фізичному плані. Проте, існує нескінченна кількість можливих перестановок та комбінацій в них; а оскільки наші астральні тіла створено з їх астральних тіл, то жоден із планетних логосів не може змінитися астрально без впливу на астральні тіла кожної людини в світі, хоча, звичайно, це відіб'ється більшою мірою на тих, в кому переважає матерія, яку виражає цей логос. Якщо згадати, що астральний план взято просто для прикладу, і що те саме стосується й інших планів, ми почнемо набувати певне поняття про те, наскільки важливі для нас емоції та думки цих планетних духів.

Якими б вони не були, вони проглядаються в довгій історії людських рас як регулярні циклічні зміни темпераменту людей, а внаслідок цього й характеру їх цивілізацій. Полишивши в стороні думки про світові періоди і розглядаючи період лише однієї корінної раси, ми виявимо, що сім променів домінують у ній

²⁷ Ч. Ледбітер, «Наука священнодійства», с.92.

почергово, (можливо, більш ніж по одному разу), та в періоді переважання одного променя існує 7 під-циклів впливу, змінюючись відповідно до досить цікавого закону, що вимагає пояснення.

Візьмемо, наприклад, такий період в історії раси, коли переважає п'ятий промінь. Протягом цілої цієї доби центральна ідея цього променя переважатиме в розумах людей (і, можливо, релігія, яка заснована на ній); але цей час домінування є підрозділеним на 7 періодів. Під час першого з них ця ідея, залишаючись головною, буде підфарбована ідеєю першого променя, і методи першого променя будуть, певною мірою, комбінуватись з панівними методами. У другому періоді те саме буде з додаванням впливу другого променя і т. і., так що в п'ятому періоді вони будуть найсильнішими в найчистішому вигляді. Здається, що ці розділи й підрозділи нібито відповідають під-расам та їх розгалуженням, проте до сих пір ми не мали змоги переконатися, а чи це дійсно так.

Царювання відданості

Обговорюючи такий складний та незрозумілий предмет із браком знань, якими ми володіємо на даний момент, навряд чи можна безпечно наводити приклади. Та все ж, оскільки нам сказано, що нещодавно панував шостий промінь відданості й побожності, ми вважаємо, що можемо відслідкувати вплив його першого під-циклу в історіях про чудодійні сили, що були продемонстровані ранніми святими; його другого – у гностичних сектах, основна центральна ідея яких полягала в необхідності істинної мудрості, Гнозису; третього – в астрологах; четвертого – в дивних потворних зусиллях розвивати силу волі шляхом перенесення хворобливих або огидних умов, як це робили, наприклад, Св. Сімеон Столпник або само-шмагальники; п'ятого – в алхіміках і розенкрейцерах середньовіччя; шостого – в найчистішій могутності побожності, що відобразилася в екстазах споглядальних чернечих орденів, і сьомого – в породженні заклинань і очевидної схильності до зовнішніх форм католицької церкви.

Прихід сучасного спіритуалізму та відданість стихіям, котрі так часто характеризують його занепадницькі форми, можна вважати прелюдією впливу наступного сьомого променя, тим більше, що цей рух було започатковано таємним товариством, котре існувало у світі з того періоду, коли сьомий промінь домінував ще в Атлантиді.

Наскільки є дійсним і вирішальним домінування променя протягом свого циклу впливу, буде очевидно усім, хто читав хоч щось з історії церкви. Вони усвідомлюють, скільки було сліпої релігійності протягом середніх віків, і як люди, які були зовсім

невігласами в релігії, попри це казали від її імені, намагаючись нав'язати ідеї, засновані на невігластві, іншим, які часто знали набагато більше. Ті, хто був у силі, християни-догматики, були якраз тими, хто знав найменше про істинний зміст догм, яким вони вчили. Тоді були й ті, хто міг розповісти їм набагато більше, пояснивши значення багатьох моментів християнської доктрини; та більшість не хотіла їх чути, проголошуючи тих, хто володів більшим знанням, еретиками.

Протягом цього темного періоду людей, які дійсно знали більше, таких як алхіміки (не тому що всі вони знали дуже багато, та певно дехто з них знав більше за християн-догматиків), можна було знайти серед таємних орденів, як, наприклад тамплієри або розенкрейцери, а деяка частина істини була прихована й у масонстві. Усіх цих людей переслідували християни-невігласи того часу, в ім'я нібито відданості Богу. Дуже багато святих середньовіччя було сповнено відданості, що було часто просто чудово, та навіть духовно; але в цілому настільки вузько, в формі, котра дозволяла їм попри їх духовність ставитися нетерпимо до інших, які відрізнялися від них, і навіть відкрито їх переслідувати. Серед них було небагато тих, хто дотримувався справді духовних ідеалів, та на них дивилися підозріло. Такими були квієтисти: Рюйсброек, Маргарет і Христина Ебнер, Молінос і Якоб Бьоме. Майже в усіх випадках найбільші невігласи зачавлювали тих, хто знав; вони завжди це робили в ім'я відданості Богу, і ми мусимо не забувати, що їх відданість була справжньою та сильною.

Панування побожності відчувалося не лише у християнстві. Воно сильно відобразилося й у релігіях, що залишені від попередніх променів. Індуїзм для людей побожного складу може видатися холодним. Релігія Шиви, Бога Отця, першої особи Пресвятої Трійці, розповсюдилася майже всією Індією; і навіть нині троє з чотирьох індусів вшановують цей аспект божественності. Перед цими людьми стоїть ідеал обов'язку, дхарма, який, безперечно, є сильним пунктом цієї релігії. Вони вважають, що люди народжуються в різних кастах відповідно до своїх заслуг; і де б не народилася людина, її обов'язок – нести дхарму своєї касты, й для виходу з касты вона мусить бути настільки винятковою, що з давніх пір це майже невідомо. Вони шанують закон та порядок, і не схвалюють невдоволення тим, що оточує, вони вчать, що Шлях до Бога полягає у максимальному використанні тих можливостей, які людина має. Якщо вона це робить, ці умови покращуватимуться з кожним народженням. До того же, вони завжди кажуть, що двері до Бога є відчиненими людині будь-якої касты, якщо вона живе праведно, не намагаючись покращити свої обставини боротьбою, а виконуючи свою дхарму наскільки в її силах в тому стані життя, до якого Бог її призвав.

Для дуже побожного розуму це може здатися холодним та зарозумілим, і можливо так воно є; але коли промінь побожності почав впливати на світ, сталися великі зміни, і вшанування другої особи Трійці, Вішну, який втілювався як Шрі Крішна, посіло перший план. Тоді побожність здійнялася вперед нестримним потоком; він був настільки величезним, що став у багатьох випадках оргією емоцій; і можливо, що велика побожність на даний момент серед послідовників Вішну в Індії більша, аніж ми знаходимо серед християн, побожний характер релігії яких не викликає сумнівів. Ці емоції є настільки великими, що часто їх прояв для нас, представників більш холодних рас, при спостереженні є дискомфортним. Я спостерігав серйозних ділових людей, які перебували в такому екстазі побожності, що вони заливалися слізьми, зовсім мінялися й просто танули лише від однієї згадки про дитятко Шрі Крішну. Все те, що колись західні нації відчували до немовля Христа, індууси відчувають до дитини Крішни.

Так склалася побожність у релігії, яка власне за характером не була такою. Буддизм також не назвеш побожною вірою. Ця релігія була даром індуїзму четвертій расі, і цикл відданості для цієї раси не обов'язково співпадає з нашим. Ця релігія не вважає молитви обов'язковими; вона каже своїм вірним, наскільки вони визнають існування Бога, що Він знає Свою справу набагато краще, ніж вони можуть її знати; що нема жодної користі з молитов до Нього, або намагань на Нього вплинути, бо Він завжди робить краще, ніж будь-яка людина може подумати. Буддисти М'янми могли б сказати: «Безграничне Світло існує, проте це не для нас. Колись ми досягнемо Його, та поки наша справа – слідувати вченню нашого Господа, відслідковуючи в собі саме те, що Він би хотів від нас».

Неправда, що вони не вірили в Бога, проте вони бачать Його настільки від себе далеким, аж занадто, заввишки від усього, і так переконані в Його існуванні, що вважають це абсолютно доведеним. Місіонери кажуть, що вони є атеїстами. Я прожив серед них і знаю їх ближче за пересічного місіонера, й моє враження в тому, що вони ані трохи не атеїстичні в душі, та їх повага до Бога надто значна, щоби стати з ним на дружню ногу, або, як роблять це на Заході, інтимно із Ним бесідувати, ніби західні люди знають точно, що Він збирається робити та яка Його робота. Мешканця Сходу це вразило би як зовсім нешанобливе ставлення до Бога.

Цей вогонь відданості торкнувся і самого Буддизму, й у М'янмі шанують Господа Будду майже як Бога. Я це відзначив, коли писав катехізис для дітей буддистів. Перший Буддистській катехізис написав полковник Олькотт, призначивши його для дітей, та він зробив свої відповіді важкими навіть для дорослих. Ми знайшли необхідним написати вступ до нього для дітей, зарезервувавши

катехізис, що є блискучою працею, для старших учнів. У цьому катехізисі запитується: «А чи є Будда Богом?» і відповідь була: «Ні, не Богом, а такою самою людиною, як і ми, що лише набагато випередила нас». На Шрі Ланці і в Тайланді це було нормально сприйнято, проте в М'янмі дано негативну відповідь такого змісту: «Він є величнішим за будь-якого бога, про якого ми хоч щось знаємо». Санскритське слово для позначення Бога є «дева», й індуси ніколи на використовують слова «Бог» в нашому сенсі слова, якщо не йдеться про Ішвару, або особи Трійці, Шиву, Вішну та Брахму.

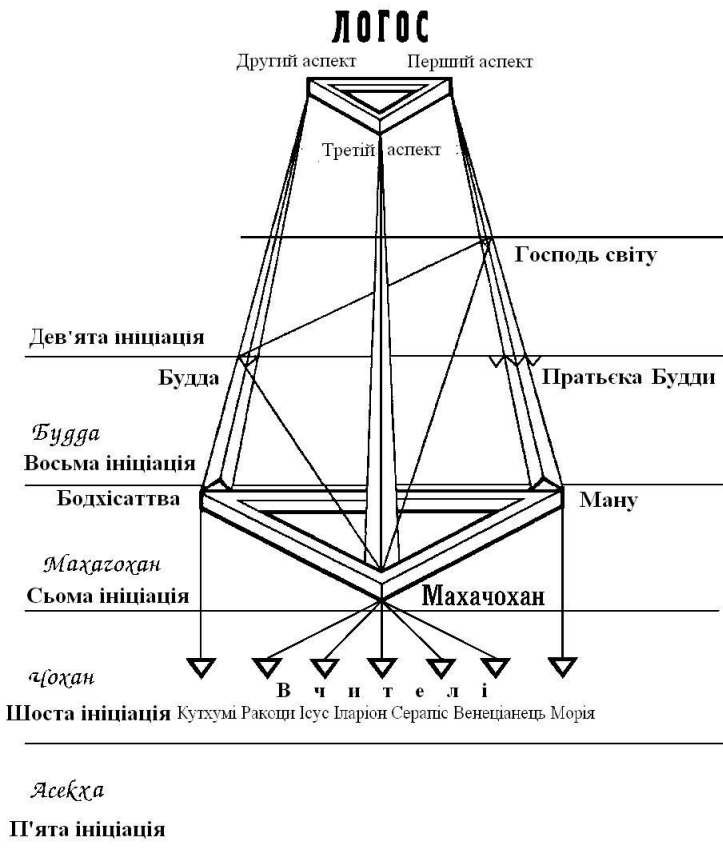
Коли місіонери кажуть, що в Індусів є 330 мільйони або 333 мільйони богів, то слово, яке вони перекладають як бог є «дева», й воно вміщає велику множину істот – янголи, духи природи й багато інших – але індуси поклоняються їм не більше ніж ми. Вони знають, що ті існують і це враховують, ось і все. У М'янмі ми знаходимо поклоніння, що з'явилося в Буддизмі, але на Шрі Ланці, де люди у більшості походять від емігрантів з Індії, якщо ви спитаєте їх, для чого вони Господу Будді роблять пожертви, вони вам скажуть, що у такий спосіб віддячують Йому за зроблене для них. Коли ми спитали, як на їх думку, чи Він про це знає й тим задоволений, вони відповіли: «О ні! Він пішов у Паранірвану; тому не розраховуємо на Його поінформованість, але зобов'язані Йому знанням закону, якому Він нас навчив, тому повторюємо Його ім'я, і вдячно робимо підношення».

Тому ця хвиля відданості вплинула на світ потужно з моменту приходу дитини Крішни п'ять тисяч двісті років тому, але особлива інтенсивність її 6-ої фази зараз вже минула, і швидко звільняє місце впливові сьомому променю, що надходить. Існує ще найвна відданість серед селян в багатьох арійських країнах, та більш освічені люди не настільки легко схильні до побожності, якщо не отримали в той же час деякого розуміння, на що вона спрямована. Була фаза, коли побожність цінувалася сама по собі, особливо у 4-й під-расі, коли люди були готові до побожності майже до всього, що викликало їх емоції, і тому разом із швидким розвитком нижчого манасу у п'ятій під-расі, настала реакція у вигляді агностицизму. Він виявився незадовільним, тому ця хвиля практично минула, і люди нині готові хоча б випробувати й досліджувати замість загального нестямного заперечення.

Тепер відбувається подвійна зміна, оскільки на додаток до зміни променів починається вплив шостої під-раси, яка несе інтуїцію й мудрість, сполучаючи все найкраще від розуму 5-ої під-раси й емоцій 4-ої.

Прихід Церемоніалу

Промінь, що зараз входить у силу, є значною мірою церемоніальним. Було цього вдосталь і в середньовіччя, хоча переважно це були впливи сьомого під-променя шостого променя, тоді як у нас це відбувається через дію першого під-променя сьомого променя; тому його слід розглядати не з точки зору ефекту побожності, а скоріш з точки зору корисності у зв'язку з великою еволюцією дев. Це буде особливо благотворним, коли люди намагатимуться, наскільки можливо, зрозуміти, що саме має бути й що відбувається.

Діаграма 5

У сучасній релігії церемоніал з року в рік грає все більш помітну роль. У середині 19-го століття в Англії у церквах та соборах взагалі було замало життя. Пересічна сільська церква

ледве відрізнялася від протестантського дому молитов; в ній не було ані облачénня, ані віконних вітражів, ані прикрас будь-якого виду, і все було тьмяним і без орнаментів. Жодної уваги не приділялося тому, щоби зробити речі чудовими, гідними Бога й служіння Йому; проповідям приділялося більше уваги, ніж чомусь іншому, і навіть цьому головним чином з практичних міркувань. Якщо б ми пішли до тих самих англійських церков сьогодні, ми б навряд чи б знайшли прихід у подібному стані. Попередню недбайливість замінено пошаною; церкви в багатьох випадках є чудово прикрашеними, й у багатьох з них, як і в соборах, церемоніал відбувається ретельно й шанобливо. Змінилася в цілому концепція роботи церкви.

Вплив зміни променю починає проявлятися й у інший спосіб. З'явилася нова форма масонства, яка зветься спів-масонством, котра відрізняється від інших форм тієї ж Майстерності необхідністю нашого часу прийняттям жінок так само як і чоловіків, оскільки тенденція двадцятого століття у тому, що жінки займатимуть місце поруч із чоловіками й прирівнюються до них у всіх відношеннях. Ті, хто започаткував цей рух, зовсім не думали про вплив променю; та все ж, він був утворений й скерований церемоніальною тенденцією доби. Я згадую, що протягом тривалого царювання королеви Вікторії на вулицях Лондона було обмаль церемоніалу, та він почав оживати наприкінці періоду, а Едвард VII поновив його первісний блиск. Багато людей тепер почнуть відчувати вплив нового променю, й забажають бачити церемонії й можливо брати в них участь, як ніколи раніше.

ГЛАВА XIII. ТРІЙЦЯ ТА ТРИКУТНИКИ

Божественна Трійця

Ми знаємо, що Логос нашої системи, а більшість людей, коли кажуть про Бога, мають на увазі саме Його, є троїстим; Він має, або скоріш існує, в 3-х особах, діючи в 3-х аспектах. Вони називаються різними іменами в різних релігіях, та Вони не завжди розглядаються однаково; оскільки ця величезна схема Троїстості має так багато аспектів, що жодній релігії не вдалося символізувати всю істину. В деяких віруваннях ми маємо Трійцю Отця, Матері й Сина, яка хоча б зрозуміла, коли ми думаємо про методи народження та взаємодії. До такого типу відносяться Озіріс, Ісія та Гор у єгипетському вченні та Одін, Фрая і Тор у скандинавській міфології. Асирійці та фінікійці вірили в Трійцю осіб, яким були Ану, Еа й Бел. Друїди назвали Їх Таулак, Фан і Моллак. У північному Буддизму ми чуємо про Амітабху, Авалокітешвару й Манджушрі. В юдейській Каббалі Трійцю складають Кетер, Бімах і Хокма, й у Зороастрійській релігії

Ахурамазда, Аша й Вогумано, а інколи Ахурамазда, Мітра й Агріман. Всюди визнається принцип троїстості, хоча прояви її бувають різними.

У великій індуїстській системі є Трійця Шиви, Вішну і Брахми. У цій Трійці материнській елемент не показано, але він побічно визнається в тому, що в кожного з цих трьох є сила Шакті, яка іноді символізується його дружиною. Це вочевидь є проявом Його сили в матері, можливо дещо нижчий прояв, ніж той, ніж той, про який ми думаємо, згадуючи саму Трійцю. У системі християнства маємо Трійцю Отця, Сина й Духа Святого; й інтересно у цьому зв'язку відзначити, що в деяких старих книгах Святий Дух визначено згадується як жіноче начало. Зовсім окремо від цього, інстинктивна потреба людини в визнанні божественного Материнства у християнстві вираз у культурі Пресвятої Диви, яка, не будучи особою Трійці, тим не менш є Всезагальною матір'ю, Царицею Янголів і Зіркою Моря.

Учням слід розуміти, що у Внутрішньому Уряді світу існує великий відділ Материнства, займаючи там важливе місце. Точно як Ману є головою великого відділу, який доглядає фізичний розвиток рас і під-рас, так само й Бодхісаттва очолює інший, котрий курирує релігію й освіту, так є там і голова Відділу Материнства, яка зветься Джагат-Амбою або Матір'ю Світу. Матір є головою відділу Материнства. Як Господь Вайвасвата нині займає пост Ману, а Господь Майтрея, як Світовий Вчитель, є Бодхісаттвою, так і великий янгол, що був одного разу матір'ю тіла Ісуса, займає пост Матері Світу.

Робота цього відділу якраз і полягає в догляді за усіма матерями світу. З окультної точки зору найвеличніша слава жінки є не в тому, щоби стати лідером у суспільстві або отримати високу університетську ступінь і жити в презирливій ізоляції, а щоби дати провідники тим его, які збираються втілитися. І це не є чимось таким, що слід приховувати або соромитися, відмовлятися; це є великою славою жіночого втілення, грандіозною чисто жіночою можливістю. Чоловіки мають інші можливості, але вони позбавлені чудового привілею материнства. Саме жінки роблять цю велику працю допомоги світові заради продовження раси; і роблять вони її ціною страждань, про які ми, чоловіки, навіть не маємо поняття.

Оскільки це є саме так, через необхідність виконання цієї великої роботи й жахливі страждання, які вона тягне за собою, існує особливий відділ в уряді світу, і обов'язок його працівників полягає в догляді за кожною жінкою в період її страждань та наданні їй такої допомоги й підтримки, які дозволяють їй карма. Як нам було сказано, Матір Світу має під своєю орудою величезні сонми янгольських істот, і одна з них її представляє при народженні кожної дитини. На кожне святкування Святої

Євхаристії приходить Янгол Присутності, який в дійсності є думка-формою власне Христа, формою, крізь яку Він підтверджує і схвалює таїнство, яке діється священиком; і хоч абсолютно вірне те, що Христос є єдиним та неподільним, він тим не менш є одночасно присутнім на багатьох тисячах вівтарів. У такий самий спосіб, хоча й на значно нижчому рівні, власноруч Матір Світу є присутньою в та через свого представника біля ліжка кожної матері, яка страждає. Багато жінок бачило її за таких обставин, а ті, що не мали такого привілею бачення, все ж відчували потік допомоги і підтримки.

Щире побажання Матері Світу в тому, щоби кожна жінка під час своїх випробувань мала би найкраще можливе оточення, щоби вона була оточена глибокою та дійсною любов'ю, щоби вона була сповнена найсвятішими й найшляхетнішими думками, щоби жодні інші впливи, окрім найвищих, не діяли б на майбутню дитину, яка має народитися, щоби вона мало дійсно найсприятливіший старт у житті. Жоден магнетизм не повинен її очікувати, окрім найкращого й найчистішого, й тому нагальною необхідністю є найбільш скрупульозна фізична чистота, що має спостерігатися в усіх деталях. Лише найретельнішим дотриманням правил гігієни можна створити найсприятливішу умови для народження благородного й здорового тіла, що здатне вселити в себе високе его.

Питання забезпечення відповідних втілень для его, які високо розвинуті, є одним з тих, що викликає в Матері Світу та її янголів-охоронців значну стурбованість. Багато тисяч душ, які вже достатньо розвинуті, готові для втілення й прагнуть прийняти його, з метою допомоги в роботі Вчителя Світу; проте складність знаходження відповідних тіл є дуже значною. Через зростання шкідливих традицій безглуздих і марнотратних відмовок в західному світі, що чоловік та жінка нібито не можуть укласти шлюб, оскільки утримати великі сім'ї є надто дорого для практичної можливості. Не розуміючи чудової можливості, яку надає їй стать, жінка бажає бути вільною від обмежень шлюбу заради мавпування стилю життя і дій чоловіків, замість користування своїми власними особливими привілеями. Такий напрям думок і дій є вочевидь згубним для майбутнього раси, бо це означає, що багато представників вищих класів не беруть участі в продовженні роду, залишаючи це повністю в руках менш розвинутих і більш небажаних его.

В Індії умови є іншими, для кожного шлюб сприймається як абсолютно слухна річ; але навіть у вищих кастах вкрай мало уваги приділяється умовам, які виявляються дуже несприятливими для народження добрих і здорових тіл. Це є дуже серйозним питанням, раджу чесно розглянути його усім, хто

вивчає окультизм, щоби добитися більш задовільного стану усіма своїми силами.

Було б чудово, щоби жінки усіх країн об'єдналися разом у своїх зусиллях у розповсюдженні серед своїх сестер вірної інформації з цього найбільш важливого питання; кожній жінці слід повніше усвідомити чудові можливості, які їй надає жіноче втілення; кожній треба надати знання про абсолютно необхідні умови, які мусять супроводжувати вагітність, а також попередній та наступний періоди. Найретельнішу увагу слід приділити не лише найбільш довершеній чистоті, а й оточенню тіла дитини, і також слід оточити довершеними астральним й ментальними умовами, любов'ю, щастям і святістю. У такий спосіб робота Матері Світу буде значною мірою полегшена і майбутнє раси забезпечено.

Часто запитують, а чи є адепти, які живуть у жіночих тілах. Існування Матері Світу є відповіддю на це питання. Через її чудову дивовижну чистоту та розвиток в інших напрямках її було обрано на роль матері тіла учня Ісуса, що народився колись у Палестині; а через її велике терпіння й шляхетність душі, якими вона стерпіла всі страшенні страждання, які її спіткали внаслідок її становища, вона досягла в тому самому житті рівня адепта. Невдовзі після цього перед нею відкрилося 7 шляхів, вона обрала той, який відкриває славу еволюцію дев і була прийнята туди з великою честю і відзнакою.

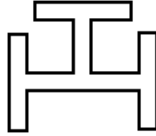
Ось істина, яка лежить за католицькою доктриною про її прийом до сонму янголів; її не було забрано на небо в її фізичному тілі, але покинувши тіло, то потрапила до них і незабаром була визнана царицею янголів, про що церква каже поетично. Велика деві не потребує фізичного тіла; проте через її нинішню посаду вона завжди з'являтиметься до нас у формі жінки, як і адепти, котрі вирішили допомагати в її роботі.

Протягом віків тисячі й тисячі людей виливали сердечне захоплення до її ніг, і можна бути певним, що ані краплини цього захоплення не було витрачено дарма чи використано не за призначенням; бо вона, чия любов до людства й викликала ці почуття, завжди використовувала свої сили якнайкраще в тій тяжкій задачі, за яку вона взялася. Тим не менш, як би мало люди не знали про це, вони вилили такі розкішні скарби любові до її ніг не тому, що вона одного разу була матір'ю Ісуса, а тому що вона зараз є матір'ю всього живого.

Ми не повинні думати, що це знання про Матір Світу є виключно прерогативою християнства; вона вшановується в Індії як Джагат-Амба, і в Китаї як Кван-інь, Матір Милосердя й Знання. По суті, вона є представницею самою любові, чистоти й побожного захоплення; воістину вона є мудрістю небес, та перш за все вона є Утішницею тих, хто і в скорботі, Втішниця,

Розрадник та Помічник усіх, хто в турботах, біді, злиднях, хворобі й інших нещастях.

Шакті або жіночий аспект кожної особи Святої Трійці розпізнається також в певних чвертях широко відомої емблеми потрійного Тау, що показана на діаграмі.

Діаграма 6

Також подібна трійця є у випадку більш високих і великих логосів; і далеко за ними й вище за все, що можна собі уявити і про що дізнатися, знаходиться Абсолют, який можна представити також у вигляді Трійці. На іншому кінці шкали ми знаходимо Трійцю в людині, її Дух, її Інтуїцію та її Розум; які представляють потрійні якості волі, мудрості й діяльності. Ця Трійця у людині є образом іншої великої Трійці; та це є також чимось набагато більшим ніж просто образ. Це є не лише символом трьох осіб Логосу, але й у деякий спосіб неможливим для розуміння фізичної свідомості також дійсним виразом і проявом цих трьох осіб на нашому нижчому рівні.

Трикутник агентів

Як Логос є троїстим, так і окультний уряд світу складається з трьох відділів, що керуються трьома могутніми керівниками, які є не просто відображеннями трьох аспектів Логосу, а є досить реальними дійсними Його проявами. Ця трійка – це Володар Світу, Господь Будда й Махачохан, які досягли таких ступенів ініціації, котрі дають їм бадьору свідомість на планах природи поза полем еволюції світу, де саме перебуває проявлений Логос.²⁸ Владика Світу є єдиним з першим аспектом на найвищому з наших семи планів, і є носієм Божественної Волі на землі; Будда є єдиним із другим аспектом, який перебуває на плані *Анупадака*, Він шле божественну Мудрість вниз до людства; Махачохан є повністю єдиним з третім аспектом, котрий знаходиться на *нірванічному* плані й вершить божественну Діяльність, представляючи Духа Святого. Він є воістину правцею божою, що простерта у світ для виконання Його роботи. Наступна таблиця 7 пояснює це.

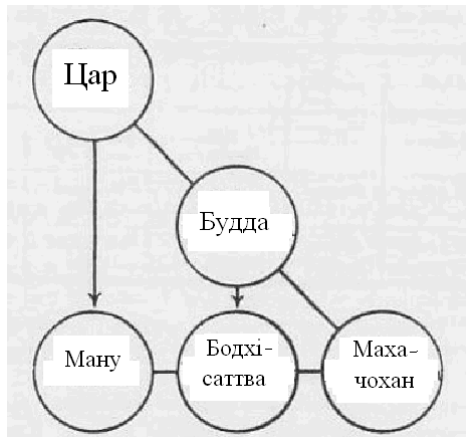
²⁸ Див. книгу Анні Безант «Дослідження свідомості», с. 3-5.

<i>Логос</i>	<i>Божественні сили</i>	<i>Плани природи</i>	<i>Трикутник агентів</i>	<i>Промінь</i>
1 аспект	Воля	<i>Аді</i> або <i>той</i> , хто дає витік	Владика світу	1
2 аспект	Мудрість	<i>Анупадака</i> або монадичний	Господь Будда	2
3 аспект	Діяльність	<i>Атмічний</i> або духовний	Махачохан	3-7

Таблиця 7

Перший та другий члени цієї величної Трійці відрізняються від третього, будучи зайняті роботою такого характеру, який не зводиться до фізичного плану, проте лише до рівня буддичного тіла у випадку Господа Будди, і атмічного плану в випадку величного агенту першого аспекту. І все ж без Їх вищої роботи неможливою була би робота на нижчих рівнях, тому Вони турбуються про передачу свого впливу навіть до найнижчого плану через своїх представників, Вайвасату Ману й Господа Майтрею, відповідно.

Ці два величні адепти займають на своїх відповідних променях місце, яке відповідає рівню махачохана, обидва отримали ініціацію махачохана; і так само сформовано іншу Трійцю, для розпорядження силами Логосу аж до фізичного плану. Ці два трикутники виражено однією діаграмою (№ 8).

Діаграма 8

Протягом усього періоду корінної раси Ману опрацьовує деталі її еволюції, а Бодхісаттва, або Вчитель Світу, Голова освіти та релігії, допомагає її членам розвивати потрібну духовність, яка

можлива для них на цій стадії, у той час як Махачохан спрямовує розуми людей так, щоб різні форми культури й цивілізації розкривалися відповідно до циклічного плану. Вони є Головою, Серцем та Рукою з п'ятьма пальцями, всі вони активно діють у світі, формуючи расу в єдину органічну істоту, Небесну Людину.

Цей останній вираз є не просто порівнянням, але описує буквальный факт, оскільки до завершення кожної корінної раси зусиллями усіх, хто досяг в ній ступеня адепта, утворюється могутній організм, який є єдиним в дуже реальному сенсі, Людина Небес, у котрій, як і в земній, є сім великих центрів, кожен з яких є могутнім адептом. Ману й Бодхісаттва займатимуть у цій величній істоті місце мозку й серцевого центру, а в Них і як частина їх, чудово єдина з ними, входитимемо ми, їх служителі; й усе це чудове сполучення продовжуватиме свою подальшу еволюцію щоби стати одним з представників якогось майбутнього сонячного божества. Чудовість усього цього настільки перевершує все наше розуміння, що цей союз із іншими аніскільки не порушує свободу будь-якого адепту в Небесній Людині, й не виключає їх дії поза цим союзом.

Донедавна посаду Махачохана не обов'язково займав якийсь один адепт відповідного ступеня. Як правило, кожен з п'яти чоханів, почергово, признався головою кожного з п'яти променів, хоча перш ніж зайняти цю посаду, Йому треба було отримати ініціацію Махачохана. Нині, проте, кожним із своїх променів керує свій чохан, а також Махачохан є окремо від них усіх. Це є відступом від того, що в нашому розумінні є звичним методом, і причиною цього може бути близьке пришествя Вчителя Світу.

Обмеження променів

На цих п'яти променях, з третього по сьомий, найвищою ініціацією, яку можна отримати на нашому глобусі, є ступінь Махачохана, проте можливо далі просунутися на першому і другому променях, як це показано в наступній таблиці ініціацій, з якої видно, що ініціація Будди можлива на першому-другому променях, а потім адепт може просуватися лише по першому.

	<i>Промінь 1</i>	<i>Промінь 2</i>	<i>Промінь 3</i>
Посвячення 9	Владика Світу		
Посвячення 8	Пратьєка Будда	Будда	
Посвячення 7	Ману	Бодхісаттва	Махачохан
Посвячення з першого по шосте			

Таблиця 9

Щоби ви не гадали, що в цьому факті криється несправедливість, треба ясно усвідомити, що *нірвана* є досяжною на одному промені так само, як і на іншому: кожна людина по досягненні рівня асекха одразу ж отримує свободу вступу у цей стан блаженного щастя на період, який для нас може здатися вічністю; та Він вступить лише на першу стадію, котра хоча й піднесена нескінченно вище нашого розуміння, та все ж набагато нижча тієї, яка доступна чохану й махачохану відповідно, у той час як і їх стадії, в свою чергу, блідніють перед славою тих підрозділів *нірванічного* стану, яких досягають ті адепти, що роблять величезні зусилля, необхідні для отримання в земному житті ще більш високих ініціацій першого й другого променів. Подальший прогрес також є можливим на п'яти променях для тих, хто виконує інші напрямки роботи поза Ієрархією.

Зміна променю

Можливість зміни свого променю при твердій рішучості це зробити дозволяє окултному учневі відкрити усі шляхи. Відомо, що обидва Вчителі, з якими Теософське товариство пов'язано найбільш тісно, вирішили зробити це зусилля, і ті з нас, хто бажає утримати наш зв'язок із ними як індивідууми через те, свідомо або несвідомо, роблять те саме. Метод, дякуючи якому перехід є ефективним, хоча теоретично є простим, все ж часто є складним для практичного виконання. Якщо учень на шостому промені або промені вірності і бажає перейти до другого променю мудрості, він мусить, по-перше забезпечити власний перехід під вплив другого під-променю свого власного шостого променю. Тоді він намагатиметься поступово збільшувати вплив цього під-променю в своєму житті, аж доки той не почне домінувати. У такий спосіб поступово, перебуваючи на другому під-промені шостого променю, учень опиниться на шостому під-промені другого променю; тобто, він стримає свою відданість, нарощуючи знання аж поки не стане відданим божественній мудрості. Звідси ж він зможе, якщо забажає, шляхом достатньо напружених і довготривалих зусиль в подальшому перейти у деякий інший під-промінь другого променю.

Вочевидь, це є відступ від звичайних правил процедури, оскільки монада, яка прийшла від одного планетарного духу, повернеться через іншого. Такі зміни є порівняно рідкими, і врешті-решт вони схильні зрівноважувати один одного. Перехід є зазвичай до першого та другого променів, і на цих променях є відносно мало осіб на нижчих рівнях еволюції.

Довершена єдність

Чудова єдність членів цих трикутників із Логосом може бути добре ілюстрованою у випадку Бодхісаттви. Нам видається, що єднання учня з Майстром є щільнішим, ніж будь-який зв'язок на

землі, котрий можна уявити; та ще тіснішим був зв'язок, оскільки мав місце на ще вищому рівні, саме між Майстром Кутхумі та Його Вчителем, Майстром Дхрувою, який був у свою чергу учнем Господа Майтреї, протягом періоду, коли Той мав учнів. Через це Майстер Кутхумі став також єдиним з Господом Майтреєю, а оскільки на Їх рівні єднання є ще більш довершеним, Вчитель Кутхумі єдиний із Бодхісаттвою у найкращий спосіб.

Адепти здаються нам настільки вищими ніж ми, що нам важко розрізнити ступінь довершеності між нижчим та вищим рівнями. Вони всі мають вигляд зірок над нами, і все ж Вони кажуть про себе як про пил під ногами Господа Майтреї. Це мусить бути величезна різниця, хоча ми не можемо її побачити. Ми дивимося вгору на ці запаморочливі висоти і усе здається нам сліпучим сяйвом, у якому ми не можемо вирізнити одного вище за іншого, за винятком того, що можна побачити розміри аури, які є різними. Та принаймні ми можемо зрозуміти, що єдність Вчителя Кутхумі з Господом Майтреєю має бути набагато величнішою і реальнішою ніж все, що можна уявити на нижчих рівнях.

І ще більш єдиним є Бодхісаттва з другою особою Логосу, яку Він представляє. Він взяв на себе обов'язок офіційного представлення Його тут на землі, це означає іпостасну єдність між Христом-Богом та Христом-людиною. Він, Бодхісаттва, якого на Заході звать Господом Христом, який є Інтуїтивною Мудрістю, представляє і виражає Другу Особу Повсякчасно Блаженної Трійці. В цьому є таємниця, що лежить в основі подвійної природи Христа, «той, хоча Він є Бог і Людина, Він не є двома, а єдиним Христом – Єдиним, не перетворенням божества в плоть, проте дозріванням людини до Бога».

Друга Особа Повсякчасно Блаженної Трійці існувала за віки до того, як Господь Майтрея вступив у еволюцію; і перше сходження Другої Особи у втілення відбулося коли при другому виливу Вона взяла провідники Її прояву у незайманій матерії Її нової сонячної системи, що вже просякла й була оживлена Богом Духом Святим. Коли це було зроблено, вперше Христу не явленому міг бути протиставлений Христос проявлений, і навіть у той час Христос як Бог був у певному сенсі величнішим, ніж Христос як людина. В міру того, як Бодхісаттви, які представляють цю Другу Особу на різних планетах Його системи, один за одним досягали главенства на своєму промені, Вони у свою чергу ставали настільки єдиними з Нею, що заслужили титул Христа-Людини; й тому у момент звершення цієї Ініціації іпостасна єдність має місце для кожного з Них.

Цей другий аспект Логосу виливається в матерію, втілюється і стає людиною; тому він «рівний Отцю стосовно Його божественності, і нижче Отця стосовно Його людської зрілості», як сказано в Символі Віри Афанасія. Наш Господь Бодхісаттва був

людиною такою самою як ми, і він все ще є людиною, хоч і вдосконаленою; та Його людяність є настільки просякнутою Божественністю, представляючи другий аспект Трійці; що в Ньому і через Нього ми можемо досягнути дивовижно-божественної сили. Ось чому про Христа кажуть як про Посередника між Богом і людиною; це зовсім не означає, що Він робить заради нас торгівельну угоду, або викупляє нас з деяких страшених стягнень, у що вірить багато ортодоксальних християн, проте все ж Він є справді Посередником, Єдиним, хто стоїть між Логосом і людиною, кого людина може бачити, і через кого сила Божества виливається на людство. Через це Він є Головою релігій, через які приходять його благословення.

ГЛАВА XIV. МУДРІСТЬ ТРИКУТНИКІВ

Будда

Будда нинішнього часу – Господь Гаутама, який прийняв своє останнє народження в Індії біля двох тисяч п'ятисот років тому, і в цьому втіленні завершив серію життів як Бодхісаттва, заступивши попереднього Будду Кашьяпу як Голова другого променя Окультної Ієрархії нашого глобусу. Його життя як Сіддартхи Гаутами чудово викладена сером Едвіном Арнольдом у «Світлі Азії», одній з чудових і натхненних поем англійською мовою.

Сім Будд з'являються послідовно протягом світового періоду, по одному в кожній расі, і кожен по черзі бере на себе особливу роботу другого променя для всього світу, віддаючи себе тій частині, що лежить у вищих світах, довіряючи своєму помічнику й представнику, Бодхісаттві, посаду Вчителя Світу для нижчих планів. Для того, хто досяг такого становища, на думку східних письменників, нема поки навіть слів для надвисокого вихвалення, і неможливо було би відчутти глибини відданості, й так само як відносно цих Вчителів, на яких ми дивимося в усій їх дивовижній божественності та мудрості, так ще більшою мірою відносяться до Будди. Наш нинішній Будда був першим з людей, хто досяг цієї дивовижної висоти, попередні Будди походили з інших еволюцій, і дуже особливі зусилля були потрібні для Нього, щоби приготувати себе для цієї величної посади, і зусилля настільки чудові, що буддисти кажуть постійно про це як про махабхінішкраману, Велику Жертву.

Багато тисяч років тому виникла потреба, щоби один з адептів став Вчителем Світу четвертої корінної раси; бо настав час, щоби людство стало в змозі давати своїх власних Буд. Аж до середини 4-го кола 4-го втілення нашого ланцюгу, який був у точності центральною точкою схеми еволюції, до якої ми належимо,

необхідні Величні Владики, Ману, Вчителі Світу та інші забезпечувалися для нашого людства більш розвинутими спільнотами інших ланцюгів, що випередили нас або можливо були старші за нас; а ми за їх допомогою, отримуємо в свою чергу привілей допомагати іншим й більш відсталим схемам еволюції.

У такий спосіб проявляється дійсне братерство усього живого; і ми бачимо, що це не просто братерство людства, або навіть життя в цьому ланцюгу світів, але що всі ланцюги сонячної системи взаємодіють і допомагають один другому. Я не маю прямих свідочств того, що системи сонць взаємно допомагають у такий спосіб, але можу уявити це за аналогією і майже певен, що воно так і є. Принаймні я бачив особисто відвідувачів з інших систем, як казав раніше, і відзначив, що Вони не просто мандрують заради задоволення, але з'являються в нашу систему з деякою благою метою. Яка їх мета, я не знаю; оскільки це не моя справа.

В той час у віддаленому минулому, про який ми згадали, людство повинно було почати забезпечувати себе власними Вчителями; але ми сказали, що жоден ще не досяг рівня, який потрібен для того, щоби витримати таку величезну відповідальність. Першими плодами людства на той період були двоє Братів, які були рівні за окультним розвитком; одного ми зараз знаємо як Господа Гаутаму Будду, а інший є наш нинішній Вчитель Світу, Господь Майтрея. Яких якостей Їм на той момент не вистачало, ми не знаємо; але, через свою велику любов до людства Господь Гаутама відразу ж виказав готовність взятися за будь-які додаткові зусилля, які б могли бути потрібними для досягнення потрібного розвитку. Ми дізнаємося з переказів, що кожне зі своїх життів Він присвячував практиці особливих чеснот, ціле життя присвячуючи досягненню якоїсь великої якості.

Про цю велику жертву Будди йдеться в усіх священних книгах буддистів; проте вони не зрозуміли природи цієї жертви, оскільки багато хто вірить у сходження Господа Будди з нірванічного рівня після Його просвітлення щоби навчити своїй Дхармі. Він дійсно спустився звідти, але зовсім не це мало характер жертви – це була звичайна, хоч не дуже приємна частина роботи. Його велика жертва полягала в тому, що він розвивав тисячі років у собі чудові якості, щоби стати першим представником людства, який би міг допомагати своїм братам-людям, навчаючи їх мудрості вічного життя.

Цю роботу було зроблено, ще й особливо шляхетно. Ми знаємо дещо про різні втілення, які Він здійснив після цього як Бодхісаттва того часу, хоча їх могло бути ще більше, та про них не знаємо нічого. Він з'являвся як Вьяса, Він приходив у древній Єгипет як Гермес, тричі Величним, якого називають Отцем Всієї Мудрості; Він був першим з 29 Зороастрів, вчителів релігії вогню;

ще пізніше Він пройшов серед греків як Орфей, навчаючи їх шляхом музики та співів; і врешті народився на півночі Індії, мандруючи вверх та вниз долиною Гангу протягом 45 років, проповідуючи свій Закон, і збираючи довкола себе усіх, хто у попередніх життях були Його учнями.

Якимось чином, що ми вже не сподіваємося зрозуміти, через велику напруженість його багатоговікових зусиль, в його роботі виявилися деякі пункти, на які Господу Будді не вистачило часу, щоби довести їх до межі досконалості. На цьому рівні є неможливими жодні невдачі та недоліки, та можливо інтенсивність напруги була надвеликою навіть для такого титана, як Він. Ми не знаємо цього напевно; та залишається факт, що були також деякі дрібниці, які Він у той час не міг вдосконалити, і через це подальше життя Господа Гаутами було зовсім не таким, як життя його попередників. Зазвичай, як я вже казав, Бодхісаттва, проживши своє останнє життя і ставши Буддою, коли він входить у славу, несучи з собою своє жниво, як кажуть у християнських писаннях, віддає свою зовнішню роботу повністю своєму послідовнику, присвячуючи себе своїй праці для людства на вищих планах. Якою б багатогранною не була діяльність цих дхіяні-будд, вона не призводить до їх нових народжень на землі; та через особливі обставини, що супроводжували життя Господа Гаутами, виникли дві відмінності, і сталися 2 додаткові дії.

Додаткові дії

Перша полягала в посиланні Господом Світу, Великим Царем, Єдиним Ініціатором, одного зі своїх трьох учнів, усі які є Владиками Полум'я з Венери, втілитися на землі одразу ж після того, як Господь Гаутама досяг ступня Будди, щоби протягом цього короткого життя, що мало провестися в мандрівках Індією, Він міг заснувати там певні релігійні центри, що зветься матхи. Його ім'я в цьому втіленні було Шанкарачар'я – не той, що написав коментарі, а великий фундатор лінії спадковості, який жив більш ніж дві тисячі років тому.

Шрі Шанкарачар'я заснував відому школу індуської філософії, оживив значною мірою індуїзм, вливши нове життя до його форм, і зібрав разом багато з вчень Будди. Індуїзм сьогодні, хоч багато в чому не відповідає своїм високим ідеалам, все ж є набагато більш живою вірою, ніж в старі часи до приходу Будди, коли він виродився в чисто формальну систему. Шрі Шанкарачар'я також має заслугу зникнення жертвоприношення тварин; хоч такі жертвоприношення ще мають місце в Індії, вони досить рідкі і присутні в малому масштабі. Окрім свого вчення на фізичному плані, Шрі Шанкарачар'я виконав певну окультну роботу у зв'язку

з вищими планами природи, що мала певне значення для подальшого життя Індії.

Друга додаткова дія, про яку вище згадано, була здійснена Господом Гаутамою власноруч. Замість того, щоби присвятити себе іншій, вищій роботі, Він залишився в дотику зі своїм світом такою мірою, щоби за потреби Його послідовник за необхідності міг викликати Його для отримання допомоги або поради, таким чином його поради й допомога залишалися доступними при виникненні надзвичайних обставин. Він також вирішив повертатися в світ раз на рік, у річницю своєї смерті, і вилити на нього потік свого благословення.

Господь Будда має свій особливий вид сили, який Він виливає, надаючи своє благословення світові, яке є унікальною і дуже чудовою річчю; оскільки завдяки Його впливові і становищу Будда має доступ до планів природи, які є зовсім поза нашою досяжністю, то Він може перетворювати і передавати на наш рівень сили, які притаманні тим планам. Без цього посередництва Будди ці сили не мали би користі тут у фізичному житті; їх вібрації є настільки величезними, настільки неймовірно швидкими, що проходили б крізь нас, не зачіпаючи нас на всіх тих рівнях, яких ми можемо досягти і ми б навіть не знали про їх існування. Але тепер сила благословення розсіюється усім світом, відразу знаходячи собі канали, крізь які може вилитися (так само як вода одразу знаходить відкриту трубу), тим підсилюючи всіляке блага діяння і приносячи мир у серця тих, хто здатен її сприйняти.

Свято Весак

Нагода, що вибирається для цього чудового виливу, є день повного місяця індійського місяця Вайшакха (а на Шрі Ланці носить ім'я Весак, і зазвичай відповідає травневі), річниця усіх можливих подій у Його останньому земному житті – Його народження, Його досягнення ступеню Будди та Його виходу з фізичного тіла.

У зв'язку з цими Його відвідинами, й незалежно від величезного езотеричного значення, відбувається екзотерична церемонія на фізичному плані, в якій Господь дійсно з'являється в присутності натовпу звичайних паломників. А чи показується Він власноруч пілігримам, я не певен; усі вони лягають ниць додолу в момент Його появи, та можливо вони роблять це, лише наслідуючи адептів та їх учнів, які можуть бачити Господа Гаутаму. Здається ймовірним, що деякі з паломників і самі Його бачили, оскільки буддистам Центральної Азії широко відомо про цю церемонію, бо про неї говорять як про появу тіні або відображення Будди, і описи, які дається в цих розповідях, є, як правило, дуже точними. Наскільки нам відомо, схоже що будь-

кому, хто в цей час виявиться неподалік, нема жодних перепон бути присутнім на церемонії; для обмеження кількості глядачів не робиться жодних видимих зусиль; хоча доводиться чути історії про групи паломників, що мандрують роками, не знаходячи цього місця.

Усі члени Великого Білого Братерства, за винятком власне Царя та Його трьох учнів, зазвичай беруть участь у церемонії; і нема жодних причин, щоби на ній в астральному тілі не були присутніми дехто із наших серйозних теософів. Ті, кому це було відкрито, зазвичай намагаються влаштувати свої справи так, щоби занурити свої фізичні тіла в сон приблизно за годину до моменту повноти місяця, і щоби їх не турбували протягом години після цього.

Долина й церемонія

Вибране місце є невеличким плато, яке оточене низькими пагорбами, що знаходиться на північному схилі Гімалаїв, неподалік кордону з Непалом, і, можливо, біля чотирьохсот миль на захід від Лхаси. Це маленьке плато (див. діаграму 10) має неправильну видовжену форму, його довжина становить біля 1,5 миль а ширина дещо менша. Місцина є трохи похилою із півдня на північ, по більшості є голою і кам'янистою, лише в деяких місцях вкрита грубою жорсткою травою і жалюгідною рослинністю у вигляді чагарників. Струмок біжить вниз західною частиною плау, перетинаючи його північно-західний кут, витікаючи біля середини його північного боку крізь ущелину, яка заросла соснами, впадаючи, очевидно, в озеро, котре видно з відстані милі. Оточуюча місцевість здається дикою і незаселеною, й немає будівель на видноті за винятком єдиної зруйнованої ступи з двома чи трьома халупами довкола неї, на схилі одного з пагорбів на східних частинах плато. Біля центру південної частини плато лежить здоровенний вівтарний блок сіро-білого каменю, вкритий прожилками блискучої речовини. Розміри блоку біля дванадцяти футів у довжину, шести у ширину, і трьох у висоту. За кілька днів до церемонії уздовж берегів струмка і по схилах сусідніх пагорбів починає наростати купка дивнуватих наметів, більшість з яких мають чорний колір і пустельна місцевість оживляється численними багаттями. Значна кількість людей прибуває з кочових племен Центральної Азії, а деякі навіть із далекої півночі. За день до повного місяця усі ці паломники здійснюють особливе обрядове омовіння, і, готуючись до обряду, миють увесь свій одяг. За кілька годин до повного місяця люди збираються у північній частині плато, організовано й тихо сідають на землю, потурбувавшись про те, щоби між ними та вівтарем лишився істотний простір. Зазвичай, тут є присутніми кілька лам, і вони користуються нагодою, щоби виголосити промови народів. Приблизно за годину до повного місяця починають прибувати

астральні відвідувачі, й серед них члени Братерства. Дехто з них матеріалізується, щоби паломники могли їх побачити. Часто наші Вчителі і ті, хто вище них, проводять дружню бесіду з учнями та іншими присутніми. Вівтарний камінь прикрашається до церемонії найчудовішими квітами, у кожному куту розташовуються великі гірлянди священного лотосу. У центрі ставиться чудова золота чеканна чаша з водою, перед нею серед квітів залишається вільний простір.

Діаграма 10.

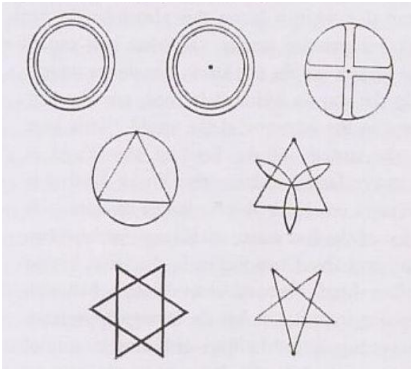
За півгодини до повного місяця за сигналом Махачохана члени Братерства розташовуються на відкритому просторі на північ від вівтарю в 3 ряди великим колом обличчями всередину, зовнішнє коло складають молоді члени. Співається кілька віршів з буддійських писань на мові палі, потім настає тиша і у центрі кола матеріалізується Господь Майтрея, тримаючи жезл влади. Цей символ є фізичною точкою опори сил, що виливаються Логосом і магнетизований Ним мільйони років тому, коли Він уперше запустив в рух людську життєву хвилю нашим ланцюгом глобусів. Нам сказано, що цей фізичний знак призвів зосередження уваги Логосу й що він переноситься разом із цією увагою з планети на планету. На якій планеті цей знак на даний момент знаходиться, там і є основний театр еволюції. І коли він перенесеться з нашої планети до наступної, наша Земля впаде у

порівняно бездієвий стан. Ми не знаємо, чи переноситься він також і на нефізичні планети, й не розуміємо достеменно, яким чином він вживається та яку роль грає в господарстві світу. Зазвичай він зберігається у Володаря Світу в Шамбалі, і свято Весак – єдиний випадок його виходу з опікування. Це є круглий стрижень із втраченого металу орихалку, біля двох футів у довжину і двох дюймів у діаметрі, на кожному з його кінців є по величезному кулеподібному діаманту з конусами, котрі виступають у зовнішні боки. Він має дивний вигляд, такий, ніби його завжди оточує вогонь, а довкола нього аура з блискучого, але прозорого полум'я. *Діаграма 11.*

Варто відзначити, що окрім Господа Майтреї до нього не дотикається ніхто. При Його матеріалізації в центрі кола всі адепти й ініційовані схиляються в напрямку до нього, і співається священний вірш. Після цього, при співі віршів, внутрішнє кільце ділиться на 8 частин, утворюючи форму хреста в зовнішньому колі, при цьому Господь Майтрея залишається в центрі. Під час наступного руху цього величного обряду хрест стає трикутником, Господь Майтрея пересувається вперед до його вершини, опиняючись біля вівтаря. На цей вівтар, на відкритий простір зліва, що залишений перед золотою чашею, Господь Майтрея шанобливо покладає Жезл Влади, у той час як перед ним коло змінюється досить складною зігнутою фігурою, так що тепер усі стоять обличчям до вівтаря. При наступній зміні зігнута фігура стає перевернутим трикутником, так що тепер ми маємо добре відомий знак Теософського товариства, хоча без змії, яка його оточує. Ця фігура, в свою чергу, переходить у 5-кінцеву зірку, при цьому Господь Майтрея залишається на її південній стороні біля вівтарного каменю, а інші великі представники або чохани – в п'яти точках перетину ліній.

Діаграма 12 символізує фігури, які представлено на ній, оскільки деякі з них нелегко описати.

Діаграма 12

Коли останньої сьомої стадії досягнуто, спів зупиняється, й за кілька моментів урочистої тиші Господь Майтрея знов бере Жезл Влади до своїх рук, піднімає його над головою і вимовляє кілька урочистих слів мовою палі:

«Усе готово; Майстре, прийди!»

Тоді, коли Він знову покладає полум'яний жезл, точно в момент повного місяця, Господь Будда з'являється як велетенська фігура, яка пливе в повітрі точно над південними пагорбами. Члени Братерства схиляються зі складеними руками, а маси люду слідом за Ними опускаються ниць і залишаються розпростертими, у той час як інші співають три вірші, котрим сам Господь Гаутама Будда власноруч протягом свого земного життя навчив школяра Чатту:

«Господь Будда, мудрець із Шак'їв, є серед людства найкращим Вчителем. Він зробив те, що мало бути зроблено і досяг іншого берега (нірвани). Він є сповненим сили й енергії; Його, благословенного я беру собі як провідника.

Істина є нематеріальною; вона несе визволення від прастростей, бажань та печалі; вона є вільною від всіляких плям; вона солодка, ясна і логічна; цю істину я беру як провідника.

Щоби не було надано восьми видам шляхетних, що утворюють попарно 4 ступені, тим, хто знає істину, воістину приносить велику нагороду; це Братерство Шляхетних я беру собі як провідники».

Найвище благословення

Потім люди підіймаються і споглядають присутність Господа, в той час Братерство заспівало, благословляючи людей, благородну *Махамангалу сутру*, яка перекладена професором Райсом Девідсом (Певну невеличку модифікацію впроваджено нами, що, як нам видається, дещо її покращує) :

Прагнучи добра, багато *дев* і людей

Вважали благом різні речі;

Тому скажи нам, О, Майстре,

В чому є найвеличніше благо?

Не служити дурницям,

Але служити мудрості;

Шанувати тих, хто цього гідний;

Ось найвеличніше благо.

Мешкати в добрій країні,

Через зроблене добро в попередньому житті,
Мати душу, сповнену добрих бажань;
Ось найвеличніше благо.
Якомога більше проникливості й освіченості,
Самоконтроль і добре розвинений розум,
Приємні слова доречно сказані;
Ось найвеличніше благо.
Підтримувати батька і мати,
Пестити дружину й дитину,
Слідувати мирному покликанню;
Ось найвеличніше благо.
Подавати милостиню і праведно жити,
Надавати допомогу своїм ближнім,
Робити вчинки, що є бездоганні;
Ось найвеличніше благо.
Відчувати відразу і не робити гріх,
Утримуватися від міцних напоїв,
Невтомним бути в добрих справах;
Ось найвеличніше благо.
Шанобливість і смирення,
Задоволеність та вдячність,
Відчувати закон у слухний момент;
Ось найвеличніше благо.
Бути довготерпеливим та м'яким,
Спілкуватися зі спокійними,
Релігійна розмова у слухний момент;
Ось найвеличніше благо.
Самообмеження й чистота,
Знання чотирьох великих істин,
Усвідомлення Нірвани;
Ось найвеличніше благо.
Душа, яка при ударах життєвих змін
Стоїть непохитно
Безстрашно, без скорботи, надійно;
Ось найвеличніше благо.
Непереможний з усіх боків

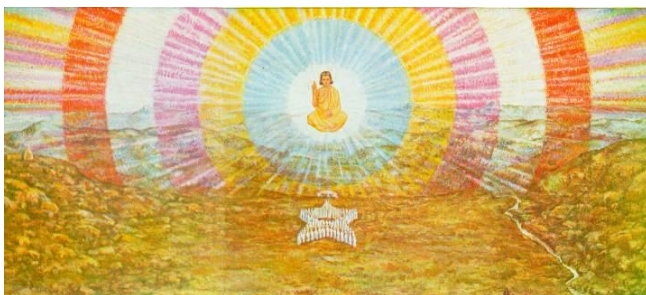
Хто діє саме так;
Він усюди гуляє безпечно;
Він набув найвеличніше благо.

Фігура, яка тримається над пагорбами, має величезний розмір, але точно відтворює форму й риси тіла, в якому Господь востаннє жив на землі. Він з'являється сидячи із схрещеними ногами, складеними разом руками, одягненим у жовтий одяг буддійського монаха, що накинута у такий спосіб, при якому правиця лишається голою. Жодний опис не дасть уявлення про обличчя – воно є воістину божественним, оскільки сполучає спокій і силу, мудрість та любов у виразі, що містить все, що наші розуми можуть уявити про Божественне. Ми можемо сказати, що колір обличчя є чистим жовтувато-білим, і риси є чітко окресленими; чоло є широким та шляхетним; широкі очі, променисті, темно-синього кольору; ніс римського профілю; губи червоні й твердо окреслені; та все це для є лише зовнішніми прикметами, що дають обмаль уяви про глибину життя. Волоси є чорними, з синюватим відливом й хвилясті; цікаво, що вони в нього не довгі, як за індійським звичаєм, проте й не вибиті, як у східних монахів, але підрізані біля плечей, розділені посередині і прибрані від чола назад. Згідно з легендою, коли принц Сіддхартха покинув дім в пошуках істини, він схопив своє довге волосся й зрівав його одним помахом свого меча, і з тих пір завжди підтримував ту саму їхню довжину.

Одна з найбільш вражаючих рис цього чудового прояву – блискуча аура, що оточує фігуру. Вона підрозділяється на концентричні сфери, як і аури всіх високорозвинених людей; в цілому її структура така сама як і в архата, що зображена на рис. xxvi у «Людині видимій та невидимій», проте розташування кольорів є унікальним. Фігуру оточує сліпуче й водночас прозоре світло так, що на ньому важко затримати погляд, і все ж обличчя й колір одягу Будди видніються з повною ясністю. Ззовні нього розташовано кільце розкішного ультрамарину; а потім чергово: сяючого жовто-золотого, найбагатшого малинового, чистого сріблясто-білого й чудового яскраво-червоного. Звичайно, всі ці кола є сферами, хоча на фоні неба виглядають смугами. Під прямим кутом до них назовні розповсюджуються промені, в яких сполучаються усі ці відтінки, й усе це усипано спалахами зеленого й фіолетового.

Ці кольори в тому самому порядку описано в древніх буддистських священних книгах як компоненти аури Господа; коли буддисти Шрі Ланки в 1885 році забажали мати свій власний прапор, наш президент-засновник полковник Олькотт, проконсультувавшись із сингальськими братами в Коломбо, висунув ідею використання для прапору цього знаменного

сполучення кольорів. Полковник повідомляє («Листи старого щоденника», т. III, с 352.), що він дізнався за кілька років від посла Тибету при віце-королі Індії, якого він зустрів у Дарджилінгу, що кольори є ті самі, що й на прапорі Далай-лами. Схоже, ідея цього символічного штандарту широко прийнята серед буддистів; Я власними очима бачив його в Буддистських храмах настільки взаємно віддалених міст як Рангун і Сакраменто в Каліфорнії.

В ранніх книгах ми визначили яскраво-червоний колір в людській аурі як такий, що виражає тільки гнів; і це так і є на низькому астралі; та зовсім окремо від цього ми виявили, що на вищих рівнях куди більш чудовий та сяючий яскраво-червоний, який являє саму суть живого полум'я, означає присутність непохитної хоробрості й рішучості. Звичайно, це є ознакою володіння цими якостями найвеличнішою мірою, яке проявлено в аурі Господа Будди. Ми можемо припустити, що дещо надзвичайно помітне місце цього яскравого яскраво-червоного поясу може означати особливий розвиток Буддою цих якостей у ході вікової роботи саморозвитку, про яку я згадував на початку цієї глави.

Господь Майтрея, який бере таку значну участь у цій церемонії, колись чинним порядком сам посяде те місце, яке займає нині Господь Гаутама. Тому можливо інтересно порівняти Його ауру з тією, яку щойно описано. Найлегший спосіб уявити її, це глянути на ілюстрацію XXVI, що зображає ауру *архата* у «Людині видимій та невидимій» і тоді модифікувати її в уяві, як вказано вище. В цілому вона подібна до тієї, та окрім цього є набагато ширшою і має дещо інше розташування кольорів.

Серцевина її є сліпучо білою, як у випадку архата; потім усунутий жовтий з цієї частини, а рожево-кольоровий овал займає як свою, так і попередню позицію, простираючись до центрального білого. Ззовні нього замість блакитної розташована жовта смуга; ззовні зеленого поясу йде блакитний; ззовні нього – фіолетовий, як у книзі, проте ззовні фіолетового знов іде смуга найчудовішого світло-рожевого, в якій фіолетовий непомітно розчиняється. Ззовні всього цього є різнокольорове забарвлення

таке ж як у книзі. Промені білого світла так само просвічують крізь ауру, проте вони, здається, трохи замішані на всюди присутньому світло-рожевому. В цілому аура залишає враження залитою витонченим сяючим рожевим кольором, багато в чому нагадуючи зображення XI у книзі «*Людина видима й невидима*».

Тут, мабуть, варто відзначити, що в цій аурі кольори чергуються точно в порядку сонячного спектру, хоча без помаранчевого й індиго. Спочатку рожевий (як різновид червоного), потім жовтий, що переходить в зелений, блакитний та фіолетовий послідовно. Фіолетовий далі переходить в ультрафіолет, розчиняючись у рожевому – спектр починається знову на вищій октаві, подібно до того, як нижчий астрал слідує за вищим фізичним ривнем.

Звичайно, що опис є дуже бідним, проте, здається найкращим із того, що ми можемо надати. Варто зрозуміти, що аура існує в набагато більшій кількості вимірів ніж ми можемо хоч якось відтворити. Щоби сказати те, що мені вдалося, довелося б зробити дещо подібне на її тривимірний переріз. Все ж варто пам'ятати, що не є неможливим зробити трохи інший переріз, який може дати дещо відмінні результати, які будуть, проте, такими ж вірними. Безнадійною є спроба пояснити на фізичному плані реалії вищих світів.

Коли *Махамангалу-сутру* закінчено, Господь Майтрея бере золоту чашу з водою з каменю-вівтаря й кілька секунд тримає її над головою, в той же час велика кількість люду позаду, які теж запаслися посудинами з водою, наслідує Його приклад. Коли він повертає чашу на вівтар, співають:

«Він є Господом, Святим, досконалим у знанні, володіючи вісьмома його видами, Він здійснив 15 священних практик, він пройшов благий шлях, через який став Буддою. Дізнавшись про три світи, Він неперевершений, Вчитель Богів та людей, Благословенний Господь Будда».

По закінченні співу усмішка несказанної любові осяює обличчя Господа, коли Він підіймає Свою правицю на знак благословення, в той час великий дощ квітів сиплется на людей. Знову схиляються члени Братерства, знову простирається натовп, і образ повільно блідне на небі, у той час як натовп сповнюється вигуками радості та вихвалення. Члени Братерства підходять до Господа Майтреї в порядку свого вступу в Нього, і кожен відпиває води в золотій чаші, а люди відпивають свою воду, беручи її рештки додому в своїх дивовижних бурдюках як святу воду, що жене геть усі дурні впливи з їх будівель, а можливо й зцілює хворих. Потім широка громада із взаємними поздоровленнями розходить, забираючи по віддалених домівках своїх незабутні wspomини про чудову церемонію, в якій брали участь.

Попередники Будди

Цікаве бачення попередників Будди знаходиться у баченні Св. Іоана в Одкровенні: «І довкола престолу було 24 престоли; а на них я бачив сидячих 24 старців, які одягнених у білий одяг; і на їхніх головах були золоті корони».

Ті, хто має привілей це бачити, а пам'ятайте, колись це прийде до кожного, бачать це з особливої точки зору власних вірувань. Тому Св. Іоан побачив те, що очікував побачити, 24 старці з юдейської традиції. Це число, 24, вказує на ту добу, коли було вперше побачено це видіння, або скорше на дату, в яку юдеї сформували ідею цієї слави. Якщо ми зараз могли вознестися до Духу й побачити цю несказану славу, ми б побачили 25 а не 24 старців, оскільки до них додався Господь Будда, який спромігся бути побаченим, з тих пір як кристалізувалася юдейська схема вищої думки. Оскільки ці старці є суть Великі Вчителі, які навчали світи в цьому нашому колі. На кожен світ припадають 7 буд; тобто в трьох світах, які нами вже пройдено, їх було 21, і потім Господь Гаутама був четвертим будою цього світу. Тому, 24 було старцями старих днів, а нині їх 25, якщо можемо їх зараз бачити.

Християнська церква трактує їх дещо інше, вважаючи цих старців 12 апостолами й 12 юдейськими пророками. Якщо б ці 24 були апостолами й пророками, то апостол мусив би побачити й себе серед решти, й згадав би про це обов'язково. Ці старці мали на своїх головах золоті корони, як сказано, а трохи далі ми читаємо, що Вони склали свої корони перед Господом, як співається в славнозвісному Троїстому гімні.

Я пам'ятаю, як ще дитиною сильно дивувався, як таке може бути. Це здавалося дивним, що ці люди мають постійно складати свої корони, і все ж їх мати, щоби складати знову. Я не міг цього збагнути, і дивувався, за якою схемою було повернення корон на голови, щоби потім їх знову складати. Такі ледь не сміховинні ідеї є, можливо, природними для дитини; та із зрозумінням вони зникають. Якщо подивитися на образ Господа Будди, ми мусимо відзначити, що з тімені Його голови виступає невеличкий пагорб чи конус. Він є подібним до корони золотого кольору, зображуючи вилив духовної сили з того, що зветься *сахасрарою* чакрою, центру тімені людської голови, тисяче-пелюсткового лотосу, як його поетично звать у східних книгах. (Див. Ч. Ледбітер «Чакри»).

У людини, яка високо розвинута, цей центр виливає сліпучу яскравість і славу, що утворюють справжню корону; і значення процитованого висловлювання в тому, що все, що він розвинув, всю чудову карму, що він зробив, усю духовну силу, що він породив, усе це Він постійно складає до ніг Логосу, щоби використовувати в Його роботі. Тому, знову й знову може Він

продовжувати складати свою золоту корону, оскільки Він постійно поновлюється тією силою, що б'є з Нього ключем.

Бодхісаттва Майтрея

Господь Майтрея, чиє ім'я означає доброту і співчуття, взяв на себе пост Бодхісаттви, коли Господь Гаутама склав його із себе, і з тих пір Він доклав багато зусиль для заохочення релігії. Одним з Його перших кроків по прийнятті посади було використання переваги величезного магнетизму, що породжений у світі присутністю Будди, щоби влаштувати одночасну появу Великих Вчителів у багатьох різних частинах Землі; так що за порівняно короткий проміжок часу ми знаходимо не лише самого Будду, а також Шрі Шанкарачар'ю й Магавіра в Індії, Мітру в Персії, Лаотзи й Конфуція в Китаї, та Піфагора в Древній Греції.

Двічі з'являвся Він і сам, як Крішна на рівнинах Індії та Христос серед пагорбів Палестини. У втіленні Крішни головною рисою була любов; дитя Крішна згуртував довкола себе людей, які відчували до нього найглибшу і найсильнішу прихильність. Знов таки, по його народженні в Палестині любов була центральною особливістю Його вчення. Він сказав: «Нову заповідь даю вам, щоби любили один одного як я возлюбив вас». Він просив, щоби Його учні змогли всі бути єдиними з ним, як він ув єдиним із Отцем. Найближчий його учень, Св. Іоан, найбільш сильно наполягав на тому самому: «Хто не любить, той не знає Бога, бо Бог є Любов».

Те, що нині зветься християнством, було без сумніву чудовою концепцією, якої Він спочатку навчав; сумно те, що відтоді воно впало з того високого рівня в руках невігласів-інтерпретаторів. Не слід припускати, до речі, що вчення про любов братерську й до ближнього було новим у світі. Як Св. Августин писав у своїй книзі *«Про град Божий»*:

«Те саме, що зємо ми християнською релігією, існувало в древніх, й нестатку в цьому не було з початку існування роду людського до приходу Христа во плоті, з цього моменту дійсна релігія, що існувала завжди, стала називатися християнством».

Читачі *«Бхагават Гіти»* згадають про вчення любові й відданого служіння, яким її сповнено. Бодхісаттва також займав тимчасово тіло Цонкапи, великого тибетського релігійного реформатора. Протягом віків Він надсилав потік Його учнів, включаючи Нагарджуна, Ар'ясангу, Рамануджачар'ю, Мадхаваачар'ю, й багато інших, які заснували нові школи або пролили нове світло на таїнства релігії, і серед них був один з Його учнів, який заснував мусульманське віровчення.

Впровадження Вчителів, про яке згадано вище, є тільки частиною Його роботи, що не обмежена людством, та включає

навчання усіх істот на землі, а серед них також *дев*. Таким чином Він є головою всіх релігій, які нині існують, і багатьох інших, що вимерли з плином часу, хоча Він є, до речі, відповідальним тільки за їх первісну форму, а не за те розкладання, котре природнім чином й неминуче вводили в них люди впродовж віків в процесі їх застосування. Він змінює тип релігії відповідно періоду світової історії, коли вона народжується, і народу, якому вона дається; хоч форма протягом еволюції може змінюватися, етика лишається тією самою.

Він ще багато разів прийде на землю протягом розвитку цієї корінної раси, створюючи багато подібних релігій, і кожного разу збираючи довкола себе таких людей цієї раси, що готові йти за Ним, а з їхнього числа Він обере тих, кого Він може підтягти до тісних взаємин із собою, хто стане учнями в сокровенному сенсі. Потім, до кінця раси, коли вона вже пройде через свій розквіт, й нова раса почне домінувати в світі, Він влаштує так, що всі Його обрані учні, які слідували за Ним в своїх попередніх втіленнях, народяться разом приблизно до часу Його останнього життя у світі.

В тому житті Він сягне великої ініціації будди, і тим досягне довершеного просвітління; у цей час Його учні без фізичного знання й пам'яті про Нього будуть сильно до Нього притягнуті, і під Його впливом їх велика кількість стануть на Шлях, й багато просунеться до більшої досконалості, маючи вже значний прогрес у попередніх втіленнях. Спочатку ми вважали, що розповіді в буддистських книгах про значну кількість людей, що відразу досягли рівня архата, коли Господь Гаутама став буддою, були за межами можливого; але ми знайшли при ретельному розгляді, що за цим стоїть істина. Можливо, що чисельність є дещо перебільшеною, але що дуже багато учнів відразу досягло дуже високих ступенів ініціації під впливом поштовху, котрий надано величезним магнетизмом і силою будди, є незаперечним фактом.

Свято Асала

Окрім великого свята Весак є також інший привід, коли щорічно збираються всі члени Братерства. В цьому випадку збори зазвичай відбуваються в приватному будинку Господа Майтреї, який розташовано в Гімалаях, але на південному, а не на північному схилі. При цьому паломники на фізичному плані відсутні, але усі астральні відвідувачі, які знають про святкування, запрошуються до присутності. Він святкується в перший день повного місяця Асала, (на санскриті *Ашадха*), що зазвичай має місце в липні.

Це є річниця проголошення Господом Буддою Його першої вісті про велике відкриття, проповіді, яку Він висловив своїм п'яти учням, назагал відомої як *Дхармачакра правартана сутра*,

котра поетично переведена Рісом Девідсом як «Приведення в рух коліс Королівської колісниці Царства праведності». Вона часто більш коротко описується в буддійських книгах як «обертання колеса *Дхарми*». Вона вперше пояснює Чотири Благородні Істини й Благородний восьмиричний Шлях, викладаючи великий серединний Шлях Будди – довершено праведне життя в миру, яке лежить між крайнощами аскетизму з одного боку й легковажністю мирського життя, з іншого.

У своїй любові до свого великого попередника Господь Майтрея розпорядився, щоби в річницю цієї першої проповіді вона повторювалася в присутності зібраних членів Братерства; і Він зазвичай додає до неї свою просту промову, що її пояснює й надає їй застосування. Читання проповіді починається в момент повного місяця, й читання разом із промовою зазвичай займають біля пів години. Господь Майтрея здебільшого займає своє місце на мармуровому сидінні, котре розташовано на краю тераси, що піднімається в чудовому саду якраз перед Його будинком. Найвеличніший представник сидить поруч із Ним, в той час як решта Братерства розташовуються в саду на кілька футів нижче. У цьому випадку, як і в іншому, часто надається можливість приємної співбесіди, й теплі вітання й благословення розподіляються Майстрами серед їх учнів і тих, хто прагне ними стати.

Можливо, корисно буде дати певний звіт про церемонію і те, що зазвичай кажуть на цих святах, хоча доречі, зовсім неможливо відтворити дива, красу й красномовність слів Господа Майтреї у цих випадках. Мій звіт не є спробою відтворення якоїсь однієї промови; це є комбінація, як я побоююся, дуже недосконалих спогадів уривків, декотрі з яких вже з'являлися в інших місцях; але тим, хто раніше про це не чув, вони дадуть певне розуміння спрямування, що, як правило, надаються.

Ця чудова проповідь є дивовижно простою, і її тези повторюються знов і знов. У ті часи не було стенографії для того, щоби вона могла бути записаною й читатися будь-ким потім; учням Будди доводилося згадувати Його слова з враження, яке вони тоді створили. Тому Він вибирав прості слова, й Він повторював їх знову й знову мов у приспів, так щоби люди могли бути в них певні. Будь-хто без зусиль бачить, читаючи, що проповідь побудована для особливої мети – щоби її було легко запам'ятати. Її положення розташовано за категоріями так, щоби коли їх почути хоча б раз, кожне положення підказує наступне, ніби мнемонічний різновид, і в буддистів кожне з цих окремих слів, що легко запам'ятати, викликає цілу низку пов'язаних ідей. Тому ця проповідь, коротка й проста, містить пояснення й правила життя.

Можливо майне думка, мовляв, все, що можна сказати про проповідь, вже багаторазово переказано; та все ж Господь Майтрея, зі своєю чудовою красномовністю й способом її викладення робить її щорічно на вигляд дещо новою, й кожна особа відчуває, що це послання наче особливо адресовано їй. З цього приводу, як і в первинній проповіді, повторюється диво п'ятидесятниці. Господь говорить на звучній мові палі, проте кожен присутній чує Його «своєю власною рідною мовою», як це сказано в діяннях апостолів.

Чотири благородні істини

Проповідь починається проголошенням, що Серединний Шлях є найбезпечнішим і воістину єдиним вірним Шляхом. З одного боку, занурення в чуттєві надмірності й задоволення звичайного мирського життя є низькими, загрожують занепадом і ведуть людину в нікуди. З іншого боку, гранична стриманість є також шкідливою й марною. Може бути небагато тих, кому вищий аскетизм і самотнє життя підходять, й вони можуть бути здатні вести його вірно, хоча навіть тоді не слід доводити його до крайнощів; але для всіх звичайних людей Серединний Шлях доброго світського життя в миру є найкращим і найбезпечнішим. Перший крок ведення цього життя полягає в розумінні його умов; і Господь Будда викладає їх для нас у тому, що Він назвав благородними істинами. Ці істини є:

1. Страждання або скорбота.
2. Причина страждання.
3. Припинення страждання (або його уникнення).
4. Шлях, котрий веде до визволення від страждання.

Перша Істина є твердженням, що проявлене життя є стражданням, якщо людина не знає, як слід жити. Коментуючи це, Бодхісаттва сказав, що є два сенси скорботи проявленого життя. В одному з них страждання певною мірою є неминучим, та в іншому воно є результатом цілковитої помилковості, якій досить легко запобігти. Для монади, яка є справжнім Духом людини, все проявлене життя в певному сенсі є стражданням, оскільки є обмеженням, якого ми навіть не можемо зрозуміти своїм фізичним мозком, оскільки ми не маємо поняття про славу свободу вищого життя. В тому же сенсі завжди здавалося, що Христос приносить себе в жертву, сходячи в матерію. Це є без сумніву жертва, оскільки це є надмірно велике обмеження, бо воно перекриває доступ до Нього чудових сил, які на Його власному рівні є в Його розпорядженні. Те саме вірно й у відношенні людської монади; безсумнівно вона приносить велику жертву, коли людина вводить себе у зв'язок з нижчою матерією, коли вона ширяє над нею впродовж тривалих віків висхідного

розвитку до людського рівня, коли вона опускає вниз крихітку себе (наче кінчик пальця), цим створюючи «я», або індивідуальну душу.

Хоча ми можемо бути лише крихітними частинками, справді, частинками частинок, все ж ми є частинами чудової реальності. Нема чим пишатися будучи лише такими частинками, та оскільки така частинка є частинкою вищого, то можемо бути певними, що врешті піднімемося, ставши із ним єдиним. Це і є кінець та ціль нашої еволюції. І навіть коли ми цього доб'ємося, пам'ятаймо, що це не заради нашої втіхи в просуванні, а щоби ми були здатні допомогти виконанню плану. Усі ці жертви й обмеження можна вірно описати як включення в страждання; але вони сприймаються з радістю як тільки *его* дійде повного розуміння. Воно не має досконалості монади, і спочатку не зовсім розуміє сенс цих обмежень; *его* має вчитися як і все інше. Це зовсім величезне обмеження при кожному наступному зануренні в матерію є неминучим фактом, й тому страждання в такій кількості не можна відокремити від прояву. Ми маємо прийняти це обмеження як засіб, що веде до цілі, як частину Божественного Плану.

Є також і інший сенс, в якому життя часто є стражденим, але цій скорботі можна легко запобігти. Людина, яка живе звичайним мирським життям, часто виявляє себе зануреною в різноманітні турботи. Невірно було б казати, що вона завжди в скорботі, та вона є часто в неспокої, і завжди у будь-який момент може впасти в велику скорботу чи тривогу. Причина для цього в тому, що вона сповнена всіляких низьких бажань, не обов'язково злих, але бажань низького плану; і через ці бажання вона є зв'язана та обмежена. Вона постійно прагне досягти того, чого не має, а коли досягає бажаного, то стурбована тим, щоби його не втратити. Це вірно не тільки відносно грошей, а й положення в суспільстві, влади, слави та успіхів у громадській діяльності. Усі ці устремління спричиняють турботу безперервно багатьма різними шляхами. Це не лише індивідуальна стурбованість людини, що має або немає предмету бажань; нам треба також враховувати усю заздрість, ремствування й недобррозичливість, що викликані в серцях інших, хто прагне того самого предмету.

Є також інші об'єкти бажань, котрі здаються вищими ніж ці, хоча є далеко не найвищими. Як часто, наприклад, молода людина бажає любові від декого, хто не може дати її! Від такого бажання часто з'являється багато печалю, ремствування й багато інших нездорових почуттів. Ви скажете, що таке бажання є природнім; без сумніву це так, і взаємна любов є великим джерелом щастя. Та якщо любов невзаємна, людині слід мати силу сприйняти цю ситуацію, й не дозволити бажанню, що не є задовільненим, викликати скорботу. Коли ми кажемо, що ця скорбота природня,

це означає, що цього ми можемо очікувати й від пересічної людини. Та студент окультизму мусить піднятися дещо вище над рівнем пересічної людини, а інакше як він зможе допомогти людині? Ми мусимо піднятися над цим рівнем щоби бути здатними простягнути руку допомоги. Ми маємо прагнути не природнього (у звичайному сенсі), але над-природнього.

Ясновидець з готовністю розпишеться в істинності цього вчення Будди, що все життя є стражденним; оскільки якщо він погляне на астральне й ментальне тіла тих, кого зустрічає, то побачить, що вони сповнені великою кількістю маленьких коловоротів, що енергійно обертаються, представляючи всі види зайвих дріб'язкових думок, маленьких тривог, турбот про те й се. Усе це спричиняє неспокій й страждання, а для прогресу більш за все потрібні ясність та безтурботність. Єдиний шлях досягнути миру – остаточно звільнитися від усього цього, і це призведе нас до нашої Другої Благородної Істини, *причини страждань*.

Ми вже побачили, що причиною страждань є бажання. Якщо людина не має бажань, якщо вона не прагне певного місця, влади або багатства, тоді вона є однаково спокійною, коли багатство і соціальний статус є, чи коли їх нема. Вона лишається спокійною і безтурботною оскільки цим не стурбована. Будучи людиною, вона зазвичай прагнутиме того чи іншого, та завжди м'яко й лагідно, щоби не дозволити собі бути стурбованою. Ми знаємо, наприклад, як часто люди в скорботі, коли смерть забирає в них тих, кого люблять. Та якщо любов є на більш високому рівні, якщо вони люблять свого друга а не його тіло, вони не матимуть почуття розлуки, тому не буде й скорботи. Якщо вони сповнені бажання тілесного дотику з другом на фізичному плані, тоді бажання відразу викличе скорботу. Та якщо вони відсторонять це бажання й житимуть у контакті з вищим життям, скорбота геть мине.

Інколи люди горюють, коли відчувають наближення старості, коли вони виявляють, що їхні провідники не настільки сильні, як раніше. Вони бажають тих сил і здібностей, які колись мали. Для них мудро залишити свої бажання й усвідомити, що їх тіла виконали добру роботу, і якщо вони не можуть робити стільки, скільки могли раніше, їм слід робити обережно й мирно те, що можуть, не виявляючи тривоги щодо змін. Незабаром вони матимуть нові тіла; і спосіб забезпечення собі доброго тіла полягає в тому, щоби в міру сил використати старе, в будь-якому випадку залишитися спокійним, мирним та незворушним. Єдиний спосіб для цього – забути про себе, покласти край егоїстичним бажанням, обернувши думки назовні згідно своїх здібностей.

Припинення страждань. Вже ми бачили, як припиняється горе та як досягається спокій; саме повсякчасним триманням думки на найвищому. Нам все ще доводиться жити в цьому світі, що

поетично описаний як «зірка печалі», він дійсно є таким для багатьох, можливо, для більшості людей, хоча нема потреби, щоб так було; адже ми би могли жити зовсім щасливо, якби не прив'язувалися до бажань. Ми є в них, та ми мусимо не бути в них, в решті не так розширено щоби спричиняти тривоги, турботи й роздратування. Безсумнівно, наш обов'язок – допомагати іншим в їх скорботах, тривогах і турботах; але для того, щоби робити це ефективно, ми мусимо не мати наших власних аналогічних ситуацій; маємо пропускати повз себе збентеження, котре може їх спричиняти, лишаючись спокійними і вдоволеними. Якщо ми до цього нижчого життя поставимося філософськи, то побачимо, що наші печалі майже повністю припиняться.

Можливо хтось вважатиме таке відношення поза досяжністю. Це не так, бо інакше би Господь Будда ніколи б не рекомендував цього нам. Ми можемо всі цього досягти, і мусимо це зробити, оскільки лише після цього зможемо дійсно плідно допомагати нашим братам людям.

Благородний Восьмеричний Шлях

Шлях, що веде до визволення від страждань. Його надано нам під назвою Благородного Восьмеричного Шляху, дивовижного формулювання Господа Будди. Це твердження є чудовим, оскільки може застосовуватися до будь-якого рівня. Людина у світі, навіть зовсім не освічена, може взяти його в найнижчому аспекті та знайти шлях до миру й душевного комфорту через нього. Але його може взяти й найвеличніший філософ, розтлумачити на своєму рівні та багато чого в ньому навчитися.

Першим кроком на цьому Шляху є *Правильна Віра*. Дехто заперечує потрібність цієї якості, мовляв, це потребує від них сліпої віри. Та потрібна зовсім не така віра; скоріш потрібним є певний багаж знань стосовно керуючих чинників життя. Від нас потрібно розуміння божественного плану в частині, яка стосується нас, і якщо ми не можемо побачити його самі, тоді нам слід сприйняти його в традиційному викладенні. Певні факти завжди надавалися людям у тій чи іншій формі. Їх пояснювали навіть диким племенам місцеві шамани, а решті людства різними релігійними вчителями й в усіх видах писань. Абсолютно слушно, що писання й релігії різняться, але ті пункти, де вони узгоджені, мають бути прийняті людиною перш ніж вона зможе зрозуміти достатньо для щасливого життя.

Одним з цих фактів є одвічний Закон Причини й Наслідку. Якщо людина живе в тій ілюзії, що вона може робити що завгодно, і що наслідок її дії ніколи не стане відчутним для неї, вона обов'язково переконається, що деякі з цих дій в решті-решт занурять її в нещастя й страждання. Якщо, знову, вона не розуміє, що мета її життя – прогрес, що Воля Бога для неї в тому, щоби в

чомусь стати кращою і благороднішою, ніж зараз, тоді вона також наразиться на нещастя і страждання, оскільки житиме скоріш за все лише нижчим боком життя, і ця нижча сторона ніколи не задовольнить до кінця внутрішню людину. Й тому потрібно, щоби вона врешті дізналася дещо про ці великі закони природи, та якщо вона сама не може про них дізнатися, їй було б чудово в них повірити. Далі, на вищому рівні, перед тим як другу ініціацію буде досягнуто, нам необхідно вбити в собі всілякий сумнів.

Коли Господа Будду спитали, чи означає це, що ми маємо сприймати сліпо будь-яку форму вірування, Він відповів: «Ні, але ви мусите дізнатися самі про три великі речі: що лише на Шляху Святості й праведного життя людина може остаточно сягнути досконалості; що для досягнення її людина проходить багато життів, поступово піднімаючись вище й вище; і що є Закон Вічної Справедливості, згідно якого всі ці речі діють». На цьому ступені людина має відкинути всі сумніви, і мусить внутрішнє і розумом бути переконаною у цих речах; та для світської людини чудово, щоби вона хоча б вірила у це, бо інакше вона не зможе просунутися далі.

Другий крок Благородного Восьмеричного Шляху – *Вірна Думка*. Що ж, Вірна Думка означає дві окремі речі. Перша вимога в тому, що нам слід думати про те, що варто, а не про те, що не варто. Ми повинні скласти фон нашого розуму завжди з високих і чудових думок, а з другого боку розум може бути заповненим думками про звичайні повсякденні предмети. Нехай тут не буде непорозуміння; Будь-яку працю, яку ми робимо, слід виконувати ретельно й серйозно, з тим зосередженням думки на ній, яка є необхідною для досконалості. Але більшість людей, навіть коли їх роботу зроблено чи в ній настає пауза, все ж дозволяють своїм думкам бігати на неважливих і відносно низьких речах. Ті, хто є відданим Вчителю, шукають завжди підтримки думки цього Вчителя на фоні нашого розуму, так що коли має місце перепочинок від мирської діяльності, відразу ця думка про Нього виступає вперед, займаючи його розум. Учень відразу думає: «Що можу я зробити заради того, щоби моє життя стало подібним до життя Вчителя? Як можу я себе вдосконалити, щоби продемонструвати красу Господа тим, хто довкола? Що можу я робити, щоби виконувати Його роботу допомоги іншим людям?» Одна річ, яку ми можемо робити усі – це надсилати думки допомоги й співчуття.

Пам'ятаймо, також, що вірна думка має бути визначеною а не розсіяною; думки, що зупиняються на мить на одному предметі і потім пливають одразу на деякий інший, не мають користі, й не допоможуть нам взагалі навчитися керувати мисленням. Вірна думка ніколи не повинна нести ані найменшої тіні злоби; вона не повинна мати в собі хоч щось сумнівне. Існує багато людей, які не

стануть навмисно думати про щось нечисте або потворне, і тим не менш плекатимуть думки, що на межі цього, не зовсім погані, але певно трохи сумнівні. Вірне мислення виключає будь-що подібне; будь-де все, що хоч трохи підозріле або недобре, має бути припинено. Мусимо бути повністю певні, що всі наші думки є цілком дружні й добрі.

Є також інше значення вірної думки, що вона є *правдивою* думкою – що нам слід думати лише правдиво. Так часто ми думаємо невірно й помилково про осіб через забобони або незнання. Ми отримуємо думку, що ця особа є поганою й через це що всі її діяння несуть зло. Ми часто приписуємо їй такі мотиви, які абсолютно не мають місця, і через це наша думка є невірною думкою. Всі люди, які ще не є адептами, несуть у собі дещо зле як і дещо добре; та на жаль в нашому звичаї фіксувати всю увагу на злomu і забувати про добре – ніколи його не шукаючи. Тому наша думка про цих людей не є вірною думкою, не лише через її немилосердність, а внаслідок її неправдивості. Ми дивимося лише на один бік особи, нехтуючи іншим. До того ж, фіксуючи нашу увагу на злі в людині замість добра, ми зміцнюємо й заохочуємо це зло; в той час як вірною думкою ми можемо дати таке саме заохочення доброго боку людської натури.

Третім кроком є *Вірна Мова*; і тут знову такі самі два поділи. Перше, нам слід завжди говорити про добрі речі. Це не наша справа говорити про злі вчинки інших. Переважно ті історії про інших людей, котрі до нас доходять, є неправдивими, і тому, якщо ми їх повторюємо, наші слова також є неправдою, й ми шкодимо самим собі як і особі, про яку говоримо. І навіть якщо історія є правдивою, то все одно невірно її повторювати, бо ми не можемо зробити добра людині, кажучи знову, що людина неправа; наймилосерднішим було б нічого про це не казати. Ми інстинктивно б це зробили, якщо б невірно вчинив би чоловік, син, брат; ми б відчули певно, що не варто афішувати дурні справи того, кого любимо, багатьом людям, які б інакше про це й не почули би. Але якщо є хоч якась правда в цілому в нашій професії універсального братерства, нам слід усвідомити, що ми не маємо права розповсюджувати злу інформацію про *жодну* людину, що нам слід говорити відносно інших так само, як ми бажаємо, щоб вони говорили відносно нас. І знову таки мусимо пам'ятати, що багато людей роблять свою мову неправдивою, оскільки вони дозволяють собі впадати в перебільшення й неточність. Вони «роблять з мухи слона»; звичайно це не є вірна мова.

Знов таки, промова мусить бути доброзичливою; і мусить бути прямою, сильною й не гупою. Значна частина світу живе в ілюзії, що потрібні розмови; бо якщо не базікати постійно, то це дивно або неввічливо. Вони переконані, що при зустрічі з другом треба

весь час підтримувати розмову, інакше друг образиться. Згадаймо, що коли Христос був на Землі, Він дуже суворо висловився щодо цього, що за кожне марне слово людина має нести відповідальність. Марне слово дуже часто є недобррозичливим; і незалежно від цього навіть невинне марне слово тягне за собою втрату часу; якщо ми змушені розмовляти, то принаймні можемо сказати корисне або те, що може допомогти. Деякі люди, змагаючись у дотепності, підтримують потік постійного напівжартівливого або глузливого базікання. Вони завжди трохи кепкують з того, що сказав хтось інший. Вони мусять завжди показати усе в смішному чи кумедному аспекті. Певно все це підходить під визначення марнослів'я, й безсумнівно те, що є серйозна необхідність в предметі вірної промовистості виявляти особливу обачливість²⁹.

Наступним кроком є *Вірна Дія*. Ми одразу бачимо, як ці три кроки з необхідністю сліднують один за одним. Якщо в нас панують добрі думки, звичайно ми не говоритимемо про дурні речі, оскільки висловлюємо те, що в нашому розумі; а коли наші думки і слова гарні, тоді й дія, що слідує, також буде доброю. Дія має бути швидкою, але добре обміркованою. Нам усім відомі люди, які при виникненні непередбачуваності здаються безпомічними; вони застрягають у безпорадній бездіяльності, товчачись на місці й заважають тим, у кого мізки працюють краще. Інші кидаються в необачні дії взагалі без жодного обдумування. Вчіться думати швидко й діяти точно, та завжди обмірковано. Понад усе завжди дійте безкорисно, ані найменшою мірою не базуючись на особистих міркуваннях і вигодах. Для більшості людей це дуже важко, і все ж такої самовідданості треба набути. Ми, хто намагається жити заради Вчителя, маємо багато можливостей в нашій роботі впровадити цю ідею в практику. Ми всі мусимо думати лише про те, як щонайкраще виконати роботу і в який спосіб можемо допомогти іншим, і маємо повністю усунути будь-які особисті міркування. Ми не повинні думати про те, яку роль хотіли би грати в роботі, але маємо зробити найкраще з можливого в тому завданні, яке нам дано.

У наш час мало людей живе самотньо мов монахи чи відлюдники. Живемо разом з іншими людьми, і щоб ми не думали, казали й робили, це діє обов'язково впливає на дуже багатьох людей. Тому завжди маємо пам'ятати, що наші думки, слова та дії є не просто якостями, а силами, які надано нам для використання, за вживання яких ми відповідальні безпосередньо. Всі вони

²⁹ Про Вірну Мову учневі рекомендовано прочитати Екклезіаст, XXIX, с. 6-17.

призначені для використання заради служіння, й використовувати їх в інший спосіб означає невиконання свого обов'язку.

Тепер ми доходимо до п'ятого кроку – *Вірних Засобів Існування*, й це є тим, що може зачепити дуже багатьох із нас. Вірними засобами існування є такі, котрі не чинять шкоди жодній живій істоті. Ми побачимо відразу, що це виключає такі заняття, як професії м'ясника й рибалки; але ця заповідь сягає набагато далі від цього. Ми не маємо права заробляти на життя, шкодячи будь-якому створінню, і через те ми одразу бачимо, що продаж алкоголю не є вірним засобом існування. Продавець алкоголю не обов'язково вбиває людей, але він безперечно спричиняє шкоду й живе за рахунок шкоди людям.

Ця ідея розвивається далі. Розглянемо випадок купця, який є нечесним у своїй торгівлі. Це не є вірними засобами для існування, оскільки його торгівля є нечесною, й він обманює людей. Якщо купець торгує чесно, скуповуючи свої товари оптом і продаючи їх у роздріб з розумним прибутком, це є вірним засобом існування; проте з моменту початку омані людей і продажу поганого товару, видаючи його за добрий, він їх ошукує. Вірні засоби існування можуть стати невірними, якщо ними користуються у невірний спосіб. Ми маємо вчиняти з людьми так само чесно, як бажаємо щоби вони вчиняли з нами. Якщо особа торгує певним класом цінностей, вона має особливі знання цих цінностей. Сподівання покупців є в руках у торговця, оскільки вони не мають спеціальних знань. Коли ви довіряєте лікареві або правникові, то очікуєте чесного відношення. І точно у той самий спосіб коли покупець приходиться до продавця, то останній має бути чесним із споживачем, як юрист або лікар чинять із клієнтом або пацієнтом. Коли людина так вам довіряє, вона покладається на вашу честь, щоби ви зробили їй краще. Ви маєте право отримати розумний прибуток від вашої справи, проте ви маєте також дотримуватися свого обов'язку.

Шостий крок є *Вірним Зусиллям* або *Вірним Намаганням*, і він є дуже важливим. Ми не повинні задовольнятися «негативною» добротою. Це для нас побажання задовольнятися не просто відсутністю зла, але й позитивним діянням добра. Коли Господь Будда зробив цей чудовий короткий виклад своєї доктрини єдиним віршем, Він почав зі слів: «Припиніть робити зло», проте в наступнім рядку говориться: «Вчіться робити добро». Зовсім не достатньо бути пасивно добрим. Існує так багато людей із благими намірами, які так нічого й не досягають.

Кожна людина має певну кількість сил, не тільки фізичних, а й розумових. Коли в нас є робота на день, ми знаємо, що мусимо зберегти для неї свою силу, і тому до того, як почнемо працювати, ми не маємо робити щось те, що виснажило би нас, оскільки

денну роботу маємо виконати. Так само маємо певну кількість сили розуму й волі, й на цьому рівні можемо виконати лише відому кількість роботи; тому ми мусимо звертати увагу, як ми витрачаємо цю силу. Існують також інші сили. Кожна особа має певний вплив на своїх друзів та рідних. Цей вплив означає силу, і ми відповідальні за вживання цієї сили на добро. Нас оточують діти, рідні, службовці, робітники, прислуга, і на всіх них ми маємо певний вплив, хоча б прикладом; ми мусимо бути уважні до того, що кажемо, оскільки решта копіюватиме нас.

Вірне зусилля означає виконання нашої роботи в корисному напрямку а не розтрату його. Існує багато речей, які треба зробити, та деякі з них є більш негайні і необхідніші за інші. Ми мусимо дивитися довкола й побачити, де наші зусилля будуть найкориснішими. Не добре було б, коли б усі робили одне і те ж; мудріше розподілити роботу між нами так, щоби її було довершено закруглено, а не залишено в однобокому стані. При всьому цьому ми повинні керуватися нашим розумом і здоровим глуздом.

Вірна Пам'ять або *Вірна Згадка* є сьомим кроком, і це означає дуже багато. Вірна пам'ять, про яку казав Господь Будда, часто вважається Його послідовниками пам'яттю минулих втілень, якою Він власноруч володів найбільш повно. В одній з історій Джатак особа говорила про Нього зле. Будда повернувся до своїх учнів і сказав: «Я образив цю людину в попередньому житті, і тому вона говорить зле про мене зараз; я не маю права скаржитись на це». Безсумнівно, якщо б ми згадали все, що трапилося з нами раніш, ми б влаштували наше нинішнє життя краще. Більшість з нас, однак, не має сил згадати наші попередні життя; та через це ми не повинні думати, що вчення про вірну пам'ять нас не стосується.

Перш за все це означає само-згадування. Це означає, що ми мусимо весь час пам'ятати, хто ми є, яка наша робота, який наш обов'язок, і що повинні ми робити для Вчителя. Крім того вірна пам'ять означає вправління в розумному виборі того, що ми повинні згадати. Всім нам у наших життях зустрічаються як приємні, так і неприємні речі. Мудра особа потурбується про те, щоби пам'ятати добре, а злomu дати померти. Припустимо, що дехто приходять і розмовляють з вами брутально; дурна особа згадуватиме це тижнями, місяцями й роками, й продовжуватиме казати, що ось така-та особа говорила із нею брутально. Це гризтиме її розум. Але що доброго принесе це їй? Очевидно, нічого; це буде тільки надокучувати їй і підживлювати в її розумі злу думку. Це, звичайно ж, невірна пам'ять. Нам слід негайно забути й пробачити те дурне, що роблять нам люди; але нам слід завжди тримати в розумі доброту, яку люди нам зробили, оскільки це сповнить наш розум любов'ю та вдячністю. Крім того,

ми всі наробили багато помилок; це чудово, щоби ми згадували їх лише для того, щоби не повторювати; та якщо навпаки, роздумувати над ними, завжди сповнюючи наш розум жалем і стражданнями з цього приводу, це не вірна пам'ять.

Вище викладене вчення про вірну пам'ять добре проілюстровано в одному з віршів гімну:

Забудемо речі, що нас турбували та надокучали,
Спричиняючи в наших душах тремтіння або хвилювання;
Забудемо марні надії, що ми даремно плекали,
Мерщій їх усіх забувати!
Забудемо ми дрібну неповагу, ту що до нас проявлялася,
Велику образу, що інколи проявлялася;
І гіркоту, коли гордість наша так виразно зневажалася,
Щоб все це на раз забувалося.
Забудем помилки й невдачі братів наших,
Й спокуси, жертвами яких вони ставали,
Яких, у смутку марному, так може статися,
Їм не вдалося ще забувати.
Та чесність, прямоту, благословення,
Всі речі гарні ті, та добрі справи;
Та помилок і перепон здолаття,
Надовго пам'ятаймо;
Святість любові, щедрі дари,
Коли друзів було небагато, а рукостискання – теплі та сильні,
А родзинкою життя кожного було буття благочестиве
Надовго пам'ятаймо;
Коли все навколо було добрим, правдивим, милосердним –
Все правильне перемагало хибне,
Любов'ю Бога чи людини досконало відтворене,
Надовго пам'ятаймо.

Останній крок називається *правильною медитацією* або *правильним зосередженням*. Це стосується не лише тієї утвердженої медитації, яка є частиною нашої дисципліни, але це також означає, що впродовж усього життя ми маємо концентруватися на добрих справах і на тому, щоби бути корисним та допомагати людям. У повсякденному житті ми не завжди можемо занурюватися в медитації з причини рутинної роботи, яку ми повинні виконувати через перебіг людської буденності. І все ж я не певен, що таке безсумнівне висловлювання буде цілком вірним. Наша свідомість не може постійно абстрагуватися від фізичного рівня, апелюючи до вищих рівнів, та все ж можливо поєднувати життя з медитацією в тому сенсі, щоб високі думки були підґрунтям нашої свідомості й виходили б на перший план, коли мозок нічим іншим не

зайнятий, як я зазначав у теорії про вірні думки. І тоді наше життя буде життям постійної медитації у площині найбільш високих і найшляхетніших категорій, час від часу перемезжуючись із думками стосовно буденності людства.

Така техніка думки може вплинути на нас більшою мірою, ніж здається на перший погляд. Подібне притягує подібне; двоє людей, які набудуть такого способу мислення, неодмінно відчуватимуть прихильність один до одного. І з часом цілком можливо, що це ядро з тих, хто локалізує високі думки, збільшуватиметься й переросте в теософську течію; В будь-якому випадку вони тяжитимуть один до одного. Їх думки ставатимуть спільними і таким чином, кожен суттєво сприятиме розвитку решти. Знову таки, де б ми не йшли, нас оточують невидимі покровителі: янголи, духи природи та люди, які залишили свої фізичні тіла. Умови вірного зосередження сприятимуть перебуванню в нашому оточенні найкращих із зазначених істот, отже, де б ми не перебували, ми опинятимемося під впливом сил добра й святості.

Таким є вчення Великого Буди, яке він висвітлив у своїй першій проповіді; Саме на цьому вченні засновано всесвітнє Царство Праведності, колесо колісниці якого він вперше привів у рух на святі Асала багато століть тому.

Коли в далекому майбутньому настане час приходу нового Буди, а нинішній Бодхісаттва зазнає останнього перевтілення, в якому буде здійснено серйозний крок, то він проповідуватиме Божественний Закон в найбільш сприятливій для даної доби формі, – тоді на цій вищій посаді Його змінить Вчитель Кутхумі, який перейшов на другий промінь для отримання повноваження Бодхісаттви 6-ї корінної раси.

ГЛАВА XV. СИЛА В ТРИКУТНИКАХ

Володар світу

Нашим світом керує духовний цар – один з Володарів Полум'я, що давно прийшов з Венери. Індуси називають його Санатом Кумарою, останнє слово означає князь або правитель. Його також називали єдиним покровителем, неповторним, вічним шістнадцятирічним юнаком, часто іменуючи Його Володарем Світу. Він – найголовніший правитель; В його руках та аурі знаходиться вся планета цього покровителя. Він є представником Логосу на рівні, що відповідає нашому світові, і скеровує всю його еволюцію, не лише людську, а й еволюцію дев, духів природи й інших істот, що пов'язані із Землею. Звичайно, він цілком відрізняється від великого Духу Землі, фізичним тілом якого є

наш світ. У своєму розумі він тримає повний план еволюції на такому високому рівні, про який ми нічого не знаємо.

Він є силою, що скеровує всю машину світу і є втіленням Божої волі на цій планеті, а також силою, відважністю, рішучістю, наполегливістю та подібними якостями, коли вони виявляються тут, в житті людей і відображають Його самого. Його свідомість є настільки широкою, що охоплює одразу все життя на нашій планеті. Йому підпорядковані сили, що проводять циклічне руйнування, оскільки він володіє *фохатом* у його вищій формі і може безпосередньо мати справу з космічними силами, що незбагненні для нас. Його робота, імовірно, зазвичай пов'язана з людством в цілому, ніж з індивідами, але коли він впливає на окрему людину, кажуть, що він діє за допомогою *атми*, а не *его*.

В певний момент розвитку спрямованого на шляху формально представляють володареві світу. Ті, хто зустрічали його, наочно бачили Його як гарного юнака, величного, доброзичливого понад усіх описів, що справляє враження всебічного знання, неосяжної величі, непереборної сили, так що деякі були не в змозі втримати його погляд і з трепетом закривали свої обличчя. Приміром, так відбувалося з нашою великою засновницею, пані Блаватською. Той, хто набув цього досвіду, ніколи не втратить його і ніколи не буде піддавати сумніву те, що, наскільки жакхливими не були б людські гріхи та сумні думи, стан речей якимось чином в підсумку рухається на користь усіх, і людство спрямовується до своєї кінцевої мети.

Кажуть, впродовж кожного світового періоду змінюються три Володарі світу і на даний час престол посідає вже третій. Він перебуває зі своїми трьома учнями у пустелі Гобі в оазі, ім'я якій – Шамбала. Цю оазу часто називають Святим Островом на згадку про той час, коли це був острів у Центрально-азійському морі. Ці четверо Найвеличніших серед адептів часто зветься «Дітьми Вогняного Туману», оскільки Вони належать до еволюції, яка є відмінною від нашої. Їх тіла, хоч як у людей зовні, дуже різняться від наших конституцією, будучи скоріш одягом, що прийнятий для зручності, аніж тілами в звичайному розумінні, оскільки вони є штучними і їх частини не змінюються на відміну від людських тіл. Вони не вимагають харчування і залишаються незмінними впродовж тисяч років.

Троє учнів, які знаходяться на рівні будд, зветься *Прат'єка* або *Паччека буддами*, допомагають Володареві в Його роботі, й самі призначені стати трьома нашими володарями Світу, коли людство займе планету Меркурій.

Один раз на сім років Володар Світу проводить у Шамбалі велику церемонію, котра дещо подібна до події Весак, але ще в більшому масштабі й іншого типу, коли запрошуються адепти і

навіть деякі ініційовані нижчих ступенів, які мають можливість вступити у взаємодію зі своїм великим вождем. У інші часи Він має справу тільки з Головами офіційної ієрархії, за винятком особливих викликів до себе інших.

Високе положення нашого духовного Царя описано у *«Таємній Доктрині»*. Там стверджується, що з плином віків великі кроки, котрі ми розпізнаємо зараз такими, що ведуть до довершеності, залишаються незмінними у своєму відносному положенні, тоді як система речей в цілому рухається вгору, і тому справжні досягнення, що у віддаленому майбутньому відзначатимуть ту чи іншу ступінь, будуть набагато повніші, ніж зараз. Досконала людина сьомого кола [Тут автор виправляє помилку Таємної Доктрини (т. I, с. 255, рядок 17 зверху), де О. П. Блаватська написала «корінна раса» замість «коло»] нашого ланцюгу буде, як сказано, «лише на один щабель перебувати нижче від Кореня, основи своєї Ієрархії. Це буде найвищим досягненням на Землі і в нашому земному ланцюгу». Тобто навіть зараз Цар стоїть на щабель вище тієї точки, до якої лише віки еволюції приведуть довершених людей нашого людства. Епохи, що триватимуть мільйони років, проведуть нас через два з половиною кола різноманітного досвіду. Ця чудова Істота з'явилася під час періоду третьої раси, щоби прийняти турботу про земну еволюцію. Це пришестя майбутнього Царя Світу описано в Людина: звідки, як і куди.

Велика Лемурійська Полярна Зірка (один з тодішніх материків) була ще досконалою, і величезний Півмісяць ще витягувався екватором, включаючи Мадагаскар. Море, що займало теперішню пустелю Гобі, все ще розбивалося о скелясті бар'єри північних схилів Гімалаїв, і все готувалося до найбільш драматичного моменту в історії Землі, Пришестя Володарів полум'я.

Володарі Місяця й Ману третьої корінної раси зробили все можливе для доведення людей до точки, на якій розвиток зародку розуму міг бути пришвидшеним, і могло відбутися сходження вниз *ego*. Усіх ледацюг було підігнано; а в рядах тварин вже не було здатних піднятися до рівня людини. Двері для подальших переселенців з царства тварин у людське було зачинено тільки коли не було видно вже нікого, хто був здатен його досягти без повтору того величезного імпульсу, що дається лише один раз в еволюції Схеми, в її середній точці.

Велика астрологічна подія, коли відбулося особливе сполучення планет, і магнетичний стан Землі був найбільш сприятливим, була вибрана як час для цього імпульсу. Це сталося біля шести з половиною мільйонів років тому. Вже не лишалося робити нічого, окрім того, що могли зробити лише Вони.

Тоді, з могутнім гуркотом від швидкого спуску з незліченних висот, оточена масою сліпучого вогню, котрий сповнив небо з язиками полум'я, що виривалося, пронеслася повітряним простором карета Синів Вогню, Володарів Полум'я з Венери; вона зупинилася, й почала парити над «Білим Островом», який, посміхаючись, лежав у лоні моря Гобі; вкритий зеленню, блискучими масами духмяних квітів, – Земля вітала свого майбутнього Царя всім, що мала чудового й найкращого. Там він став, «шістнадцятирічний юнак», Санат Кумара, «вічно цнотливий», новим правителем Землі, який прийшов до свого царства, зі своїми учнями, трьома кумарами та помічниками, тридцятьма могутніми істотами, чия велич була поза всілякою уявою, але підкореними порядку, одягненими в чудові тіла. Ці тіла створено за допомогою *крішакті*. Це була перша окультна ієрархія, гілки єдиного баньяну, розплідник майбутніх адептів, центр усього окультного життя. Їх місцем перебування була та є Непорушна Священна Земля, над якою вічно сяє Блискуча Зірка, символ монарху Землі, незмінний полюс, довкола якого завжди обертається життя на Землі.³⁰

Пані Блаватська пише у Таємній Доктрині :

«Щойно згадана сутність, яка не має найменування, є *Деревом*, з якого в наступні віки походять, усі великі історично відомі мудреці та ієрофанти, такі як *ріші* Капіла, Гермес, Енох, Орфей, і т.і., як розгалуження. Як *людина* об'єктивна, вона є (для профанів, вічно невидима, хоча завжди присутня) Особистість, про яку створювалися легенди на Сході, особливо серед окультистів і тих, хто вивчає Священну Науку. Це той, хто міняє форму, хоча залишається тим самим. І Він, знову таки той, хто тримає духовну владу над *ініційованими* адептами по всьому світі. Він є, як сказано, «Безіменний», який має багато імен, і які як і сама його природа є невідомі. Він є «Посвятителем», названий «Великою Жертвою», оскільки, сидячи на Порозі Світла, Він дивиться в нього з кола темряви, яке не переступить Він не залишить свого поста до останнього дня цього циклу життя. Чому цей Самотній Спостерігач не залишає обраний власне ним пост? Для чого Він сидить біля джерела Первинної Мудрості, з котрого Він уже не п'є, оскільки Йому вже нема чого навчатися, чого б Він не знав, – ані на нашій Землі, ані на її небесах? Це тому, що мандрівники-одинаки із збитими ногами, які повертають додому, ніколи не певні до останнього моменту, що не втрачають шлях у безмежній пустелі Ілюзії й матерії, яку звуть земним життям, і Він із задоволенням вказує шлях до тієї сфери свободи й світла, з якої

³⁰ Таємна Доктрина, с.101.

Він є добровільним вигнанцем, кожному полоненому, якому вдалося звільнитися від кайданів плоті та ілюзії. Тому що, кажучи стисло, Він приніс себе в жертву заради блага Людства, хоча тільки обмаль обраних може скористатися цією Великою Жертвою.

Це під прямим безмовним керівництвом цього Маха-гуру уся решта менш божественних Вчителів і наставників людства стали, починаючи з першого пробудження людської свідомості, керманічами древнього людства. Саме через цих «Синів Божих» первісно-дитяче людство навчалося першим поняттям всіх наук та мистецтв, так само як і духовному знанню; це Вони заклали підвалини тих древніх цивілізацій, що надто сильно засмучують сучасне покоління студентів і вчених».³¹

Вищі ініціації

Вони є на першому промені, на якому є можливим прогрес для людини на нашому глобусі, оскільки там є ще дві ініціації, які вищі за ману. Відносно *Пратьєка будд*, що стоять безпосередньо вище ману, деякі автори мають невірну уяву, Їх описано ними як егоїстів, які відмовилися навчати тому, що вивчили самі, пішовши до *нірвани*. Дійсно, ці *будди* не вчать, оскільки в них є інша робота на їх промені, і також правда, що прийде час, коли вони полишать світ, та лише для того, щоби виконувати свою чудову роботу в іншому місці.

Наступний крок, це посвячення, якого ніхто не може дати і яке кожен повинен взяти самостійно, ставить адепта на рівень Владики Світу – це пост, який спочатку займається протягом коротшого періоду в якості першого або другого Владики Світу в одному зі світів, а після цього береться більш довготривала відповідальність третього Владики в якомусь іншому світі.

Завдання третього Владики Світу набагато ширше ніж у першого й другого Владик, оскільки Його обов'язок відслідковувати прийнятність відповідного періоду еволюції, та передавати незчисленні мільйони створінь, що розвиваються, до рук ману, який сіятиме й відповідатиме за них протягом міжпланетної *праї*, й передаватиме їх у свою чергу корінному ману наступного глобусу. Третій Владика Світу, виконавши обов'язок, приймає іншу ініціацію, повністю поза нашим світом та його ієрархії, та досягає рівня Мовчазного Спостерігача. У цій якості Він залишається на сторожі на цілий період кола, і лише коли хвиля життя, що знову опанувала нашу планету, знову

³¹ Таємна Доктрина, т.1, с. 256.

готова її полишити, тоді Він покине свою дивну накладену власноруч задачу, передавши її своєму наступникові.

Мета для усіх

Як би не була зараз далеко над нами сліпуча яскравість цих великих висот нині, варто підняти наші думки до них, намагаючись усвідомити їх хоч трохи. Вони показують мету для кожного з нас, і чим ясніше побачимо її, тим швидше і впевненіше буде наше просування до неї, хоч ми не можемо всі сподіватися виконати в цьому древній ідеал, й летіти стрілою до цілі.

З плином цього великого прогресу кожна людина досягне коли-небудь повної свідомості на найвищому з наших планів, божественному, й одночасної свідомості на всіх рівнях цього практично космічного плану пракрїті, так що маючи в собі силу найвищого, Вона буде здатною також осягати й функціонувати на найнижчому, де потрібна поміч, допомагаючи. Ця всемогутність і всюди присутність безперечно очікують кожного з нас, і хоча це нижче життя не вартує, щоби жити в ньому заради отримання лише для самих себе, все ж дуже варто перетерпіти її як необхідну ступінь істинного життя, котре лежить перед нами. «Око того не бачило, вухо того не чуло, й не приходило те на серце людині, що приготував Бог тим, хто Його любить» оскільки любов Бога, мудрість Бога, сила Бога, й слава Бога перевершують всіляке розуміння, як і Його мир.

МИР УСІМ ІСТОТАМ

Біографія та бібліографія Чарльза Ледбітера

Чарльз Уебстер Ледбітер (Charles Webster Leadbeater) народився 16 лютого 1854 року в Стокпорті (Англія). Після закінчення середньої школи для покращення матеріального становища пішов працювати клерком. Вечорами займався самоосвітою: вивчав астрономію та іноземні мови (французьку, латинську та грецьку).

За сприяння свого дядька Вільяма Кейпса, відомого англіканського священика, Чарльз, у 1879 році, теж був посвячений в сан англіканського священика. Ведучи активну священицьку діяльність, він також цікавиться спиритизмом. Після прочитання книги А. Сіннетта «Окультний світ» зацікавився Теософським товариством, у яке вступив у 1883 році. Наступного року Чарльз Ледбітер знайомиться з Оленою Блаватською і вирушає з нею до Індії, в Адьяр, де розвиває окультні здібності та астральне бачення. Тоді ж він приймає буддизм, не зрікаючись католицької віри, й допомагає полковнику Олькотту в роботі з відродження буддизму в Бірмі та на Цейлоні.

У 1889 році Чарльз Ледбітер повертається до Англії, де активно поширює ідеї Теософського товариства.

Одним з найвизначніших моментів у житті Ледбітера стало відкриття ним Джидду Крішнамурті в 1909 році. Чарльз Ледбітер був зачарований красою аури хлопця, якого він зустрів на пляжі в Адьярі. З того часу Крішнамурті був узятий на навчання та виховання Теософським товариством.

У 1914 році Ледбітер прибуває до Сіднея (Австралія), де протягом декількох років вивчає окультну сторону церковної служби та інших церемоній. Через два роки він став єпископом Ліберальної католицької церкви і залишався ним аж до своєї смерті у 1934 році в Австралії.

Найвідоміші твори Чарльза Ледбітера

«Астральний план» (The Astral Plane, 1895), «Ментальний план» (The Devachanic Plane, 1896), «Сни» (Dreams, 1896), «Невидимі помічники» (Invisible Helpers, 1896), «Історія Атлантиди» (The Story of Atlantis, 1896), «Наше ставлення до дітей» (Our Relation to Our Children, 1898), «Яснобачення» (Clairvoyance, 1899), «Мислеформи» (Thought Forms, 1901), «Короткий нарис теософії» (An Outline of Theosophy, 1902), «Людини видима й невидима» (Man Visible and Invisible, 1902), «Внутрішнє життя» (The Inner Life, 1911), «Життя після смерті» (The Life After Death and How Theosophy Unveils It, 1912), «Вегетаріанство й окультизм» (Vegetarianism and Occultism, 1913), «Прихована сторона речей» (The Hidden Side of Things, 1913), «Окультна хімія» (Occult Chemistry, 1916), «Життя Алкіона» (The Lives of Alcyone, 1924), «Вчителі та шлях» (The Masters and the Path, 1925), «Чакри» (The Chakras, 1927), «Як до мене прийшла теософія» (How Theosophy Came to Me, 1930), «Послання з духовного світу» (Messages from the Unseen, 1931).

Осередок раннього розвитку дитини у Львові

Шукаємо ведучих, вихователів, викладачів та одностудців для проведення занять з дітьми дошкільного віку в осередку розвитку дитини у Львові.

В Україні сьогодні спостерігається бум центрів раннього розвитку дитини. Наш осередок у Львові має деякі особливості. Ми прагнемо підготувати дитину не до вимог сьогоднішньої загальноосвітньої школи, а до реального життя. Мета нашого осередку – сприяти розвитку гармонійної щасливої Людини.

На нашу думку, цього можна досягти завдяки наступному:

*** навчання дітей потрібно проводити з урахуванням знань про цикли розвитку дитини.** Існує думка, що в ранньому віці з дитиною можна займатися виключно творчістю, коли головною є права півкуля. Дитині може нашкодити підготовка до школи, яка починається в три-чотири роки. Акцент на інтелектуальному розвитку (писання, читання, англійська, комп'ютер) в такому віці стомлюють малюка, погано впливають на фізіологічний розвиток. Представники вальдорфської системи освіти вважають, що у першому семиріччі дитина повинна займатися тим, що пов'язано з ритмом, вольовою, художньою діяльністю.

*** осередок раннього розвитку є частиною безперервної програми навчання від народження і впродовж усього життя.** В рамках розвитку сім'ї навчання включає підготовку до сімейного життя, до вагітності та народження, методики природного догляду за дитиною, знання про цикли психо-емоційного розвитку дитини, заняття з дітьми дошкільного та шкільного віку з використанням найкращих ідей вітчизняних та світових авторів (Сухомлинського, Щетиніна, Штайнера (вальдорфська педагогіка), Монтессорі та ін.), а також тренінги для батьків та спільні заняття дітей з батьками.

*** залучення батьків до організації навчального процесу.** Світова практика показує високу ефективність навчальних закладів, у яких в організації навчання беруть участь батьки. Це допомагає розвиватися не лише дітям, але й батькам. Це також дозволяє батькам заводити нові знайомства, спілкуватися, обмінюватися досвідом.

*** семінари з різних напрямків та психологічні групи для батьків.** Народження дитини дає батькам чудову нагоду для переосмислення життя та саморозвитку. В нашому осередку раннього розвитку тренінги для батьків проводяться без відриву від дітей (діти можуть бавитися поруч або в сусідній кімнаті). Це дає батькам можливість отримувати нові знання, а також дозволяє заводити нові знайомства, спілкуватися, обмінюватися досвідом.

Для дитини більш важливим ніж навчання є гармонійна психологічна атмосфера в сім'ї, тому наш центр пропонує батькам, а

також всім бажаючим відвідувати психологічну групу, щоб покращити відносини з оточуючими та віднайти внутрішню гармонію.

Шукаємо **ведучих загальнорозвиваючих занять** для дошкільнят у Львові, а також ведучих інших напрямків (малювання, співи, танці, гімнастика тощо).

Шукаємо **вчителя зі співу для мам** у Львові (на спільних заняттях батьків з дітьми мами співають, а діти бавляться поруч або співають за бажанням).

Вимоги до ведучого: вміння спілкуватися з дітьми.

Наші контакти: тел: 066-9624045,
 info.lviv@gmail.com,
сайт: www.7promeniv.com.ua
(Початок → Синтез знань → Свідоме батьківство)

Перша книга про природні пологи українською мовою

Мішель Оден «Відроджені пологи»

Це книга про те, якими можуть і повинні бути пологи.

Мішель Оден «Відроджені пологи», українською мовою (вперше), 144 сторінки, м'яка обкладинка, матовий ламінат, розмір - А5. З передмовою Мішеля Одена та акушерки Надії Зеленої. Без ISBN. Наклад – 100 примірників. Січень 2014.

Мішель Оден отримав світову популярність як лікар, який у 1970-х

роках ввів у акушерську практику басейни та кімнати з домашньою обстановкою, домігшись відмінної статистики при низькому відсотку медичних втручань.

Свою 20-річну практику у державній французькій лікарні в Пітв'єрі Мішель Оден описав у книзі «Відроджені пологи», яка вийшла друком у 1984 році та була перекладена 13-ма мовами світу.

Книга дає змогу жінкам дізнатися, якими можуть і повинні бути пологи. А лікарі можуть навчитися допомагати жінкам народжувати самим, чим зменшать кількість ускладнень при пологах.

Купити книгу у Львові можна замовивши за тел.: 067-1297149

Для замовлення книги з інших міст пишіть: info.lviv(a)gmail.com , або дзвоніть: 067-1297149.

СТВОРИМО КНИГУ РАЗОМ ! ІНІЦІАТИВА ДЛЯ МОЛОДИХ ПЕРЕКЛАДАЧІВ

Мрієте увійти в світ перекладу, співпрацювати з видавництвами, подаватися на перекладацькі стипендії, але не маєте опублікованих перекладів?

Долучайтесь до ініціативи «СТВОРИМО КНИГУ РАЗОМ!»!

Проект «Логос Традиції» започаткував багатотомну серію книжок «ПЕРЛИНИ СОФІЇ». Ми пропонуємо Вам взяти участь у її створенні. Серію складають твори наступної тематики: філософія, езотерика, древня мудрість, позачасові моральні цінності.

Ви зможете спробувати себе у ролі перекладача-професіонала, ми готові допомагати Вам набувати цінний досвід. Ви дізнаєтесь який шлях проходить книга – від задуму до презентації.

Детальніше на сайті: www.7promeniv.com.ua
kateryna.hordiyenko@gmail.com
тел.: 050-7225007

* * *

Проект “Логос Традиції” вже надрукував такі книги:

- * **Аліса Бейлі** "Вибране";
- * **Санскритсько-український словник** езотеричних термінів;
- * **Джидду Крішнамурті** "Початки навчання", "Свобода від відомого", "Біля ніг Вчителя";
- * **"Йога-сутри Патанджалі"** (переклад зі санскриту Джуал Кхула, коментарі Аліси Бейлі);
- * В антологію **"Перлини Софії"** (4 томи) – увійшли вибрані тексти Позачасової Мудрості світових мислителів:
Олена Блаватська, Мейбл Коллінз, Шрі Ауробіндо, Лао-Цзи, Бхагаван Шрі Рамана Махарші, Рабіндранат Тагор, Роберто Ассаджіолі, Лев Толстой, Свами Вівекананда, Георгій Гурджиєв, Махатма Ганді, Франклін Меррелл-Вольф.

Просвітницько-консалтингова спільнота «Сім променів»

Місія: сприяти духовному відродженню української нації та її інтеграції у світову спільноту шляхом просвітницької діяльності.

Напрямки роботи:

- **Психологічний** – індивідуальні та корпоративні консультації.
- **Свідоме батьківство** – виховання та природні пологи.
- **Просвітницький** – лекції, семінари, видавництво.

www.7promeniv.com.ua

* * * * *

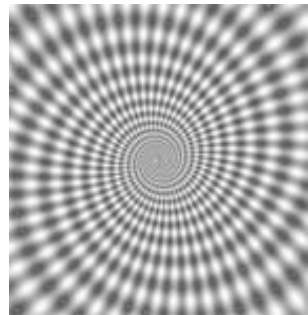
Запрошуємо в групу індивідуального зростання «Психологія Безмовності»

- Для того, хто бажає змінитися, але не знає, з чого почати.
- Для того, хто прагне покращити усвідомлення себе і віднайти внутрішню гармонію.
- Для того, хто прагне налагодити взаємовідносини в сім'ї, на роботі, з друзями тощо.
- Для того, кому цікава духовна психологія.

*Щоб почати змінюватися,
важливо знати,
де ти зараз перебуваєш
і який ти є насправді.*

Ознайомче заняття
проводиться щотижня.

Контакт: 050-7225007
info.lviv@gmail.com

Видавничо-перекладацький просвітницький проект
«Логос Традиції»

ВИБРАНІ ТЕКСТИ ПОЗАЧАСОВОЇ МУДРОСТІ

Серія “Перлини Софії”

Випуск 5

Чарльз Ледбітер «Вчителі та Шлях»

З англійської переклав
Всеволод Черний

Відповідальні за випуск *Андрій Забава, Анжеліка Широкова*
Дизайн обкладинки *Леся Семийон-Сорока*

Формат 60x84/16
Папір офсетний
Гарнітура Cambria 10

Видавництво «Ліга-Прес»
Друк – ПП «Арал»,
79011, м. Львів, вул. Козельницька, 4